รายชื่อผู้สร้างพระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาและฎีกา	
1	คุณ สนั่น วงษ์หงษ์
2	คุณ อรทัย กิตติสุขมงคล

กุศลทั้งหมดนี้จงเป็นไปเพื่อมรรคผลนิพพาน

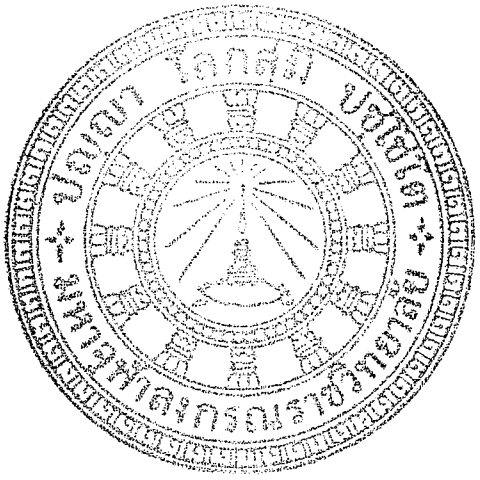

ปัญญา โลกสุภี ปชโชโต
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วินยปีฏเก
ภิกฺขุนีวิภงฺคปาลิ

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

มหาจุฬาเตปิฎกं

วินยปิฎเก

ภิกฺขุนีวิภงฺคปาลิ

ไทย - รฎฺเจ

มหาจุฬาลงฺกรณราชวิทฺยาลเยน ปกาสิตา

อนุสฺสรณียं

พุทฺธวสฺเส ๒๕๐๐

พิมพ์ที่ หน่วยพิมพ์และจำหน่ายศาสนภัณฑ์

(โรงพิมพ์การศาสนา)

ถนนบำรุงเมือง ๓๑๕—๓๑๖ ซอยบ้านบาตร ข้างวัดสระเกศ พระนคร

โทรศัพท์ 812351

นายพยุง ทิพย์เนตร ผู้จัดการและผู้พิมพ์โฆษณา

พุทธศักราช ๒๕๑๓

นิทานพจน์

คำว่า เตปิฎก หรือเรียกในภาษาไทยว่า พระไตรปิฎก นั้น หมายเอาคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า พระพุทธพจน์

พระพุทธพจน์นั้น ท่านปันเป็น ๓ ตอน คือ ปฐมพุทธพจน์ ๑ มัชฌิม-พุทธพจน์ ๑ ปัจฉิมพุทธพจน์ ๑

พระอุทานที่พระพุทธเจ้าตรัสเปล่งออกครั้งแรก ขณะที่พระองค์ตรัสรู้ใหม่ ๆ ณ มหาโพธิบัลลังก์ว่า "ยทา หเว ปาตุภวนฺติ ธมฺมา ฯ เป ฯ สูริโย โอภาสยมนฺตลิกฺขํ" ดังนี้ จัดเป็น ปฐมพุทธพจน์

คำสอนที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนครั้งสุดท้าย เมื่อทรงบรรทมอยู่ระหว่างต้นรังทั้งคู่ สมัยจะเสด็จปรินิพพานว่า "หนฺททานิ ภิกฺขเว อามนฺตยามิ โว, วยธมฺมา สงฺขารา, อปฺปมาเทน สมฺปาเทถ" ดังนี้ จัดเป็น ปัจฉิมพุทธพจน์

พระสัทธรรมอันประกาศอมตธรรม ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ตลอดเวลา ๔๕ พระวัสสา ซึ่งอยู่ในระหว่างกลางปฐมพุทธพจน์และปัจฉิมพุทธพจน์ทั้ง ๒ นั้น จัดเป็น มัชฌิมพุทธพจน์

พระพุทธพจน์ทั้งหมดนั้น เมื่อว่าโดย ปิฎก ท่านจัดเป็น ๓ ปิฎก คือ วินัยปิฎก ๑ สุตตันตปิฎก ๑ อภิธรรมปิฎก ๑ เมื่อว่าโดย นิกาย ท่านจัดเป็น ๕ นิกาย คือ ทีฆนิกาย ๑ มัชฌิมนิกาย ๑ สังยุตตนิกาย ๑ องฺคุตตรนิกาย ๑ ขุทฺทกนิกาย ๑ เมื่อว่าโดย องค์ ท่านจัดเป็น ๙ องค์ คือ สุตตะ ๑ เคยยะ ๑ เวยยากรณะ ๑ คาถา ๑ อุทานะ ๑ อิติวุตตกะ ๑ ชาตกะ ๑ อัพภูตธัมมะ ๑ เวทัลละ ๑ เมื่อว่าโดย ธรรมขันธ์ ท่านจัดเป็น ๘๔,๐๐๐ ธรรมขันธ์

พระพุทธพจน์นั้น แม้จะได้บัญญัติให้มีชื่อต่าง ๆ เช่นนั้น ก็เป็นเพียงสมมติไปตามโลกโวหาร เพื่อประโยชน์และสะดวกในการเรียกขานตามความประสงค์ของ

ชาวโลกเท่านั้น ส่วนอรรถสาระแห่งพระพุทธพจน์นั้น ยังคงความยืนประกาศ อมตธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มิได้เปลี่ยนแปลงไปตามสมมติโวหารนั้น ๆ ในนามเหล่านั้น ที่นิยมใช้เรียกกันเป็นส่วนมาก จนรู้จักกันดีอย่างแพร่หลายในวงพุทธศาสนิกทั่วไปนั้นในนามว่า เตปิฎก หรือ พระไตรปิฎก ที่หมายความว่า ปิฎก ๓ คือ วินัยปิฎก สุตตันตปิฎก อภิธรรมปิฎก

วินัยปิฎก เป็นที่รวบรวมไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ที่ทรงบัญญัติแต่งตั้งขึ้นไว้ด้วยให้เป็นพุทธอาณา คือ กฎข้อบังคับสำหรับเป็นเครื่องรักษาพุทธบริษัทให้ประพฤติเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ทำตนและหมู่คณะให้เกิดความวิปฏิสารเดือดร้อน สุตตันต-ปิฎก เป็นที่รวบรวมไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ที่ทรงแสดงไว้โดยโวหารเทศนาเป็นส่วนมาก คือ ทรงแสดงธรรมอนุโลมตามสมมติบัญญัติของโลก อภิธรรมปิฎก เป็นที่รวบรวมไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ที่ทรงแสดงไว้โดยปรมัตถเทศนาเป็นส่วนมาก โดยทรงแสดงธรรมมุ่งชี้สภาวะ คือความจริงเป็นใหญ่ ใจความก็คือ วินัยปิฎก ได้แก่พระพุทธพจน์ที่ทรงสอนให้มีศีลสมบัติ สุตตันตปิฎก ได้แก่พระพุทธพจน์ที่ทรงสอนให้มีสมาธิสมบัติ อภิธรรมปิฎก ได้แก่พระพุทธพจน์ที่ทรงสอนให้มีปัญญาสมบัติ บุคคลผู้มีศีลสมบัติย่อมละความชั่วอย่างหยาบทางกายวาจาได้ เป็นตทังคปหาน บุคคลผู้มีสมาธิสมบัติย่อมละความชั่วอย่างกลาง ที่กลุ้มรุมทำใจให้เศร้าหมองได้ เป็นวิกขัมภนปหาน บุคคลผู้มีปัญญาสมบัติ ย่อมละความชั่วอย่างละเอียด คือ อนุสัยกิเลสที่นอนนิ่งอยู่ในสันดานได้ เป็นสมุจเฉทปหาน

การเรียนรู้พระพุทธพจน์ คือ พระไตรปิฎกนั้น เรียกว่า ปริยัติธรรม การปฏิบัติตามที่รู้ คือ เจริญสมถภาวนา และ วิปัสสนาภาวนา เรียกว่า ปฏิบัติธรรม การได้บรรลุถึงผลแห่งการปฏิบัติ คือ มรรค ผล นิพพาน อันเป็นที่พ้นจากทุกข์ทั้งปวง เรียกว่า ปฏิเวธธรรม

พระพุทธพจน์คือ พระไตรปิฎก มีคุณค่ายิ่งกว่าสิ่งอื่นใด ด้วยเป็นเหตุปัจจัยให้ได้บรรลุถึงผลอันสุดยอด คือ พระนิพพานดังกล่าวมา ชาวพุทธจึงได้ช่วยกัน

เทิดทูนและรักษาไว้เป็นอย่างดี ด้วยการศึกษาให้รู้ ที่เรียกว่า คันถธุระ และการปฏิบัติตามให้ได้ผล ที่เรียกว่า วิปัสสนาธุระ เป็นมรดกตกทอดสืบ ๆ กันมาจนถึงปัจจุบัน อันเป็นเวลานานถึง ๒๕๐๐ ปีแล้ว

มรรค ผล นิพพาน จะปรากฏมีขึ้นได้ ก็ด้วยการปฏิบัติถูกปฏิบัติชอบ การปฏิบัติถูกปฏิบัติชอบจะเป็นไปได้ ก็ด้วยอาศัยการเรียนรู้พระพุทธพจน์คือพระไตรปิฎก ด้วยเหตุนี้พระไตรปิฎกจึงเป็นสิ่งจำเป็นโดยแท้ ที่นักศึกษาพระพุทธศาสนาชั้นสูงจะพึงศึกษาเล่าเรียนให้รู้แจ้งจัดเจน เพื่อเป็นมูลฐานแห่งสัมมาปฏิบัติและมรรค ผล นิพพาน

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ปรารภถึงเหตุ ๓ ประการ คือ

๑. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อันเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทรงสถาปนาขึ้นไว้ให้เป็นสถานที่ศึกษาวิชาพุทธศาสนาชั้นสูงของคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ตั้งแต่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๒ ดังมีรายละเอียดปรากฏอยู่ในพระราชปรารภ เรื่องประกาศสร้างสังฆิกเสนาสน์ราชวิทยาลัย ลงวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๙ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ถาวรและวัฒนามาโดยลำดับสมพระราชประสงค์ ดังปรากฏเห็นเป็นประจักษ์ในปัจจุบัน ก็การศึกษาวิชาพุทธศาสนาชั้นสูงนั้น โดยตรงก็คือศึกษาพระไตรปิฎกภาษาบาลีอันเป็นพุทธวจนะจากพระโอษฐ์เป็นส่วนมาก แต่ขณะนี้ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยไม่มีพระไตรปิฎกภาษาบาลีสำหรับเป็นหลักสูตรของนักศึกษาเป็นส่วนของตนโดยเฉพาะ และถึงเวลาจำเป็นที่จะต้องใช้หนังสือพระไตรปิฎกภาษาบาลี เป็นหลักสูตรของนักศึกษาชั้นสูงของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว

๒. หนังสือพระไตรปิฎกภาษาบาลีของไทยเรานั้น ครั้งโบราณใช้จารลงในใบลานด้วยอักษรขอมบ้าง ด้วยอักษรไทยพายัพและไทยอีสานบ้าง ต่อมาได้ตีพิมพ์

เป็นเล่มสมุดด้วยตัวอักษรไทย ๒ ครั้ง ครั้งแรก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พิมพ์ในมงคลสมัยทรงดำรงสิริราชสมบัติครบ ๒๕ ปี เมื่อพุทธศักราช ๒๔๓๑ ครั้งที่ ๒ พุทธศาสนิกชนชาวไทย มีพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นพระประมุข ให้พิมพ์อุทิศถวายพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้เริ่มทำตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๖๙ บัจจุบันพระไตรปิฎกเล่มสมุดอักษรไทยทั้ง ๒ สมัยนั้น สมัยแรกได้หมดสิ้นไปไม่มีจำหน่าย ที่เหลืออยู่กระดาษก็เสื่อมคุณภาพ ไม่สามารถที่จะนำมาศึกษาเล่าเรียน สมัยที่ ๒ ยังเหลืออยู่ แต่มีจำนวนน้อยไม่พอที่จะจำหน่ายจ่ายแจก และนำมาศึกษาเล่าเรียนในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยให้เพียงพอแก่ความประสงค์

๓. ประจวบมหามงคลสมัย ๒๕ แห่งพุทธศตวรรษ ซึ่งมาบรรจบครบปีโดยศาสนจักรนิยมในเดือนพฤษภาคม (วันเพ็ญเดือน ๖) พ.ศ. ๒๕๐๐ พุทธศาสนิกชนชาวไทยทั้งมวล อันมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและคณะรัฐบาลเป็นประมุข ได้ร่วมกุศลฉันท์พร้อมใจกันประกอบพิธีการเฉลิมฉลองเป็นการเอิกเกริกมโหฬาร ซึ่งยังไม่เคยมีมาในส่วนอดีตกาลภาคหนหลัง ดังที่ทางราชการประกาศให้ทราบและเชิญชวนให้ร่วมบำเพ็ญมหากุศลอยู่แล้วนั้น เนื่องในงานมหามงคลสมัยอันหาได้ยากยิ่งครั้งนี้ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในฐานะเป็นมหาวิทยาลัยฝ่ายพระพุทธศาสนา มีกุศลเจตนาอันแรงกล้า ในอันที่จะสร้างสิ่งอันเป็นมงคลไว้เป็นอนุสรณ์สำหรับอนุชนสักอย่างหนึ่ง และให้เป็นสิ่งที่เหมาะสมกับเหตุการณ์อันสำคัญครั้งนี้ด้วย จึงเห็นว่าสิ่งอันเป็นมิ่งมงคลและเหมาะสมที่สุดนั้นคือ หนังสือพระไตรปิฎกภาษาบาลี

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงตกลงให้ชำระและตีพิมพ์พระไตรปิฎกภาษาบาลีขึ้นเป็นอนุสรณ์ในโอกาสครบ ๒๕ พุทธศตวรรษ โดยให้ชื่อว่า มหาจุฬาเตปิฎก หรือเรียกในภาษาไทยว่า พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๒๕๐๐ จบ เท่ากับจำนวนปีแห่งพุทธศักราช

จบหนึ่งจัดเป็นเล่มสมุดจำนวน ๔๕ เล่ม เท่ากับระยะกาลประกาศพระศาสนาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือ พระวินัยปิฎก ๘ เล่ม พระสุตตันตปิฎก ๒๕ เล่ม พระอภิธรรมปิฎก ๑๒ เล่ม เมื่อพิมพ์ ๒๕๐๐ จบ จึงเป็นหนังสือทั้งสิ้น ๑๑๒,๕๐๐ เล่ม

การชำระและตีพิมพ์พระไตรปิฎกนั้น ได้ตั้งศาสนบัณฑิตทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์เป็นกรรมการตรวจทานชำระอรรถ พยัญชนะให้บริสุทธิ์ บริบูรณ์ถูกต้องที่สุด โดยตรวจสอบเทียบเคียงกับฉบับต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปรุงแต่งวางรูปลักษณะอักษรงดงามและดูง่าย โดยพิจารณาย่อหน้าให้มาก และยกชื่อวรรค, ชื่อสูตร เป็นต้น ขึ้นตั้งให้ปรากฏชัด ตีพิมพ์และเย็บเล่มอย่างประณีตสวยงามตามแบบสากลนิยม โดยเลือกใช้กระดาษตีพิมพ์และกระดาษปกอย่างประณีตและถาวร ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับหนังสือที่มีคุณค่าและเป็นที่สักการบูชาของมวลพุทธบริษัท

ทุนในการชำระและการพิมพ์ ได้ตั้งคณะกรรมการจัดหาทุนสร้างพระไตรปิฎกขึ้น ประกอบด้วยบรรพชิตและคฤหัสถ์ตามสมควร ประกาศแจ้งวัตถุประสงค์และเจริญศรัทธาไปยังพุทธศาสนิกชน นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์เอกอัครศาสนูปถัมภก พระบรมวงศานุวงศ์ และคณะรัฐบาล ข้าราชการ พ่อค้า คหบดี ตลอดถึงประชาชนเป็นที่สุด ตามแต่จะเจริญศรัทธาบริจาคเงินสมทบทุนเป็นจำนวนเท่าไร

ส่วนการตีพิมพ์จะสำเร็จบริบูรณ์ครบทั้ง ๔๕ เล่มเมื่อไรนั้น ขึ้นอยู่กำลังทุนทรัพย์ค่าตีพิมพ์เป็นประการสำคัญ ถือหลักค่อยทำค่อยไปตามควรแก่วิสัยสามารถ โดยมีความหวังอยู่ว่าจักสำเร็จลงในเวลาอันสมควร

นับว่าเป็นมหากุศลอันประเสริฐยิ่งของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อโครงการสร้างพระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนี้ ได้ทราบถึงพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช องค์เอกอัครศาสนูปถัมภก สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ ทั้ง ๓ พระองค์ได้ทรงเจริญพระราชศรัทธา มีพระราชประสงค์จะทรงอุปถัมภ์การสร้างพระไตรปิฎกให้สำเร็จตามความมุ่งหมายของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงทรงพระกรุณาโปรดพระราชทาน

การอุปถัมภ์เป็นมูลฐาน โดยทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานทุนสำหรับพิมพ์พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระองค์ละ ๗๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๒๑๐,๐๐๐ บาท มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอันประเสริฐ ทั้งนี้อย่างหาสิ่งเปรียบมิได้ พร้อมทั้งเป็นที่หวังได้ว่า พระบรมราชูปถัมภ์ธรรมวิทยาทานทั้งนี้ จักสำเร็จเป็นมหาสิริมงคลดลบันดาลให้ประชาชนชาวพุทธเจริญศรัทธา โดยเฉพาะตามพระราชจริยาวัตรส่วนธรรมวิทยาทาน เป็นมูลฐานให้การสร้างพระไตรปิฎกฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ในเวลาอันสมควรโดยแท้

บัดนี้ พุทธศาสนิกชนจำนวนมากด้วยกัน โดยคำชักชวนของพระครูประกาศสมาธิคุณ วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ และโดยความร่วมมือของสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมการรักษาดินแดน มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์ เพื่อสมทบทุนสร้างพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รวมได้จำนวน ๖๒๕,๑๕๒ บาท นำขึ้นทูนเกล้า ฯ ถวายโดยเฉพาะพระราชกุศลในการนี้ ทรงพระมหากรุณาพระราชทานแก่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้บริจาค มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงได้จัดเป็นทุนสร้างพระไตรปิฎก ๑๐ เล่ม คือ วินัยปิฎก ๗ เล่ม สุตตันตปิฎก ๒ เล่ม และอภิธรรมปิฎก ๑ เล่ม วินัยปิฎก ภิกฺขุนีวิภงฺค นี้ เป็นเล่มหนึ่งในจำนวน ๑๐ เล่มนั้น ขอพระราชทานถวายพระราชกุศลอุทิศในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นพิเศษเฉพาะเล่มนี้

ขออานุภาพพระศรีรัตนตรัย และมหากุศลส่วนธรรมวิทยาทานทั้งนี้ จงสำเร็จเป็นพลวปัจจัยอำนวยวิบากสมบัติ ดลบันดาลให้บรรดาพุทธศาสนิกชนที่มีส่วนในการสร้างพระไตรปิฎกนี้ ปราศจากสรรพภัยพิบัติอุปัทวันตราย มีความประสงค์จำนงหมายสิ่งใดในทางที่ชอบ ขอให้สำเร็จสมมโนรถทุกประการ และมีความเกษมสำราญชื่นบานอยู่ภายใต้ร่มพระสัทธรรม ในกาลทุกเมื่อ เทอญ

"จิรํ ติฏฺฐตุ สทฺธมฺโม"

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัดมหาธาตุ พระนคร

Transliteration of the Thai Alphabet and Signs

as used in the pali text of

MAHĀCUḶĀ TEPIṬAKA

VOWELS

อ a อา ā อิ i อี ī อุ u อู ū เอ e โอ o

CONSONANTS

ก ka	ข kha	ค ga	ฆ gha	ง ṅa
จ ca	ฉ cha	ช ja	ฌ jha	ญ ña
ฏ ṭa	ฐ ṭha	ฑ ḍa	ฒ ḍha	ณ ṇa
ต ta	ถ tha	ท da	ธ dha	น na
ป pa	ผ pha	พ ba	ภ bha	ม ma

ย ya ร ra ล la ว va ส sa ห ha ฬ ḷa ◌ṃ

COMBINATIONS

ก ka	กา kā	กิ ki	กี kī	กุ ku	กู kū	เก ke	โก ko
ข kha	ขา khā	ขิ khi	ขี khī	ขุ khu	ขู khū	เข khe	โข kho

CONJUNCT – CONSONANTS

The Pali conjunct-consonants are printed in their full forms but marked by either sign [.] or [◌̆] under them. The sign [.] is used to denote unsounded consonant; [◌̆] is used to join two sounded consonants.

For example:

กตมं ตสฺมึ สมเย โสมนสฺสินฺทฺริยं โหติ ?

katamaṃ tasmiṃ samaye somanassindriyaṃ hoti?

FIGURES

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

ภิกฺขุนีวิภงฺคปาลิยา

สงฺเกตวิญฺญาปนํ

ก.	=	เกสุจิ สฺยามโปตฺถเกสุ	ทิสฺสมานปาโฐ
กม.	=	กมฺโพชโปตฺถเก	ทิสฺสมานปาโฐ
ฉ.	=	ฉฏฺฐสงฺคีติปีฏเก	ทิสฺสมานปาโฐ
ม.	=	มรมฺมโปตฺถเก	ทิสฺสมานปาโฐ
สี.	=	สีหฬโปตฺถเก	ทิสฺสมานปาโฐ
อิ.	=	อิงฺคลิสโปตฺถเก	ทิสฺสมานปาโฐ

ภิกฺขุนีวิภงฺคปาลิ

มาติกา องฺเก

๑. ปาราชิกกณฺฑ

๑. ปฐมปาราชิกสิกฺขาปท ๑
๒. ทุติยปาราชิกสิกฺขาปท ๘
๓. ตติยปาราชิกสิกฺขาปท ๑๓
๔. จตุตฺถปาราชิกสิกฺขาปท ๑๔

๒. สงฺฆาทิเสสกณฺฑ

๑. ปฐมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท ๑๘
๒. ทุติยสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท ๒๑
๓. ตติยสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท ๒๔
๔. จตุตฺถสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท ๒๘
๕. ปญฺจมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท ๓๑
๖. ฉฏฺฐสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท ๓๓
๗. สตฺตมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท ๓๕
๘. อฏฺฐมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท ๓๙
๙. นวมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท ๔๒
๑๐. ทสมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท ๔๖

๓. นิสฺสคฺคิยกณฺฑ

๑. ปตฺตวคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปท ๕๒
๒. ทุติยสิกฺขาปท ๕๕
๓. ตติยสิกฺขาปท ๕๗
๔. จตุตฺถสิกฺขาปท ๕๙
๕. ปญฺจมสิกฺขาปท ๖๑
๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท ๖๓
๗. สตฺตมสิกฺขาปท ๖๕
๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท ๖๗
๙. นวมสิกฺขาปท ๖๘
๑๐. ทสมสิกฺขาปท ๗๐
๑๑. เอกาทสมสิกฺขาปท ๗๒
๑๒. ทฺวาทสมสิกฺขาปท ๗๔

๔. ปาจิตฺติยกณฺฑ

๑. ลสุณวคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปท ๗๗
๒. ทุติยสิกฺขาปท ๗๙
๓. ตติยสิกฺขาปท ๘๐
๔. จตุตฺถสิกฺขาปท ๘๑
๕. ปญฺจมสิกฺขาปท ๘๒
๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท ๘๔
๗. สตฺตมสิกฺขาปท ๘๕

มาติกา องฺเก

๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท ๘๗
๙. นวมสิกฺขาปท ๘๘
๑๐. ทสมสิกฺขาปท ๙๐

๒. อนฺธการวคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปท ๙๑
๒. ทุติยสิกฺขาปท ๙๓
๓. ตติยสิกฺขาปท ๙๕
๔. จตุตฺถสิกฺขาปท ๙๖
๕. ปญฺจมสิกฺขาปท ๙๘
๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท ๑๐๐
๗. สตฺตมสิกฺขาปท ๑๐๒
๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท ๑๐๔
๙. นวมสิกฺขาปท ๑๐๕
๑๐. ทสมสิกฺขาปท ๑๐๗

๓. นคฺควคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปท ๑๐๘
๒. ทุติยสิกฺขาปท ๑๐๙
๓. ตติยสิกฺขาปท ๑๑๐
๔. จตุตฺถสิกฺขาปท ๑๑๓
๕. ปญฺจมสิกฺขาปท ๑๑๔
๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท ๑๑๕
๗. สตฺตมสิกฺขาปท ๑๑๗
๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท ๑๑๘
๙. นวมสิกฺขาปท ๑๑๙
๑๐. ทสมสิกฺขาปท ๑๒๑

มาติกา องฺเก

๔. ตุวฏฺฏวคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปท ๑๒๓
๒. ทุติยสิกฺขาปท ๑๒๔
๓. ตติยสิกฺขาปท ๑๒๖
๔. จตุตฺถสิกฺขาปท ๑๒๗
๕. ปญฺจมสิกฺขาปท ๑๒๙
๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท ๑๓๑
๗. สตฺตมสิกฺขาปท ๑๓๔
๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท ๑๓๕
๙. นวมสิกฺขาปท ๑๓๖
๑๐. ทสมสิกฺขาปท ๑๓๗

๕. จิตฺตาคารวคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปท ๑๓๙
๒. ทุติยสิกฺขาปท ๑๔๐
๓. ตติยสิกฺขาปท ๑๔๑
๔. จตุตฺถสิกฺขาปท ๑๔๒
๕. ปญฺจมสิกฺขาปท ๑๔๓
๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท ๑๔๕
๗. สตฺตมสิกฺขาปท ๑๔๖
๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท ๑๔๘
๙. นวมสิกฺขาปท ๑๕๐
๑๐. ทสมสิกฺขาปท ๑๕๑

๖. อารามวคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปท ๑๕๒
๒. ทุติยสิกฺขาปท ๑๕๔

มาติกา องฺเก

๓. ตติยสิกฺขาปท ๑๕๖
๔. จตุตฺถสิกฺขาปท ๑๕๘
๕. ปญฺจมสิกฺขาปท ๑๖๐
๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท ๑๖๑
๗. สตฺตมสิกฺขาปท ๑๖๒
๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท ๑๖๔
๙. นวมสิกฺขาปท ๑๖๕
๑๐. ทสมสิกฺขาปท ๑๖๖

๗. คพฺภินีวคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปท ๑๖๗
๒. ทุติยสิกฺขาปท ๑๖๙
๓. ตติยสิกฺขาปท ๑๗๐
๔. จตุตฺถสิกฺขาปท ๑๗๓
๕. ปญฺจมสิกฺขาปท ๑๗๕
๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท ๑๗๗
๗. สตฺตมสิกฺขาปท ๑๘๐
๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท ๑๘๒
๙. นวมสิกฺขาปท ๑๘๔
๑๐. ทสมสิกฺขาปท ๑๘๕

๘. กุมารีภูตวคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปท ๑๘๖
๒. ทุติยสิกฺขาปท ๑๘๘
๓. ตติยสิกฺขาปท ๑๙๐
๔. จตุตฺถสิกฺขาปท ๑๙๓

มาติกา				องฺเก
๕. ปญฺจมสิกฺขาปท	...	...	...	๑๙๕
๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท	...	...	...	๑๙๗
๗. สตฺตมสิกฺขาปท	...	...	...	๑๙๘
๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท	...	...	...	๒๐๐
๙. นวมสิกฺขาปท	...	...	...	๒๐๑
๑๐. ทสมสิกฺขาปท	...	...	...	๒๐๓
๑๑. เอกาทสมสิกฺขาปท	...	...	...	๒๐๔
๑๒. ทฺวาทสมสิกฺขาปท	...	...	...	๒๐๕
๑๓. เตรสมสิกฺขาปท	...	...	...	๒๐๖

๔. ฉตฺตุปาหนวคฺค

๑. ปฐมสิกฺขาปท	...	...	...	๒๐๘
๒. ทุติยสิกฺขาปท	...	...	...	๒๐๙
๓. ตติยสิกฺขาปท	...	...	...	๒๑๑
๔. จตุตฺถสิกฺขาปท	...	...	...	๒๑๒
๕. ปญฺจมสิกฺขาปท	...	...	...	๒๑๓
๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท	...	...	...	๒๑๕
๗. สตฺตมสิกฺขาปท	...	...	...	๒๑๕
๘-๙-๑๐. อฏฺฐม-นวม-ทสมสิกฺขาปท	...	...	...	๒๑๗
๑๑. เอกาทสมสิกฺขาปท	...	...	...	๒๑๘
๑๒. ทฺวาทสมสิกฺขาปท	...	...	...	๒๑๙
๑๓. เตรสมสิกฺขาปท	...	...	...	๒๒๑

๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑ

๑. ปฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปท	...	...	...	๒๒๓
๒. ทุติยาทิปาฏิเทสนียสิกฺขาปท	...	...	...	๒๒๕

๖. เสขิยกณฺฑ

๑. ปริมณฺฑลวคฺค ๒๒๘

๗. ปาทุกวคฺค ๒๒๙

๗. อธิกรณสมถ ๒๓๑

วินยปิฎก
ภิกฺขุนีวิภงฺค

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

๑. ปาราชิกกณฺฑ

๑. ปฐมปาราชิก

[๒๕๖] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สาโพหุ มิคารนตฺตา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิหารํ กตฺตุกาโม โหติ. อถ โข สาโพหุ มิคารนตฺตา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ "อิจฺฉามหํ อยฺเย ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิหารํ กาตุ, เทถ เม นวกมฺมิกํ ภิกฺขุนิน"ติ. เตน โข ปน สมเยน จตสฺโส ภคินิโย ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา โหนฺติ นนฺทา นนฺทวตี สุนฺทรินนฺทา ฉุฬฺลนนฺทาติ. ตาสุ สุนฺทรินนฺทา ภิกฺขุนี ตรุณปพฺพชิตา อภิรูปา โหติ ทสฺสนีเยา ปาสาทิกา ปณฺฑิตา พฺยตฺตา เมธาวินี ทกฺขา อนลสา ตตฺรุปายาย วิมสาย สมนฺนาคตา อลํ กาตุ อลํ สวิธาตุ. อถ โข ภิกฺขุนีสงฺโฆ สุนฺทรินนฺทํ ภิกฺขุนึ สมฺมนฺนิตฺวา สาพฺหสฺส มิคารนตฺตุโน นวกมฺมิกํ อทาสิ. เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรินนฺทา ภิกฺขุนี สาพฺหสฺส มิคารนตฺตุโน นิเวสนํ อภิกฺขณํ คจฺฉติ "วาสึ เทถ ผรสุ[๑] เทถ กุฐาริ เทถ กุทฺทาลํ เทถ นิขาทนํ เทถา"ติ. สาโพหุปี

---

๑ ฉ. ม. ปรสุ

มิคารนตฺตา ภิกฺขูนูปสฺสยํ อภิกฺขณํ คจฺฉติ กตากตํ ชานิตุ. เต อภิณฺหทสฺสเนน ปฏิพทฺธจิตฺตา อเหสุ.

อถ โข สาโพฺห มิคารนตฺตา สุนฺทรินนฺทํ ภิกฺขุนึ ทูเสตุ โอกาสํ อลภมาโน เอตเทวอตฺถาย ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส ภตฺตํ อกาสิ. อถ โข สาโพฺห มิคารนตฺตา ภตฺตคฺเค อาสนํ ปญฺญาเปนฺโต "เอตฺตกา ภิกฺขุนิโย อยฺยาย สุนฺทรินนฺทาย วุฑฺฒตรา"ติ เอกมนฺตํ อาสนํ ปญฺญาเปสิ, "เอตฺตกา นวกตรา"ติ เอกมนฺตํ อาสนํ ปญฺญาเปสิ, ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส นิกุฑฺเฒ สุนฺทรินนฺทาย ภิกฺขุนิยา อาสนํ ปญฺญาเปสิ, ยถา เถรา ภิกฺขุนิโย ชาเนยฺยุ "นวกานํ ภิกฺขุนีนํ สนฺติเก นิสีทนา"ติ, นวกาปี ภิกฺขุนิโย ชาเนยฺยุ "เถรานํ ภิกฺขุนีนํ สนฺติเก นิสีทนา"ติ. อถ โข สาโพฺห มิคารนตฺตา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส กาลํ อาโรจาเปสิ "กาโล อยฺเย, นิฏฺฐิตํ ภตฺตนฺ"ติ. สุนฺทรินนฺทา ภิกฺขุนึ สญฺญาเปตฺวา "น พหุกโต สาโพฺห มิคารนตฺตา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส ภตฺตํ อกาสิ, มํ โส ทูเสตุกาโม, สจาหํ คมิสฺสามิ, วิสฺสโร เม ภวิสฺสตี"ติ อนฺเตวาสินึ ภิกฺขุนึ อาณาเปสิ "คจฺฉ เม ปีณฺฑปาตํ นีหร, โย เจ มํ ปุจฺฉติ, 'คิลานา'ติ ปฏิเวเทหี"ติ. "เอวํ อยฺเย"ติ โข สา ภิกฺขุนี สุนฺทรินนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปจฺจสฺโสสิ.

เตน โข ปน สมเยน สาโพฺห มิคารนตฺตา พหิทฺวารโกฏฺฐเก จีวโต โหติ สุนฺทรินนฺทํ ภิกฺขุนึ ปฏิปุจฺฉนฺโต "กหํ อยฺเย อยฺยา สุนฺทรินนฺทา, กหํ อยฺเย อยฺยา สุนฺทรินนฺทา"ติ. เอวํ วุตฺเต สุนฺทรินนฺทาย ภิกฺขุนิยา อนฺเตวาสินึ ภิกฺขุนึ สาพฺหุ มิคารนตฺตารํ เอตทโวจ "คิลานาวุโส, ปีณฺฑปาตํ นีหริสฺสามี"ติ. อถ โข สาโพฺห มิคารนตฺตา "ยุปาหํ อตฺถาย ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส ภตฺตํ อกาสิ, อยฺยาย สุนฺทรินนฺทาย การณา"ติ มนุสฺเส อาณาเปตฺวา "ภิกฺขุนีสงฺฆํ ภตฺเตน ปริวิสถา"ติ วตฺวา, เยน ภิกฺขูนูปสฺสโย, เตนุปสงฺกมิ. เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรินนฺทา ภิกฺขุนึ พหารามโกฏฺฐเก จีตา โหติ สาพฺหุ มิคารนตฺตารํ ปฏิมาเนนฺตี. อทฺทสา โข สุนฺทรินนฺทา ภิกฺขุนึ สาพฺหุ มิคารนตฺตารํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตึ; ทิสฺวาน อุปสฺสยํ ปวิสิตฺวา สสีสํ ปารุปิตฺวา มญฺจเก นิปชฺชิ. อถ โข สาโพฺห มิคารนตฺตา, เยน สุนฺทรินนฺทา

๑ ฉ. ม. นิกูเฏ

ภิกฺขุนิ์, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา สุนฺทรินนฺทํ ภิกฺขุนิ์ เอตทโวจ "กินฺเต อยฺเย อผาสุ, กิสฺส นิปนฺนาสี"ติ. เอวํ เหตํ อาวุโส โหติ, ยา อนิจฺฉนฺตํ อิจฺฉตีติ. "กฺยาหนฺตํ อยฺเย น อิจฺฉิสฺสามิ, อปีจาหํ โอกาสํ น ลภามิ ตํ ทูเสตุน"ติ อวสฺสุโต อวสฺสุตาย สุนฺทรินนฺทาย ภิกฺขุนิยา กายสํสคฺคํ สมาปชฺชิ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนิ์ ชราทุพฺพลา จรณคิลานา สุนฺทรินนฺทาย ภิกฺขุนิยา อวิทูเร นิปนฺนา โหติ. อทฺทสา โข สา ภิกฺขุนิ์ สาพฺหุ์ มิคารนตฺตารํ อวสฺสุตํ อวสฺสุตาย สุนฺทรินนฺทาย ภิกฺขุนิยา กายสํสคฺคํ สมาปชฺชนฺตํ; ทิสฺวาน อุชฺฌายติ ขิยฺยติ[1] วิปาเจติ "กถํ หิ นาม อยฺยา สุนฺทรินนฺทา อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิสฺสตี"ติ. อถ โข สา ภิกฺขุนิ์ ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา สุนฺทรินนฺทา อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิสฺสตี"ติ. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. เย เต ภิกฺขู อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ลชฺชิโน กุกฺกุจฺจกา สิกฺขากามา, เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม สุนฺทรินนฺทา ภิกฺขุนิ์ อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิสฺสตี"ติ.

อถ โข เต ภิกฺขู สุนฺทรินนฺทํ ภิกฺขุนิ์ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. อถ โข ภควา เอตสฺมิ์ นิทาเน เอตสฺมิ์ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆํ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ "สจฺจํ กิร ภิกฺขเว สุนฺทรินนฺทา ภิกฺขุนิ์ อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยตี"ติ[2]. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา "อนนุจฺฉวิกํ ภิกฺขเว สุนฺทรินนฺทาย ภิกฺขุนิยา อนนุโลมิกํ อปฺปฏิรูปํ อสฺสามณกํ อกปฺปิยํ อกรณีย์. กถํ หิ นาม ภิกฺขเว สุนฺทรินนฺทา ภิกฺขุนิ์ อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส กายสํสคฺคํ สาทิยิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวาย. อถ เขฺวตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานญฺเจว อปฺปสาทาย ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายา"ติ. อถ โข ภควา สุนฺทรินนฺทํ

---

๑ ก. ขิยฺยติ ๒ ฉ. ม. สาทิยตีติ

ภิกฺขุนิ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ทุปฺโปสตาย มหิจฺฉตาย อสนฺตุฏฺ[1]ฐตาย สงฺคณิกาย โกสชฺชสฺส อวณฺณํ ภาสิตฺวา อเนกปริยาเยน สุภรตาย สุโปสตาย อปฺปิจฺฉสฺส[2] สนฺตุฏฺฐสฺส สลฺเลขสฺส ธุตสฺส ปาสาทิกสฺส อปจยสฺส วิริยารมฺภสฺส วณฺณํ ภาสิตฺวา ภิกฺขูนํ ตทนุจฺฉวิกํ ตทนุโลมิกํ ธมฺมิ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "เตนหิ ภิกฺขเว ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ: สงฺฆสุฏฺฐุตาย สงฺฆผาสุตาย ทุมฺมงฺกูนํ ภิกฺขุนีนํ นิคฺคหาย เปสลานํ ภิกฺขุนีนํ ผาสุวิหาราย ทิฏฺฐธมฺมิกานํ อาสวานํ สวราย สมฺปรายิกานํ อาสวานํ ปฏิฆาตาย อปฺปสนฺนานํ ปสาทาย ปสนฺนานํ ภิยฺโยภาวาย สทฺธมฺมฏฺฐิติยา วินยานุคฺคหาย. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๒๕๗] "ยา ปน ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ อามสนํ วา ปรามสนํ วา คหณํ วา ฉุปนํ วา ปฏิปีฬนํ วา สาทิเยยฺย; อยมฺปิ ปาราชิกา โหติ อสංวาสา อุพฺภชาณุมณฺฑลิกา"ติ.

[๒๕๘] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ยถายุตฺตา ยถาชจฺจา ยถานามา ยถาโคตฺตา ยถาสีลา ยถาวิหารินี ยถาโคจรา เถรา วา นวา วา มชฺฌิมา วา; เอสา วุจฺจติ ยา ปนาติ.

ภิกฺขุนีติ: ภิกฺขิกาติ ภิกฺขุนี, ภิกฺขาจริยํ อชฺฌุปคตาติ ภิกฺขุนี, ภินฺนปฏธราติ ภิกฺขุนี, สมญฺญาย ภิกฺขุนี, ปฏิญฺญาย ภิกฺขุนี, เอหิ ภิกฺขุนีติ ภิกฺขุนี, ตีหิ สรณคมเนหิ อุปสมฺปนฺนาติ ภิกฺขุนี, ภทฺรา ภิกฺขุนี, สารา ภิกฺขุนี, เสกฺขา ภิกฺขุนี, อเสกฺขา ภิกฺขุนี, สมคฺเคน อุภโตสංเฆน ญตฺติจตุตฺถเตน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน อุปสมฺปนฺนาติ ภิกฺขุนี, ตตฺร ยายं ภิกฺขุนี สมคฺเคน อุภโตสංเฆน ญตฺติจตุตฺถเตน กมฺเมน อกุปฺเปน ฐานารเหน อุปสมฺปนฺนา; อยं อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

---

๑ ฉ. ม. อสนฺตุฏฺฐิตาย ๒ ฉ. ม. อปฺปิจฺฉตาย

อวสฺสุตา นาม สารตฺตา อเปกฺขวตี ปฏิพทฺธจิตฺตา.

อวสฺสุโต นาม สารตฺโต อเปกฺขวา ปฏิพทฺธจิตฺโต.

ปุริสปุคฺคโล นาม มนุสฺสปุริโส น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต วิญฺญู ปฏิพโล กายสංสคฺคං สมาปชฺชิตุं.

อธกฺขกนฺติ: เหฏฺฐกฺขกं.

อุพฺภชาณุมณฺฑลนฺติ: อุปริชาณุมณฺฑลं.

อามสนं นาม อามฏฺฐมตฺตं.

ปรามสนं นาม อิโต จิโต จ สญฺโจปนं.

คหณं นาม คหิตมตฺตं.

ฉุปนं นาม ผุฏฺฐมตฺตं.

ปฏิปีฬนं วา สาทิเยยฺยาติ: องฺคं คเหตฺวา นิปฺปีฬนं สาทิยติ.

อยมฺปีติ: ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติ.

ปาราชิกา โหตีติ: เสยฺยถาปี นาม ปุริโส สีสจฺฉินฺโน อภพฺโพ เตน สรีรพนฺธเนน ชีวิตุं; เอวเมว ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส อธกฺขกं อุพฺภชาณุมณฺฑลं อามสนं วา ปรามสนं วา คหณं วา ฉุปนं วา ปฏิปีฬนं วา สาทิยนฺตี อสฺสมณี โหติ อสกฺยธีตา; เตน วุจฺจติ ปาราชิกา โหตีติ.

อสංวาสาติ: สංวาโส นาม เอกกมฺมं เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตา, เอโส สංวาโส นาม, โส ตาย สทฺธิं นตฺถิ; เตน วุจฺจติ อสංวาสาติ.

[๖๕๙] อุภโตอวสฺสุเต อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๖๖๐] เอกโตอวสฺสุเต อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ

อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๖๖๑] อุภโตอวสฺสุเต ยกฺขสฺส วา เปตสฺส วา ปณฺฑกสฺส วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหสฺส วา อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๖๖๒] เอกโตอวสฺสุเต อธกฺขกํ อุพฺภชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กาเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

อุพฺภกฺขกํ อโธชาณุมณฺฑลํ กาเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กาเยน

กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กายปฏิพทฺเธน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

นิสฺสคฺคิเยน กายํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน กายปฏิพทฺธํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสคฺคิเยน นิสฺสคฺคิยํ อามสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๖๖๓] อนาปตฺติ: อสญฺจิจฺจ, อสติยา, อชานนฺติยา, อสาทิยนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, ขิตฺตจิตฺตาย, เวทนาฏฺฏาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปฐมปาราชิกํ นิฏฺฐิตํ.[๑]

---

๒. ทุติยปาราชิก

[๖๖๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรินนฺทา ภิกฺขุนี สาเพยฺยก มิคารนตฺตุนา คพฺภินี โหติ. ยาว คพฺโภ ครุโณ อโหสิ, ตาว ฉาเทสิ; ปริปกฺเก คพฺเภ วิพฺภมิตฺวา วิชายิ. ภิกฺขุนิโย ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิ เอตทโวจุ "สุนฺทรินนฺทา โข อยฺเย อจิรวิพฺภนฺตา วิชาตา, กจฺจิ โน สา ภิกฺขุนีเยว สมานา คพฺภินี"ติ. เอวํ อยฺเยติ. กิสฺส ปน ตฺวํ อยฺเย ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนิ เนว อตฺตนา ปฏิโจเทสิ น คณสฺส อาโรเจสีติ. โย เอตสฺสา อวณฺโณ, มเยฺหโส อวณฺโณ; ยา เอตสฺสา อกิตฺติ, มเยฺหสา อกิตฺติ; โย เอตสฺสา อยโส, มเยฺหโส อยโส, โย เอตสฺสา อลาโภ, มเยฺหโส อลาโภ; กยาหํ อยฺเย อตฺตโน อวณฺณํ อตฺตโน อกิตฺตึ อตฺตโน อยสํ อตฺตโน อลาภํ ปเรสํ อาโรเจสฺสามีติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ชานํ

---

๑ ฉ. ม. สมตฺตํ

ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนิ๋ เนว อตฺตนา ปฏิโจเทสฺสติ, น คณสฺส อาโรเจสฺสตี"ติ. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุ๋. ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ๋. อถ โข ภควา เอตสฺมิ๋ นิทาเน เอตสฺมิ๋ ปกรเณ ภิกฺขุสงฺฆ สนฺนิปาตาเปตฺวา ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ "สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉุฑฺฑนนฺทา ภิกฺขุนิ๋ ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนิ๋ เนว อตฺตนา ปฏิโจเทติ,[1] น คณสฺส อาโรเจตี"ติ[2]. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถ หิ นาม ภิกฺขเว ฉุฑฺฑนนฺทา ภิกฺขุนิ๋ ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนิ๋ เนว อตฺตนา ปฏิโจเทสฺสติ, น คณสฺส อาโรเจสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวาย; อถ เขฺวตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานญฺเจว อปฺปสาทาย ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายาติ ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๖๖๕] "ยา ปน ภิกฺขุนิ๋ ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนํ ภิกฺขุนิ๋ เนว อตฺตนา ปฏิโจเทยฺย น คณสฺส อาโรเจยฺย, ยทา จ สา ชิตา วา อสฺส จุตา วา นาสิตา วา อวสฺสฏา วา, สา ปจฺฉา เอวํ วเทยฺย 'ปุพฺเพวาหํ อยฺเย อญฺญาสึ๋ เอตํ ภิกฺขุนิ๋ เอวรูปา จ เอวรูปา จ สา ภคินี'ติ, โน จ โข อตฺตนา ปฏิโจเทสฺสํ, น คณสฺส อาโรเจสฺสนฺ'ติ; อยมฺปี ปาราชิกา โหติ อสํวาสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา"ติ.

[๖๖๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนี๋ติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ๋ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนี๋ติ.

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อญฺเญ วา ตสฺสา อาโรเจนฺติ, สา วา อาโรเจติ.

ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนนฺติ: อฏฺฐนฺนํ ปาราชิกานํ อญฺญตรํ ปาราชิกํ อชฺฌาปนฺนํ.

เนว อตฺตนา ปฏิโจเทยฺยาติ: น สยํ โจเทยฺย.

---

๑ ฉ.ม. ปฏิโจเทสิ ๒ ฉ.ม. อาโรเจสี๋ติ

น คณสฺส อาโรเจยฺยาติ: น อญฺญาสํ ภิกฺขุนีนํ อาโรเจยฺย.

ยทา จ สา จิตฺตา วา อสฺส จุตา วาติ: จิตฺตา นาม สลิงฺเค ฐิตา วุจฺจติ. จุตา นาม กาลกตา[๑] วุจฺจติ. นาสิตา นาม สยं วา วิพฺภนฺตา โหติ อญฺเญหิ วา นาสิตา. อวสฺสฏฺา นาม ติตฺถายตนํ สงฺกนฺตา วุจฺจติ. สา ปจฺฉา เอวं วเทยฺย "ปุพฺเพวาหํ อยฺเย อญฺญาสึ เอตํ ภิกฺขุนึ เอวรูปา จ เอวรูปา จ สา ภคินี"ติ.

โน จ โข อตฺตนา ปฏิโจเทสฺสนฺติ: น สยं โจเทสฺสํ.[๒]

น คณสฺส อาโรเจสฺสนฺติ: น อญฺญาสํ ภิกฺขุนีนํ อาโรเจสฺสํ.

อยมฺปีติ: ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติ.

ปาราชิกา โหตีติ: เสยฺยถาปี นาม ปณฺฑุปลาโส พนฺธนา ปวุตฺโต[๓] อภพฺโพ หริตตฺตาย,[๔] เอวเมว ภิกฺขุนี ชานํ ปาราชิกํ ธมฺมํ อชฺฌาปนฺนา ภิกฺขุนี เนว อตฺตนา ปฏิโจเทสฺสามิ, น คณสฺส อาโรเจสฺสามีติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อสฺสมณี โหติ อสกฺยธีตา; เตน วุจฺจติ ปาราชิกา โหตีติ.

อสังวาสาติ: สังวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตา, เอโส สังวาโส นาม. โส ตาย สทฺธิं นตฺถิ; เตน วุจฺจติ อสังวาสาติ.

[๖๖๗] อนาปตฺติ: "สฆสฺส ภณฺฑนํ วา กลโห วา วิคฺคโห วา วิวาโท วา ภวิสฺสตี"ติ นาโรเจติ, "สงฺฆเภโท วา สงฺฆราชี วา ภวิสฺสตี"ติ นาโรเจติ, "อยं กกฺขพา ผรุสา ชีวิตนฺตรายं วา พฺรหฺมจริยนฺตรายं วา กริสฺสตี"ติ นาโรเจติ, อญฺญา ปฏิรูปา ภิกฺขุนิโย อปสฺสนฺตี นาโรเจติ, นจฺฉาเทตุกามา นาโรเจติ, ปญฺญายิสฺสติ สเกน กมฺเมนาติ นาโรเจติ, อุมฺมตฺติกาย ฯ เป ฯ อาทิกมฺมิกายาติ.

ทุติยปาราชิกํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑ ฉ.ม. กาลงฺกตา ๒ ฉ. ม. สยं วา น โจเทสฺสํ ๓ ก. ปมุตฺโต ๔ ฉ.ม. หริตตฺถาย

๓. ตติยปาราชิก

[๖๖๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สํเฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺตติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา สมคฺเคน สํเฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺติสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สํเฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺตตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สํเฆน อุกฺขิตฺตํ อริฏฺฐํ ภิกฺขุํ คทฺธพาธิปุพฺพํ อนุวตฺติสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๖๖๙] "ยา ปน ภิกฺขุนี สมคฺเคน สํเฆน อุกฺขิตฺตํ ภิกฺขุํ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทรํ อปฺปฏิการํ อกตสหายํ ตมนุวตฺเตยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนียา 'เอโส โข อยฺเย ภิกฺขุ สมคฺเคน สํเฆน อุกฺขิตฺโต ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทโร อปฺปฏิกาโร อกตสหาโย, มายฺเย เอตํ ภิกฺขุํ อนุวตฺตี'ติ. เอวญฺจ สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคเณฺหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสิยมานา ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย; อยมฺปิ ปาราชิกา โหติ อสํวาสา อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา"ติ.

[๖๗๐] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

สมคฺโค นาม สํโฆ สมานสํวาสโก สมานสีมายํ ฐิโต.

อุกฺขิตฺโต นาม อาปตฺติยา อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วา อุกฺขิตฺโต.

ธมฺเมน วินเยนาติ: เยน ธมฺเมน เยน วินเยน.

สตฺถุสาสเนนาติ: ชินสาสเนน พุทฺธสาสเนน.

อนาทโร นาม สฺมึ วา คณึ วา ปุคฺคลึ วา กมฺมึ วา นาทิยติ.

อปฺปฏิกาโร นาม อุกฺขิตฺโต อโนสาริโต.

อกตสหาโย นาม สมานสํวาสกา ภิกฺขู วุจฺจนฺติ สหายา. โส เตหิ สทฺธึ นตฺถิ; เตน วุจฺจติ อกตสหาโยติ.

ตมนุวตฺเตยฺยาติ: ยทิฏฺฐิโก โส โหติ ยํขนฺติโก ยํรุจิโก, สาปี ตทิฏฺฐิกา โหติ ตํขนฺติกา ตรุจิกา.

สา ภิกฺขุนีติ: ยา สา อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา ภิกฺขุนี.

ภิกฺขุนีหีติ: อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิ. ยา ปสฺสนฺติ, ยา สุณนฺติ, ตาหิ วตฺตพฺพา "เอโส โข อยฺเย ภิกฺขุ สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺโต ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทโร อปฺปฏิกาโร อกตสหาโย, มายฺเย เอตं ภิกฺขุ อนุวตฺตี"ติ. ทุติยมฺปี วตฺตพฺพา. ตติยมฺปี วตฺตพฺพา. สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตं กุสลं; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สา ภิกฺขุนี สงฺฆมชฺฌมฺปี อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา "เอโส โข อยฺเย ภิกฺขุ สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺโต ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทโร อปฺปฏิกาโร อกตสหาโย, มายฺเย เอตं ภิกฺขุ อนุวตฺตี"ติ. ทุติยมฺปี วตฺตพฺพา. ตติยมฺปี วตฺตพฺพา. สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตं กุสลं; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพา. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว สมนุภาสิตพฺพา, พยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ-

[๖๗๑] "สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยं อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน

อุกฺขิตฺตกํ ภิกฺขุ๋ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทรํ อปฺปฏิการํ อกตสหายํ คมนุวตฺตติ, สา ตํ วตฺถุ๋ นปฺปฏินิสฺสชฺชติ; ยทิ สมฺมสฺส ปตฺตกลฺลํ, สโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุ๋นิ๋ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม อยฺเย สโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุ๋นิ๋ สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตกํ ภิกฺขุ๋ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนาทรํ อปฺปฏิการํ อกตสหายํ คมนุวตฺตติ, สา ตํ วตฺถุ๋ นปฺปฏินิสฺสชฺชติ. สโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุ๋นิ๋ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุ๋นิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺย.

ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ ฯ เป ฯ ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ ฯ เป ฯ

สมนุภฏฺา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุ๋นิ๋ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตं ธารยามี"ติ.

ญตฺติยา ทุกฺกฏ๋, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาราชิกสฺส.

อยมฺปีติ: ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติ.

ปาราชิกา โหตีติ: เสยฺยถาปี นาม ปุถุสิลา เทฺวธา ภินฺนา อปฺปฏิสนฺธิกา โหติ, เอวเมว ภิกฺขุ๋นิ๋ ยาวตติยํ สมนุภาสิยมานา[1] อปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตี[2] อสฺสมณี โหติ อสกฺยธีตา; เตน วุจฺจติ ปาราชิกา โหตีติ.

อสโวสาติ: สโวโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตา, เอโส สโวโส นาม. โส ตาย สทฺธิ๋ นตฺถิ; เตน วุจฺจติ อสโวสาติ.

---

๑ ฉ. ม. สมนุภาสนาย ๒ ฉ. ม. น ปฏินิสฺสชฺชนฺตี

[๖๗๒] ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. ธมฺมกมฺเม เวมติกา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส.

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๖๗๓] อนาปตฺติ: อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย ฯ เป ฯ อาทิกมฺมิกายาติ.

ตติยปาราชิกํ นิฏฺฐิตํ.

---

๔. จตุตฺถปาราชิก

[๖๗๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณมฺปิ สาทิยนฺติ, สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณมฺปิ สาทิยนฺติ, สนฺติฏฺฐนฺติปิ, สลฺลปนฺติปิ, สงฺเกตมฺปิ คจฺฉนฺติ, ปุริสสฺสปิ อพฺภาคมนํ สาทิยนฺติ, ฉนฺนมฺปิ อนุปวิสนฺติ, กายมฺปิ ตทตฺถาย อุปสํหรนฺติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณมฺปิ สาทิยิสฺสนฺติ, สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณมฺปิ สาทิยิสฺสนฺติ, สนฺติฏฺฐิสฺสนฺติปิ, สลฺลปิสฺสนฺติปิ, สงฺเกตมฺปิ คจฺฉิสฺสนฺติ, ปุริสสฺสปิ อพฺภาคมนํ สาทิยิสฺสนฺติ, ฉนฺนมฺปิ อนุปวิสิสฺสนฺติ, กายมฺปิ ตทตฺถาย อุปสํหริสฺสนฺติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณมฺปิ สาทิยนฺติ, สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณมฺปิ สาทิยนฺติ, สนฺติฏฺฐนฺติปิ, สลฺลปนฺติปิ, สงฺเกตมฺปิ คจฺฉนฺติ, ปุริสสฺสปิ อพฺภาคมนํ

สาทิยนฺติ, ฉนฺนมฺปี อนุปวิสนฺติ, กายมฺปี ตทตฺถาย อุปสංหรนฺติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถายาติ. สจฺจं ภควาติ. วิครหี พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถं หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณมฺปี สาทิยิสฺสนฺติ, สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณมฺปี สาทิยิสฺสนฺติ, สนฺติฏฺฐิสฺสนฺติปี, สลฺลเปสฺสนฺติปี, สงฺเกตมฺปี คจฺฉิสฺสนฺติ, ปุริสสฺสปี อพฺภาคมนं สาทิยิสฺสนฺติ, ฉนฺนมฺปี อนุปวิสิสฺสนฺติ, กายมฺปี ตทตฺถาย อุปสංหริสฺสนฺติ เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย; เนตं ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานं วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมं สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๖๗๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถคฺคหณं วา สาทิเยยฺย สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณं วา สาทิเยยฺย สนฺติฏฺเฐยฺย วา สลฺลเปยฺย วา สงฺเกตं วา คจฺเฉยฺย ปุริสสฺส วา อพฺภาคมนं สาทิเยยฺย ฉนฺนं วา อนุปวิเสยฺย กายं วา ตทตฺถาย อุปสංหเรยฺย เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย; อยมฺปี ปาราชิกา โหติ อสංวาสา อฏฺฐวตฺถุกา"ติ.

[๖๗๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิं อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อวสฺสุตา นาม สารตฺตา อเปกฺขวตี ปฏิพทฺธจิตฺตา.

อวสฺสุโต นาม สารตฺโต อเปกฺขวา ปฏิพทฺธจิตฺโต.

ปุริสปุคฺคโล นาม มนุสฺสปุริโส น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต วิญฺญู ปฏิพโล กายสංสคฺคं สมาปชฺชิตุं.

หตฺถคฺคหณं วา สาทิเยยฺยาติ: หตฺโถ นาม กปฺปรं อุปาทาย ยาว อคฺคนขา. เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย อุพฺภกฺขกं อโธชาณุมณฺฑลं คหณं สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส.

สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณํ วา สาทิเยยฺยาติ: เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย นิวตฺถํ วา ปารุตํ วา คหณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส.

สนฺติฏฺเฐยฺย วาติ: เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส.

สลฺลเปยฺย วาติ: เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สลฺลปติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส.

สงฺเกตํ วา คจฺเฉยฺยาติ: เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริเสน "อิตฺถนฺนามํ โอกาสํ อาคจฺฉา"ติ วุตฺตา คจฺฉติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ปุริสสฺส หตฺถปาสํ โอกฺกนฺตมตฺเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส.

ปุริสสฺส วา อพฺภาคมนํ สาทิเยยฺยาติ: เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริสสฺส อพฺภาคมนํ สาทิยติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. หตฺถปาสํ โอกฺกนฺตมตฺเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส.

ฉนฺนํ วา อนุปวิเสยฺยาติ: เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย เยน เกนจิ ปฏิจฺฉนฺนํ โอกาสํ ปวิฏฺฐมตฺเต อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส.

กายํ วา ตทตฺถาย อุปสංหเรยฺยาติ: เอตสฺส อสทฺธมฺมสฺส ปฏิเสวนตฺถาย ปุริสสฺส หตฺถปาเส จิตฺตา กายํ อุปสංหรติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส.

อยมฺปีติ: ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติ.

ปาราชิกา โหตีติ: เสยฺยถาปี นาม ตาโล มตฺถกจฺฉินฺโน อภพฺโพ ปุนวิรุฬฺหิยา

เอวเมว ภิกฺขุนี อฏฺฐมํ วตฺถุํ ปริปูเรนฺตี อสฺสมณี โหติ อสกฺยธีตา; เตน วุจฺจติ ปาราชิกา โหตีติ.

อสํวาสาติ: สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตา, เอโส สํวาโส นาม. โส ตาย สทฺธึ นตฺถิ, เตน วุจฺจติ อสํวาสาติ.

[๖๗๗] อนาปตฺติ: อสญฺจิจฺจ, อสติยา, อชานนฺติยา, อสาทิยนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, ขิตฺตจิตฺตาย, เวทนาฏฺฏาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

จตุตฺถปาราชิกํ นิฏฺฐิตํ.

อุทฺทิฏฺฐา โข อยฺยาโย อฏฺฐ ปาราชิกา ธมฺมา, เยสํ ภิกฺขุนี อญฺญตรํ วา อญฺญตรํ วา อาปชฺชิตฺวา น ลภติ ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ สํวาสํ ยถา ปุเร ตถา ปจฺฉา, ปาราชิกา โหติ อสํวาสา. ตตฺถยฺยาโย ปุจฺฉามิ กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา? ปริสุทฺเธตฺถยฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตํ ธารยามีติ.

ภิกฺขุนีวิภงฺเค

ปาราชิกกณฺฑํ นิฏฺฐิตํ.

๒. สังฆาทิเสสกัณฑ

อิเม โข ปนายฺยาโย[1] สตฺตรส สงฺฆาทิเสสา ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ.

๑. ปฐมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท

[๒๗๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุปาสโก ภิกฺขูนิสงฺฆสฺส อุทฺโทสิตํ ทตฺวา กาลกโต โหติ. ตสฺส เทฺว ปุตฺตา โหนฺติ: เอโก อสฺสทฺโธ อปฺปสนฺโน, เอโก สทฺโธ ปสนฺโน, เต เปตฺติกํ สาปเตยฺยํ วิภชิ๎สุ. อถ โข โส อสฺสทฺโธ อปฺปสนฺโน ตํ สทฺธํ ปสนฺนํ เอตทโวจ "อมฺหากํ อุทฺโทสิโต, ตํ ภาเชมา"ติ. เอวํ วุตฺเต โส สทฺโธ ปสนฺโน ตं อสฺสทฺธํ อปฺปสนฺนํ เอตทโวจ "มายฺโย เอวํ อวจ, อมฺหากํ ปิตุนา ภิกฺขูนิสงฺฆสฺส ทินฺโน"ติ. ทุติยมฺปิ โข โส อสฺสทฺโธ อปฺปสนฺโน ตํ สทฺธํ ปสนฺนํ เอตทโวจ "อมฺหากํ อุทฺโทสิโต, ตํ ภาเชมา"ติ. อถ โข โส สทฺโธ ปสนฺโน ตं อสฺสทฺธํ อปฺปสนฺนํ เอตทโวจ "มายฺโย เอวํ อวจ, อมฺหากํ ปิตุนา ภิกฺขูนิสงฺฆสฺส ทินฺโน"ติ. ตติยมฺปิ โข โส อสฺสทฺโธ อปฺปสนฺโน ตํ สทฺธํ ปสนฺนํ เอตทโวจ "อมฺหากํ อุทฺโทสิโต, ตํ ภาเชมาติ. อถ โข โส สทฺโธ ปสนฺโน "สเจ มยฺหํ ภวิสฺสติ, อหมฺปิ ภิกฺขูนิสงฺฆสฺส ทสฺสามี"ติ ตं อสฺสทฺธํ อปฺปสนฺนं เอตทโวจ "ภาเชมา"ติ. อถ โข โส อุทฺโทสิโต เตหิ ภาชิยมาโน ตสฺส อสฺสทฺธสฺส อปฺปสนฺนสฺส ปาปุณิ.[2] อถ โข โส อสฺสทฺโธ อปฺปสนฺโน ภิกฺขูนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ "นิกฺขมถยฺเย,[3] อมฺหากํ อุทฺโทสิโต"ติ.

เอวํ วุตฺเต ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตं ปุริสं เอตทโวจ "มายฺโย เอวํ อวจ, ตุมฺหากํ ปิตุนา ภิกฺขูนิสงฺฆสฺส ทินฺโน"ติ. "ทินฺโน น ทินฺโน"ติ โวหาริเก มหามตฺเต ปุจฺฉิ๎สุ. มหามตฺตา เอวมาหํสุ "โก อยฺเย ชานาติ ภิกฺขูนิสงฺฆสฺส ทินฺโน"ติ. เอวํ วุตฺเต ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เต มหามตฺเต เอตทโวจ "อยี[4]นวยฺยา ตุเมฺหหิ ทิฏฺฐํ วา

---

๑ ฉ.ม. ปนายฺยาโย
๒ ฉ.ม. ปาปุณาติ
๓ ฉ.ม. นิกฺขมถายฺเย
๔ ฉ.ม.อิ. อยี นายฺโย

สุตฺวา วา สกฺขิ ฐปยิตฺวา ทานํ ทียมานนฺ"ติ. อถ โข เต มหามตฺตา "สจฺจํ โข อยฺยา อาหา"ติ ตํ อุทฺโทสิตํ ภิกฺขุนิสงฺฆสฺส อกํสุ. อถ โข โส ปุริโส ปราชิโต อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ "อสฺสมณิโย อิมา มุณฺฑา พนฺธกินิโย, กถํ หิ นาม อมฺหากํ อุทฺโทสิตํ อจฺฉินฺทาเปสฺสนฺตี"ติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มหามตฺตานํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. มหามตฺตา ตํ ปุริสํ ทณฺฑาเปสุ. อถ โข โส ปุริโส ทณฺฑิโต ภิกฺขุนูปสฺสยสฺส อวิทูเร อาชีวกเสยฺยํ การาเปตฺวา อาชีวเก อุยฺโยเชสิ "เอตา ภิกฺขุนิโย อจฺจาวทถา"ติ.

ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มหามตฺตานํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. มหามตฺตา ตํ ปุริสํ พนฺธาเปสุ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "ปฐมํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อุทฺโทสิตํ อจฺฉินฺทาเปสุ, ทุติยมฺปี ทณฺฑาเปสุ, ตติยมฺปี พนฺธาเปสุ, อิทานิ ฆาตาเปสฺสนฺตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อุสฺสุยฺยวาทิกา[1] วิหริสฺสตี"ติ. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อุสฺสุยฺยวาทิกา วิหรตี"ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อุสฺสุยฺยวาทิกา วิหริสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๖๗๙] "ยา ปน ภิกฺขุนี อุสฺสุยฺยวาทิกา[1] วิหเรยฺย คหปตินา วา คหปติปุตฺเตน วา ทาเสน วา กมฺมกเรน[2] วา อนฺตมโส สมณปริพฺพาชเกนาปี; อยํ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณิยํ สงฺฆาทิเสสนฺ"ติ.

[๖๘๐] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิมตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

---

๑ ฉ.ม. อุสฺสยวาทิกา　　๒ ฉ.ม. กมฺมกาเรน

อุสุยฺยวาทิกา นาม อฏฺฏการิกา วุจฺจติ.

คหปติ นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติ.

คหปติปุตฺโต นาม เย เกจิ ปุตฺตภาตโร.

ทาโส นาม อนฺโตชาโต ธนกฺกีโต กรมรานีโต.

กมฺมกโร นาม ภฏโก อาหฏโก.

สมณปริพฺพาชโก นาม ภิกฺขุญฺจ ภิกฺขุนิญฺจ สิกฺขมานญฺจ สามเณรญฺจ สามเณริญฺจ ฐเปตฺวา โย โกจิ ปริพฺพาชกสมาปนฺโน.

"อฏฺฏํ กริสฺสามี"ติ ทุติยํ วา ปริเยสติ คจฺฉติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. เอกสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทุติยสฺส อาโรเจติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. อฏฺฏปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

ปฐมาปตฺติกนฺติ: สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนาย.

นิสฺสารณียนฺติ: สงฺฆมฺหา นิสฺสาริยติ.

สงฺฆาทิเสสนฺติ: สโฆ วสฺสา อาปตฺติยา มานตฺตํ เทติ, มูลาย ปฏิกสฺสติ, อพฺเภติ, น สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย, น เอกา ภิกฺขุนี, เตน วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติ. ตสฺเสว อาปตฺตินิกายสฺส นามกมฺมํ อธิวจนํ; เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติ.

[๒๘๑] อนาปตฺติ: มนุสฺเสหิ อากฑฺฒิยมานา คจฺฉติ, อารกฺขํ ยาจติ, อโนทิสฺส อาจิกฺขติ, อุมฺมตฺติกาย ฯ เป ฯ อาทิกมฺมิกายาติ.

ปฐมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๒. ทุติยสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท

[๖๘๒] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ อญฺญตรสฺส ลิจฺฉวิสฺส ปชาปติ อติจารินี โหติ. อถ โข โส ลิจฺฉวี ตํ อิตฺถึ เอตทโวจ "สาธุ วิรมาหิ, อนตฺถํ โข เต กริสฺสามี"ติ. เอวมฺปี สา วุจฺจมานา น อาทิยิ. เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ ลิจฺฉวิคโณ สนฺนิปติโต โหติ เกนจิเทว กรณีเยน. อถ โข โส ลิจฺฉวี เต ลิจฺฉวิโน เอตทโวจ "เอกํ เม อยฺโย อิตฺถึ อนุชานาถา"ติ. กา นาม สาติ. มยฺหํ ปชาปติ อติจรติ, ตํ ฆาเตสฺสามีติ. ชานาหีติ. อสฺโสสิ โข สา อิตฺถี "สามิโก กิร มํ ฆาเตตุกาโม"ติ วรภณฺฑํ อาทาย สาวตฺถึ คนฺตฺวา ติตฺถิเย อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิ. ติตฺถิยา น อิจฺฉิสุ ปพฺพาเชตุํ. ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิ. ภิกฺขุนิโยปี น อิจฺฉิสุ ปพฺพาเชตุํ. ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อุปสงฺกมิตฺวา ภณฺฑกํ ทตฺวาเตตฺวา ปพฺพชฺชํ ยาจิ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภณฺฑกํ คเหตฺวา ปพฺพาเชสิ.

อถ โข โส ลิจฺฉวี ตํ อิตฺถึ คเวสนฺโต สาวตฺถึ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตํ ทิสฺวา, เยน ราชา ปเสนทิ โกสโล, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ราชานํ ปเสนทึ โกสลํ เอตทโวจ "ปชาปติ เม เทว วรภณฺฑํ อาทาย สาวตฺถึ อนุปฺปตฺตา, ตํ เทโว อนุชานาตู"ติ. เตนหิ ภเณ วิจินิตฺวา อาจิกฺขาติ. ทิฏฺจา เทว ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตาติ. สเจ ภเณ ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา, น สา ลพฺภา กิญฺจิ กาตุํ, สตฺถากฺขาโต ภควตา ธมฺโม, จรตุ พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺสนฺตกิริยายาติ. อถ โข โส ลิจฺฉวี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย โจรึ ปพฺพาเชสฺสนฺตี"ติ. อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส ลิจฺฉวิสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺส. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา โจรึ ปพฺพาเชสฺสตี"ติ. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนึ โจรึ ปพฺพาเชตีติ[๑]. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนึ

๑ ฉ.ม. ปพฺพาเชสีติ

โจรึ ปพฺพาเชสฺสตี; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๖๘๓] "ยา ปน ภิกฺขุนี ชานํ โจรึ วชฺฌวิทิตึ[1] อนปโลเกตฺวา ราชานํ วา สงฺฆํ วา คณํ วา ปูคํ วา เสณึ วา อญฺญตฺร กปฺปา วุฏฺฐาเปยฺย; อยมฺปี ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสสนฺ"ติ.

[๖๘๔] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ชานาติ นาม สามํ วา ชานาติ, อญฺเญ วา สฺสา อาโรเจนฺติ, สา วา อาโรเจติ.

โจรี นาม ยา ปญฺจมาสกํ วา อติเรกปญฺจมาสกํ วา อคฺฆนกํ อทินฺนํ เถยฺยสงฺขาตํ อาทิยติ, เอสา โจรี นาม.

วชฺฌา นาม ยํ กตฺวา วชฺฌปฺปตฺตา โหติ.

วิทิตา นาม อญฺเญหิ มนุสฺเสหิ ญาตา โหติ "วชฺฌา เอสา"ติ.

อนปโลเกตฺวาติ: อนาปุจฺฉา.

ราชา นาม ยตฺถ ราชา อนุสาสติ, ราชา อปโลเกตพฺโพ.

สงฺโฆ นาม ภิกฺขุนีสงฺโฆ วุจฺจติ, ภิกฺขุนีสงฺโฆ อปโลเกตพฺโพ.

คโณ นาม ยตฺถ คโณ อนุสาสติ, คโณ อปโลเกตพฺโพ.

ปูโค นาม ยตฺถ ปูโค อนุสาสติ, ปูโค อปโลเกตพฺโพ.

เสณิ นาม ยตฺถ เสณิ อนุสาสติ, เสณิ อปโลเกตพฺโพ.

---

๑ ฉ.ม. วชฺฌํ วิทิตํ

อญฺญตฺร กปฺปาติ: ฐเปตฺวา กปฺปํ. กปฺปี นาม เทฺว กปฺปานิ: ติตฺถิเยสุ วา ปพฺพชิตา โหติ, อญฺญาสุ วา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา. อญฺญตฺร กปฺปา วุฏฺฐาเปสฺสามีติ คณํ วา อาจรินิ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ฉตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ฤตฺตจฺจยา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

อยมฺปีติ: ปุริมํ อุปาทาย วุจฺจติ.

ปญฺจมาปตฺติกนฺติ: สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนาย.

นิสฺสารณิยนฺติ: สงฺฆมฺหา นิสฺสาริยติ.

สงฺฆาทิเสสนฺติ: ฯ เป ฯ เตนปี วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติ.

[๒๘๕] โจริยา โจริสญฺญา อญฺญตฺร กปฺปา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. โจริยา เวมติกา อญฺญตฺร กปฺปา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. โจริยา อโจริสญฺญา อญฺญตฺร กปฺปา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติ. อโจริยา โจริสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อโจริยา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อโจริยา อโจริสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๒๘๖] อนาปตฺติ: อชานนฺตี วุฏฺฐาเปติ, อปโลเกตฺวา วุฏฺฐาเปติ, กปฺปกตํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทุติยสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๓. ตติยสํฆาทิเสสสิกฺขาปท

[๖๘๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภทฺทาย กาปิลานิยา อนฺเตวาสินี ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ ภณฺฑิตฺวา คามเก[๑] ญาติกุลํ อคมาสิ. ภทฺทา กาปิลานี ตํ ภิกฺขุนึ อปสฺสนฺตี ภิกฺขุนิโย ปุจฺฉิ "กหํ อิตฺถนฺนามา น ทิสฺสตี"ติ. ภิกฺขุนีหิ สทฺธึ อยฺเย ภณฺฑิตฺวา น ทิสฺสตีติ. อมฺมา อมุกสฺมึ คามเก เอติสฺสา ญาติกุลํ, ตตฺถ คนฺตฺวา วิจินถาติ. ภิกฺขุนิโย ตตฺถ คนฺตฺวา ตํ ภิกฺขุนึ ปสฺสิตฺวา เอตทโวจุํ "กิสฺส ตฺวํ อยฺเย เอกิกา อาคตา, กจฺจิสิ อปฺปธํสิตา"ติ. อปฺปธํสิตามฺหิ อยฺเยติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉิสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺฉิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

"ยา ปน ภิกฺขุนี เอกา คามนฺตรํ คจฺเฉยฺย; อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สํฆาทิเสสนฺ"ติ.

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติ.

[๖๘๘] เตน โข ปน สมเยน เทฺว ภิกฺขุนิโย สาเกตา สาวตฺถึ อทฺธานมคฺคปฏิปนฺนา โหนฺติ. อนฺตรามคฺเค นที ตริตพฺพา โหติ. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย นาวิเก อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ "สาธุ โน อาวุโส ตาเรถา"ติ. นายฺเย สกฺกา อุโภ สกึ ตาเรตุนฺติ. เอโก เอกํ อุตฺตาเรสิ. อุตฺติณฺโณ อุตฺติณฺณํ ทูเสสิ. อนุตฺติณฺโณ อนุตฺติณฺณํ ทูเสสิ. ตา ปจฺฉา สมาคนฺตฺวา ปุจฺฉึสุ "กจฺจิสิ อยฺเย อปฺปธํสิตา"ติ. ปธํสิตามฺหิ อยฺเย, ตฺวํ ปนยฺเย อปฺปธํสิตาติ. ปธํสิตามฺหิ อยฺเยติ. อถ โข ตา

---

๑ ฉ.ม. คามกํ

ภิกฺขุนิโย สาวตฺถิ คนฺตฺวา ภิกฺขุนึ เอตมตฺถํ อาโรเจตุํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี เอกา นทีปารํ คจฺฉิสฺสตี"ติ. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจตุํ. ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจตุํ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี เอกา นทีปารํ คจฺฉตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา "กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี เอกา นทีปารํ คจฺฉิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

"ยา ปน ภิกฺขุนี เอกา วา คามนฺตรํ คจฺเฉยฺย, เอกา วา นทีปารํ คจฺเฉยฺย; อยมฺปี ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสสนฺ"ติ.

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติ.

[๖๘๙] เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถิ คจฺฉนฺตา สายํ อญฺญตรํ คามํ อุปคจฺฉิสุ. ตตฺถ อญฺญตรา ภิกฺขุนี อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกา. อญฺญตโร ปุริโส ตสฺสา ภิกฺขุนิยา สห ทสฺสเนน ปฏิพทฺธจิตฺโต โหติ. อถ โข โส ปุริโส ตาสํ ภิกฺขุนีนํ เสยฺยํ ปญฺญาเปนฺโต ตสฺสา ภิกฺขุนิยา เสยฺยํ เอกมนฺตํ ปญฺญาเปสิ. อถ โข สา ภิกฺขุนี สญฺญตฺเตตฺวา "ปริยุฏฺฐิโต อยํ ปุริโส, สเจ รตฺติ อาคจฺฉิสฺสติ, วิสฺสโร เม ภวิสฺสตี"ติ ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อญฺญตรํ กุลํ คนฺตฺวา เสยฺยํ กปฺเปสิ. อถ โข โส ปุริโส รตฺติ อาคนฺตฺวา ตํ ภิกฺขุนึ คเวสนฺโต ภิกฺขุนิโย ฆฏฺเฏสิ. ภิกฺขุนิโย ตํ ภิกฺขุนึ อปสฺสนฺติโย เอวมาหํสุ "นิสฺสทฺทา โข สา ภิกฺขุนี ปุริเสน สทฺธิ นิกฺขนฺตา"ติ.

อถ โข สา ภิกฺขุนี ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน, เยน ตา ภิกฺขุนิโย, เตนุปสงฺกมิ. ภิกฺขุนิโย ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ "กิสฺส ตฺวํ อยฺเย ปุริเสน สทฺธิ นิกฺขนฺตา"ติ. "นาหํ อยฺเย ปุริเสน สทฺธิ นิกฺขนฺตา"ติ ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. ยา ตา

ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี เอกา รตฺตึ วิปฺปวสิสฺสตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี เอกา รตฺตึ วิปฺปวสตีติ[๑] สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี เอกา รตฺตึ วิปฺปวสิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

"ยา ปน ภิกฺขุนี เอกา วา คามนฺตรํ คจฺเฉยฺย, เอกา วา นทีปารํ คจฺเฉยฺย, เอกา วา รตฺตึ วิปฺปวเสยฺย; อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสสนฺ"ติ.

เอวญฺหิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติ.

[๖๙๐] เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถิ อทฺธานมคฺคปฏิปนฺนา โหนฺติ. ตตฺถ อญฺญตรา ภิกฺขุนี วจฺเจน ปีฬิตา เอกิกา โอหียิตฺวา ปจฺฉา อคมาสิ. มนุสฺสา ตํ ภิกฺขุนึ ปสฺสิตฺวา ทูเสสุํ. อถ โข สา ภิกฺขุนี, เยน ตา ภิกฺขุนิโย, เตนุปสงฺกมิ. ภิกฺขุนิโย ตํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุํ "กิสฺส ตฺวํ อยฺเย เอกิกา โอหีนา, กจฺจิสิ อปฺปทุสฺสิตา"ติ. "ปทุสฺสิตามฺหิ อยฺเย"ติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี เอกา คณมฺหา โอหียิสฺสตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี เอกา คณมฺหา โอหียตีติ.[๒] สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา "กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี เอกา คณมฺหา โอหียิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๖๙๑] "ยา ปน ภิกฺขุนี เอกา วา คามนฺตรํ คจฺเฉยฺย, เอกา วา นทีปารํ คจฺเฉยฺย, เอกา วา รตฺตึ วิปฺปวเสยฺย, เอกา วา คณมฺหา โอหีเยยฺย; อยมฺปิ ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสสนฺ"ติ.

---

๑ ฉ.ม. วิปฺปวสตีติ ๒ ฉ.ม. โอหียตีติ

[๖๘๒] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

เอกา วา คามนฺตรํ คจฺเฉยฺยาติ: ปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส ปริกฺเขปํ ปฐมํ ปาทํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส, ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

อปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส อุปจารํ ปฐมํ ปาทํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส, ทุติยํ ปาทํ อติกฺกาเมนฺติยา อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

เอกา วา นทีปารํ คจฺเฉยฺยาติ: นที นาม ติมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทตฺวา ยตฺถ กตฺถจิ อุตฺตรนฺติยา ภิกฺขุนิยา อนฺตรวาสโก เตมียติ. ปฐมํ ปาทํ อุตฺตาเรนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส, ทุติยํ ปาทํ อุตฺตาเรนฺติยา อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

เอกา วา รตฺตึ วิปฺปวเสยฺยาติ: สห อรุณุคฺคมนา ทุติยิกาย ภิกฺขุนิยา หตฺถปาสํ วิชหนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส, วิชหิเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

เอกา วา คณมฺหา โอหีเยยฺยาติ: อคามเก อรญฺเญ ทุติยิกาย ภิกฺขุนิยา ทสฺสนูปจารํ วา สวนูปจารํ วา วิชหนฺติยา อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส, วิชหิเต อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

อยมฺปีติ: ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติ.

ปฐมาปตฺติกนฺติ: สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนาย.

นิสฺสารณียนฺติ: สงฺฆมฺหา นิสฺสาริยติ.

สงฺฆาทิเสโสติ: ฯ เป ฯ เตนปี วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติ.

[๖๔๓] อนาปตฺติ: ทุติยิกา ภิกฺขุนี ปกฺกนฺตา วา โหติ วิพฺภนฺตา วา กาลกตา วา ปกฺขสงฺกนฺตา วา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ตติยสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๔. จตุตฺถสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท

[๖๔๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี ภณฺฑนการิกา โหติ กลหการิกา วิวาทการิกา ภสฺสการิกา สงฺฆ อธิกรณการิกา. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตสฺสา กมฺเม กรียมาเน ปฏิกุโกสติ. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คามกํ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยน. อถ โข ภิกฺขุนีสงฺโฆ "ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปกฺกนฺตา"ติ จณฺฑกาลึ ภิกฺขุนึ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คามเก ตํ กรณียं ตีเรตฺวา ปุนเทว สาวตฺถิ ปจฺจาคจฺฉิ. จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อาคจฺฉนฺติยา เนว อาสนं ปญฺญาเปสิ, น ปาโททกं ปาทปีฐं ปาทกถลิกं อุปนิกฺขิปิ, น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรं ปฏิคฺคเหสิ, น ปานีเยน อาปุจฺฉิ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี จณฺฑกาลึ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ "กิสฺส ตฺวं อยฺเย มยิ อาคจฺฉนฺติยา เนว อาสนं ปญฺญาเปสิ, น ปาโททกं ปาทปีฐं ปาทกถลิกं อุปนิกฺขิปิ, น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรं ปฏิคฺคเหสิ, น ปานีเยน อาปุจฺฉี"ติ. เอวเญฺหตं อยฺเย โหติ, ยถา ตं อนาถายาติ. กิสฺส ปน ตฺวं อยฺเย อนาถาติ. อิมา มं อยฺเย ภิกฺขุนิโย "อยं อนาถา อปฺปญฺญาตา, นตฺถิ อิมิสฺสา กาจิ ปติวตฺตา"ติ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปึสูติ.

ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี "พาลา เอตา อพฺยตฺตา เอตา, เนตา ชานนฺติ กมฺมं วา กมฺมโทสं วา กมฺมวิปตฺตึ วา กมฺมสมฺปตฺตึ วา, มยं โข ชานาม กมฺมปิ

กมฺมโทสงฺปี กมฺมวิปตฺติปี กมฺมสมฺปตฺติปี, มยํ โข อกตํ วา กมฺมํ กเรยฺยาม, กตํ วา กมฺมํ โกเปยฺยามา"ติ ฉหุ ฉหุ ภิกฺขูนิสงฺฆํ สนฺนิปาเตตฺวา จณฺฑกาฬึ ภิกฺขุนึ โอสาเรสิ. ยา ตา ภิกฺขูนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตกํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรสฺสตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนึ สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตกํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรสีติ.[1] สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนึ สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตกํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขูนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๖๕๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี สมคฺเคน สงฺเฆน อุกฺขิตฺตกํ ภิกฺขุนึ ธมฺเมน วินเยน สตฺถุสาสเนน อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆํ อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทํ โอสาเรยฺย; อยมฺปี ภิกฺขุนี ปญฺจมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสสนฺ"ติ.

[๖๕๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

สมคฺโค นาม สงฺโฆ สมานสวาสโก สมานสีมายํ ฐิโต.

อุกฺขิตฺตา นาม อาปตฺติยา อทสฺสเน วา อปฺปฏิกมฺเม วา อปฺปฏินิสฺสคฺเค วา อุกฺขิตฺตา.

ธมฺเมน วินเยนาติ: เยน ธมฺเมน เยน วินเยน.

---

๑ ฉ.ม. โอสาเรสีติ.

สตฺถุสาสเนนาติ: ชินสาสเนน พุทฺธสาสเนน.

อนปโลเกตฺวา การกสงฺฆนฺติ: กมฺมการกสงฺฆ อนาปุจฺฉา.

อนญฺญาย คณสฺส ฉนฺทนฺติ: คณสฺส ฉนฺท อชานิตฺวา.

โอสาเรสฺสามีติ คณ วา ปริเยสติ, สงฺฆ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ฌตฺติยา ทุกฺกฏ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

อยมฺปีติ: ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติ.

ปธมาปตฺติกนฺติ: สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนาย.

นิสฺสารณียนฺติ: สงฺฆมฺหา นิสฺสาริยติ.

สงฺฆาทิเสโสติ: ฯ เป ฯ เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติ.

[๖๙๗] ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา โอสาเรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ธมฺมกมฺเม เวมติกา โอสาเรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา โอสาเรติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๖๙๘] อนาปตฺติ: กมฺมการกสงฺฆ อปโลเกตฺวา โอสาเรติ, คณสฺส ฉนฺท ชานิตฺวา โอสาเรติ, วตฺเต วตฺตนฺติ โอสาเรติ, อสนฺเต กมฺมการกสงฺเฆ โอสาเรติ. อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

จตุตฺถสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท นิฏฺฐิต.

๕. ปญฺจมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท

[๖๙๙] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรินฺทา ภิกฺขุนี อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกา. มนุสฺสา ภตฺตคฺเค สุนฺทรินฺทาย ภิกฺขุนิยา อคฺคมคฺคานิ โภชนานิ เทนฺติ. สุนฺทรินฺทา ภิกฺขุนี ยาวทตฺถํ ภุญฺชติ. อญฺญา ภิกฺขุนิโย น จิตฺตรูปํ ลภนฺติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา สุนฺทรินฺทา อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิสฺสติ ภุญฺชิสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว สุนฺทรินฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทติ ภุญฺชตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว สุนฺทรินฺทา ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาทิสฺสติ ภุญฺชิสฺสตีติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๐๐] "ยา ปน ภิกฺขุนี อวสฺสุตา อวสฺสุตสฺส ปุริสปุคฺคลสฺส หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา; อยมฺปี ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสสนฺ"ติ.

[๗๐๑] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อวสฺสุตา นาม สารตฺตา อเปกฺขวตี ปฏิพทฺธจิตฺตา.

อวสฺสุโต นาม สารตฺโต อเปกฺขวา ปฏิพทฺธจิตฺโต.

ปุริสปุคฺคโล นาม มนุสฺสปุริโส น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต วิญฺญู ปฏิพโล สารชฺชิตุ.

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ อุทกทนฺตโปฺณ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นาม.

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ: โอทโน กุมฺมาโส สตฺตุ มจฺโฉ มํสํ.

"ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

อยมฺปีติ: ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติ.

ปญฺจมาปตฺติกนฺติ: สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนาย.

นิสฺสารณียนฺติ: สงฺฆมฺหา นิสฺสาริยติ.

สงฺฆาทิเสโสติ: ฯ เป ฯ เตนปี วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติ.

อุทกทนฺตโปฺณ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. เอกโตอวสฺสุเต "ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๗๐๒] อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. อุทกทนฺตโปฺณ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อุภโตอวสฺสุเต ยกฺขสฺส วา เปตสฺส วา ปณฺฑกสฺส วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหสฺส วา หตฺถโต "ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. อุทกทนฺตโปฺณ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. เอกโตอวสฺสุเต "ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อุทกทนฺตโปฺณ ปฏิคฺคณฺหาติ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๗๐๓] อนาปตฺติ: อุภโตอนวสฺสุตา โหนฺติ, อนวสฺสุโตติ ชานนฺตี ปฏิคฺคณฺหาติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปญฺจมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๖. ฉฏฺฐสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท

[๗๐๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สุนฺทรินนฺทา ภิกฺขุนี อภิรูปา โหติ ทสฺสนียา ปาสาทิกา. มนุสฺสา ภตฺตคฺเค สุนฺทรินนฺทํ ภิกฺขุนิ ปสฺสิตฺวา อวสฺสุตา สุนฺทรินนฺทาย ภิกฺขุนิยา อคฺคมคฺคานิ โภชนานิ เทนฺติ. สุนฺทรินนฺทา ภิกฺขุนี กุกฺกุจฺจายนฺตี นปฺปฏิคฺคณฺหาติ. อนนฺตริกา ภิกฺขุนี สุนฺทรินนฺทํ ภิกฺขุนิ เอตทโวจ "กิสฺส ตฺวํ อยฺเย นปฺปฏิคฺคณฺหาสี"ติ. อวสฺสุตา อยฺเยติ. ตฺวํ ปน อยฺเย อวสฺสุตาติ. นาหํ อวสฺสุตาติ. กินฺเต อยฺเย เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา; ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา, อิงฺฆยฺเย ยนฺเต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วาติ.

ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี เอวํ วกฺขติ 'กินฺเต อยฺเย เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา; ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา, อิงฺฆยฺเย ยนฺเต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี เอวํ วเทติ "กินฺเต อยฺเย เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา; ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา, อิงฺฆยฺเย ยนฺเต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา"ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ

กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี เอวํ วกฺขติ "กินฺเต อยฺเย เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา; ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา, อิงฺฆยฺเย ยนฺเต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา"ติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๐๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี เอวํ วเทยฺย 'กินฺเต **อยฺเย** เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา; ยโต ตฺวํ **อนว**สฺสุตา, อิงฺฆยฺเย ยนฺเต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา'ติ; อยมฺปี ภิกฺขุนี ปฐมาปตฺติกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสสนฺ"ติ.

[๗๐๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

เอวํ วเทยฺยาติ: "กินฺเต อยฺเย เอโส ปุริสปุคฺคโล กริสฺสติ อวสฺสุโต วา อนวสฺสุโต วา; ยโต ตฺวํ อนวสฺสุตา, อิงฺฆยฺเย ยนฺเต เอโส ปุริสปุคฺคโล เทติ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา, ตํ ตฺวํ สหตฺถา ปฏิคฺคเหตฺวา ขาท วา ภุญฺช วา"ติ อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ตสฺสา วจเนน "ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี"ติ. ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส, โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

อยมฺปีติ: ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติ.

ปฐมาปตฺติกนฺติ: สห วตฺถุชฺฌาจารา อาปชฺชติ อสมนุภาสนาย.

นิสฺสารณียนฺติ: สงฺฆมฺหา นิสฺสาริยติ.

สงฺฆาทิเสโสติ ฯเปฯ เตนปี วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติ. อุทกทนฺตโปฬนํ "ปฏิคฺคณฺหา"ติ อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ตสฺสา วจเนน "ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๗๐๗] เอกโตอวสฺสุเต ยกฺขสฺส วา เปตสฺส วา ปณฺฑกสฺส วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหสฺส วา หตฺถโต ขาทนียํ วา โภชนียํ วา "ขาท วา ภุญฺช วา"ติ อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ตสฺสา วจเนน "ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. โภชนปริโยสาเน อาปตฺติ ถุลฺลจฺจยสฺส. อุทกทนฺตโปฬนํ "ปฏิคฺคณฺหา"ติ อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ตสฺสา วจเนน "ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๗๐๘] อนาปตฺติ: "อนวสฺสุโต"ติ ชานนฺตี อุยฺโยเชติ, "กุปีตา นปฺปฏิคฺคณฺหาตี"ติ อุยฺโยเชติ, "กุลานุทฺทยตาย นปฺปฏิคฺคณฺหาตี"ติ อุยฺโยเชติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ฉฏฺฐสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๗. สตฺตมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท

[๗๐๙] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ สทฺธิ ภณฺฑิตฺวา กุปีตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ "พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ, กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร; สนฺตญฺญาปี สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี"ติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา จณฺฑกาลี กุปีตา อนตฺตมนา เอวํ วกฺขติ พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ ฯเปฯ สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ, กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร; สนฺตญฺญาปี สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี"ติ

ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ "พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ ฯ เป ฯ สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ, กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกยธีตโร; สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี"ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหี พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วกฺขติ "พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ ฯ เป ฯ สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ, กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกยธีตโร; สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี"ติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๑๐] "ยา ปน ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทยฺย 'พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ, กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกยธีตโร; สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี'ติ. สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนียา 'มายฺเย กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ, กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกยธีตโร; สนฺตญฺญาปิ สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี'ติ; อภิรมยฺเย, สุวากฺขาโต ธมฺโม, จร พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา'ติ. เอวญฺจ สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคเณฺหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; ยาวตติยญเจ สมนุภาสิยมานา ตं ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย; อยมปี ภิกฺขุนี ยาวตติยกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสสนฺ"ติ.

[๗๑๑] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

กุปิตา อนตฺตมนาติ: อนภิรทฺธา อาหตจิตฺตา ขิลชาตา.

เอวํ วเทยฺยาติ: พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ ฯเปฯ สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ, กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร; สนฺตญฺญาปี สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามีติ.

สา ภิกฺขุนีติ: ยา สา เอวํวาทินี ภิกฺขุนี. ภิกฺขุนีหีติ: อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิ.

ยา ปสฺสนฺติ, ยา สุณนฺติ, ตาหิ วตฺตพฺพา "มายฺเย กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ 'พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ ฯเปฯ สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ, กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร; สนฺตญฺญาปี สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี'ติ; อภิรมยฺเย, สุวากฺขาโต ธมฺโม, จร พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา"ติ. ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพา. ตติยมฺปี วตฺตพฺพา. สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สา ภิกฺขุนี สงฺฆมชฺฌมฺปี อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา "มายฺเย กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ 'พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ ฯเปฯ สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ, กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร; สนฺตญฺญาปี สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี'ติ; อภิรมยฺเย, สุวากฺขาโต ธมฺโม, จร พฺรหฺมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยายา"ติ. ทุติยมฺปี วตฺตพฺพา. ตติยมฺปี วตฺตพฺพา. สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพา. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว สมนุภาสิตพฺพา, พยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ-

[๗๑๒] "สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ 'พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขํ ปจฺจาจิกฺขามิ, กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร; สนฺตญฺญาปี สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหํ สนฺติเก พฺรหฺมจริยํ จริสฺสามี'ติ, สา ตํ วตฺถุ นปฺปฏินิสฺสชฺชติ; ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนิ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ

วเทติ 'พุทฺธํ ปจฺจาจิกฺขามิ, ธมฺมํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สงฺฆํ ปจฺจาจิกฺขามิ, สิกฺขं ปจฺจาจิกฺขามิ, กินฺนุมาว สมณิโย ยา สมณิโย สกฺยธีตโร; สนฺตญฺเปี สมณิโย ลชฺชินิโย กุกฺกุจฺจิกา สิกฺขากามา, ตาสาหं สนฺติเก พฺรหฺมจริยं จริสฺสามี'ติ, สา ตं วตฺถุ นปฺปฏินิสฺสชฺชติ. สโห อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนิ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺย.

ทุติยมฺปี เอตมตฺถं วทามิ ฯ เป ฯ ตติยมฺปี เอตมตฺถं วทามิ ฯ เป ฯ

สมนุภฏฺฐา สโฆ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนิ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตं ธารยามี''ติ.

ญตฺติยา ทุกฺกฏๆ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺติยา ญตฺติยา ทุกฺกฏๆ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติ.

อยมฺปีตฺถ: ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติ.

ยาวตติยกนฺติ: ยาวตติยํ สมนุภาสนาย อาปชฺชติ, น สห วตฺถุชฺฌาจารา.

นิสฺสารณิยนฺติ: สงฺฆมฺหา นิสฺสาริยติ.

สงฺฆาทิเสโสติ: ฯ เป ฯ เตนปี วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติ.

[๗๑๓] ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ธมฺมกมฺเม เวมติกา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๗๑๕] อนาปตฺติ: อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

สตฺตมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๘. อฏฺฐมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท

[๗๑๕] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ "ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย โมหคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย"ติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา จณฺฑกาลี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วกฺขติ 'ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย ฯเปฯ ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย'ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ "ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย ฯเปฯ ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย"ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วกฺขติ "ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย ฯเปฯ ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย"ติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๑๖] "ยา ปน ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ วเทยฺย 'ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย โมหคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย'ติ, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนีโย 'มายฺเย กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปิตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ 'ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย โทสคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย

โมหคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย'ติ, อยฺยา โข ฉนฺทาปี คจฺเฉยฺย, โทสาปี คจฺเฉยฺย, โมหาปี คจฺเฉยฺย, ภยาปี คจฺเฉยฺยา'ติ. เอวญฺจ สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคเณฺหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสิยมานา ตํ ปฏินิสฺสชเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย; อยมฺปี ภิกฺขุนี ยาวตติยกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสสนฺ"ติ.

[๗๑๗] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณติ: อธิกรณํ นาม จตฺตาริ อธิกรณานิ: วิวาทาธิกรณํ อนุวาทาธิกรณํ อาปตฺตาธิกรณํ กิจฺจาธิกรณํ.

ปจฺจากตา นาม ปราชิตา วุจฺจติ.

กุปีตา อนตฺตมนาติ: อนภิรทฺธา อาหตจิตฺตา ขิลชาตา.

เอวํ วเทยฺยาติ: ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย ฯ เป ฯ ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโยติ.

สา ภิกฺขุนีติ: ยา สา เอวํวาทินี ภิกฺขุนี.

ภิกฺขุนีหีติ: อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิ.

ยา ปสฺสนฺติ, ยา สุณนฺติ, ตาหิ วตฺตพฺพา "มายฺเย กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปีตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ 'ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย ฯ เป ฯ ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย'ติ, อยฺยา โข ฉนฺทาปี คจฺเฉยฺย ฯ เป ฯ ภยาปี คจฺเฉยฺยาติ. ทุติยมฺปี วตฺตพฺพา. ตติยมฺปี วตฺตพฺพา. สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส; สา ภิกฺขุนี สงฺฆมชฺฌมฺปี อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา "มายฺเย กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปีตา อนตฺตมนา เอวํ อวจ 'ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย ฯ เป ฯ ภยคามินิโย จ

ภิกฺขุนิโย'ติ, อยฺยา โข ฉนฺทาปี คจฺเฉยฺย ฯ เป ฯ ภยาปี คจฺเฉยฺยา''ติ. ทุติยมฺปี วตฺตพฺพา. ตติยมฺปี วตฺตพฺพา. สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพา, เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว สมนุภาสิตพฺพา, พยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ-

[๗๑๘] ''สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปีตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ 'ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย ฯ เป ฯ ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย'ติ, สา ตํ วตฺถุ นปฺปฏินิสฺสชฺชติ; ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี กิสฺมิญฺจิเทว อธิกรเณ ปจฺจากตา กุปีตา อนตฺตมนา เอวํ วเทติ 'ฉนฺทคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย ฯ เป ฯ ภยคามินิโย จ ภิกฺขุนิโย'ติ, สา ตํ วตฺถุ นปฺปฏินิสฺสชฺชติ. สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; ยสฺสายฺยายฺ ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺย.

ทุติยมฺปี เอตมตฺถํ วทามิ ฯ เป ฯ ตติยมฺปี เอตมตฺถํ วทามิ ฯ เป ฯ

สมนุภฏฺฐา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตํ ธารยามี''ติ.

ญตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺติยา ญตฺติยา ทุกฺกฏํ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติ.

อยมฺปีติ: ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติ.

ยาวตติยกนฺติ: ยาวตติยํ สมนุภาสนาย อาปชฺชติ, น สห วตฺถุชฺฌาจารา.

นิสฺสารณียนฺติ: สงฺฆมฺหา นิสฺสาริยติ. สงฺฆาทิเสโสติ: ฯ เป ฯ เตนปิ วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติ.

[๗๑๙] ชมฺมกมฺเม ชมฺมกมฺมสญฺญา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ชมฺมกมฺเม เวมติกา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ชมฺมกมฺเม อชมฺมกมฺมสญฺญา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

อชมฺมกมฺเม ชมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชมฺมกมฺเม อชมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๗๒๐] อนาปตฺติ: อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

อฏฺฐมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๙. นวมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท

[๗๒๑] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อนฺเตวาสินิโย[1] ภิกฺขุนิโย สงฺฆฏฺฏา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสีลกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย สงฺฆฏฺฏา วิหริสฺสนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสีลกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา

---

๑ ฉ. ม. อนฺเตวาสิกา

วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย สงฺฆฏิยา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย สงฺฆฏิยา วิหริสฺสนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๒๒] "ภิกฺขุนิโย ปเนว สงฺฆฏิยา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺสุ วจนียา 'ภคินิโย โข สงฺฆฏิยา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, วิวิจฺจถยฺเย, วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี'ติ. เอวญฺจ ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคเณฺหยฺยุ, ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสิยมานา ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺยุ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺยุ; อิมาปี ภิกฺขุนิโย ยาวตติยกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สงฺฆาทิเสสนฺ"ติ.

[๗๒๓] ภิกฺขุนิโย ปเนวาติ: อุปสมฺปนฺนาโย วุจฺจนฺติ.

สงฺฆฏิยา วิหรนฺตีติ: สงฺฆฏิยา นาม อนนุโลมิเกน กายิกวาจสิเกน สงฺฆฏิยา วิหรนฺติ.

ปาปาจาราติ: ปาปเกน อาจาเรน สมนฺนาคตา.

ปาปสทฺทาติ: ปาปเกน กิตฺติสทฺเทน อพฺภุคฺคตา.

ปาปสิโลกาติ: ปาปเกน มิจฺฉาชีเวน ชีวิตํ กปฺเปนฺติ.

ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกาติ: อญฺญมญฺญิสฺสา กมฺเม กยิรมาเน ปฏิกฺโกสนฺติ.

อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกาติ: อญฺญมญฺญํ วชฺชं ปฏิจฺฉาเทนฺติ.

ตา ภิกฺขุนิโยติ: ยา ตา สงฺฆฏฺฏา ภิกฺขุนิโย.

ภิกฺขุนีหีติ: อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิ.

ยา ปสนฺติ, ยา สุณนฺติ, ตาหิ วตฺตพฺพา "ภคินิโย โว สงฺฆฏฺฏา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสีโลกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, วิวิจฺจถยฺเย, วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี"ติ. ทุติยมฺปี วตฺตพฺพา. ตติยมฺปี วตฺตพฺพา. สเจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ตา ภิกฺขุนิโย สงฺฆมชฺฌมฺปี อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา "ภคินิโย โว สงฺฆฏฺฏา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสีโลกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, วิวิจฺจถยฺเย, วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี"ติ. ทุติยมฺปี วตฺตพฺพา. ตติยมฺปี วตฺตพฺพา. สเจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ตา ภิกฺขุนิโย สมนุภาสิตพฺพา, เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว สมนุภาสิตพฺพา, พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ-

[๗๒๔] "สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อิตฺถนฺนามา จ อิตฺถนฺนามา จ ภิกฺขุนิโย สงฺฆฏฺฏา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสีโลกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, ตา ตํ วตฺถุ นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺติ. ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขุนิโย สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อิตฺถนฺนามา จ อิตฺถนฺนามา จ ภิกฺขุนิโย สงฺฆฏฺฏา

วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสมุทาจารา ปาปสิโลกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, ตา ตํ วตฺถุ นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺติ. สโฆ อิตฺถนฺนามญฺจ อิตฺถนฺนามญฺจ ภิกฺขุนิโย สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย จ อิตฺถนฺนามาย จ ภิกฺขุนีนํ สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺย.

ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ ฯ เป ฯ ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ ฯ เป ฯ

สมนุภฏฺฐา สงฺฆสฺส อิตฺถนฺนามา จ อิตฺถนฺนามา จ ภิกฺขุนิโย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตํ ธารยามี"ติ.

ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺตีนํ ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติ, เทฺว ติสฺโส เอกโต สมนุภาสิตพฺพา, ตตุตฺตริ น สมนุภาสิตพฺพา.

อิมาปี ภิกฺขุนิโยติ: ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจนฺติ.

ยาวตติยกนฺติ: ยาวตติยํ สมนุภาสนาย อาปชฺชนฺติ, น สห วตฺถุชฺฌาจารา.

นิสฺสารณียนฺติ: สงฺฆมฺหา นิสฺสาริยติ.

สงฺฆาทิเสโสติ: ฯ เป ฯ เตนปี วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติ.

[๗๒๕] ขมฺมกมฺเม ขมฺมกมฺมสญฺญา นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ขมฺมกมฺเม เวมติกา นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ขมฺมกมฺเม อขมฺมกมฺมสญฺญา นปฺปฏินิสฺสชฺชนฺติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

อชมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชมฺมกมฺเม อชมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๗๒๖] อนาปตฺติ: อสมนุภาสนฺตึ, ปฏินิสฺสชฺชนฺตึ, อุมฺมตฺติกานํ, [ขิตฺตจิตฺตานํ, เวทนฏฺฏานํ,][1] อาทิกมฺมิกานนฺติ.

นวมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑๐. ทสมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปท

[๗๒๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สงฺเฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วเทติ "สงฺฆฏฺฐาว อยฺเย ตุเมฺห วิหรถ, มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถ, สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปี ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวงฺคทฺทา เอวงฺคิโลกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, ตา สงฺโฆ น กิญฺจิ อาห, ตุเมฺหเยว[2] สงฺโฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสา[3] ทุพฺพลฺยา เอวมาห "ภคินิโย โข สงฺฆฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, วิวิจฺจถยฺเย, วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี"ติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา สงฺเฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วกฺขติ 'สงฺฆฏฺฐาว อยฺเย ตุเมฺห วิหรถ, มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถ, สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปี ภิกฺขุนิโย ฯ เป ฯ วิวิจฺจถยฺเย, วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สงฺเฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วเทติ "สงฺฆฏฺฐาว อยฺเย

---

๑ ฉ. ม. อิทํ ปททฺวยํ นตฺถิ ๒ ฉ. ม. ตุมฺหญฺเญว ๓ ฉ. ม. เวภสฺสิยา

ตุเมฺห วิหรถ, มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถ, สนฺติ สํเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา ฯ เป ฯ วิวิจฺจถยฺเย, วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สํโฆ วณฺเณตี"ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สํเฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วกฺขติ "สํสฏฺฐาว อยฺเย ตุเมฺห วิหรถ, มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถ, สนฺติ สํเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย ฯ เป ฯ วิวิจฺจถยฺเย, วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สํโฆ วณฺเณตี"ติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๒๘] "ยา ปน ภิกฺขุนี เอวํ วเทยฺย 'สํสฏฺฐาว อยฺเย ตุเมฺห วิหรถ, มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถ, สนฺติ สํเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา ภิกฺขุนีสํฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, ตา สํโฆ น กิญฺจิ อาห, ตุเมฺหเยว สํโฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสา ทุพฺพลฺยา เอวมาห 'ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา ภิกฺขุนีสํฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, วิวิจฺจถยฺเย, วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สํโฆ วณฺเณตี'ติ. สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนียา 'มายฺเย เอวํ อวจ สํสฏฺฐาว อยฺเย ตุเมฺห วิหรถ, มา ตุเมฺห นานา วิหริตฺถ, สนฺติ สํเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสิโลกา ภิกฺขุนีสํฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, ตา สํโฆ น กิญฺจิ อาห, ตุเมฺหเยว สํโฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสา ทุพฺพลฺยา เอวมาห 'ภคินิโย โข สํสฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปสทฺทา ปาปสิโลกา ภิกฺขุนีสํฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, วิวิจฺจถยฺเย, วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สํโฆ วณฺเณตี'ติ. เอวญฺจ สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคเณฺหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสิยมานา ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย; อยมฺปิ ภิกฺขุนี ยาวตติยกํ ธมฺมํ อาปนฺนา นิสฺสารณียํ สํฆาทิเสสนฺ"ติ.

[๗๒๙] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

เอวํ วเทยฺยาติ: สงฺฆฏฺฐาเว อยฺเย ตุเมฺหหิ วิหรถ, มา ตุเมฺหหิ นานา วิหริตฺถ, สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปิ ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวงฺทิฏฺฐา เอวงฺขนฺติกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหฐิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, ตา สงฺโฆ น กิญฺจิ อาห.

ตุเมฺหเยว สงฺโฆ อุญฺญายาติ: อวญฺญาย.

ปริภเวนาติ: ปริภเวยฺยา.

อกฺขนฺติยาติ: โกเปน.

เวภสฺสาติ: วิภงฺคิกตา.[๑]

ทุพฺพลฺยาติ: อปกฺขตา.

เอวมาห "ภคินิโย โข สงฺฆฏฺฐา วิหรนฺติ ปาปาจารา ปาปงฺทิฏฺฐา ปาปงฺขนฺติกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหฐิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, วิวิจฺจถยฺเย, วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี"ติ.

สา ภิกฺขุนีติ: ยา สา เอวํวาทินี ภิกฺขุนี.

ภิกฺขุนีหีติ: อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิ.

ยา ปสฺสนฺติ, ยา สุณนฺติ, ตาหิ วตฺตพฺพา "มายฺเย เอวํ อวจ สงฺฆฏฺฐาเว อยฺเย ตุเมฺหหิ วิหรถ, มา ตุเมฺหหิ นานา วิหริตฺถ ฯเปฯ วิวิจฺจถยฺเย, วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี"ติ. ทุติยมฺปิ วตฺตพฺพา. ตติยมฺปิ วตฺตพฺพา. สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ

๑ สี. วิภงฺคิกตาย

ทุกฺกฏสฺส. สา ภิกฺขุนี สงฺฆมชฺฌมฺปี อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา "มายฺเย เอวํ อวจ, สงฺฆฏฺฏา อยฺเย ตุเมฺหหิ วิหรถ, มา ตุเมฺหหิ นานา วิหริตฺถ ฯ เป ฯ วิวิจฺจถยฺเย, วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี"ติ. ทุติยมฺปี วตฺตพฺพา. ตติยมฺปี วตฺตพฺพา. สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพา, เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว สมนุภาสิตพฺพา, พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ-

[๗๓๐] "สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สงฺเฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วเทติ 'สงฺฆฏฺฏา อยฺเย ตุเมฺหหิ วิหรถ, มา ตุเมฺหหิ นานา วิหริตฺถ, สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปี ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสีลกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, ตา สงฺโฆ น กิญฺจิ อาห, ตุเมฺหเยว สงฺโฆ อุญฺญาย ปริภเวน อกฺขนฺติยา เวภสฺสา ทุพฺพลฺยา เอวมาห 'ภคินิโย โข สงฺฆฏฺฏา วิหรนฺติ ฯ เป ฯ วิวิจฺจถยฺเย, วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี'ติ. สา ตํ วตฺถุ นปฺปฏินิสฺสชฺชติ. ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สงฺเฆน สมนุภฏฺฐา ภิกฺขุนิโย เอวํ วเทติ 'สงฺฆฏฺฏา อยฺเย ตุเมฺหหิ วิหรถ, มา ตุเมฺหหิ นานา วิหริตฺถ, สนฺติ สงฺเฆ อญฺญาปี ภิกฺขุนิโย เอวาจารา เอวํสทฺทา เอวํสีลกา ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส วิเหสิกา อญฺญมญฺญิสฺสา วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา, วิวิจฺจถยฺเย, วิเวกญฺเญว ภคินีนํ สงฺโฆ วณฺเณตี'ติ. สา ตํ วตฺถุ นปฺปฏินิสฺสชฺชติ. สงฺโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนึ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย. ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺย.

ทุติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ ฯ เป ฯ ตติยมฺปิ เอตมตฺถํ วทามิ ฯ เป ฯ

สมนุภฏฺฐา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย. ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตं ธารยามี''ติ.

ฉตฺติยา ทุกฺกฏํ, ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา, กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. สงฺฆาทิเสสํ อชฺฌาปชฺชนฺติยา ฉตฺติยา ทุกฺกฏํ ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ถุลฺลจฺจยา ปฏิปฺปสฺสมฺภนฺติ.

อยมฺปีติ: ปุริมาโย อุปาทาย วุจฺจติ.

ยาวตติยกนฺติ: ยาวตติยํ สมนุภาสนาย อาปชฺชติ, น สห วตฺถุชฺฌาจารา.

นิสฺสารณียนฺติ: สงฺฆมฺหา นิสฺสาริยติ.

สงฺฆาทิเสโสติ: สโม จ ตสฺสา อาปตฺติยา มานตฺตํ เทติ, มูลาย ปฏิกสฺสติ, อพฺภेติ; น สมฺพหุลา, น เอกา ภิกฺขุนี; เตน วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติ. ตสฺเสว อาปตฺตินิกายสฺส นามกมฺมं อธิวจนं, เตนปี วุจฺจติ สงฺฆาทิเสโสติ.

[๗๓๑] ขมฺมกมฺเม ขมฺมกมฺมสญฺญา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ขมฺมกมฺเม เวมติกา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส. ขมฺมกมฺเม อขมฺมกมฺมสญฺญา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ สงฺฆาทิเสสสฺส.

อขมฺมกมฺเม ขมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อขมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อขมฺมกมฺเม อขมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๗๓๒] อนาปตฺติ: อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทสมสงฺฆาทิเสสสิกฺขาปทं นิฏฺฐิตं.

อุทฺทิฏฺฐา โข อยฺยาโย ฉตฺตรส สงฺฆาทิเสสา ธมฺมา นว ปฐมาปตฺติกา อฏฺฐ ยาวตติยกา, เยสํ ภิกฺขุนี อญฺญตรํ วา อญฺญตรํ วา อาปชฺชติ, ตาย ภิกฺขุนิยา อุภโตสงฺเฆ ปกฺขมานตฺตํ จริตพฺพํ. จิณฺณมานตฺตา ภิกฺขุนี, ยตฺถ สิยา วีสติคโณ ภิกฺขุนีสงฺโฆ, ตตฺถ (สา ภิกฺขุนี) อพฺเภตพฺพา. เอกายปี เจ อูโน วีสติคโณ ภิกฺขุนีสงฺโฆ ตํ ภิกฺขุนิ อพฺเภยฺย, สา จ ภิกฺขุนี อนพฺภิตา, ตา จ ภิกฺขุนิโย คารยฺหา. อยํ ตตฺถ สามีจิ.

ตตฺถยฺยาโย ปุจฺฉามิ กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา ? ทุติยมฺปี ปุจฺฉามิ กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา ? ตติยมฺปี ปุจฺฉามิ กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา ? ปริสุทฺเธตฺถยฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตํ ธารยามีติ.

ฉตฺตรสกํ นิฏฺฐิตํ.

ภิกฺขุนีวิภงฺเค

สงฺฆาทิเสสกณฺฑํ นิฏฺฐิตํ.

๓. นิสฺสคฺคิยกณฺฑ

อิเม โข ปนยฺยาโย ตีส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ.

๑. ปตฺตวคฺค ๑. ปฐมสิกฺขาปท

[๗๓๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย พหู ปตฺเต สนฺนิจยํ กโรนฺติ. มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย พหู ปตฺเต สนฺนิจยํ กริสฺสนฺติ, ปตฺตวณิชฺชํ วา ภิกฺขุนิโย กริสฺสนฺติ, อามตฺติกาปณํ วา ปสาเรสฺสนฺตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปตฺตสนฺนิจยํ กริสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปตฺตสนฺนิจยํ กโรนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปตฺตสนฺนิจยํ กริสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๓๔] "ยา ปน ภิกฺขุนี ปตฺตสนฺนิจยํ กเรยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๗๓๕] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ปตฺโต นาม เทฺว ปตฺตา: อโยปตฺโต มตฺติกาปตฺโต. ตโย ปตฺตสฺส วณฺณา: อุกฺกฏฺโฐ ปตฺโต, มชฺฌิโม ปตฺโต, โอมโก ปตฺโต. อุกฺกฏฺโฐ นาม ปตฺโต อฑฺฒาฬฺหโกทนํ คณฺหาติ จตุภาคํ ขาทนีย[๑] ตทุปิยํ พฺยญฺชนํ. มชฺฌิโม นาม

๑ ฉ. ม. ขาทนํ

ปฺโต สาลิโกทนํ คณฺหาติ จตุภาคํ ขาทนียํ ตทุปิยํ พฺยญฺชนํ. โอมโก นาม ปฺโต ปฺโตทนํ คณฺหาติ จตุภาคํ ขาทนียํ ตทุปิยํ พฺยญฺชนํ. ตโต อุกฺกฏฺโ อปฺโต โอมโก อปฺโต.

สนฺนิจยํ กเรยฺยาติ: อนธิฏฺิโต อวิกปฺปิโต.

นิสฺสคฺคิโย โหตีติ: สห อรุณุคฺคมนา นิสฺสคฺคิโย โหติ. นิสฺสชฺชิตพฺโพ สมฺมุขสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วา. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว นิสฺสชฺชิตพฺโพ, ตาย ภิกฺขุนิยา สมฺมุขีภูตวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย "อยํ เม อยฺเย ปตฺโต รตฺตาติกฺกนฺโต นิสฺสคฺคิโย, อิมาหํ สมฺมุขสฺส นิสฺสชฺชามี"ติ; นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพา. พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพา, นิสฺสฏฺสปตฺโต ทาตพฺโพ-

"สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ ปตฺโต อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา นิสฺสคฺคิโย สมฺมุขสฺส นิสฺสฏฺโ. ยทิ สมฺมุขสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิมํ ปตฺตํ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา ทเทยฺยา"ติ.

ตาย ภิกฺขุนิยา สมฺมุขีภูตา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขุนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺสุ วจนียา "อยํ เม อยฺยาโย ปตฺโต รตฺตาติกฺกนฺโต นิสฺสคฺคิโย, อิมาหํ อยฺยานํ นิสฺสชฺชามี"ติ; นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพา. พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพา. นิสฺสฏฺสปตฺโต ทาตพฺโพ-

"สุณนฺตุ เม อยฺยาโย, อยํ ปตฺโต อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา นิสฺสคฺคิโย อยฺยานํ นิสฺสฏฺโ; ยทิ อยฺยานํ ปตฺตกลฺลํ, อยฺยาโย อิมํ ปตฺตํ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา ทเทยฺยุนฺ"ติ.

ตาย ภิกฺขุนิยา เอกํ ภิกฺขุนิ๋ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนียา "อยํ เม อยฺเย ปตฺโต รตฺตาติกฺกนฺโต นิสฺสคฺคิโย, อิมาหํ อยฺยาย นิสฺสชฺชามี"ติ; นิสฺสชฺชิตฺวา อาปตฺติ เทเสตพฺพา. ตาย ภิกฺขุนิยา อาปตฺติ ปฏิคฺคเหตพฺพา. นิสฺสฏฺฐปตฺโต ทาตพฺโพ "อิมํ ปตฺตํ อยฺยาย ทมฺมี"ติ.

[๗๓๖] รตฺตาติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. รตฺตาติกฺกนฺเต เวมติกา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. รตฺตาติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อนธิฏฺฐิเต อธิฏฺฐิตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อวิกปฺปิเต วิกปฺปิตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อวิสฺสชฺชิเต วิสฺสชฺชิตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อนฏฺเฐ นฏฺฐสญฺญา. อวินฏฺเฐ วินฏฺฐสญฺญา. อภินฺเน ภินฺนสญฺญา. อวิลุตฺเต วิลุตฺตสญฺญา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

นิสฺสคฺคิยํ ปตฺตํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. รตฺตานติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. รตฺตานติกฺกนฺเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. รตฺตานติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๗๓๗] อนาปตฺติ: อนฺโตอรุณํ[๑] อธิฏฺเฐติ วิกปฺเปติ วิสฺสชฺเชติ, นสฺสติ วินสฺสติ ภิชฺชติ, อจฺฉินฺทิตฺวา คณฺหนฺติ, วิสฺสาสํ คณฺหนฺติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นิสฺสฏฺฐปตฺตํ น เทนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. น ภิกฺขเว ภิกฺขุนิยา[๒] นิสฺสฏฺฐปตฺโต น ทาตพฺโพ, ยา น ทเทยฺย, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺสาติ.

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑ ฉ.ม. อนฺโตอรุเณ ๒ ฉ.ม. อิทํ ปทํ นตฺถิ

๑. ปตฺตวคฺค　๒. ทุติยสิกฺขาปท

[๗๓๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คามกาวาเส วสฺสํ วุตฺถา สาวตฺถิ์ อคมํสุ วตฺถสมฺปนฺนา อิริยาปถสมฺปนฺนา ทุจฺโจพฺพา ถูขจีวรา. อุปาสกา ตา ภิกฺขุนิโย ปสฺสิตฺวา "อิมา ภิกฺขุนิโย วตฺถสมฺปนฺนา อิริยาปถสมฺปนฺนา ทุจฺโจพฺพา ถูขจีวรา, อิมา ภิกฺขุนิโย อจฺฉินฺนา ภวิสฺสนฺตี"ติ ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส อกาลจีวรํ อทํสุ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี "อมฺหากํ กจิ๋นํ[๑] อตฺถตํ กาลจีวรนฺ"ติ อธิฏฺหิตฺวา ภาชาเปสิ. อุปาสกา ตา ภิกฺขุนิโย ปสฺสิตฺวา เอตทโวจุ "อปยฺยาหิ จีวรํ ลภิสฺสนฺ"ติ. น มยํ อาวุโส จีวรํ ลภาม, อยฺยา ถุลฺลนนฺทา "อมฺหากํ กจิ๋นํ อตฺถตํ กาลจีวรนฺ"ติ อธิฏฺหิตฺวา ภาชาเปสีติ. อุปาสกา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อกาลจีวรํ 'กาลจีวรนฺ'ติ อธิฏฺหิตฺวา ภาชาเปสฺสตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ อุปาสกานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อกาลจีวรํ 'กาลจีวรนฺ'ติ อธิฏฺหิตฺวา ภาชาเปสฺสตี"ติ. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อกาลจีวรํ "กาลจีวรนฺ"ติ อธิฏฺหิตฺวา ภาชาเปตีติ.[๒] สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อกาลจีวรํ "กาลจีวรนฺ"ติ อธิฏฺหิตฺวา ภาชาเปสฺสตี; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๓๙] "ยา ปน ภิกฺขุนี อกาลจีวรํ 'กาลจีวรนฺ'ติ อธิฏฺหิตฺวา ภาชาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๗๔๐] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ์ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนี์ติ.

---

๑ ฉ.ม. กถินํ　　๒ ฉ.ม. ภาชาเปสีติ

อกาลจีวรํ นาม อนตฺถเต กฐิเน เอกาทสมาเส อุปฺปนฺนํ, อตฺถเต กฐิเน สตฺตมาเส อุปฺปนฺนํ; กาเลปิ อาทิสฺส ทินฺนํ, เอตं อกาลจีวรํ นาม.

อกาลจีวรํ กาลจีวรนฺติ อธิฏฺหิตฺวา ภาชาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติ. นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วา. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว นิสฺสชฺชิตพฺพํ ฯเปฯ "อิทํ เม อยฺเย อกาลจีวรํ 'กาลจีวรนฺ'ติ อธิฏฺหิตฺวา ภาชาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี"ติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยาติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยุนฺติ ฯ เป ฯ อยฺยาย ทมฺมีติ.

[๗๔๑] อกาลจีวเร อกาลจีวรสญฺญา "กาลจีวรนฺ"ติ อธิฏฺหิตฺวา ภาชาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อกาลจีวเร เวมติกา "กาลจีวรนฺ"ติ อธิฏฺหิตฺวา ภาชาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.[1] อกาลจีวเร กาลจีวรสญฺญา "กาลจีวรนฺ"ติ อธิฏฺหิตฺวา ภาชาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.[2] กาลจีวเร อกาลจีวรสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กาลจีวเร เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. กาลจีวเร กาลจีวรสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๗๔๒] อนาปตฺติ: อกาลจีวรํ กาลจีวรสญฺญา ภาชาเปติ, กาลจีวรํ กาลจีวรสญฺญา ภาชาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑ ฉ.ม. อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส ๒ ฉ.ม. อนาปตฺติ

๑. ปตฺตวคฺค　๓. ตติยสิกฺขาปท

[๗๔๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญตราย ภิกฺขุนิยา สทฺธิ์ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา ปริภุญฺชติ. อถ โข สา ภิกฺขุนี ตํ จีวรํ สงฺฆริตฺวา นิกฺขิปี. ฉพฺพคฺคนฺทา ภิกฺขุนี ตํ ภิกฺขุนิ์ เอตทโวจ "ยนฺเต อยฺเย มยา สทฺธิ์ จีวรํ ปริวตฺติตํ, กหํ ตํ จีวรนฺ"ติ. อถ โข สา ภิกฺขุนี ตํ จีวรํ นีหริตฺวา ฉพฺพคฺคนฺทาย ภิกฺขุนิยา ทสฺเสสิ. ฉพฺพคฺคนฺทา ภิกฺขุนี ตํ ภิกฺขุนิ์ เอตทโวจ "หนฺทยฺเย ตุยฺหํ จีวรํ, อาหร เมตํ จีวรํ, ยํ ตุยฺหํ, ตุยฺหเมเวตํ; ยํ มยฺหํ, มยฺหเมเวตํ, อาหร เมตํ, สกํ ปจฺจาหรา"ติ อจฺฉินฺทิ. อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถ์ หิ นาม อยฺยา ฉพฺพคฺคนฺทา ภิกฺขุนิยา สทฺธิ์ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทิสฺสติ"ติ. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุ์. ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ์ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สทฺธิ์ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทตี"ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถ์ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สทฺธิ์ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๔๔] "ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สทฺธึ์ จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา, สา ปจฺฉา เอวํ วเทยฺย 'หนฺทยฺเย ตุยฺหํ จีวรํ, อาหร เมตํ จีวรํ, ยํ ตุยฺหํ, ตุยฺหเมเวตํ; ยํ มยฺหํ, มยฺหเมเวตํ, อาหร เมตํ, สกํ ปจฺจาหรา'ติ อจฺฉินฺเทยฺย วา อจฺฉินฺทาเปยฺย วา, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๗๔๕] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ์ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ภิกฺขุนิยา สทฺธินฺติ: อญฺญาย ภิกฺขุนิยา สทฺธึ.

จีวรํ นาม ฉนฺนं จีวรานं อญฺญตรं จีวรं วิกปฺปนูปคं ปจฺฉิมं.

ปริวตฺเตตฺวาติ: ปริวตฺเตน วา วิปฺปวาเสน วา ปริวตฺตํ ปริวตฺเตตฺวา.[1]

อจฺฉินฺเทยฺยาติ: สยं อจฺฉินฺทติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยं.

อจฺฉินฺทาเปยฺยาติ: อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สกึ อาณตฺตา พหุกมฺปิ อจฺฉินฺทติ, นิสฺสคฺคิยํ โหติ. นิสฺสชฺชิตพฺพํ สมฺมสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วา. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว นิสฺสชฺชิตพฺพํ ฯ เป ฯ "อิทํ เม อยฺเย จีวรํ ภิกฺขุนิยา สทฺธึ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺนํ นิสฺสคฺคิยं, อิมาหํ สมฺมสฺส นิสฺสชฺชามี"ติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยาติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยุนฺติ ฯ เป ฯ อยฺยาย ทมฺมีติ.

[๗๔๖] อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, นิสฺสคฺคิยं ปาจิตฺติยं. อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, นิสฺสคฺคิยं ปาจิตฺติยं. อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺน-สญฺญา จีวรํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, นิสฺสคฺคิยं ปาจิตฺติยं.

อญฺญํ ปริกฺขารํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย สทฺธึ จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ ปริวตฺเตตฺวา อจฺฉินฺทติ วา อจฺฉินฺทาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺน-สญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๗๔๗] อนาปตฺติ: สา วา เทติ, ตสฺสา วา วิสฺสาเสนฺติ คณฺหาติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ตติยสิกฺขาปทं นิฏฺฐิตं.

---

๑ ฉ.ม. ปริวตฺเตตฺวาติ อยं ปาโฐ น ทิสฺสติ

๑. ปตฺตวคฺค　๔. จตุตฺถสิกฺขาปท

[๗๔๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนี คิลานา โหติ. อถ โข อญฺญตโร อุปาสโก, เยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนี, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิ เอตทโวจ "กินฺเต อยฺเย อผาสุ, กึ อาหริยตู"ติ. สปฺปินา เม อาวุโส อตฺโถติ. อถ โข โส อุปาสโก อญฺญตรสฺส อาปณิกสฺส ฆรา กหาปณสฺส สปฺปึ อาหริตฺวา ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขุนิยา อทาสิ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนี เอวมาห "น เม อาวุโส สปฺปินา อตฺโถ, เตเลน เม อตฺโถ"ติ. อถ โข โส อุปาสโก, เยน โส อาปณิโก, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตं อาปณิกं เอตทโวจ "น กิรยฺ[1] อยฺยาย สปฺปินา อตฺโถ, เตเลน อตฺโถ, หนฺท เต สปฺปึ, เตลํ เม เทหี"ติ. สเจ มยํ อยฺย[2] วิกฺกีตํ ภณฺฑํ ปุน อาทิยิสฺสาม, กทา อมฺหากं ภณฺฑํ วิกฺกายิสฺสตีติ; สปฺปีสฺส กเยน สปฺปึ หฏฺฐ, เตลสฺส กยं อาหร, เตลํ หริสฺสตีติ. อถ โข โส อุปาสโก อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปสฺสตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส อุปาสกสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺส. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปสฺสตี"ติ. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนี อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนี อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๔๙] "ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญं วิญฺญาเปยฺย, นิสฺสคฺคิย ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

---

๑ ฉ.ม. กิรายฺโย　　๒ ฉ.ม. อยฺโย

[๗๕๐] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวาติ: ยงฺกิญฺจิ วิญฺญาเปตฺวา.

อญฺญํ วิญฺญาเปยฺยาติ: ตํ ฉเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติ. นิสฺสชฺชิตพฺพํ สมฺมสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วา. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว นิสฺสชฺชิตพฺพํ ฯ เป ฯ "อิทํ เม อยฺเย อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา อญฺญํ วิญฺญาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สมฺมสฺส นิสฺสชฺชามี"ติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยาติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยุนฺติ ฯ เป ฯ อยฺยาย ทมฺมีติ.

[๗๕๑] อญฺเญ อญฺญสญฺญา อญฺญํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อญฺเญ เวมติกา อญฺญํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อญฺเญ อนญฺญสญฺญา อญฺญํ วิญฺญาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อนญฺเญ อญฺญสญฺญา อนญฺญํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนญฺเญ เวมติกา อนญฺญํ วิญฺญาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนญฺเญ อนญฺญสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๗๕๒] อนาปตฺติ: ตญฺเจว[๑] วิญฺญาเปติ อญฺญญฺจ วิญฺญาเปติ, อานิสฺสํ ทสฺเสตฺวา วิญฺญาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑ ฉ.ม. ตญฺเญว

๑. ปตฺตวคฺค ๕. ปญฺจมสิกฺขาปท

[๗๕๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คิลานา โหนฺติ. อถ โข อญฺญตโร อุปาสโก, เยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจ "กจฺจิ อยฺเย ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียนฺ"ติ. น เม อาวุโส ขมนียํ, น ยาปนียนฺติ. อมุกสฺส อยฺเย อาปณิกสฺส ฆเร กหาปณํ นิกฺขิปิสฺสามิ, ตโต ยํ อิจฺเฉยฺยาสิ, ตํ อาหราเปยฺยาสีติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อญฺญตรํ สิกฺขมานํ อาณาเปสุ "คจฺฉ สิกฺขมาเน อมุกสฺส อาปณิกสฺส ฆรา กหาปณสฺส เตลํ อาหรา"ติ. อถ โข สา สิกฺขมานา ตสฺส อาปณิกสฺส ฆรา กหาปณสฺส เตลํ อาหริตฺวา ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขุนิยา อทาสิ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เอวมาหํ๑ "น เม สิกฺขมาเน เตเลน อตฺโถ, สปฺปินา เม อตฺโถ"ติ. อถ โข สา สิกฺขมานา, เยน โส อาปณิโก, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ อาปณิกํ เอตทโวจ "น กิร อาวุโส อยฺยาย เตเลน อตฺโถ; สปฺปินา อตฺโถ, หนฺท เต เตลํ; สปฺปึ เม เทหี"ติ. สเจ มยํ อยฺเย วิกฺกีตํ ภณฺฑํ ปุน อาทิยิสฺสาม, กทา อมฺหากํ ภณฺฑํ วิกฺกายิสฺสตีติ; เตลสฺส กเยน เตลํ หฺวา, สปฺปีสฺส กยํ อาหร, สปฺปึ หริสฺสตีติ. อถ โข สา สิกฺขมานา โรทนฺตี อฏฺฐาสิ. ภิกฺขุนิโย ตํ สิกฺขมานํ เอตทโวจุ "กิสฺส ตฺวํ สิกฺขมาเน โรทสี"ติ. อถ โข สา สิกฺขมานา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานญฺจ ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๕๔] "ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

---

๑ ฉ.ม.อิ. เอวมาหาติ อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ

[๗๕๕] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อญฺญํ เจตาเปตฺวาติ: ยงฺกิญฺจิ เจตาเปตฺวา.

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ: ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติ. นิสฺสชฺชิตพฺพํ สมฺมุขา วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วา. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว นิสฺสชฺชิตพฺพํ ฯเปฯ "อิทํ เม อยฺเย อญฺญํ เจตาเปตฺวา อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สมฺมุขา นิสฺสชฺชามี"ติ ฯเปฯ ทเทยฺยาติ ฯเปฯ ทเทยฺยุนฺติ ฯเปฯ อยฺยาย ทมฺมีติ.

[๗๕๖] อญฺเญ อญฺญสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อญฺเญ เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อญฺเญ อนญฺญสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อนญฺเญ อญฺญสญฺญา อนญฺญํ เจตาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนญฺเญ เวมติกา อนญฺญํ เจตาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนญฺเญ อนญฺญสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๗๕๗] อนาปตฺติ: ตญฺเจว เจตาเปติ อญฺญญฺจ เจตาเปติ, อานิสํสํ ทสฺเสตฺวา เจตาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๑. ปตฺตวคฺค　๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท

[๗๕๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อุปาสิกา ภิกฺขุนีสํฆสฺส จีวรตฺถาย ฉนฺทกํ สงฺฆริตฺวา อญฺญตรสฺส ปาวาริกสฺส ฆเร ปริกฺขารํ นิกฺขิปิตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอวมาหํสุ "อมุกสฺส อยฺเย ปาวาริกสฺส ฆเร จีวรตฺถาย ปริกฺขาโร นิกฺขิตฺโต, ตโต จีวรํ อาหราเปตฺวา ภาเชถา"ติ. ภิกฺขุนิโย เตน ปริกฺขาเรน สยํ เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชิตฺถ. อุปาสกา ชานิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สํฆิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ อุปาสกานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สํฆิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สํฆิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สํฆิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๕๙] "ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สํฆิเกน อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๗๖๐] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ: อญฺญสฺสตฺถาย ทินฺเนน.

สมฺมิเกนาติ: สมฺมสฺสตฺถาย,[๑] น คณสฺส, น เอกภิกฺขุนิยา.

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ: ยํ อตฺถาย ทินฺนํ, ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติ. นิสฺสชฺชิตพฺพํ สมฺมสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วา. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว นิสฺสชฺชิตพฺพํ ฯ เป ฯ "อิทํ เม อยฺเย อญฺญตกฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สมฺมิเกน อญฺญํ เจตาปีตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สมฺมสฺส นิสฺสชฺชามี"ติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยาติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยุนฺติ ฯ เป ฯ อยฺยาย ทมฺมีติ.

[๗๖๑] อญฺญตกฺถิเก อญฺญตกฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อญฺญตกฺถิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อญฺญตกฺถิเก อนญฺญตกฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํ.

อนญฺญตกฺถิเก อญฺญตกฺถิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนญฺญตกฺถิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนญฺญตกฺถิเก อนญฺญตกฺถิกสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๗๖๒] อนาปตฺติ: เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑ ฉ.ม. สมฺมสฺส

๑. ปตฺตวคฺค　๗. สตฺตมสิกฺขาปท

[๗๖๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อุปาสกา ภิกฺขูนีสมฺผสฺสํ จีวรตฺถาย ฉนฺทกํ ทตฺวา อญฺญตรสฺส ปาวาริกสฺส ฆเร ปริกฺขารํ นิกฺขิปีตฺวา ภิกฺขูนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุ "อมุกสฺส อยฺเย ปาวาริกสฺส ฆเร จีวรตฺถาย ปริกฺขาโร นิกฺขิตฺโต, ตโต จีวรํ อาหราเปตฺวา ภาเชถา"ติ. ภิกฺขูนิโย เตน จ ปริกฺขาเรน สยมฺปิ ยาจิตฺวา เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุ. อุปาสกา ชานิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขูนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สมฺมเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขูนิโย เตสํ อุปาสกานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขูนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขูนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สมฺมเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขูนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สมฺมเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขูนิโย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สมฺมเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขูนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๖๔] "ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สมฺมเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๗๖๕] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขูนีติ.

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ: อญฺญสฺสตฺถาย ทินฺเนน.

สํฆิเกนาติ: สํฆสฺสตฺถาย, น คณสฺส, น เอกภิกฺขุนิยา.

สญฺญาจิเกนาติ: สยํ ยาจิตฺวา.

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ: ยํ อตฺถาย ทินฺนํ, ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ, ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติ. นิสฺสชฺชิตพฺพํ สํฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วา. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว นิสฺสชฺชิตพฺพํ ฯ เป ฯ "อิทํ เม อยฺเย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน สํฆิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สํฆสฺส นิสฺสชฺชามี"ติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยาติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยุนฺติ ฯ เป ฯ อยฺยาย ทมฺมีติ.

[๗๖๖] อญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อญฺญทตฺถิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. วิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํ.

อนญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนญฺญทตฺถิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๗๖๗] อนาปตฺติ: เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑. ปตฺตวคฺค　๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท

[๗๖๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปูคสฺส ปริเวณวาสิกา ภิกฺขุนิโย ยาคุยา กิลมนฺติ. อถ โข โส ปูโค ภิกฺขุนีนํ ยาคุอตฺถาย ฉนฺทกํ สงฺฆริตฺวา อญฺญตรสฺส อาปณิกสฺส ฆเร ปริกฺขารํ นิกฺขิปิตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ "อมุกสฺส อยฺเย อาปณิกสฺส ฆเร ยาคุอตฺถาย ปริกฺขาโร นิกฺขิตฺโต, ตโต ตณฺฑุเล อาหราเปตฺวา ยาคุ ปจาเปตฺวา ปริภุญฺชถา"ติ. ภิกฺขุนิโย เตน ปริกฺขาเรน เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุ. อถ โข โส ปูโค ชานิตฺวา อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส อุปาสกสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺส. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๖๙] "ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺตียนฺ"ติ.

[๗๗๐] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อญฺญุทฺทิสิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ: อญฺญสฺสตฺถาย ทินฺเนน.

มหาชนิเกนาติ: คณสฺสตฺถาย. น สงฺฆสฺส, น เอกภิกฺขุนิยา.

---

๑ ฉ.ม. คณสฺส

อญฺญํ เจตาเปฺยาติ: ยํ อตฺถาย ทินฺนํ, ตํ ฐเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติ. นิสฺสชฺชิตพฺพํ สมฺมุขา วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วา. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว นิสฺสชฺชิตพฺพํ ฯเปฯ "อิทํ เม อยฺเย อญฺญตรฺกิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสฺสิเกน มหาชนิเกน อญฺญํ เจตาปีตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สมฺมุขา นิสฺสชฺชามี"ติ ฯเปฯ ทเทยฺยาติ ฯเปฯ ทเทยฺยุนฺติ ฯเปฯ อยฺยาย ทมฺมีติ.

[๗๗๑] อญฺญตรฺกิเก อญฺญตรฺกิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อญฺญตรฺกิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อญฺญตรฺกิเก อนญฺญตรฺกิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํ.

อนญฺญตรฺกิเก อญฺญตรฺกิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนญฺญตรฺกิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนญฺญตรฺกิเก อนญฺญตรฺกิกสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๗๗๒] อนาปตฺติ: เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑. ปตฺตวคฺค ๙. นวมสิกฺขาปท

[๗๗๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ปูคสฺส ปริเวณวาสิกา ภิกฺขุนิโย ยาคุยา กิลมนฺติ. อถ โข โส ปูโค ภิกฺขุนีนํ ยาคุอตฺถาย ฉนฺทกํ สงฺฆริตฺวา

อญฺญตรสฺส อาปณิกสฺส ฆเร ปริกฺขารํ นิกฺขิปีตฺวา ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ "อมุกสฺส อยฺเย อาปณิกสฺส ฆเร ยาคุอตฺถาย ปริกฺขาโร นิกฺขิตฺโต, ตโต ตณฺฑุเล อาหราเปตฺวา ยาคุ ปจาเปตฺวา ปริภุญฺชถา"ติ. ภิกฺขุนิโย เตน จ ปริกฺขาเรน สยัมปี ยาคิตฺวา เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชึสุ. โส ปูโค ชานิตฺวา อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส ปุคฺคลสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺส. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานญฺจ ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๗๔] "ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๗๗๕] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อญฺญตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ: อญฺญสฺสตฺถาย ทินฺเนน.

มหาชนิเกนาติ: คณสฺสตฺถาย, น สงฺฆสฺส, น เอกภิกฺขุนิยา. สญฺญาจิเกนาติ: สยं ยาจิตฺวา.

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ: ยํ อตฺถาย ทินฺนํ, ตํ จเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ,

ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติ. นิสฺสชฺชิตพฺพํ สมฺมุขา วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วา. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว นิสฺสชฺชิตพฺพํ ฯ เป ฯ "อิทํ เม อยฺเย อญฺญตรฺถิเกน ปริกฺขารเน อญฺญุทฺทิสฺเกน มหาชนิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สมฺมุขา นิสฺสชฺชามี"ติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยาติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยุนฺติ ฯ เป ฯ อยฺยาย ทมฺมีติ.

[๗๗๖] อญฺญตรฺถิเก อญฺญตรฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อญฺญตรฺถิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อญฺญตรฺถิเก อนญฺญตรฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํ.

อนญฺญตรฺถิเก อญฺญตรฺถิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนญฺญตรฺถิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนญฺญตรฺถิเก อนญฺญตรฺถิกสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๗๗๗] อนาปตฺติ: เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑. ปตฺตวคฺค ๑๐. ทสมสิกฺขาปท

[๗๗๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏิฺญา ธมฺมิ กถํ กาตุ. พหู มนุสฺสา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิ์ ปยิรุปาสนฺติ. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริเวณํ อุทฺริยติ[๑] มนุสฺสา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิ์ เอตทโวจุ

๑ ฉ. ม. อุนฺทฺริยติ

"กิสฺสิทํ เต อยฺเย ปริเวณํ อุทฺริยตี"ติ. นตฺถาวุโส ทายกา, นตฺถิ การกาติ. อถ โข เต มนุสฺสา ภุตฺตนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริเวณตฺถาย ฉนฺทกํ ฑงฺฆริตฺวา ภุตฺตนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริกฺขารํ อทํสุ. ภุตฺตนนฺทา ภิกฺขุนี เตน จ ปริกฺขาเรน สยมฺปี ยาจิตฺวา เภสชฺชํ เจตาเปตฺวา ปริภุญฺชิ. มนุสฺสา ชานิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ภุตฺตนนฺทา อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภุตฺตนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภุตฺตนนฺทา ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๗๙] "ยา ปน ภิกฺขุนี อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาเปยย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๗๘๐] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกนาติ: อญฺญสฺสตฺถาย ทินฺเนน.

ปุคฺคลิเกนาติ: เอกภิกฺขุนิยา อตฺถาย, น สงฺฆสฺส, น คณสฺส.

สญฺญาจิเกนาติ: สยํ ยาจิตฺวา.

อญฺญํ เจตาเปยฺยาติ: ยํ อตฺถาย ทินฺนํ, ตํ วเปตฺวา อญฺญํ เจตาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยํ โหติ. นิสฺสชฺชิตพฺพํ สงฺฆสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วา, เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว นิสฺสชฺชิตพฺพํ ฯเปฯ "อิทํ เม อยฺเย อญฺญทตฺถิเกน ปริกฺขาเรน อญฺญุทฺทิสิเกน ปุคฺคลิเกน สญฺญาจิเกน อญฺญํ เจตาปิตํ

นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สมฺมสฺส นิสฺสชฺชามี"ติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยาติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยุนฺติ ฯ เป ฯ อยฺยาย ทมฺมีติ.

[๗๘๑] อญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อญฺญทตฺถิเก เวมติกา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา อญฺญํ เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. นิสฺสฏฺฐํ ปฏิลภิตฺวา ยถาทาเน อุปเนตพฺพํ.

อนญฺญทตฺถิเก อญฺญทตฺถิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนญฺญทตฺถิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนญฺญทตฺถิเก อนญฺญทตฺถิกสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๗๘๒] อนาปตฺติ: เสสกํ อุปเนติ, สามิเก อปโลเกตฺวา อุปเนติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑. ปตฺตวคฺค ๑๑. เอกาทสมสิกฺขาปท

[๗๘๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏฺฐา ธมฺมิ กถํ กาตุ. อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ลิตกาเล มหคฺฆ กมฺพลํ ปารุปิตฺวา, เยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชานํ ปเสนทึ โกสลํ ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิ. อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปิโต

สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ์ เอตทโวจ "วเทยฺยาสิ อยฺเย, เยน อตฺโถ"ติ. สเจ เม ตฺวํ มหาราช ทาตุกาโมสิ, อิมํ กมฺพลํ เทหีติ. อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา กมฺพลํ ทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ์ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "มหิจฺฉา อิมา ภิกฺขุนิโย อสนฺตุฏฺฐา, กถํ หิ นาม ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปสฺสนฺตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนึ์ ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปตีติ[๑] สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนึ์ ราชานํ กมฺพลํ วิญฺญาเปสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๘๔] "ครุปาปุรณ[๒] ปน ภิกฺขุนิยา เจตาเปนฺติยา จตุกฺกสปรมํ เจตาเปตพฺพํ, ตโต เจ อุตฺตริ[๓] เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๗๘๕] ครุปาปุรณํ นาม ยงฺกิญฺจิ สีตกาเล ปาปุรณํ.

เจตาเปนฺติยาติ: วิญฺญาเปนฺติยา.

จตุกฺกสปรมํ เจตาเปตพฺพนฺติ: โสพฺภกหาปณคฺฆนกํ เจตาเปตพฺพํ.

ตโต เจ อุตฺตริ เจตาเปยฺยาติ: ตตุตฺตริ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิลาภเน นิสฺสคฺคิยํ โหติ. นิสฺสชฺชิตพฺพํ สมฺมุขา วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วา,

๑ ฉ. ม. วิญฺญาเปสีติ.　　๒ ฉ. ม. ครุปาวุรณํ
๓ ฉ. ม. อุตฺตริ

เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว นิสฺสชฺชิตพฺพํ ฯ เป ฯ อิทํ เม อยฺเย ครุปาปุรณํ อติเรกจตุกฺกํสปรมํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สงฺฆสฺส นิสฺสชฺชามี"ติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยาติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยุนฺติ ฯ เป ฯ อยฺยาย ทมฺมีติ.

[๗๘๖] อติเรกจตุกฺกํเส อติเรกสญฺญา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อติเรกจตุกฺกํเส เวมติกา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อติเรกจตุกฺกํเส อูนกสญฺญา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อูนกจตุกฺกํเส อติเรกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อูนกจตุกฺกํเส เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อูนกจตุกฺกํเส อูนกสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๗๘๗] อนาปตฺติ: จตุกฺกํสปรมํ เจตาเปติ, อูนกจตุกฺกํสปรมํ เจตาเปติ, ญาตกานํ, ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, มหคฺฆํ เจตาเปตุกามสฺส อปฺปคฺฆํ เจตาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

เอกาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑. ปตฺตวคฺค ๑๒. ทฺวาทสมสิกฺขาปท

[๗๘๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉฑฺฑนนฺทา ภิกฺขุนี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏิพลา[1] ธมฺมิ กถํ กาตุ. อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล อุณฺหกาเล มหคฺฆํ โขมํ ปารุปิตฺวา, เยน ฉฑฺฑนนฺทา ภิกฺขุนี, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ฉฑฺฑนนฺทํ ภิกฺขุนิ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตं นิสินฺนํ โข ราชานํ ปเสนทิ โกสลํ ฉฑฺฑนนฺทา

---

๑ ฉ.ม. ปฏิพลา

ภิกฺขุนึ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิ. อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ฤฺญฺญนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิโต สมาทปีโต สมุตฺเตชิโต สมฺปหํสิโต ฤฺญฺญนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ "วเทยฺยาสิ อยฺเย, เยน อตฺโถ"ติ. สเจ เม ตฺวํ มหาราช ทาตุกามาสิ, อิมํ โขมํ เทหีติ. อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล ฤฺญฺญนนฺทาย ภิกฺขุนิยา โขมํ ทตฺวา อุฏฺฐายาสนา ฤฺญฺญนนฺทํ ภิกฺขุนึ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "มหิจฺฉา อิมา ภิกฺขุนิโย อสนฺตุฏฺฐา, กถํ หิ นาม ราชานํ โขมํ วิญฺญาเปสฺสนฺตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ฤฺญฺญนนฺทา ราชานํ โขมं วิญฺญาเปสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฤฺญฺญนนฺทา ภิกฺขุนึ ราชานํ โขมं วิญฺญาเปตีติ[1] สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฤฺญฺญนนฺทา ภิกฺขุนึ ราชานํ โขมं วิญฺญาเปสฺสติ; เนตं ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานं วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมं สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๘๙] "ลหุปาปุรณ[2] ปน ภิกฺขุนิยา เจตาเปนฺติยา อฑฺฒเตยฺยกํสปรมं เจตาเปตพฺพं, ตโต เจ อุตฺตรึ เจตาเปยฺย, นิสฺสคฺคิยं ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๗๙๐] ลหุปาปุรณํ นาม ยงฺกิญฺจิ อุณฺหกาเล ปาปุรณํ.

เจตาเปนฺติยาติ: วิญฺญาเปนฺติยา.

อฑฺฒเตยฺยกํสปรมं เจตาเปตพฺพนฺติ: ทสกหาปณคฺฆนกं เจตาเปตพฺพं.

ตโต เจ อุตฺตรึ เจตาเปยฺยาติ: ตตุตฺตรึ วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. ปฏิลาเภน นิสฺสคฺคิยं โหติ.

---

๑ ฉ. ม. วิญฺญาเปสีติ　๒ ฉ. ม. ลหุปาวุรณํ

นิสฺสชฺชิตพฺพํ สมฺมสฺส วา คณสฺส วา เอกภิกฺขุนิยา วา. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว นิสฺสชฺชิตพฺพํ ฯ เป ฯ "อิทํ เม อยฺเย ฉหุปาปุรณํ อติเรกอฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ เจตาปิตํ นิสฺสคฺคิยํ, อิมาหํ สมฺมสฺส นิสฺสชฺชามี"ติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยาติ ฯ เป ฯ ทเทยฺยุนฺติ ฯ เป ฯ อยฺยาย ทมฺมีติ.

[๗๙๑] อติเรกอฑฺฒเตยฺยกํเส อติเรกสญฺญา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อติเรกอฑฺฒเตยฺยกํเส เวมติกา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ. อติเรกอฑฺฒเตยฺยกํเส อูนกสญฺญา เจตาเปติ, นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ.

อูนกอฑฺฒเตยฺยกํเส อติเรกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อูนกอฑฺฒเตยฺยกํเส เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อูนกอฑฺฒเตยฺยกํเส อูนกสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๗๙๒] อนาปตฺติ: อฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ เจตาเปติ, อูนกอฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ เจตาเปติ, ญาตกานํ, ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, มหคฺฆํ เจตาเปตุกามสฺส อปฺปคฺฆํ เจตาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

อุทฺทิฏฺฐา โข อยฺยาโย ตีส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ธมฺมา. ตตฺถยฺยาโย ปุจฺฉามิ กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา? ปริสุทฺเธตฺถยฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตํ ธารยามีติ.

ภิกฺขุนีวิภงฺเค

นิสฺสคฺคิยกณฺฑํ นิฏฺฐิตํ.

๔. ปาจิตฺติยกณฺฑ

อิเม โข ปนายฺยาโย ฉสตฺตฺตี สตฺตา ปาจิตฺติยา ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ.

๑. ลสุณวคฺค ๑. ปฐมสิกฺขาปท

[๗๙๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน อุปาสเกน ภิกฺขุนีสงฺโฆ ลสุเณน ปวาริโต โหติ "ยาสํ อยฺยานํ ลสุเณน อตฺโถ, อหํ ลสุเณนา"ติ. เชตฺตปาโล จ อาณตฺโต โหติ "สเจ ภิกฺขุนิโย อาคจฺฉนฺติ, เอกเมกาย ภิกฺขุนิยา เทฺว ตโย ภณฺฑเก เทหี"ติ. เตน โข ปน สมเยน สาวตฺถิยํ อุสฺสโว โหติ, ยถาภตํ ลสุณํ ปริกฺขยํ อคมาสิ. ภิกฺขุนิโย ตํ อุปาสกํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุ "ลสุเณน อาวุโส อตฺโถ"ติ. นตฺถยฺเย ยถาภตํ ลสุณํ ปริกฺขีณํ, เชตฺตํ คจฺฉถาติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี เชตฺตํ คนฺตฺวา น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุ ลสุณํ หราเปสิ. เชตฺตปาโล อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย เชตฺตํ คนฺตฺวา[1] น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุ ลสุณํ หราเปสฺสนฺตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส เชตฺตปาลสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺส. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุ ลสุณํ หราเปสฺสตี"ติ ฯเป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุ ลสุณํ หราเปตี"ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี น มตฺตํ ชานิตฺวา พหุ ลสุณํ หราเปสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ปสนฺนานํ วา ภิยฺโยภาวาย, อถ เขฺวตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานญฺเจว อปฺปสาทาย ปสนฺนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญถตฺตายาติ. อถ โข ภควา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิ์ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภิกฺขูนํ ทุพฺภรตาย ทุสฺสรตาย ปาปิจฺฉตาย อิจฺฉาปกตานญฺเจว ภิกฺขูนญฺเจว ปสาทาย ภิยฺโยภาวาย วณฺณวาที จ ภควา ภิกฺขูนญฺเจว ภิกฺขุนีนญฺจ ธมฺมิกญฺจ ธมฺมิ์ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ-

ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนิ์ อญฺญตรสฺส พฺราหฺมณสฺส ปชาปติ อโหสิ. ติสฺโส จ ธีตโร: นนฺทา นนฺทวตี์ สุนฺทรินนฺทา. อถ โข ภิกฺขเว โส พฺราหฺมโณ กาลํ

---

๑ ฉ. ม. เชตฺตํ คนฺตฺวาติ อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ

กตฺวา อญฺญตรํ หตฺถโยนิ๋ อุปปชฺชิ. ตสฺส สพฺพโสวณฺณมยา ปตฺตา อเหสุ๋, โส ตาสํ เอเกกํ ปตฺตํ เทติ. อถ โข ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี๋ "อยํ หตฺโถ อมฺหากํ เอเกกํ ปตฺตํ เทตี"ติ ตํ หตฺถราชํ คเหตฺวา นิปฺปตฺตํ อกาสิ, ตสฺส ปุน ชายมานา ปตฺตา เอตา สมฺปชฺชิ๋สุ. ตทาหุ ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี๋ อติโลเภน สุวณฺณา ปริหีนา, อิทานิ ตสฺสุณา ปริหายิสฺสตีติ.

ยํ ตทฺธ เตน ตุฏฺฐจิตฺตา อติโลโภ หิ ปาปโก.
หตฺถราชํ คเหตฺวาน สุวณฺณา ปริหายถาติ.

อถ โข ภควา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนี๋ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๙๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี๋ ลสุณํ ขาเทยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๗๙๕] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ๋ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ลสุณํ นาม มาคธิกา[1] วุจฺจติ.

"ขาทิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๗๙๖] ลสุเณ ลสุณสญฺญา ขาทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ลสุเณ เวมติกา ขาทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ลสุเณ อลสุณสญฺญา ขาทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อลสุเณ ลสุณสญฺญา ขาทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อลสุเณ เวมติกา ขาทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อลสุเณ อลสุณสญฺญา ขาทติ, อนาปตฺติ.

---

๑ ฉ. ม. มาคธกํ.

[๗๙๗] อนาปตฺติ: ปลณฺฑุเก, ภณฺฑนเก, หรีตเก, จาปลสุเณ, สูปสมฺปาเก, มํสสมฺปาเก, เตลสมฺปาเก, สาพเว, อุตฺตริภงฺเค, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ลสุณสิกฺขาปทํ ปฐมํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑. ลสุณวคฺค ๒. ทุติยสิกฺขาปท

[๗๙๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สณฺหาเปตฺวา อจิรวติยา นทิยา เวสิยาหิ สทฺธิ์ นคฺคา เอกติตฺเถ นหายนฺติ. เวสิยา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สณฺหาเปสฺสนฺติ, เสยฺยถาปี คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย ตาสํ เวสิยานํ อุชฺฌายนฺตีนํ ขิยฺยนฺตีนํ วิปาเจนฺตีนํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สณฺหาเปสฺสนฺตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สณฺหาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สมฺพาเธ โลมํ สณฺหาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๗๙๙] "ยา ปน ภิกฺขุนี สมฺพาเธ โลมํ สณฺหาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๐๐] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ์ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

สมฺพาโธ นาม อุโภ อุปกจฺฉกา มุตฺตกรณํ.

สงฺหราเปยฺยาติ: เอกมฺปิ โลมํ สงฺหราเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. พหุเกปิ โลเม สงฺหราเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๐๑] อนาปตฺติ: อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑. ลสุณวคฺค ๓ ตติยสิกฺขาปท

[๘๐๒] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน เทฺว ภิกฺขุนิโย อนภิรติยา ปีฬิตา โอวรกํ ปวิสิตฺวา ตลฆาตกํ กโรนฺติ. ภิกฺขุนิโย เตน สทฺเทน อุปธาวิตฺวา ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุํ "กิสฺส ตุเมฺห อยฺเย ปุริเสน สทฺธิ์ สมฺปทุสฺสถา"ติ[๑] "น มยํ อยฺเย ปุริเสน สทฺธิ์ สมฺปทุสฺสามา"ติ[๒] ภิกฺขุนิโย เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ตลฆาตกํ กริสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ตลฆาตกํ กโรนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ตลฆาตกํ กริสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๐๓] "ตลฆาตเก ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๐๔] ตลฆาตกํ นาม สมฺผสฺสํ สาทิยนฺตี อนฺตมโส อุปฺปลปตฺเตนปิ มุทฺทกรเณ ปหารํ เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

๑. ก. ปทุสฺสถ ๒. ก. ปทุสฺสามาติ.

[๘๐๕] อนาปตฺติ: อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑. ลสุณวคฺค ๔. จตุตฺถสิกฺขาปท

[๘๐๖] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร[๑] ปุราณราโชโรโธ ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิโต[๑] โหติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี อนภิรติยา ปีฬิตา, เยน สา ภิกฺขุนี, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุนิ๋ เอตทโวจ "ราชา โข อยฺเย ตุเมฺห จิราจิรํ คจฺฉติ, กถํ ตุเมฺห ชาเรถาติ. ชตุมฏฺฐเกน อยฺเยติ. กึ เอตํ อยฺเย ชตุมฏฺฐกนฺติ. อถ โข สา ภิกฺขุนี ตสฺสา ภิกฺขุนิยา ชตุมฏฺฐกํ อาจิกฺขิ. อถ โข สา ภิกฺขุนี ชตุมฏฺฐกํ อาทิยิตฺวา, โธวิตฺวา วิสฺสริตฺวา เอกมนฺตํ ฉฑฺเฑสิ. ภิกฺขุนิโย มกฺขิกาหิ สมฺปริกิณฺณํ ปสฺสิตฺวา เอวมาหํสุ "กสฺสิทํ กมฺมนฺ"ติ. สา เอวมาห "มยฺหิทํ กมฺมนฺ"ติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี๋ ชตุมฏฺฐกํ อาทิยิสฺสตี[๒]"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี๋ ชตุมฏฺฐกํ อาทิยตีติ[๒] สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี๋ ชตุมฏฺฐกํ อาทิยิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๐๗] "ชตุมฏฺฐเก ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

๑-๑ ฉ. ม. อญฺญตรา ปุราณราโชโรธา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา ๒. ฉ. อาทิยีติ

[๘๐๘] ชตุมฏฺฐกํ นาม ชตุมยํ กฏฺฐมยํ ปีฏฺฐมยํ มตฺติกามยํ. [๑] สมฺผสฺสํ สาทิยนฺติ อนฺตมโส อุปฺปลปตฺตมฺปี มุตฺตกรณํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๐๙] อนาปตฺติ: อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑. ลสุณวคฺค ๕. ปญฺจมสิกฺขาปท

[๘๑๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมิ นิโครฺธาราเม. อถ โข มหาปชาปติ โคตมี, เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา อโธวาเต อฏฺฐาสิ "ทุคฺคนฺโธ ภควา มาตุคาโม"ติ. อถ โข ภควา "อาทิยนฺตุ โข ภิกฺขุนิโย อุทกสุทฺธิกนฺ"ติ มหาปชาปตึ โคตมึ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิ. อถ โข มหาปชาปติ โคตมี ภควตา ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺสิตา สมาทปิตา สมุตฺเตชิตา สมฺปหํสิตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. อถ โข ภควา เอตสฺมิ นิทาเน เอตสฺมิ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อนุชานามิ ภิกฺขเว ภิกฺขุนีนํ อุทกสุทฺธิกนฺ"ติ.

เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี "ภควตา อุทกสุทฺธิกา อนุญฺญาตา"ติ อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยนฺตี มุตฺตกรเณ วณํ อกาสิ. อถ โข ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยิสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี อติคมฺภีรํ อุทกสุทฺธิกํ อาทิยิสฺสติ;

---

[๑] ฉ. ม. อาทิเยยฺยาติ

เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๑๑] "อุทกสุทฺธิกํ ปน ภิกฺขุนิยา อาทิยมานาย ทุวงฺคุลปพฺพปรมํ อาทาตพฺพํ, ตโต อติกฺกาเมนฺติยา ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๑๒] อุทกสุทฺธิกา นาม มุตฺตกรณตฺถาย โธวนา วุจฺจติ.

อาทิยมานายาติ: โธวนฺติยา.

ทุวงฺคุลปพฺพปรมํ อาทาตพฺพนฺติ: ทฺวีสุ องฺคุลีสุ เทฺว ปพฺพปรมา อาทาตพฺพา.

ตโต อติกฺกาเมนฺติยาติ: สมฺผสฺสํ สาทิยนฺตี อนฺตมโส เกสคฺคมตฺตมฺปี อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๑๓] อติเรกทุวงฺคุลปพฺเพ อติเรกสญฺญา อาทิยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อติเรกทุวงฺคุลปพฺเพ เวมติกา อาทิยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อติเรกทุวงฺคุลปพฺเพ อูนกสญฺญา อาทิยติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อูนกทุวงฺคุลปพฺเพ อติเรกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อูนกทุวงฺคุลปพฺเพ เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อูนกทุวงฺคุลปพฺเพ อูนกสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๘๑๔] อนาปตฺติ: ทุวงฺคุลปพฺพปรมํ อาทิยติ, อูนกทุวงฺคุลปพฺพปรมํ อาทิยติ, อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๑. ลสุณวคฺค ๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท

[๘๑๕] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อาโรหนฺโต นาม มหามตฺโต ภิกฺขูสุ ปพฺพชิโต โหติ. ตสฺส ปุราณทุติยิกา ภิกฺขุนีสุ ปพฺพชิตา โหติ. เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ ตสฺสา ภิกฺขุนิยา สนฺติเก ภตฺตวิสฺสคฺคํ กโรติ. อถ โข สา ภิกฺขุนี ตสฺส ภิกฺขุโน ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน จ วิธูปเนน จ อุปติฏฺฐิตฺวา[๑] เคหสิตกถํ กเถติ อจฺจาวทติ[๑] อถ โข โส ภิกฺขุ ตํ ภิกฺขุนึ อปสาเทติ "มา ภคินิ เอวรูปํ อกาสิ, เนตํ กปฺปติ"ติ. "ปุพฺเพ มํ ตฺวํ เอวญฺจ เอวญฺจ กโรสิ, อิทานิ เอตฺตกมฺปิ น สหสี"ติ ปานียถาลกํ มตฺถเก อาสุมฺภิตฺวา วิธูปเนน ปหารํ อทาสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ปหารํ ทสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ปหารํ เทตี"ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ปหารํ ทสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๑๖] "ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ภุญฺชนฺตสฺส ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺเฐยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๑๗] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ. ภิกฺขุสฺสาติ: อุปสมฺปนฺนสฺส.

ภุญฺชนฺตสฺสาติ: ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตรํ โภชนํ ภุญฺชนฺตสฺส.

ปานียํ นาม ยงฺกิญฺจิ ปานียํ.

๑-๑ ฉ. ม. อุปติฏฺฐิตฺวา อจฺจาวทติ

วิธูปนํ นาม ยา กาจิ วีชนี.

อุปติฏฺเฐยฺยาติ: หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๑๘] อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญา ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺเน เวมติกา ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญา ปานีเยน วา วิธูปเนน วา อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ชาทนียํ ชาทนตฺถสฺส อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนสฺส อุปติฏฺฐติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺเน เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๘๑๙] อนาปตฺติ: เทติ, ทาเปติ, อนุปสมฺปนฺนํ อาณาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑. ลสุณวคฺค　๗. สตฺตมสิกฺขาปท

[๘๒๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย สสฺสกาเล อามกธญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา นครํ อภิหรนฺติ. ทฺวารฏฺฐาเน "เทถยฺเย ภาคนฺ"ติ ปลิพุนฺธิตฺวา[1] มุญฺจึสุ. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย อุปสฺสยํ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อามกธญฺญํ วิญฺญาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อามกธญฺญํ

---

๑ ฉ. ม. ปลิพุนฺเธตฺวา

วิญฺญาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อามกธญฺญํ วิญฺญาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๒๑] "ยา ปน ภิกฺขุนี อามกธญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา[1] วา วิญฺญาปาเปตฺวา วา[1] ภชฺชิตฺวา วา ภชฺชาเปตฺวา วา โกฏฺเฏตฺวา วา โกฏฺฏาเปตฺวา วา ปจิตฺวา วา ปจาเปตฺวา วา ภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๒๒] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อามกธญฺญํ นาม สาลิ วีหิ ยโว โคธูโม กงฺคุ วรโก ทุทฺรูสโก.

วิญฺญาเปตฺวาติ: สยํ วิญฺญาเปตฺวา.

วิญฺญาปาเปตฺวาติ: อญฺญํ วิญฺญาเปตฺวา.

ภชฺชิตฺวาติ: สยํ ภชฺชิตฺวา. ภชฺชาเปตฺวาติ: อญฺญํ ภชฺชาเปตฺวา.

โกฏฺเฏตฺวาติ: สยํ โกฏฺเฏตฺวา. โกฏฺฏาเปตฺวาติ: อญฺญํ โกฏฺฏาเปตฺวา.

ปจิตฺวาติ: สยํ ปจิตฺวา. ปจาเปตฺวาติ: อญฺญํ ปจาเปตฺวา. "ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๒๓] อนาปตฺติ: อาพาธปจฺจยา, อปรณฺณํ วิญฺญาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑ ฉ. ม. วิญฺญเปตฺวา วา วิญฺญาเปตฺวา วา

๑. ลสุณวคฺค　๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท

[๘๒๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร พฺราหฺมโณ นิพฺพิฏฺฐราชภโฏ "ตญฺเญว ภฏฺฐปตฺตํ ยาจิสฺสามี"ติ สีสํ นหายิตฺวา ภิกฺขูนูปสฺสยํ นิสฺสาย ราชกุลํ คจฺฉติ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี กฏฺฐาเห วจฺจํ กตฺวา ติโรกุฑฺเฑ ฉฑฺเฑนฺตี ตสฺส พฺราหฺมณสฺส มตฺถเก อาสุมฺภิ. อถ โข โส พฺราหฺมโณ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ "อสฺสมณิโย อิมา มุณฺฑา พนฺธกินิโย, กถํ หิ นาม คูถกฏฺฐาหํ มตฺถเก อาสุมฺภิสฺสนฺติ, อิมาสํ อุปสฺสยํ ฌาเปสฺสามี"ติ อุมฺมุกํ คเหตฺวา อุปสฺสยํ ปวิสติ. อญฺญตโร อุปาสโก อุปสฺสยา นิกฺขมนฺโต อทฺทส ตํ พฺราหฺมณํ อุมฺมุกํ คเหตฺวา อุปสฺสยํ ปวิสนฺตํ; ทิสฺวาน ตं พฺราหฺมณํ เอตทโวจ "กิสฺส ตฺวํ โภ อุมฺมุกํ คเหตฺวา อุปสฺสยํ ปวิสสี"ติ. อิมา มํ โภ มุณฺฑา พนฺธกินิโย คูถกฏฺฐาหํ มตฺถเก อาสุมฺภึสุ, อิมาสํ อุปสฺสยํ ฌาเปสฺสามีติ. คจฺฉ โภ พฺราหฺมณ, มงฺคลํ เอตํ, สหสฺสํ ลจฺฉสิ ตญฺจ ภฏฺฐปตฺตนฺติ. อถ โข โส พฺราหฺมโณ สีสํ นหายิตฺวา ราชกุลํ คนฺตฺวา สหสฺสํ อลตฺถ ตญฺจ ภฏฺฐปตฺตं. อถ โข โส อุปาสโก อุปสฺสยํ ปวิสิตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจตฺวา ปริภาสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อุจฺจารํ ติโรกุฑฺเฑ ฉฑฺเฑสฺสนฺตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อุจฺจารํ ติโรกุฑฺเฑ ฉฑฺเฑนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อุจฺจารํ ติโรกุฑฺเฑ ฉฑฺเฑสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๒๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา ติโรกุฑฺเฑ วา ติโรปากาเร วา ฉฑฺเฑยฺย วา ฉฑฺฑาเปยฺย วา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๒๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยं อิมสฺมิं อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อุจฺจาโร นาม คูโถ วุจฺจติ. ปสฺสาโว นาม มุตฺตํ วุจฺจติ.

สงฺการํ นาม กจวรํ วุจฺจติ.

วิฆาสํ นาม จตฺตานิ วา อฏฺฐิกานิ วา อุจฺฉิฏฺโฐทกํ วา.

กุฑฺโฑ นาม ตโย กุฑฺฑา: อิฏฺฐกากุฑฺโฑ สิลากุฑฺโฑ ทารุกุฑฺโฑ.

ปากาโร นาม ตโย ปาการา: อิฏฺฐกาปากาโร สิลาปากาโร ทารุปากาโร.

ติโรกุฑฺเฑติ: กุฑฺฑสฺส ปรโต. ติโรปากาเรติ: ปาการสฺส ปรโต.

ฉฑฺเฑยฺยาติ: สยํ ฉฑฺเฑติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ฉฑฺฑาเปยฺยาติ: อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สกิ อาณตฺตา พหุกมฺปี ฉฑฺเฑติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๒๗] อนาปตฺติ: โอโตเกตฺวา ฉฑฺเฑติ, อวเสเส ฉฑฺเฑติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑. ลสุณวคฺค ๙. นวมสิกฺขาปท

[๘๒๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส พฺราหฺมณสฺส ภิกฺขุนูปสฺสยํ นิสฺสาย ยวกฺเขตฺตํ โหติ. ภิกฺขุนิโย อุจฺจารมฺปี ปสฺสาวมฺปี สงฺการมฺปี วิฆาสมฺปี เขตฺเต ฉฑฺเฑนฺติ. อถ โข โส พฺราหฺมโณ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ "กถญ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อมฺหากํ ยวกฺเขตฺตํ ทูเสสฺสนฺตี"ติ. อถ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺส. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อุจฺจารมฺปี ปสฺสาวมฺปี สงฺการมฺปี วิฆาสมฺปี หริเต

ฉฑฺเฑตฺวนฺ"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขูนิโย อุจฺจารมฺปี ปสฺสาวมฺปี สงฺการมฺปี วิฆาสมฺปี หริเต ฉฑฺเฑนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขูนิโย อุจฺจารมฺปี ปสฺสาวมฺปี สงฺการมฺปี วิฆาสมฺปี หริเต ฉฑฺเฑสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขูนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๒๙] "ยา ปน ภิกฺขุนี อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา สงฺการํ วา วิฆาสํ วา หริเต ฉฑฺเฑยฺย วา ฉฑฺฑาเปยฺย วา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๓๐] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อุจฺจาโร นาม คูโถ วุจฺจติ. ปสฺสาโว นาม มุตฺตํ วุจฺจติ.

สงฺการํ นาม กจวรํ วุจฺจติ.

วิฆาสํ นาม จรกานิ วา อฏฺฐิกานิ วา อุจฺฉิฏฺโฐทกํ วา วุจฺจติ.

หริตํ นาม ปุพฺพณฺณํ อปรณฺณํ, ยํ มนุสฺสานํ อุปโภคปริโภคํ โรปิมํ.

ฉฑฺเฑยฺยาติ: สยํ ฉฑฺเฑติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ฉฑฺฑาเปยฺยาติ: อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สกึ อาณตฺตา พหุกมฺปี ฉฑฺเฑติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๓๑] หริเต หริตสญฺญา ฉฑฺเฑติ วา ฉฑฺฑาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. หริเต เวมติกา ฉฑฺเฑติ วา ฉฑฺฑาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. หริเต อหริตสญฺญา ฉฑฺเฑติ วา ฉฑฺฑาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อหริเต หริตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อหริเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อหริเต อหริตสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๘๓๒] อนาปตฺติ: โอโลเกตฺวา ฉฑฺเฑติ, เขตฺตมริยาเท ฉฑฺเฑติ, ตามิเก อาปุจฺฉา[1] อปโลเกตฺวา ฉฑฺเฑติ, อุมฺมตฺติกาย อาทิกมฺมิกายาติ.

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑. ลสุณวคฺค ๑๐. ทสมสิกฺขาปท

[๘๓๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน ราชคเห คิรคฺคสมชฺโช โหติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คิรคฺคสมชฺชํ ทสฺสนาย อคมํสุ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย นจฺจมฺปิ คีตมฺปิ วาทิตมฺปิ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๓๔] "ยา ปน ภิกฺขุนี นจฺจํ วา คีตํ วา วาทิตํ วา ทสฺสนาย คจฺเฉยฺย, ปาจิตฺติยน"ติ.

---

๑ ฉ. ม. ปุจฺฉิตฺวา

[๘๓๕] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

นจฺจํ นาม ยงฺกิญฺจิ นจฺจํ. คีตํ นาม ยงฺกิญฺจิ คีตํ. วาทิตํ นาม ยงฺกิญฺจิ วาทิตํ.

[๘๓๖] ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ยตฺถ ฐิตา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. เอกเมกํ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ยตฺถ ฐิตา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๓๗] อนาปตฺติ: อาราเม ฐิตา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, ภิกฺขุนิยา ฐิโตกาสํ วา นิสีนฺโนกาสํ วา นิปนฺโนกาสํ วา อาคนฺตฺวา นจฺจนฺติ วา คายนฺติ วา วาเทนฺติ วา, ปฏิปถํ คจฺฉนฺตี ปสฺสติ วา สุณาตี วา, สติ กรณีเย คนฺตฺวา ปสฺสติ วา สุณาติ วา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

ฉสุณวคฺโค ปฐโม.

---

๒. อนฺธการวคฺค　๑. ปฐมสิกฺขาปท

[๘๓๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภทฺทาย กาปิลานิยา อนฺเตวาสินิยา ภิกฺขุนิยา ฉาตโก ปุริโส คามกา สาวตฺถิ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยน. อถ โข สา ภิกฺขุนี

เตน ปุริเสน สทฺธิ์ รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐยฺยปิ สลฺลเปยฺยปิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธิ์ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐยฺยปิ สลฺลเปยฺยปิ" ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธิ์ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐยฺยปิ สลฺลเปยฺยปิ ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธิ์ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐยฺยปิ สลฺลเปยฺยปิ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๓๙] "ยา ปน ภิกฺขุนี รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธิ์ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐยฺย วา สลฺลเปยฺย วา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๔๐] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ์ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

รตฺตนฺธกาเรติ: โอคฺคเต สุริเย. อปฺปทีเปติ: อนาโลเก.

ปุริโส นาม มนุสฺสปุริโส, น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต, วิญฺญุ ปฏิพโล สนฺติฏฺเฐตุํ สลฺลเปตุนฺ.

สทฺธินฺติ: เอกโต. เอเกเนกาติ: ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จ.

สนฺติฏฺเฐยฺย วาติ: ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฏฺเฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สลฺลเปยฺย วาติ: ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สลฺลเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา สนฺติฏฺเฐติ วา สลฺลเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ยกฺเขน วา เปเตน วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคเหน วา สทฺธิ์ สนฺติฏฺเฐติ วา สลฺลเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๘๔๑] อนาปตฺติ: ยา กาจิ[๑] วิญฺญู ทุติยา[๒] โหติ, อรโหเปกฺขา, อญฺญวิหิตา สนฺติฏฺเฐติ วา สลฺลเปติ วา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๒. อนฺธการวคฺค ๒. ทุติยสิกฺขาปท

[๘๔๒] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิยา กาฬีนิยา อนฺเตวาสินิยา ภิกฺขุนิยา ฉาตโก ปุริโส คามกา สาวตฺถิ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยน. อถ โข สา ภิกฺขุนี "ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ รตฺตนฺธกาเร อปฺปทีเป ปุริเสน สทฺธิ์ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐตุ สลฺลปีตุนฺ"ติ เตเนว ปุริเสน สทฺธิ์ ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐติปี สลฺลปติปี. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปีจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธิ์ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐสฺสติปี สลฺลปีสฺสติปี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธิ์ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐติปี สลฺลปติปีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธิ์ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐสฺสติปี สลฺลปีสฺสติปี; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๔๓] "ยา ปน ภิกฺขุนี ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธิ์ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐยฺย วา สลฺลเปยฺย วา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๔๔] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ

---

๑ ฉ.ม. โย โกจิ ๒ ฉ.ม. ทุติโย

อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ปฏิจฺฉนฺโน นาม โอกาโส กุฑฺเฑน วา กวาเฏน วา กณฺเฑน วา ฉาณิปากาเรน วา รุกฺเขน วา ถมฺเภน วา โกฏฺฐเกน[1] วา เยน เกนจิ ปฏิจฺฉนฺโน โหติ.

ปุริโส นาม มนุสฺสปุริโส, น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต, วิญฺญู ปฏิพโล สนฺทิฏฺฐึ สลฺลเปตุ.

สทฺธินฺติ: เอกโต.

เอเกเนกาติ: ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จ.

สนฺติฏฺเฐยฺย วาติ: ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สลฺลเปยฺย วาติ: ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สลฺลปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา สนฺทิฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ยกฺเขน วา เปเตน วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคเหน วา สทฺธึ สนฺติฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๘๔๕] อนาปตฺติ: ยา กาจิ วิญฺญู ทุติยา โหติ, อรโหเปกฺขา, อญฺญวิหิตา สนฺทิฏฺฐติ วา สลฺลปติ วา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑ ฉ.ม. โกฏฺฐกาย

๒. อนฺธการวคฺค　๓. ตติยสิกฺขาปท

[๘๔๖] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภทฺทาย กาปิลานิยา อนฺเตวาสินิยา ภิกฺขุนิยา ญาตโก ปุริโส คามกา สาวตฺถึ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยน. อถ โข สา ภิกฺขุนี "ภควตา ปฏิกฺขิตฺตํ ปฏิจฺฉนฺเน โอกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิตุํ สลฺลปิตุนฺ"ติ เตเนว ปุริเสน สทฺธึ อชฺโฌกาเส เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี อชฺโฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปิ"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี อชฺโฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปิ สลฺลปติปีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี อชฺโฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปิ สลฺลปิสฺสติปิ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๔๗] "ยา ปน ภิกฺขุนี อชฺโฌกาเส ปุริเสน สทฺธึ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐยฺย วา สลฺลเปยฺย วา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๔๘] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อชฺโฌกาโส นาม อปฺปฏิจฺฉนฺโน โหติ กุฑฺเฑน วา กวาเฏน วา กิลญฺเชน วา สาณิปากาเรน วา รุกฺเขน วา ถมฺเภน วา โกฏฺฐพิกาย วา, เยน เกนจิ อปฺปฏิจฺฉนฺโน โหติ.

ปุริโส นาม มนุสฺสปุริโส, น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต, วิญฺญู ปฏิพโล สนฺติฏฺฐิตุํ สลฺลปิตุํ.

สนฺธินฺติ: เอกโต. เอเกเนกาติ: ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จ.

สนฺติฏฺเฐยฺย วาติ: ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สลฺลเปยฺย วาติ: ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สญฺญปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

หตฺถปาสํ วิชหิตฺวา สนฺติฏฺฐติ วา สญฺญปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ยกฺเขน วา เปเตน วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคเหน วา สทฺธิ สนฺติฏฺฐติ วา สญฺญปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๘๔๙] อนาปตฺติ: ยา กาจิ วิญฺญู ทุติยา โหติ, อรโหเปกฺขา, อญฺญวิหิตา สนฺติฏฺฐติ วา สญฺญปติ วา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๒. อนฺธการวคฺค ๔. จตุตฺถสิกฺขาปท

[๘๕๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉฬฺฒนนฺทา ภิกฺขุนี รถิยายปี[๑] ปุริเสน สทฺธิ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปี สญฺญปติปี นิกณฺณิกมฺปี ชปฺเปติ ทุติยกมฺปี ภิกฺขุนิ อุยฺโยเชติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ฉฬฺฒนนฺทา รถิยายปี ปุริเสน สทฺธิ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปี สญฺญปิสฺสติปี นิกณฺณิกมฺปี ชปฺปิสฺสติ ทุติยกมฺปี ภิกฺขุนิ อุยฺโยเชสฺสตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉฬฺฒนนฺทา ภิกฺขุนิ รถิยายปี ปุริเสน สทฺธิ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐติปี สญฺญปติปี นิกณฺณิกมฺปี ชปฺเปติ ทุติยกมฺปี ภิกฺขุนิ

---

๑ ฉ.ม. รถิกายปี

อุยฺโยเชตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหี พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี รถิยายปี พฺยูเหปี สิงฺฆาฏเกปี ปุริเสน สทฺธิ เอเกเนกา สนฺติฏฺฐิสฺสติปี สลฺลปิสฺสติปี นิกณฺณิกมฺปี ชปฺปิสฺสติ ทุติยิกมฺปี ภิกฺขุนิ อุยฺโยเชสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๕๑] "ยา ปน ภิกฺขุนี รถิยาย วา พฺยูเห วา สิงฺฆาฏเก วา ปุริเสน สทฺธิ เอเกเนกา สนฺติฏฺเฐยฺย วา สลฺลเปยฺย วา นิกณฺณิกํ วา ชปฺเปยฺย ทุติยิกํ วา ภิกฺขุนี อุยฺโยเชยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๕๒] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

รถิยา นาม รจฺฉา วุจฺจติ. พฺยูหํ นาม เยเนว ปวิสนฺติ, เตเนว นิกฺขมนฺติ. สิงฺฆาฏโก นาม จจฺจรํ วุจฺจติ.

ปุริโส นาม มนุสฺสปุริโส, น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต, วิญฺญุ ปฏิพโล สนฺติฏฺฐิตุ สลฺลปิตุ.

สทฺธินฺติ: เอกโต. เอเกเนกาติ: ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จ.

สนฺติฏฺเฐยฺย วาติ: ปุริสสฺส หตฺถปาเส ติฏฺฐติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สลฺลเปยฺย วาติ: ปุริสสฺส หตฺถปาเส ฐิตา สลฺลปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

นิกณฺณิกํ วา ชปฺเปยฺยาติ: ปุริสสฺส อุปกณฺณเก อาโรเจติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

๑ ฉ.ม. รถิกาย

ทุติยกำ วา ภิกฺขุนึ อุยฺโยเชยฺยาติ: อนาจารำ อาจริตุกามา ทุติยกมฺปี ภิกฺขุนึ อุยฺโยเชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทสฺสนูปจารำ วา สวนูปจารำ วา วิชหนฺติยา อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. วิชหิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

หตฺถปาสำ วิชหิตฺวา สนฺติฏฺเฐติ วา สณฺฐเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ยกฺเขน วา เปเตน วา ปณฺฑเกน วา ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคเหน วา สทฺธึ สนฺติฏฺเฐติ วา สณฺฐเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๘๕๓] อนาปตฺติ: ยา กาจิ วิญฺญู ทุติยา โหติ, อรโหเปกฺขา, อญฺญวิหิตา สนฺติฏฺเฐติ วา สณฺฐเปติ วา, น อนาจารำ อาจริตุกามา, สติ กรณีเย ทุติยกำ ภิกฺขุนึ อุยฺโยเชติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

จตุตฺถสิกฺขาปทำ นิฏฺฐิตำ.

---

๒. อนฺธการวคฺค ๕. ปญฺจมสิกฺขาปท

[๘๕๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยำ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี อญฺญตรสฺส กุลสฺส กุลูปิกา โหติ นิจฺจภตฺติกา. อถ โข สา ภิกฺขุนี ปุพฺพณฺหสมยำ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย, เยน ตำ กุลำ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกามิ. ตสฺส กุลสฺส ทาสี ฆรำ สมฺมชฺชนฺตี ตำ อาสนำ ภาชนนฺตริกาย ปกฺขิปิ. มนุสฺสา ตำ อาสนำ อปสฺสนฺตา ตำ ภิกฺขุนึ เอตทโวจุำ "กหนฺตำ อยฺเย อาสนนฺ"ติ. นาหนฺตำ อาวุโส อาสนำ ปสฺสามีติ. "เทหยฺเย[1] ตำ อาสนนฺ"ติ ปริภาสิตฺวา

๑ ฉ.ม. เทถยฺเย.

นิจฺจภตฺตํ ปจฺฉินฺทิสุ. อถ โข เต มนุสฺสา ฆรํ โสเธนฺตา ตํ อาสนํ ภาชนนฺตริกาย ปสฺสิตฺวา ตํ ภิกฺขุนึ์ ขมาเปตฺวา นิจฺจภตฺตํ ปฏฺฐเปสุ. อถ โข สา ภิกฺขุนี์ ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี์ ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมิสฺสตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี์ ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี์ ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกมิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๕๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี์ ปุเรภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสเน นิสีทิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกเมยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๕๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนี์ติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนี์ติ.

ปุเรภตฺตํ นาม อรุณุคฺคมนํ อุปาทาย ยาว มชฺฌนฺหิกา[1].

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ: ขตฺติยกุลํ พฺราหฺมณกุลํ เวสฺสกุลํ สุทฺทกุลํ. อุปสงฺกมิตฺวาติ: ตตฺถ คนฺตฺวา.

อาสนํ นาม ปฏิกฺขิตฺตาสนโต อญฺญตรา โอกาโส วุจฺจติ. นิสีทิตฺวาติ: ตสฺมิ์ นิสีทิตฺวา.

สามิเก อนาปุจฺฉา ปกฺกเมยฺยาติ: โย ตสฺมิ์ กุเล มนุสฺโส วิญฺญู, ตํ อนาปุจฺฉา อโนวสฺสกึ[2] อติกฺกมนฺติยา[3] อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อชฺโฌกาเส อุปจารํ อติกฺกมนฺติยา[3] อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

๑ ก. มชฺฌนฺติกา　๒ ฉ.ม. อโนวสฺสกึ.　๓ ฉ.ม. อติกฺกาเมนฺติยา

[๘๕๗] อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนาปุจฺฉิเต เวมติกา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปลฺลงฺกสฺส อโนกาเส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๘๕๘] อนาปตฺติ: อาปุจฺฉา คจฺฉติ, อสฺหาริเม, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๒. อนฺธการวคฺค ๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท

[๘๕๙] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทติปี อภินิปชฺชติปี. มนุสฺสา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ หิรียมานา อาสเน เนว อภินิสีทนฺติ น อภินิปชฺชนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทิสฺสติปี อภินิปชฺชิสฺสติปี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทิสฺสติปี อภินิปชฺชิสฺสติปี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ

อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทิตพฺพี อภินิปชฺชิตพฺพีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภุตฺตวนฺทา ภิกฺขุนิ ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทิสฺสติพฺพี อภินิปชฺชิสฺสติพฺพี; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๖๐] "ยา ปน ภิกฺขุนี ปจฺฉาภตฺตํ กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีเทยฺย วา อภินิปชฺเชยฺย วา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๖๑] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ปจฺฉาภตฺตํ นาม มชฺฌนฺหิเก วีติวตฺเต ยาว อตฺถงฺคเต สุริเย.

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ: ขตฺติยกุลํ พฺราหฺมณกุลํ เวสฺสกุลํ สุทฺทกุลํ. อุปสงฺกมิตฺวาติ: คนฺตฺวา.

สามิเก อนาปุจฺฉาติ: โย ตสฺมิ กุเล มนุสฺโส สามิโก ทาตุ, ตํ อนาปุจฺฉา.

อาสนํ นาม ปลฺลงฺกสฺส โอกาโส วุจฺจติ.

อภินิสีเทยฺยาติ: ตสฺมิ อภินิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อภินิปชฺเชยฺยาติ: ตสฺมิ อภินิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๖๒] อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา อาสเน อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนาปุจฺฉิเต เวมติกา อาสเน อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา อาสเน อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปลฺลงฺกสฺส อโนกาเส อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา, อาปตฺติ

ทุกฺกฏสฺส. อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๘๖๓] อนาปตฺติ: อาปุจฺฉา อาสเน อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, ธุวปญฺญตฺเต, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๒. อนฺธการวคฺค ๗. สตฺตมสิกฺขาปท

[๘๖๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย โกสเลสุ ชนปเท สาวตฺถิ คจฺฉนฺติโย สายํ อญฺญตรํ คามํ อุปคนฺตฺวา อญฺญตรํ พฺราหฺมณกุลํ อุปสงฺกมิตฺวา โอกาสํ ยาจิสุ. อถ โข พฺราหฺมณี ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจ "อาคเมถ อยฺเย, ยาว พฺราหฺมโณ อาคจฺฉตี"ติ. ภิกฺขุนิโย "ยาว พฺราหฺมโณ อาคจฺฉตี"ติ เสยฺยํ สนฺถริตฺวา เอกจฺจา นิสีทิสุ เอกจฺจา นิปชฺชิสุ. อถ โข โส พฺราหฺมโณ รตฺติ อาคนฺตฺวา ตํ พฺราหฺมณึ เอตทโวจ "กา อิมา"ติ. ภิกฺขุนิโย อยฺยาติ. "นิกฺกฑฺฒถ อิมา มุณฺฑา พนฺธกินิโย"ติ ฆรโต นิกฺกฑฺฒาเปสิ. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย สาวตฺถิ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทิสฺสนฺติปี อภินิปชฺชิสฺสนฺติปี"ติ. ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทนฺติปี อภินิปชฺชนฺติปีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา

อภินิสีทิสฺสนฺตีปี อภินิปชฺชิสฺสนฺตีปี; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขูนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๖๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี วิกาเล กุลานิ อุปสงฺกมิตฺวา สามิเก อนาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีเทยฺย วา อภินิปชฺเชยฺย วา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๖๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

วิกาโล นาม อตฺถงฺคเต สุริเย ยาว อรุณุคฺคมนา.

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ: ขตฺติยกุลํ พฺราหฺมณกุลํ เวสฺสกุลํ สุทฺทกุลํ. อุปสงฺกมิตฺวาติ: ตตฺถ คนฺตฺวา.

สามิเก อนาปุจฺฉาติ: โย ตสฺมิ กุเล มนุสฺโส สามิโก ทาตุ, ตํ อนาปุจฺฉา.

เสยฺยํ นาม อนฺตมโส ปณฺณสนฺถาโรปี. สนฺถริตฺวาติ: สยํ สนฺถริตฺวา. สนฺถราเปตฺวาติ: อญฺญํ สนฺถราเปตฺวา. อภินิสีเทยฺยาติ: ตสฺมิ อภินิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อภินิปชฺเชยฺยาติ: ตสฺมิ อภินิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๖๗] อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนาปุจฺฉิเต เวมติกา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ

ทุกฺกฏสฺส. อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๘๖๘] อนาปตฺติ: อาปุจฺฉา เสยฺยํ สนฺถริตฺวา วา สนฺถราเปตฺวา วา อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๒. อนฺธการวคฺค ๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท

[๘๖๙] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภทฺทาย กาปิลานิยา อนฺเตวาสินี ภิกฺขุนี ภทฺทํ กาปิลานึ สกฺกจฺจํ อุปฏฺเฐติ. ภทฺทา กาปิลานี ภิกฺขุนิโย เอตทโวจ "อยํ มํ อยฺเย ภิกฺขุนี สกฺกจฺจํ อุปฏฺเฐติ, อิมิสฺสาหํ จีวรํ ทสฺสามี"ติ. อถ โข สา ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปติ "อหํ กิรยฺเย อยฺยํ น สกฺกจฺจํ อุปฏฺเฐมิ, น กิร เม อยฺยา จีวรํ ทสฺสตี"ติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา, ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๗๐] "ยา ปน ภิกฺขุนี ทุคฺคหิเตน ทูปธาริเตน ปรํ อุชฺฌาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๗๑] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ทุคฺคหิเตนาติ: อญฺญถา คหิเตน[๑].

ทูปธาริเตนาติ: อญฺญถา อุปธาริเตน.

ปรนฺติ: อุปสมฺปนฺนํ อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๗๒] อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อนุปสมฺปนฺนํ อุชฺฌาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๘๗๓] อนาปตฺติ: อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๒. อนฺธการวคฺค ๙. นวมสิกฺขาปท

[๘๗๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อตฺตโน ภณฺฑกํ อปสฺสนฺติโย จณฺฑกาลึ[๒] ภิกฺขุนิ๋ เอตทโวจุ๋ "อปยฺเย อมฺหากํ ภณฺฑกํ ปสฺเสยฺยาสี"ติ. จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี๋ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ "อหเมว นูน โจรี, อหเมว นูน อลชฺชินี๋, ยา อยฺยา อตฺตโน ภณฺฑกํ อปสฺสนฺติโย, ตา มํ เอวมาหํสุ 'อปยฺเย อมฺหากํ ภณฺฑกํ

---

๑ ก. อุคฺคหิเตน ๒ ฉ. ม. จณฺฑกาพี๋

ปสฺเสยฺยาสี"ติ. สจาหยฺเย ตุมฺหากํ ภณฺฑกํ คณฺหามิ, อสฺสมณี โหมิ, พฺรหฺมจริยา จวามิ, นิรยํ อุปปชฺชามิ, ยา ปน มํ อภูเตน เอวมาห, สาปี อสฺสมณี โหตุ, พฺรหฺมจริยา จวตุ, นิรยํ อุปปชฺชตู"ติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา จณฺฑกาลี อตฺตานมฺปี ปรมฺปี นิรเยนปี พฺรหฺมจริเยนปี อภิสปิสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี อตฺตานมฺปี ปรมฺปี นิรเยนปี พฺรหฺมจริเยนปี อภิสปตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี อตฺตานมฺปี ปรมฺปี นิรเยนปี พฺรหฺมจริเยนปี อภิสปิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๗๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี อตฺตานํ วา ปรํ วา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๗๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อตฺตานนฺติ: ปจฺจตฺตํ. ปรนฺติ: อุปสมฺปนฺนํ. นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๗๗] อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา นิรเยน วา พฺรหฺมจริเยน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ติรจฺฉานโยนิยา วา ปิตฺติวิสเยน วา มนุสฺสโทภคฺเคน วา อภิสปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนํ อภิสปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา,

อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๘๗๘] อนาปตฺติ: อตฺถปุเรกฺขาราย, ธมฺมปุเรกฺขาราย, อนุสาสนีปุเรกฺขาราย, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๒. อนฺธการวคฺค　๑๐. ทสมสิกฺขาปท

[๘๗๙] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ สทฺธิ ภณฺฑิตฺวา อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา จณฺฑกาลี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทิสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรทิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๘๐] "ยา ปน ภิกฺขุนี อตฺตานํ วธิตฺวา วธิตฺวา โรเทยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๘๑] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิं อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อตฺตานนฺติ: ปจฺจตฺตํ. วธิตฺวา วธิตฺวา โรทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. วธติ น โรทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. โรทติ น วธติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๘๘๒] อนาปตฺติ: ญาติพฺยสเนน วา โภคพฺยสเนน วา โรคพฺยสเนน วา ผุฏฺฐา โรทติ น วชติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

อนฺธการวคฺโค ทุติโย.

---

๓. นคฺควคฺค ๑. ปฐมสิกฺขาปท

[๘๘๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย อจิรวติยา นทิยา เวสิยาหิ สทฺธิ์ นคฺคา เอกติตฺเถ นหายนฺติ. เวสิยา ตา ภิกฺขุนิโย อุปฺผณฺเฑสุ์ "กินฺนุ โข นาม อยฺเย ตุมฺหากํ ทหรานํ[๑] พฺรหฺมจริยํ จิณฺเณน, นนุ นาม กามา ปริภุญฺชิตพฺพา; ยทา ชิณฺณา ภวิสฺสถ, ตทา พฺรหฺมจริยํ จริสฺสถ, เอวํ ตุมฺหากํ อุโภ อตฺถา ปริคฺคหิตา ภวิสฺสนฺตี"ติ. ภิกฺขุนิโย เวสิยาหิ อุปฺผณฺฑิยมานา มงฺกู อเหสุ์. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย อุปสฺสยํ คนฺตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุ์. ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุ์. ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ์. อถ โข ภควา เอตสฺมิ์ นิทาเน เอตสฺมิ์ ปกรเณ ธมฺมิ์ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "เตนหิ ภิกฺขเว ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ: สงฺฆสุ์ฏฺฐุตาย ฯ เป ฯ วินยานุคฺคหาย. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๘๔] "ยา ปน ภิกฺขุนี นคฺคา นหาเยยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๘๕] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ์ อตฺเถ

---

๑ สี. ทหรานํ ทหรานํ

อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

นคฺคา นหาเยยฺยาติ: อนิวตฺถา วา อปารุตา วา นหายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๘๖] อนาปตฺติ: อจฺฉินฺนจีวริกาย วา, นฏฺฐจีวริกาย วา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๓. นคฺควคฺค ๒. ทุติยสิกฺขาปท

[๘๘๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภควตา ภิกฺขุนีนํ อุทกสาฏิกา อนุญฺญาตา โหติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย "ภควตา อุทกสาฏิกา อนุญฺญาตา"ติ อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ชาเรสุํ, ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ อากฑฺฒนฺตา อาหิณฺฑนฺติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ชาเรสฺสนฺติ"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ชาเรนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา "กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อปฺปมาณิกาโย อุทกสาฏิกาโย ชาเรสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๘๘] "อุทกสาฏิกํ ปน ภิกฺขุนิยา การยมานาย ปมาณิกา กาเรตพฺพา, ตตฺริทํ ปมาณํ: ทีฆโส จตสฺโส วิทตฺถิโย สุคตวิทตฺถิยา, ติริยํ เทฺว วิทตฺถิโย; ตํ อติกฺกาเมนฺติยา เฉทนกํ ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๘๙] อุทกสาฏิกา นาม ยาย นิวตฺถาย[1] นหายติ.

การยมานายาติ: กโรนฺติยา วา การาเปนฺติยา วา.

ปมาณิกา กาเรตพฺพา, ตตฺริทं ปมาณํ: ทีฆโส จตสฺโส วิทตฺถิโย สุคตวิทตฺถิยา, ติริยं เทฺว วิทตฺถิโย; ตํ อติกฺกาเมตฺวา กโรติ วา การาเปติ วา, ปโยเค ทุกฺกฏสฺส. ปฏิลาเภน ฉินฺทิตฺวา ปาจิตฺติยํ เทเสตพฺพํ.

[๘๙๐] อตฺตนา วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อตฺตนา วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ปเรหิ วิปฺปกตํ อตฺตนา ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ปเรหิ วิปฺปกตํ ปเรหิ ปริโยสาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อญฺญสฺสตฺถาย กโรติ วา การาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อญฺเญน กตํ ปฏิลภิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๘๙๑] อนาปตฺติ: ปมาณิกं กโรติ, อูนกं กโรติ, อญฺเญน กตํ ปมาณาติกฺกนฺตํ ปฏิลภิตฺวา ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, วิตานํ วา ภุมฺมตฺถรณํ วา ฐาณิปาการํ วา ภิตฺตึ วา พิมฺโพหนํ วา กโรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทุติยสิกฺขาปทं นิฏฺฐิตं.

---

๓. นคฺควคฺค ๓. ตติยสิกฺขาปท

[๘๙๒] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตริสฺสา ภิกฺขุนิยา มหคฺเฆ จีวรทุสฺเส จีวรํ

---

[1] ฉ.ม. นิวตฺถา

ทุกฺกตํ โหติ ทุสฺสิพฺพิตํ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตํ ภิกฺขุนิ เอตทโวจ "สุนฺทรํ โข อิทนฺเต อยฺเย จีวรทุสฺสํ, จีวรญฺจ โข ทุกฺกตํ ทุสฺสิพฺพิตนฺ"ติ. วิสิพฺเพมิ อยฺเย, สิพฺเพสฺสสีติ. อามยฺเย สิพฺเพสฺสามีติ. อถ โข สา ภิกฺขุนี ตํ จีวรํ วิสิพฺเพตฺวา ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อทาสิ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี "สิพฺเพสฺสามิ สิพฺเพสฺสามี"ติ เนว สิพฺเพติ, น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ. อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺพาเปตฺวา เนว สิพฺเพสฺสติ, น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺพาเปตฺวา เนว สิพฺพติ, น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺพาเปตฺวา เนว สิพฺเพสฺสติ, น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๙๓] "ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺเพยฺย น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๙๔] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ภิกฺขุนิยาติ: อญฺญาย ภิกฺขุนิยา.

จีวรํ นาม ฉนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรं.

วิสิพฺเพตฺวาติ: สยं วิสิพฺเพตฺวา. วิสิพฺพาเปตฺวาติ: อญฺญํ วิสิพฺพาเปตฺวา.

สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินีติ: อสติ อนฺตราเย.

เนว สิพฺเพยฺยาติ: น สยํ สิพฺเพยฺย. น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยาติ: น อญฺญํ อาณาเปยฺย.

อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหาติ: ฐเปตฺวา จตูหปญฺจาหํ. "เนว สิพฺพิสฺสามิ น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี"ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๙๕] อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺเพติ, น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา จีวรํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺเพติ, น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺเพติ, น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อญฺญํ ปริกฺขารํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺเพติ, น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย จีวรํ วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ วิสิพฺเพตฺวา วา วิสิพฺพาเปตฺวา วา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว สิพฺเพติ, น สิพฺพาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ อญฺญตฺร จตูหปญฺจาหา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๘๙๖] อนาปตฺติ: สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, กโรนฺตี จตูหปญฺจาหํ อติกฺกาเมติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๓. นคฺควคฺค ๔. จตุตฺถสิกฺขาปท

[๘๙๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนีนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมนฺติ. ตานิ จีวรานิ จิรํ นิกฺขิตฺตานิ กณฺณกิตานิ โหนฺติ. ตานิ ภิกฺขุนิโย โอตาเปนฺติ. ภิกฺขุนิโย ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุ "กสฺมานิ อยฺเย จีวรานิ กณฺณกิตานี"ติ. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนีนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสนฺตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนีนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนีนํ หตฺเถ จีวรํ นิกฺขิปิตฺวา สนฺตรุตฺตเรน ชนปทจาริกํ ปกฺกมิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๙๘] "ยา ปน ภิกฺขุนี ปญฺจาหิกं สงฺฆาฏิวาร[1] อติกฺกาเมยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๙๙] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยं อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ปญฺจาหิกं สงฺฆาฏิวารं อติกฺกาเมยฺยาติ: ปญฺจมं ทิวสं ปญฺจ จีวรานิ เนว นิวาเสติ น ปารุปติ น โอตาเปติ ปญฺจมं ทิวสं อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๙๐๐] ปญฺจาหาติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ปญฺจาหาติกฺกนฺเต เวมติกา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ปญฺจาหาติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

๑ ฉ. ม. สงฺฆาฏิจารं

ปญฺจาหานติกฺกนฺเต อติกฺกนฺตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ปญฺจาหานติกฺกนฺเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ปญฺจาหานติกฺกนฺเต อนติกฺกนฺตสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๙๐๑] อนาปตฺติ: ปญฺจมํ ทิวสํ ปญฺจ จีวรานิ นิวาเสติ วา ปารุปติ วา โอตาเปติ วา, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๓. นคฺควคฺค ๕. ปญฺจมสิกฺขาปท

[๙๐๒] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี ปิณฺฑาย จริตฺวา อลฺลจีวรํ ปตฺถริตฺวา วิหารํ ปาวิสิ. อญฺญตรา ภิกฺขุนี ตํ จีวรํ ปารุปิตฺวา คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิ. สา นิกฺขมิตฺวา ภิกฺขุนิโย ปุจฺฉิ "อปยฺเย มยฺหํ จีวรํ ปสฺเสยฺยาถา"ติ. ภิกฺขุนิโย ตสฺสา ภิกฺขุนิยา เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. อถ โข สา ภิกฺขุนี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี มยฺหํ จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปิสฺสตี"ติ. อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปิสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปตี[๑]ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา จีวรํ อนาปุจฺฉา ปารุปิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๙๐๓] "ยา ปน ภิกฺขุนี จีวรสงฺกมนียํ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

---

๑. ฉ. ม. ปารุปีติ

[๘๐๔] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

จีวรสงฺกมนียํ นาม อุปสมฺปนฺนาย ปญฺจนฺนํ จีวรานํ อญฺญตรํ จีวรํ ตสฺสา วา อทินฺนํ ตํ วา อนาปุจฺฉา นิวาเสติ วา ปารุปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๐๕] อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรสงฺกมนียํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา จีวรสงฺกมนียํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา จีวรสงฺกมนียํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อนุปสมฺปนฺนาย จีวรสงฺกมนียํ ธาเรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อนุสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๘๐๖] อนาปตฺติ: สา วา เทติ, ตํ วา อาปุจฺฉา นิวาเสติ วา ปารุปติ วา, อจฺฉินฺนจีวริกาย, นฏฺฐจีวริกาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๓. นคฺควคฺค ๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท

[๘๐๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อุปฏฺฐากกุลํ ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ เอตทโวจ "ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส อยฺเย จีวรํ ทสฺสามา"ติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี "ตุเมฺห พหุกิจฺจา พหุกรณียา"ติ อนาทรายํ อกาสิ. เตน โข ปน สมเยน ตสฺส กุลสฺส ฆรํ ทยฺหติ.[๑]

๑ ฉ. ม. ฑยฺหติ

เต อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อมฺหากํ เทยฺยธมฺมํ อนฺตรายํ กริสฺสติ. อุภเยนมฺหิ ปริพาหิรา โภเคหิ จ ปุญฺเญน จา"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กริสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กโรตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กริสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๔๐๘] "ยา ปน ภิกฺขุนี คณสฺส จีวรลาภํ อนฺตรายํ กเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๔๐๙] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

คโณ นาม ภิกฺขุนีสงฺโฆ วุจฺจติ.

จีวรํ นาม ฉนฺนं จีวรานं อญฺญตรं จีวรं วิกปฺปนุปคं ปจฺฉิมं.

อนฺตรายํ กเรยฺยาติ: [1]"กถํ อิมं จีวรं ทเทยฺยุนฺ"ติ[1] อนฺตรายํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อญฺญํ ปริกฺขารํ อนฺตรายํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สมฺพหุลานํ ภิกฺขุนีนํ วา เอกภิกฺขุนิยา วา อนุปสมฺปนฺนาย วา จีวรं วา อญฺญํ วา ปริกฺขารํ อนฺตรายํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๔๑๐] อนาปตฺติ: อานิสสํ ทสฺเสตฺวา นิวาเรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๑-๑ ฉ. "กถํ อิเม จีวรํ น ทเทยฺยุนฺ"ติ

๓. นคฺควคฺค　๗. สตฺตมสิกฺขาปท

[๙๑๑] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส อกาลจีวรํ อุปฺปนฺนํ โหติ. อถ โข ภิกฺขุนีสงฺโฆ ตํ จีวรํ ภาเชตุกาโม สนฺนิปติ. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อนฺเตวาสินิโย ภิกฺขุนิโย ปกฺกนฺตา โหนฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจ "อยฺเย ภิกฺขุนิโย ปกฺกนฺตา, น ตาว จีวรํ ภาชียิตฺถ"ติ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหิ. ภิกฺขุนิโย "น ตาว จีวรํ ภาชียิตฺถ"ติ วิปฺปกฺกมึสุ.[1] ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อนฺเตวาสินีสุ ภิกฺขุนีสุ อาคตาสุ ตํ จีวรํ ภาชาเปสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหิสฺสตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหตี"ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาหิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๙๑๒] "ยา ปน ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ จีวรวิภงฺคํ ปฏิพาเหยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๙๑๓] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ธมฺมิโก นาม จีวรวิภงฺโค สมคฺโค ภิกฺขุนีสงฺโฆ สนฺนิปติตฺวา ภาเชติ.

ปฏิพาเหยฺยาติ: "กถํ อิมํ จีวรํ ภาเชยฺยา"ติ[2] ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๙๑๔] ธมฺมิเก ธมฺมิกสญฺญา ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ธมฺมิเก

---

๑ ฉ.ม. ปกฺกมึสุ.　๒ ฉ. น ภาเชยฺยาติ

เวมติกา ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ชมฺมิเก อชมฺมิกสญฺญา ปฏิพาหติ, อนาปตฺติ. อชมฺมิเก ชมฺมิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชมฺมิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชมฺมิเก อชมฺมิกสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๙๑๕] อนาปตฺติ: อานิสทํ ทสฺเสตฺวา ปฏิพาหติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๓. นคฺควคฺค ๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท

[๙๑๖] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี นฏฺฐานิปี นฏฺฐกานิปี ลงฺฆกานิปี โสกชฺฌายิกานิปี[1] กุมฺภถูนิกานิปี สมณจีวรํ เทติ "มยฺหํ ปริสติ[2] วณฺณํ ภาสถา"ติ. นฏฺฐาปี นฏฺฐกาปี ลงฺฆกาปี โสกชฺฌายิกาปี กุมฺภถูนิกาปี ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริสติ วณฺณํ ภาสนฺติ "อยฺยา ถุลฺลนนฺทา พหุสฺสุตา ภาณิกา วิสารทา ปฏิฺา ชมฺมิ กถํ กาตุ, เทถ อยฺยาย, กโรถ อยฺยายา"ติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อาคาริกสฺส สมณจีวรํ ทสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาคาริกสฺส สมณจีวรํ เทตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาคาริกสฺส สมณจีวรํ ทสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

---

๑ สี. โสกสายิกานมฺปี ๒ สี. ปริสติ

[๙๑๗] "ยา ปน ภิกฺขุนี อาคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สมณจีวรํ ทเทยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๙๑๘] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อาคาริโก นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติ.

ปริพฺพาชโก นาม ภิกฺขุญฺจ สามเณรญฺจ ฐเปตฺวา โย โกจิ ปริพฺพาชกสมาปนฺโน.

ปริพฺพาชิกา นาม ภิกฺขุนิญฺจ สิกฺขมานญฺจ สามเณริญฺจ ฐเปตฺวา ยา กาจิ ปริพฺพาชิกสมาปนฺนา.

สมณจีวรํ นาม กปฺปกตํ วุจฺจติ. เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๙๑๙] อนาปตฺติ: มาตาปีตูนํ เทติ, ตาวกาลิกํ เทติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๓. นคฺควคฺค ๙. นวมสิกฺขาปท

[๙๒๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อุปฏฺฐากกุลํ ถุลฺลนนฺทํ

ภิกฺขุนิ์ เอตทโวจ "สเจ มยํ อยฺเย สกฺโกม, ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส จีวรํ ทสฺสามา"ติ. เตน โข ปน สมเยน วสฺสํ วุตฺถา ภิกฺขุนิโย จีวรํ ภาเชตุกามา สนฺนิปติ์ตฺ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี์ ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจ "อาคเมถ อยฺเย, อตฺถิ ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส จีวรปจฺจาสา"ติ. ภิกฺขุนิโย ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิ์ เอตทโวจุ์ "คจฺฉยฺเย, ตํ จีวรํ ชานาหี์"ติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี์, เยน ตํ กุลํ, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต มนุสฺเส เอตทโวจ "เทถาวุโส ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส จีวรนฺ"ติ. น มยํ อยฺเย สกฺโกม ภิกฺขุนีสงฺฆสฺส จีวรํ ทาตุนฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนิ์ ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ์. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมสฺสตี์"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนิ์ ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมตี์ติ.[๑] สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนิ์ ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๒๑] "ยา ปน ภิกฺขุนี์ ทุพฺพลจีวรปจฺจาสาย จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๒๒] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนี์ติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ์ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนี์ติ.

ทุพฺพลจีวรปจฺจาสา นาม "สเจ มยํ สกฺโกม, ทสฺสาม กริสฺสามา"ติ วาจา ภินฺนา โหติ.

จีวรกาลสมโย นาม อนตฺถเต กฐิเน วสฺสานสฺส ปจฺฉิโม มาโส, อตฺถเต กฐิเน ปญฺจ มาสา.

---

๑ ฉ. ม. อติกฺกาเมตี์ติ

จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมยฺยาติ: อนตฺถเต กฐิเน วสฺสานสฺส ปจฺฉิมํ ทิวสํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อตฺถเต กฐิเน กฐินุทฺธารทิวสํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๒๓] ทุพฺพลจีวเร ทุพฺพลจีวรสญฺญา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ทุพฺพลจีวเร เวมติกา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ทุพฺพลจีวเร อทุพฺพลจีวรสญฺญา จีวรกาลสมยํ อติกฺกาเมติ, อนาปตฺติ.

อทุพฺพลจีวเร ทุพฺพลจีวรสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อทุพฺพลจีวเร เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อทุพฺพลจีวเร อทุพฺพลจีวรสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๘๒๔] อนาปตฺติ: อานิสํสํ ทสฺเสตฺวา นิวาเรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๓. นคฺควคฺค ๑๐. ทสมสิกฺขาปท

[๘๒๕] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตเรน อุปาสเกน สทฺธึ อุทฺทิสฺส วิหาโร การาปิโต โหติ. โส ตสฺส วิหารสฺส มเห อุภโตสงฺฆสฺส อกาลจีวรํ ทาตุกาโม โหติ. เตน โข ปน สมเยน อุภโตสงฺฆสฺส กฐินํ อตฺถตํ โหติ. อถ โข โส อุปาสโก สงฺฆึ อุปสงฺกมิตฺวา กฐินุทฺธารํ ยาจิ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. อถ โข ภควา เอตสฺมึ นิทาเน เอตสฺมึ ปกรเณ ธมฺมึ กถึ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ: อนุชานามิ ภิกฺขเว กฐินํ อุทฺธริตุ, เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว กฐินํ อุทฺธริตพฺพํ. พฺยตฺเตน ภิกฺขุนา ปฏิพเลน สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ-

[๘๒๖] "สุณาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ กฐินํ อุทฺธเรยฺย, เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม ภนฺเต สงฺโฆ, สงฺโฆ กฐินํ อุทฺธรติ; ยสฺสายสฺมโต ขมติ กฐินสฺส อุทฺธาโร, โส ตุณฺหสฺส; ยสฺส นกฺขมติ, โส ภาเสยฺย.

อุทฺธตं[๑] สงฺเฆน กฐินํ, ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตं ธารยามี"ติ.

[๘๒๗] อถ โข โส อุปาสโก ภิกฺขุนีสงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา กฐินุทฺธารํ ยาจิ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี "จีวรํ อมฺหากํ ภวิสฺสตี"ติ กฐินุทฺธารํ ปฏิพาหิ. อถ โข โส อุปาสโก อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อมฺหากํ กฐินุทฺธารํ น ทสฺสนฺตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส อุปาสกสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺส. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ธมฺมิกํ กฐินุทฺธารํ ปฏิพาหิสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ กฐินุทฺธารํ ปฏิพาหตี"ติ[๒] สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ กฐินุทฺธารํ ปฏิพาหิสฺสติ; เนตं ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมं สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๒๘] "ยา ปน ภิกฺขุนี ธมฺมิกํ กฐินุทฺธารํ ปฏิพาเหยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๒๙] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ธมฺมิโก นาม กฐินุทฺธาโร สมคฺโค ภิกฺขุนีสงฺโฆ สนฺนิปติตฺวา อุทฺธรติ.

---

๑ ฉ.ม. อุพฺภตं ๒ ฉ.ม. ปฏิพาหีติ

ปฏิพาเหยฺยาติ: "กถํ อิทํ กฐินํ อุทฺธเรยฺยา"ติ ปาฏิพาหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๙๓๐] ธมฺมิเก ธมฺมิกสญฺญา ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ธมฺมิเก เวมติกา ปฏิพาหติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ธมฺมิเก อธมฺมิกสญฺญา ปฏิพาหติ, อนาปตฺติ. อธมฺมิเก ธมฺมิกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมิเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมิเก อธมฺมิกสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๙๓๑] อนาปตฺติ: อานิสฺสํ ทสฺเสตฺวา ปฏิพาหติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

นคฺควคฺโค ตติโย.

---

๔. ตุวฏฺฏวคฺค ๑. ปฐมสิกฺขาปท

[๙๓๒] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏนฺติ. มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว

---

๑ ฉ.ม. น อุทฺธเรยฺยาติ

อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๓๓] "ยา ปน ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏยฺยุ๎ ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๓๔] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนิโยติ: อุปสมฺปนฺนาโย วุจฺจนฺติ.

เทฺว เอกมญฺเจ ตุวฏฺเฏยฺยุนฺติ: เอกาย นิปนฺนาย อปรา นิปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุโภ วา นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุฏฺหิตฺวา ปุนปฺปุนํ นิปชฺชนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๓๕] อนาปตฺติ: เอกาย นิปนฺนาย อปรา นิสีทติ, อุโภ วา นิสีทนฺติ, อุมฺมตฺติกานํ, อาทิกมฺมิกานนฺติ.

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๔. ตุวฏฺฏวคฺค ๒. ทุติยสิกฺขาปท

[๘๓๖] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกตฺถรณปาปุรณา[๑] ตุวฏฺเฏนฺติ. มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกตฺถรณปาปุรณา ตุวฏฺเฏสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย

๑ ฉ. ม. เอกตฺถรณปาวุรณา

กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกตฺถรณปาปุรณา ตุวฏฺเฏสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกตฺถรณปาปุรณา ตุวฏฺเฏนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกตฺถรณปาปุรณา ตุวฏฺเฏสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๔๓๗] "ยา ปน ภิกฺขุนิโย เทฺว เอกตฺถรณปาปุรณา ตุวฏฺเฏยฺยุํ, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๔๓๘] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนิโยติ: อุปสมฺปนฺนาโย วุจฺจนฺติ.

เทฺว เอกตฺถรณปาปุรณา ตุวฏฺเฏยฺยุนฺติ: ตญฺเญว อตฺถริตฺวา ตญฺเญว ปารุปนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๔๓๙] เอกตฺถรณปาปุรเณ เอกตฺถรณปาปุรณสญฺญา ตุวฏฺเฏนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. เอกตฺถรณปาปุรเณ เวมติกา ตุวฏฺเฏนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. เอกตฺถรณปาปุรเณ นานตฺถรณปาปุรณสญฺญา ตุวฏฺเฏนฺติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. เอกตฺถรเณ นานาปาปุรเณ,[1] อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นานตฺถรเณ เอกปาปุรเณ,[2] อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นานตฺถรณปาปุรเณ เอกตฺถรณปาปุรณสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นานตฺถรณปาปุรเณ เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นานตฺถรณปาปุรเณ นานตฺถรณปาปุรณสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๔๔๐] อนาปตฺติ: ภวตฺถานํ ทสฺเสตฺวา นิปชฺชนฺติ, อุมฺมตฺติกานํ, อาทิกมฺมิกานนฺติ.

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑ ฉ. ม. นานาปาวุรณสญฺญา　　๒ ฉ. ม. เอกปาวุรณสญฺญา

๔. ตุวฏฺฏวคฺค ๓. ตติยสิกฺขาปท

[๙๔๑] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏิฺญา ธมฺมิ กถํ กาตุ. ภทฺทาปี กาปิลานี พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏิฺญา ธมฺมิ กถํ กาตุ อุพารสมฺภาวิตา. มนุสฺสา "อยฺยา ภทฺทา กาปิลานี พหุสฺสุตา ภาณิกา วิสารทา ปฏิฺญา ธมฺมิ กถํ กาตุ อุพารสมฺภาวิตา"ติ ภทฺทํ กาปิลานิ ปฺหํ ปยิรุปาสิตฺวา ปจฺฉา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิ ปยิรุปาสนฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อิสฺสาปกตา "อิมา กิร อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ปวิวิตฺตา อสํสฏฺฐา, ยา อิมา สญฺญตฺติพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหรนฺตี"ติ ภทฺทาย กาปิลานิยา ปุรโต จงฺกมติปี ติฏฺฐติปี นิสีทติปี เสยฺยมฺปี กปฺเปติ อุทฺทิสติปี อุทฺทิสาเปติปี สชฺฌายมฺปี กโรติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อยฺยาย ภทฺทาย กาปิลานิยา สญฺจิจฺจ อผาสุ กริสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภทฺทาย กาปิลานิยา สญฺจิจฺจ อผาสุ กโรตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภทฺทาย กาปิลานิยา สญฺจิจฺจ อผาสุ กริสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๙๔๒] "ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา สญฺจิจฺจ อผาสุ กเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๙๔๓] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ภิกฺขุนิยาติ: อญฺญาย ภิกฺขุนิยา.

สญฺจิจฺจาติ: ชานนฺตี สญฺชานนฺตี เจจฺจ อภิวิตริตฺวา วีติกฺกโม.

อผาสุ กเรยฺยาติ: "อิมินา อิมสฺส อผาสุ ภวิสฺสตี"ติ อนาปุจฺฉา ปุรโต จงฺกมติ วา ติฏฺฐติ วา นิสีทติ วา เสยฺยํ วา กปฺเปติ อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา สชฺฌายํ วา กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๙๔๔] อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา สญฺจิจฺจ อผาสุ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา สญฺจิจฺจ อผาสุ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา สญฺจิจฺจ อผาสุ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อนุปสมฺปนฺนาย สญฺจิจฺจ อผาสุ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๙๔๕] อนาปตฺติ: น อผาสุ กตฺตุกามา อาปุจฺฉา ปุรโต จงฺกมติ วา ติฏฺฐติ วา นิสีทติ วา เสยฺยํ วา กปฺเปติ อุทฺทิสติ วา อุทฺทิสาเปติ วา สชฺฌายํ วา กโรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๔. ตุวฏฺฏวคฺค　๔. จตุตฺถสิกฺขาปท

[๙๔๖] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคนฺทา ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐติ, น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ฉพฺพคฺคนฺทา ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเฐสฺสติ, น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว

ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเจติ, น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรตี"ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเจสฺสติ, น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๙๔๗] "ยา ปน ภิกฺขุนี ทุกฺขิตํ สหชีวินึ เนว อุปฏฺเจยฺย น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๙๔๘] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ ฯเปฯ อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ทุกฺขิตา นาม คิลานา วุจฺจติ. สหชีวินี นาม สทฺธิวิหารินี วุจฺจติ.

เนว อุปฏฺเจยฺยาติ: น สยํ อุปฏฺเจยฺย.

น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยาติ: น อญฺญํ อาณาเปยฺย.

"เนว อุปฏฺเจสฺสามิ, น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี"ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนฺเตวาสินึ วา อนุปสมฺปนฺนํ วา เนว อุปฏฺเจติ, น อุปฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๙๔๙] อนาปตฺติ: สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๔. ตุวฏฺฏวคฺค ๕. ปญฺจมสิกฺขาปท

[๙๕๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภทฺทา กาปิลานี สาเกเต วสฺสํ อุปคตา โหติ. สา เกนจิเทว กรณีเยน อุพฺพาพฺหา ภิกฺขุนิยา สนฺติเก ทูตํ ปาเหสิ "สเจ เม อยฺยา ภิกฺขุนิยา อุปสฺสยํ ทเทยฺย, อาคจฺเฉยฺยามหํ สาวตฺถินฺ"ติ. ภิกฺขุนิยา เอวมาห "อาคจฺฉตุ, ทสฺสามี"ติ. อถ โข ภทฺทา กาปิลานี สาเกตา สาวตฺถิ์ อคมาสิ. ภิกฺขุนิยา ภทฺทาย กาปิลานิยา อุปสฺสยํ อทาสิ. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิยา พหุสฺสุตา โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏิฺญา ธมฺมิ์ กถํ กาตุ์. ภทฺทาปิ กาปิลานี พหุสฺสุตาเยว โหติ ภาณิกา วิสารทา ปฏิฺญา ธมฺมิ์ กถ์ กาตุ์ อุพารสมฺภาวิตา. มนุสฺสา "อยฺยา ภทฺทา กาปิลานี พหุสฺสุตา ภาณิกา วิสารทา ปฏิฺญา ธมฺมิ์ กถ์ กาตุ์ อุพารสมฺภาวิตา"ติ ภทฺทํ กาปิลานิ์ ปสฺสิ์ ปยิรุปาสิตฺวา ปจฺฉา ภิกฺขุนิ์ ปยิรุปาสนฺติ. ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุนิ์ อิสฺสาปกตา "อิมา กิร อปฺปิจฺฉา สนฺตุฏฺฐา ปวิวิตฺตา อสํสฏฺฐา, ยา อิมา สญฺญตฺติพหุลา วิญฺญตฺติพหุลา วิหรนฺตี"ติ กุปิตา อนตฺตมนา ภทฺทํ กาปิลานิ์ อุปสฺสยา นิกฺกฑฺฒิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถ์ หิ นาม อยฺยา ภิกฺขุนิยา อยฺยาย ภทฺทาย กาปิลานิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒิสฺสตี"ติ ฯ ป ฯ สจฺจ์ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุนิ์ ภทฺทาย กาปิลานิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒิตี[๑]ติ. สจฺจ์ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถ์ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุนิ์ ภทฺทาย กาปิลานิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒิสฺสติ; เนต์ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๙๕๑] "ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺเฒยฺย วา นิกฺกฑฺฒาเปยฺย วา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

---

๑ ฉ. ม. นิกฺกฑฺฒีติ

[๙๕๒] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ภิกฺขุนิยาติ: อญฺญาย ภิกฺขุนิยา. อุปสฺสโย นาม กวาฏพทฺโธ วุจฺจติ. ทตฺวาติ: สยํ ทตฺวา. กุปิตา อนตฺตมนาติ: อนภิรทฺธา อาหตจิตฺตา ขิลชาตา.

นิกฺกฑฺเฒยฺยาติ: คพฺเภ คเหตฺวา ปมุขํ นิกฺกฑฺฒติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ปมุเข คเหตฺวา พหิ นิกฺกฑฺฒติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. เอเกน ปโยเคน พหูเกปิ ทฺวาเร อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

นิกฺกฑฺฒาเปยฺยาติ: อญฺญํ อาณาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. สกึ อาณตฺตา พหูเกปิ ทฺวาเร อติกฺกาเมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๙๕๓] อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา อุปสฺสยํ ทตฺวา กุปิตา อนตฺตมนา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

สสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อกวาฏพทฺธา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนํ กวาฏพทฺธา วา อกวาฏพทฺธา วา นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๙๕๔] อนาปตฺติ: อลชฺชินิ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, สสฺสา ปริกฺขารํ

นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อุมฺมฑฺฒิกํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา. ภณฺฑนการิกํ... กลหการิกํ... วิวาทการิกํ... ภสฺสการิกํ... สงฺเฆ อธิกรณการิกํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อนฺเตวาสินึ วา สทฺธิวิหารินึ วา นสมฺมาวตฺตนฺตึ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, ตสฺสา ปริกฺขารํ นิกฺกฑฺฒติ วา นิกฺกฑฺฒาเปติ วา, อุมฺมฑฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๔. ตุวฏฺฏวคฺค　๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท

[๙๕๕] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี สงฺฆฏฺฏา วิหรติ คหปตินาปี คหปติปุตฺเตนปี. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา จณฺฑกาลี สงฺฆฏฺฏา วิหริสฺสติ คหปตินาปี คหปติปุตฺเตนปี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี สงฺฆฏฺฏา วิหรติ คหปตินาปี คหปติปุตฺเตนปีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี สงฺฆฏฺฏา วิหริสฺสติ คหปตินาปี คหปติปุตฺเตนปี; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๙๕๖] "ยา ปน ภิกฺขุนี สญฺจฺจ วิหเรยฺย คหปตินา วา คหปติปุตฺเตน วา, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ เอวมสฺส วจนียา 'มายฺเย สญฺจฺจ วิหริ คหปตินาปี คหปติปุตฺเตนปี, วิวิจฺจาหยฺเย[1]; วิเวกญฺเญว ภคินิยา สงฺโฆ วณฺเณตี'ติ. เอวญฺจ ปน สา

---

๑ ฉ.ม. วิวิจฺจายฺเย

ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ วุจฺจมานา ตเถว ปคฺคเณฺหยฺย, สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีหิ ยาวตติยํ สมนุภาสิตพฺพา ตสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; ยาวตติยญฺเจ สมนุภาสิยมานา ตํ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺเชยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๔๕๗] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

สํสฏฺฐา นาม อนนุโลมิเกน กายิกวาจสิเกน สํสฏฺฐา. คหปตี นาม โย โกจิ อคารํ อชฺฌาวสติ.

คหปติปุตฺโต นาม เย เกจิ ปุตฺตภาคิโย.

สา ภิกฺขุนีติ: ยา สา สํสฏฺฐา ภิกฺขุนี.

ภิกฺขุนีหีติ: อญฺญาหิ ภิกฺขุนีหิ. ยา ปสฺสนฺติ, ยา สุณนฺติ, ตาหิ วตฺตพฺพา "มายฺเย สํสฏฺฐา วิหริ คหปตินาปี คหปติปุตฺเตนปี, วิวิจฺจาหยฺเย; วิเวกญฺเญว ภคินิยา สโฆ วณฺเณตี"ติ. ทุติยมฺปี วตฺตพฺพา ฯ เป ฯ ตติยมฺปี วตฺตพฺพา ฯ เป ฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สุตฺวา น วทนฺติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สา ภิกฺขุนี สมฺมชฺฌนีปี อากฑฺฒิตฺวา วตฺตพฺพา "มายฺเย สํสฏฺฐา วิหริ คหปตินาปี คหปติปุตฺเตนปี, วิวิจฺจาหยฺเย; วิเวกญฺเญว ภคินิยา สโฆ วณฺเณตี"ติ. ทุติยมฺปี วตฺตพฺพา ฯ เป ฯ ตติยมฺปี วตฺตพฺพา ฯ เป ฯ สเจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อิจฺเจตํ กุสลํ; โน เจ ปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สา ภิกฺขุนี สมนุภาสิตพฺพา. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว สมนุภาสิตพฺพา, พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สโฆ ญาเปตพฺโพ-

[๔๕๘] "สุณาตุ เม อยฺเย สโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี สํสฏฺฐา วิหรติ คหปตินาปี คหปติปุตฺเตนปี, สา ตํ วตฺถุ นปฺปฏินิสฺสชฺชติ; ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ,

สโฆ อิตฺถนฺนามํ ภิกฺขุนิ์ สมนุภาเสยฺย ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม อยฺเย สโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี์ สงฺฆา วิหรติ คหปตินาปี์ คหปติปุตฺเตนปี์, สา ตํ วตฺถุ์ นปฺปฏินิสฺสชฺชติ; สโฆ อิตฺถนฺนานาํ ภิกฺขุนิ์ สมนุภาสติ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย; ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ภิกฺขุนิยา สมนุภาสนา ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺย.

ทุติยมฺปี์ เอตมตฺถํ วทามิ ฯ เป ฯ ตติยมฺปี์ เอตมตฺถํ วทามิ ฯ เป ฯ

สมนุภฏฺฐา สโฆ อิตฺถนฺนามา ภิกฺขุนี์ ตสฺส วตฺถุสฺส ปฏินิสฺสคฺคาย, ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี์. เอวเมตํ ธารยามี์"ติ.

ญตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๕๙] ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ธมฺมกมฺเม เวมติกา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา นปฺปฏินิสฺสชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๘๖๐] อนาปตฺติ: อสมนุภาสนฺติยา, ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๔. ตุวฏฺฏวคฺค ๓. สตฺตมสิกฺขาปท

[๙๖๑] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺติ, ธุตฺตา ทูเสนฺติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จริสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺก-สมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จริสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๙๖๒] "ยา ปน ภิกฺขุนี อนฺโตรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๙๖๓] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อนฺโตรฏฺเฐติ: ยสฺส วิชิเต วิหรติ, ตสฺส รฏฺเฐ.

สาสงฺกํ นาม ตสฺมิ มคฺเค โจรานํ นิวิฏฺโฐกาโส ทิสฺสติ, ภุตฺโตกาโส ทิสฺสติ, ฐิโตกาโส ทิสฺสติ, นิสินฺโนกาโส ทิสฺสติ, นิปนฺโนกาโส ทิสฺสติ.

สปฺปฏิภยํ นาม ตสฺมิ มคฺเค โจเรหิ มนุสฺสา หตา ทิสฺสนฺติ, วิลุตฺตา ทิสฺสนฺติ, อาโกฏิตา ทิสฺสนฺติ.

อสตฺถิกา นาม วินา สตฺเถน.

จาริกํ จเรยฺยาติ: กุกฺกุจฺจสมฺปาเท คาเม คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อคามเก อรญฺเญ อพฺภโยชเน อพฺภโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๖๔] อนาปตฺติ: สตฺเถน สห คจฺฉติ, เขเม อปฺปฏิภเย คจฺฉติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๔. ตุวฏฺฏวคฺค　๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท

[๘๖๕] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ติโรรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺติ, ธุตฺตา ทูเสนฺติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ติโรรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จริสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ติโรรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จรนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ติโรรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จริสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๖๖] "ยา ปน ภิกฺขุนี ติโรรฏฺเฐ สาสงฺกสมฺมเต สปฺปฏิภเย อสตฺถิกา จาริกํ จเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๖๗] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ติโรรฏฺเฐติ: ยสฺส วิชิเต วิหรติ, ตํ ฐเปตฺวา อญฺญสฺส รฏฺเฐ.

สาสงฺกํ นาม ตสฺมิ์ มคฺเค โจรานํ นิวิฏฺโฐกาโส ทิสฺสติ, ภุตฺโตกาโส ทิสฺสติ, ชิโตกาโส ทิสฺสติ, นิสินฺโนกาโส ทิสฺสติ, นิปนฺโนกาโส ทิสฺสติ.

สปฺปฏิภยํ นาม ตสฺมิ์ มคฺเค โจเรหิ มนุสฺสา หตา ทิสฺสนฺติ, วิลุตฺตา ทิสฺสนฺติ, อาโกฏิตา ทิสฺสนฺติ.

อสตฺถิกา นาม วินา ตฺถเณ.

จาริกํ จเรยฺยาติ: กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อคามเก อรญฺเญ อฑฺฒโยชเน อฑฺฒโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๙๖๘] อนาปตฺติ: ตฺถเณ ตฺห คจฺฉติ, เขเม อปฺปฏิภเย คจฺฉติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๔. ตุวฏฺฏวคฺค ๙. นวมสิกฺขาปท

[๙๖๙] เตน ตฺมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวพฺภเน กลนฺทกนิวาเป. เตน โข ปน ตฺมเยน ภิกฺขุนิโย อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จรนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จริสฺสนฺติ หริตานิ ติณานิ จ ตฺมฺมทฺทนฺตา เอกินฺทฺริยํ ชีวํ วิเหเฐนฺตา พหู ขุทฺทเก ปาเณ ตงฺฆาฏุ อาปาเทนฺตา"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ

วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จริสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จรนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จริสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๙๗๐] "ยา ปน ภิกฺขุนี อนฺโตวสฺสํ จาริกํ จเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๙๗๑] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อนฺโตวสฺสนฺติ ปุริมํ วา เตมาสํ ปจฺฉิมํ วา เตมาสํ อวสิตฺวา.

จาริกํ จเรยฺยาติ: กุกฺกุฏสมฺปาเต คาเม คามนฺตเร คามนฺตเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อคามเก อรญฺเญ อฑฺฒโยชเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๙๗๒] อนาปตฺติ: สตฺตาหกรณีเยน คจฺฉติ, เกนจิ อุพฺพาพฺหา คจฺฉติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๔. ตุวฏฺฏวคฺค　๑๐. ทสมสิกฺขาปท

[๙๗๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ตตฺเถว ราชคเห วสฺสํ วสนฺติ ตตฺถ เหมนฺตํ ตตฺถ

คิมฺหิ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "อาหุนฺทริกา ภิกฺขุนิโย อนฺธการา, น อิมาสํ ทิสา ปกฺขายนฺตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. อถ โข ภควา เอตสฺมิ นิทาเน เอตสฺมิ ปกรเณ ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "เตนหิ ภิกฺขเว ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญเปสฺสามิ ทส อตฺถวเส ปฏิจฺจ สงฺฆสุฏฺฐุตาย ฯ เป ฯ สทฺธมฺมฏฺฐิติยา วินยานุคฺคหาย. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๘๗๔] "ยา ปน ภิกฺขุนี วสฺสํวุตฺถา จาริกํ น ปกฺกเมยฺย อนฺตมโส ฉปฺปญฺจโยชนานิปี, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๘๗๕] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

วสฺสํวุตฺถา นาม ปุริมํ วา เตมาสํ ปจฺฉิมํ วา เตมาสํ วุตฺถา.

"จาริกํ น ปกฺกมิสฺสามิ อนฺตมโส ฉปฺปญฺจโยชนานิปี"ติ ชุรุ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๘๗๖] อนาปตฺติ: สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา ทุติยิกํ ภิกฺขุนิ น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

ตุวฏฺฏวคฺโค จตุตฺโถ.

๕. จิตฺตาคารวคฺค　๑. ปฐมสิกฺขาปท

[๙๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ ปเสนทิสฺส โกสลสฺส อุยฺยาเน จิตฺตาคาเร ปฏิภานจิตฺตํ กตํ โหติ. พหู มนุสฺสา จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉนฺติ. ฉพฺพคฺคิยาปี ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย อคมํสุ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปี คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย จิตฺตาคารํ ทสฺสนาย คจฺฉิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๙๗] "ยา ปน ภิกฺขุนี ราชาคารํ วา จิตฺตาคารํ วา อารามํ วา อุยฺยานํ วา โปกฺขรณึ วา ทสฺสนาย คจฺเฉยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๙๗] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ราชาคารํ นาม ยตฺถ กตฺถจิ รญฺโญ กีฬิตุํ รมิตุํ กตํ โหติ.

จิตฺตาคารํ นาม ยตฺถ กตฺถจิ มนุสฺสานํ กีฬิตุํ รมิตุํ กตํ โหติ.

อารามो นาม ยตฺถ กตฺถจิ มนุสฺสานํ กีฬิตุํ รมิตุํ กโต โหติ.

อุยฺยานํ นาม ยตฺถ กตฺถจิ มนุสฺสานํ กีฬิตุํ รมิตุํ กตํ โหติ.

โปกฺขรณี นาม ยตฺถ กตฺถจิ มนุสฺสานํ กีฬิตุํ รมิตุํ กตา โหติ.

[๙๘๐] ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ยตฺถ จิตา ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. เอกเมกํ ทสฺสนาย คจฺฉติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ยตฺถ จิตา ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ทสฺสนูปจารํ วิชหิตฺวา ปุนปฺปุนํ ปสฺสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๙๘๑] อนาปตฺติ: อาราเม จิตา ปสฺสติ, คจฺฉนฺตี วา อาคจฺฉนฺตี วา ปสฺสติ, สฺติ กรณีเย คนฺตฺวา ปสฺสติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๕. จิตฺตาคารวคฺค ๒. ทุติยสิกฺขาปท

[๙๘๒] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิปิ ปลฺลงฺกปิ ปริภุญฺชนฺติ. มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิปิ ปลฺลงฺกปิ ปริภุญฺชิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิปิ ปลฺลงฺกปิ ปริภุญฺชิสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิปิ ปลฺลงฺกปิ ปริภุญฺชนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อาสนฺทิปิ ปลฺลงฺกปิ ปริภุญฺชิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๙๘๓] "ยา ปน ภิกฺขุนี อาสนฺทึ วา ปลฺลงฺกํ วา ปริภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๙๘๔] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปเปตา ภิกฺขุนีติ.

อาสนฺทิ[๑] นาม อติกฺกนฺตปฺปมาณา วุจฺจติ.

ปลฺลงฺโก นาม อาหริเมหิ วาเลหิ กโต โหติ.

ปริภุญฺเชยฺยาติ: ตสฺมิ๎ อภินิสีทติ วา อภินิปชฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๙๘๕] อนาปตฺติ: อาสนฺทิยา ปาเท ฉินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, ปลฺลงฺกสฺส วาเล ภินฺทิตฺวา ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทุติยสิกฺขาปทำ นิฏฺฐิตำ.

---

๕. จิตฺตาคารวคฺค　　๓. ตติยสิกฺขาปท

[๙๘๖] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยำ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สุตฺตำ กนฺตนฺติ. มนุสฺสา วิหารจาริกำ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถำ หิ นาม ภิกฺขุนิโย สุตฺตำ กนฺติสฺสนฺติ, เสยฺยถาปี คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ๎ โข ภิกฺขุนิโย เตสำ มนุสฺสานำ อุชฺฌายนฺตานำ ขิยฺยนฺตานำ วิปาเจนฺตานำ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถำ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สุตฺตำ กนฺติสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจำ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สุตฺตำ กนฺตนฺตีติ. สจฺจำ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถำ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สุตฺตำ กนฺติสฺสนฺติ; เนตำ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานำ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมำ สิกฺขาปทำ อุทฺทิสนฺตุ-

[๙๘๗] "ยา ปน ภิกฺขุนี สุตฺตำ กนฺเตยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

---

๑ ฉ. ม. อาสนฺที

[๙๘๘] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ์ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

สุตฺตํ นาม ฉ สุตฺตานิ: โขมํ กปฺปาสิกํ โกเสยฺยํ กมฺพลํ สาณํ ภงฺคํ.

กนฺเตยฺยาติ: สยํ กนฺตติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. อุชฺชวุชฺชเว อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๙๘๙] อนาปตฺติ: กนฺติตสุตฺตํ กนฺตติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๕. จิตฺตาคารวคฺค ๔. จตุตฺถสิกฺขาปท

[๙๙๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ กโรนฺติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ กริสฺสนฺตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ กโรนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย คิหิเวยฺยาวจฺจํ กริสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๙๙๑] "ยา ปน ภิกฺขุนี คิหิเวยฺยาวจฺจํ กเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๙๙๒] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ์ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

คิหิเวยฺยาวจฺจํ นาม อาคาริกสฺส ยาคุํ วา ภตฺตํ วา ขาทนียํ วา ปจติ, สาฏกํ วา เวฐนํ วา โธวติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๙๙๓] อนาปตฺติ: ยาคุปาเน, สงฺฆภตฺเต, เจติยปูชาย, อตฺตโน เวยฺยาวจฺจกรสฺส ยาคุ๋ วา ภตฺตํ วา ขาทนียํ วา ปจติ, สาฏกํ วา เวฐนํ วา โธวติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๕. จิตฺตาคารวคฺค ๕. ปญฺจมสิกฺขาปท

[๙๙๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิ๋ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ "เอหยฺเย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี"ติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปสเมติ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ. อถ โข สา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิ๋นํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถ๋ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนิยา 'เอหยฺเย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี'ติ วุจฺจมานา สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปสเมสฺสติ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา "เอหยฺเย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี"ติ วุจฺจมานา สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปสเมติ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถ๋ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา "เอหยฺเย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี"ติ วุจฺจมานา สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา เนว วูปสเมสฺสติ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๙๙๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา 'เอหยฺเย, อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหี'ติ

วุจฺจมานา สาธูติ. ปฏิสฺสุณิตฺวา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว วูปสเมยฺย น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๙๙๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ภิกฺขุนิยาติ: อญฺญาย ภิกฺขุนิยา.

อธิกรณํ นาม จตฺตาริ อธิกรณานิ: วิวาทาธิกรณํ อนุวาทาธิกรณํ อาปตฺตาธิกรณํ กิจฺจาธิกรณํ.

เอหยฺเย อิมํ อธิกรณํ วูปสเมหีติ: เอหยฺเย อิมํ อธิกรณํ วินิจฺเฉหิ.

สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินีติ: อสติ อนฺตราเย.

เนว วูปสเมยฺยาติ: น สยํ วูปสเมยฺย.

น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยาติ: น อญฺญํ อาณาเปยฺย. "เนว วูปสเมสฺสามิ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี"ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๙๙๗] อุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา อธิกรณํ เนว วูปสเมติ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺนาย เวมติกา อธิกรณํ เนว วูปสเมติ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา อธิกรณํ เนว วูปสเมติ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อนุปสมฺปนฺนาย อธิกรณํ เนว วูปสเมติ, น วูปสมาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺนาย อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๙๙๘] อนาปตฺติ: สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย. อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๕. จิตฺตาคารวคฺค ๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท

[๙๙๙] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี นฏฺานมฺปี นฏฺกานมฺปี ลงฺฆกานมฺปี โสกชฺฌายิกานมฺปี กุมฺภถูนิกานมฺปี สหตฺถา ขาทนียํ โภชนียํ เทติ "มยฺหํ ปริสติ วณฺณํ ภาสถา"ติ. นฏฺาปี นฏฺกาปี ลงฺฆกาปี โสกชฺฌายิกาปี กุมฺภถูนิกาปี ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา ปริสติ วณฺณํ ภาสนฺติ "อยฺยา ถุลฺลนนฺทา พหุสฺสุตา ภาณิกา วิสารทา ปฏิฺา ธมฺมิ กถํ กาตุ, เทถ อยฺยาย, กโรถ อยฺยายา"ติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อาคาริกสฺส สหตฺถา ขาทนียํ โภชนียํ ทสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาคาริกสฺส สหตฺถา ขาทนียํ โภชนียํ เทตี"ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาคาริกสฺส สหตฺถา ขาทนียํ โภชนียํ ทสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๐๐] "ยา ปน ภิกฺขุนี อาคาริกสฺส วา ปริพฺพาชกสฺส วา ปริพฺพาชิกาย วา สหตฺถา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ทเทยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๐๑] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อาคาริโก นาม โยโกจิ อคารํ อชฺฌาวสติ.

ปริพฺพาชโก นาม ภิกฺขุญฺจ สามเณรญฺจ ฐเปตฺวา โย โกจิ ปริพฺพาชก-สมาปนฺโน.

ปริพฺพาชิกา นาม ภิกฺขุนิญฺจ สิกฺขมานญฺจ สามเณริญฺจ ฐเปตฺวา ยา กาจิ ปริพฺพาชิกสมาปนฺนา.

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ อุทกทนฺตโปณํ ฐเปตฺวา อวเสสํ ขาทนียํ นาม.

โภชนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ: โอทโน กุมฺมาโส สตฺตุ มจฺโฉ มํสํ.

ทเทยฺยาติ กาเยน วา กายปฏิพทฺเธน วา นิสฺสคฺคิเยน วา เทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุทกทนฺตโปณํ เทติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๐๐๒] อนาปตฺติ: ทาเปติ, น เทติ, อุปนิกฺขิตฺวา เทติ, พาหิรเลปํ[1] เทติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๕. จิตฺตาคารวคฺค ๗. สตฺตมสิกฺขาปท

[๑๐๐๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชฺชิตฺวา

---

๑ ฉ.ม. พาหิราเลปํ

ปริภุญฺชติ. อญฺญา อุตฺตุนิโย ภิกฺขุนิโย น ลภนฺติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา, ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อาวสถจีวรํ อนิสฺสชิตฺวา ปริภุญฺชิสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชิตฺวา ปริภุญฺชตี"ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชิตฺวา ปริภุญฺชิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๐๔] "ยา ปน ภิกฺขุนี อาวสถจีวรํ อนิสฺสชิตฺวา ปริภุญฺเชยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๐๕] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อาวสถจีวรํ นาม "อุตฺตุนิโย ภิกฺขุนิโย ปริภุญฺชนตู"ติ ทินฺนํ โหติ.

อนิสฺสชิตฺวา ปริภุญฺเชยฺยาติ: เทฺว ติสฺโส รตฺติโย ปริภุญฺชิตฺวา จตุตฺถทิวเส โจวิตฺวา ภิกฺขุนิยา วา สิกฺขมานาย วา สามเณริยา วา อนิสฺสชิตฺวา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๐๐๖] อนิสฺสชิเต อนิสฺสชิตสญฺญา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนิสฺสชิเต เวมติกา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนิสฺสชิเต นิสฺสชิตสญฺญา ปริภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

นิสฺสชิเต อนิสฺสชิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสชิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสชิเต นิสฺสชิตสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๑๐๐๗] อนาปตฺติ: นิสฺสชฺชิตฺวา ปริภุญฺชติ, ปุน ปริยาเยน ปริภุญฺชติ, อญฺญา อุตุนิโย ภิกฺขุนิโย น โหนฺติ, อจฺฉินฺนจีวรกาย, นฏฺฐจีวรกาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

สตฺตมสิกฺขาปทं นิฏฺฐิตं.

---

๕. จิตฺตาคารวคฺค ๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท

[๑๐๐๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยं วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถं อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกं ปกฺกามิ. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อาวสโถ ทยฺหติ. ภิกฺขุนิโย เอวมาหंสุ "หนฺทยฺเย ภณฺฑกं นีหรามา"ติ. เอกจฺจา เอวมาหंสุ "น มยं อยฺเย นีหริสฺสาม, ยงฺกิญฺจิ นฏฺฐं, สพฺพं อเมฺห อภิยุญฺชิสฺสตี"ติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุนเทว ตं อาวสถं ปจฺจาคนฺตฺวา ภิกฺขุนิโย ปุจฺฉิ "อปยฺเย ภณฺฑกं นีหริตฺถา"ติ. น มยं อยฺเย นีหริมฺหาติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ "กถं หิ นาม ภิกฺขุนิโย อาวสเถ ทยฺหมาเน ภณฺฑกं น นีหริสฺสนฺตี"ติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถं หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อาวสถं อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกं ปกฺกมิสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจं กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถं อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกं ปกฺกมตีติ[๑] สจฺจं ภควาติ. วิครหि พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถं หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี อาวสถं อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกं ปกฺกมิสฺสติ; เนตं ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานं วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมं สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๐๙] "ยา ปน ภิกฺขุนี อาวสถं อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกं ปกฺกเมยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

---

๑ ฉ.ม. ปกฺกามีติ

[๑๐๑๐] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อาวสโถ นาม กวาฏพทฺโธ วุจฺจติ.

อนิสฺสชฺชิตฺวา จาริกํ ปกฺกเมยฺยาติ: ภิกฺขุนิยา วา สิกฺขมานาย วา สามเณริยา วา อนิสฺสชฺชิตฺวา ปริกฺขิตฺตสฺส อาวสถสฺส ปริกฺเขปํ อติกฺกมนฺติยา[๑] อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อปริกฺขิตฺตสฺส อาวสถสฺส อุปจารํ อติกฺกมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๐๑๑] อนิสฺสชฺชิเต อนิสฺสชฺชิตสญฺญา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนิสฺสชฺชิเต เวมติกา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนิสฺสชฺชิเต นิสฺสชฺชิตสญฺญา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อกวาฏพทฺธํ อนิสฺสชฺชิตฺวา ปกฺกมติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสชฺชิเต อนิสฺสชฺชิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสชฺชิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. นิสฺสชฺชิเต นิสฺสชฺชิตสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๑๐๑๒] อนาปตฺติ: นิสฺสชฺชิตฺวา ปกฺกมติ, สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑ ฉ.ม. อติกฺกาเมนฺติยา

๕. จิตฺตาคารวคฺค ๙. นวมสิกฺขาปท

[๑๐๑๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสं มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานं. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณิสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุณิสฺสนฺติ; เนตं ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมं สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๑๔] "ยา ปน ภิกฺขุนี ติรจฺฉานวิชฺชํ ปริยาปุเณยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๑๕] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ ป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิं อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ติรจฺฉานวิชฺชา นาม ยงฺกิญฺจิ พาหิรกं อนตฺถสญฺหิตं.

ปริยาปุเณยฺยาติ ปเทน ปริยาปุณาติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อกฺขราย ปริยาปุณาติ, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๐๑๖] อนาปตฺติ: เลขं ปริยาปุณาติ, ธารณํ ปริยาปุณาติ, คุตฺตตฺถาย ปริตฺตं ปริยาปุณาติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

นวมสิกฺขาปทं นิฏฺฐิตं.

๕. จิตฺตาคารวคฺค　　๑๐. ทสมสิกฺขาปท

[๑๐๑๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจสฺสนฺติ, เสยฺยถาปี คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสं มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมं สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๑๘] "ยา ปน ภิกฺขุนี ติรจฺฉานวิชฺชํ วาเจยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๑๙] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิं อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ติรจฺฉานวิชฺชา นาม ยงฺกิญฺจิ พาหิรกं อนตฺถสญฺหิตं.

วาเจยฺยาติ: ปเทน วาเจติ, ปเท ปเท อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อกฺขราย วาเจติ, อกฺขรกฺขราย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๐๒๐] อนาปตฺติ: เวชฺชํ วาเจติ, ชารณํ วาเจติ, คุตฺตตฺถาย ปริตฺตं วาเจติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทสมสิกฺขาปทं นิฏฺฐิตं.

จิตฺตาคารวคฺโค ปญฺจโม.

๖. อารามวคฺค ๑. ปฐมสิกฺขาปท

[๑๐๒๑] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู คามกาวาเส เอกจีวรา จีวรกมฺมํ กโรนฺติ. ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิตฺวา, เยน เต ภิกฺขู, เตนุปสงฺกมึสุ. ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

"ยา ปน ภิกฺขุนี อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติ.

[๑๐๒๒] เตน โข ปน สมเยน เต ภิกฺขู ตมฺหา อาวาสา ปกฺกมึสุ. ภิกฺขุนิโย "อยฺยา ปกฺกนฺตา"ติ อารามํ นาคมํสุ. อถ โข เต ภิกฺขู ปุนเทว ตํ อาวาสํ ปจฺจาคจฺฉึสุ. ภิกฺขุนิโย "อยฺยา อาคตา"ติ อาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิตฺวา, เยน เต ภิกฺขู, เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ. เอกมนฺตํ ฐิตา โข ตา ภิกฺขุนิโย เต ภิกฺขู เอตทโวจุํ "กิสฺส ตุเมฺห ภคินิโย อารามํ เนว สมฺมชฺชิตฺถ, น ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺฐปิตฺถา"ติ. ภควตา อยฺยา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ[๑] "น อนาปุจฺฉา อาราโม ปวิสิตพฺโพ"ติ. เตน มยํ นาคมิมฺหาติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯ เป ฯ อนุชานามิ ภิกฺขเว สนฺตํ ภิกฺขุํ อาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิตุํ. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

"ยา ปน ภิกฺขุนี สนฺตํ ภิกฺขุํ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

---

๑ ฉ.ม. ปญฺญตฺตํ โหติ

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติ.

[๑๐๒๓] เตน โข ปน สมเยน เต ภิกฺขู ตมฺหา อาวาสา ปกฺกมิตฺวา ปุนเทว ตํ อาวาสํ ปจฺจาคจฺฉิ๎สุ. ภิกฺขุนิโย "อยฺยา ปกฺกนฺตา"ติ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิ๎สุ. ตาสํ กุกฺกุจฺจํ อโหสิ "ภควตา สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ 'น สนฺตํ ภิกฺขุ๎ อนาปุจฺฉา อาราโม ปวิสิตพฺโพ'ติ, มยญฺจ๎ สนฺตํ ภิกฺขุ๎ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสิมฺหา, กจฺจิ นุ โข มยं ปาจิตฺติยं อาปตฺติ๎ อาปนฺนา"ติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ๎. อถ โข ภควา เอตสฺมิ๎ นิทาเน เอตสฺมิ๎ ปกรเณ ธมฺมิ๎ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ ฯ เป เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมं สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๒๔] "ยา ปน ภิกฺขุนี๎ ชานํ สภิกฺขุกํ อารามํ อนาปุจฺฉา ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๒๕] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนี๎ติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิ๎ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนี๎ติ.

ชานนฺ[๒] นาม สามํ วา ชานาติ, อญฺเญ วา ตสฺสา อาโรเจนฺติ, เต วา อาโรเจนฺติ.

สภิกฺขุโก นาม อาราโม, ยตฺถ ภิกฺขู รุกฺขมูเลปี๎ วสนฺติ.

อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิเสยฺยาติ: ภิกฺขุ๎ วา สามเณรํ วา อารามิกं วา อนาปุจฺฉา ปริกฺขิตฺตสฺส๎ อารามสฺส๎ ปริกฺเขปํ อติกฺกมนฺติยา[๓] อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส๎. ปริกฺขิตฺตสฺส๎ อารามสฺส๎ อุปจารํ โอกฺกมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส๎.

[๑๐๒๖] สภิกฺขุเก สภิกฺขุกสญฺญา สนฺตํ ภิกฺขุ๎ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส๎. สภิกฺขุเก เวมติกา สนฺตं ภิกฺขุ๎ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสติ,

๑ ฉ.ม. มยญฺจมฺหา　๒ ฉ.ม. ชานาติ　๓ ฉ.ม. อติกฺกาเมนฺติยา

อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สภิกฺขุเก อภิกฺขุกสญฺญา สนฺตํ ภิกฺขุ์ อนาปุจฺฉา อารามํ ปวิสติ, อนาปตฺติ.

อภิกฺขุเก สภิกฺขุกสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อภิกฺขุเก เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อภิกฺขุเก อภิกฺขุกสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๑๐๒๗] อนาปตฺติ: สนฺตํ ภิกฺขุ์ อาปุจฺฉา ปวิสติ, อสนฺตํ ภิกฺขุ์ อนาปุจฺฉา ปวิสติ, สีสานุโลกิกา คจฺฉติ, ยตฺถ ภิกฺขุนิโย สนฺนิปติตา โหนฺติ, ตตฺถ คจฺฉติ, อาราเมน มคฺโค โหติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๖. อารามวคฺค ๒. ทุติยสิกฺขาปท

[๑๐๒๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต อุปาลิสฺส อุปชฺฌายา อายสฺมา กปฺปีตโก สุสุกาเน วิหรติ. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยานํ ภิกฺขุนีนํ มหตฺตรา[๑] ภิกฺขุนี กาฬกตา โหติ. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ตํ ภิกฺขุนิ์ นี์หริตฺวา อายสฺมโต กปฺปีตกสฺส วิหารสฺส อวิทูเร ตุ์ ฌาเปตฺวา ถูปุ์ กตฺวา คนฺตฺวา ตสฺมิ์ ถูเป โรทนฺติ. อถ โข อายสฺมา กปฺปีตโก เตน สทฺเทน อุพฺพาโหหิ ตุ์ ถูปุ์ ภินฺทิตฺวา วิปฺปกิเรสิ์[๒]. ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย "อิมินา กปฺปีตเกน อมฺหากุ์ อยฺยาย ถูโป ภินฺโน, หนฺท นุ์ ฆาเตมา"ติ มนฺเตสุ์. อญฺญตรา ภิกฺขุนิ์ อายสฺมโต อุปาลิสฺส เอตมตฺถุ์ อาโรเจสิ์. อายสฺมา อุปาลิ อายสฺมโต กปฺปีตกสฺส เอตมตฺถุ์ อาโรเจสิ์. อถ โข อายสฺมา

---

๑ ฉ. มหนฺตตรา ๒ ฉ. ม. ปกิเรสิ

กปฺปิตโก วิหารา นิกฺขมิตฺวา นิสีโน อจฺฉิ. อถ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย, เยนายสฺมโต กปฺปิตกสฺส วิหาโร, เตนุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมโต กปฺปิตกสฺส วิหารํ ปาฏาเณหิ จ เลฑฺฑูหิ จ โอตฺถราเปตฺวา "มโต กปฺปิตโก"ติ ปกฺกมิตฺถ.

อถ โข อายสฺมา กปฺปิตโก ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เวสาลึ ปิณฺฑาย ปาวิสิ. อทฺทสํสุ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อายสฺมนฺตํ กปฺปิตกํ ปิณฺฑาย จรนฺตํ, ทิสฺวาน เอวมหํสุ "อยํ กปฺปิตโก ชีวติ, โก นุ โข อมฺหากํ มนฺตํ สํหรตี"ติ.[1] อสฺโสสุ โข ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย "อยฺเยน กิร อุปาลินา อมฺหากํ มนฺโต สํหโฏ"ติ. ตา อายสฺมนฺตํ อุปาลึ อกฺโกสึสุ "กถํ หิ นาม อยํ กสาวโฏ[2] มลมชฺชโน นิหีนชจฺโจ อมฺหากํ มนฺตํ สํหริสฺสตี"ติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อยฺยํ อุปาลึ อกฺโกสิสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุปาลึ อกฺโกสนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุปาลึ อกฺโกสิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๒๙] "ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุ อกฺโกเสยฺย วา ปริภาเสยฺย วา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๓๐] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ภิกฺขุนฺติ: อุปสมฺปนฺนํ. อกฺโกเสยฺย วาติ: ทสหิ วา อกฺโกสวตฺถูหิ อกฺโกสติ เอเตสํ วา อญฺญตเรน, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปริภาเสยฺย วาติ: ภยํ อุปทสฺเสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

๑ ฉ. ม. สํหรีติ　　๒ ฉ. ม. กาสาวโฏ

[๑๐๓๑] อุปสมฺปนฺเน อุปสมฺปนฺนสญฺญา อกฺโกสติ วา ปริภาสติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺเน เวมติกา อกฺโกสติ วา ปริภาสติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญา อกฺโกสติ วา ปริภาสติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อนุปสมฺปนฺนํ อกฺโกสติ วา ปริภาสติ วา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺเน เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อนุปสมฺปนฺเน อนุปสมฺปนฺนสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๐๓๒] อนาปตฺติ: อตฺถปุเรกฺขาราย, ธมฺมปุเรกฺขาราย, อนุสาสนีปุเรกฺขาราย, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๖. อารามวคฺค ๓. ตติยสิกฺขาปท

[๑๐๓๓] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี ภณฺฑนการิกา โหติ กลหการิกา วิวาทการิกา ภสฺสการิกา สงฺฆ อธิกรณการิกา. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตสฺสา กมฺเม กยิรมาเน ปฏิกฺโกสติ.

เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คามกํ อคมาสิ เกนจิเทว กรณีเยน. อถ โข ภิกฺขุนีสงฺโฆ "ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปกฺกนฺตา"ติ จณฺฑกาลึ ภิกฺขุนึ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี คามเก ตํ กรณียํ ตีเรตฺวา ปุนเทว สาวตฺถึ ปจฺจาคจฺฉิ. จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี ถุลฺลนนฺทาย ภิกฺขุนิยา อาคจฺฉนฺติยา เนว อาสนํ

ปญฺญาเปสิ, น ปาโททกํ ปาทปิฺฉํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิ, น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสิ, น ปานีเยน อาปุจฺฉิ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี จณฺฑกาลี ภิกฺขุนิ เอตทโวจ "กิสฺส ตฺวํ อยฺเย มยิ อาคจฺฉนฺติยา เนว อาสนํ ปญฺญาเปสิ, น ปาโททกํ ปาทปิฺฉํ ปาทกถลิกํ อุปนิกฺขิปิ, น ปจฺจุคฺคนฺตฺวา ปตฺตจีวรํ ปฏิคฺคเหสิ, น ปานีเยน อาปุจฺฉี"ติ. เอวํ เหตํ อยฺเย โหติ, ยถาตํ อนาถายาติ. กิสฺส ปน ตฺวํ อยฺเย อนาถาติ. อิมา มํ อยฺเย ภิกฺขุนิโย "อยํ อนาถา อปฺปญฺญาตา, นตฺถิ อิมิสฺสา กาจิ ปติวตฺตา"ติ อาปตฺติยา อทสฺสเน อุกฺขิปิสฺสนฺติ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี "พาลา เอตา, อพฺยตฺตา เอตา, เนตา ชานนฺติ กมฺมํ วา กมฺมโทสํ วา กมฺมวิปตฺตึ วา กมฺมสมฺปตฺตึ วา"ติ จณฺฑิกตา คณํ ปริภาสติ[1] ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา จณฺฑิกตา คณํ ปริภาสิสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี จณฺฑิกตา คณํ ปริภาสตีติ[2] สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี จณฺฑิกตา คณํ ปริภาสิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๓๔] "ยา ปน ภิกฺขุนี จณฺฑิกตา คณํ ปริภาเสยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๓๕] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

จณฺฑิกตา นาม โกธนา วุจฺจติ.

คโณ นาม ภิกฺขุนีสงฺโฆ วุจฺจติ.

ปริภาเสยฺยาติ: "พาลา เอตา, อพฺยตฺตา เอตา, เนตา ชานนฺติ กมฺมํ วา กมฺมโทสํ วา วา กมฺมวิปตฺตึ กมฺมสมฺปตฺตึ วา"ติ ปริภาสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย วา เอกภิกฺขุนิ วา อนุปสมฺปนฺนํ วา ปริภาสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

---

๑ ฉ. สี. ปริภาสิ　　๒ ฉ. ม. ปริภาสีติ

[๑๐๓๖] อนาปตฺติ: อตฺถปุเรกฺขาราย, ขมฺมปุเรกฺขาราย, อนุสาสนีปุเรกฺขาราย, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๖. อารามวคฺค ๔. จตุตฺถสิกฺขาปท

[๑๐๓๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร พฺราหฺมโณ ภิกฺขุนิโย นิมนฺเตตฺวา โภเชสิ. ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวี ปวาริตา ฌาติกุลานิ คนฺตฺวา เอกจฺจา ภุญฺชึสุ, เอกจฺจา ปิณฺฑปาตํ อาทาย อคมํสุ. อถ โข โส พฺราหฺมโณ ปฏิวิสฺสเก เอตทโวจ "ภิกฺขุนิโย มยา อยฺยา สนฺตปฺปิตา, เอถ, ตุเมฺหปิ สนฺตปฺเปสฺสามี"ติ. เต เอวมาหํสุ "กึ ตุวํ อยฺย อเมฺห สนฺตปฺเปสฺสสิ, ยาปี ตยา นิมนฺติตา, ตาปี อมฺหากํ ฆรานิ อาคนฺตฺวา เอกจฺจา ภุญฺชึสุ, เอกจฺจา ปิณฺฑปาตํ อาทาย อคมํสู"ติ. อถ โข โส พฺราหฺมโณ อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อมฺหากํ ฆเร ภุญฺชิตฺวา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺติ, น จาหํ ปฏิพโล ยาวทตฺถํ ทาตุนฺ"ติ. อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย ตสฺส พฺราหฺมณสฺส อุชฺฌายนฺตสฺส ขิยฺยนฺตสฺส วิปาเจนฺตสฺส. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ภุตฺตาวี ปวาริตา อญฺญตฺร ภุญฺชิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๓๘] "ยา ปน ภิกฺขุนี นิมนฺติตา วา ปวาริตา วา ขาทนียํ วา

โภชนียํ วา ขาเทยฺย วา ภุญฺเชยฺย วา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๓๙] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

นิมนฺติตา นาม ปญฺจนฺนํ โภชนานํ อญฺญตเรน โภชเนน นิมนฺติตา.

ปวาริตา นาม อาสนฺน[๑] ปญฺญายติ, โภชนํ ปญฺญายติ, หตฺถปาเส ฐิตา อภิหรติ, ปฏิกฺเขโป ปญฺญายติ.

ขาทนียํ นาม ปญฺจ โภชนานิ: โอทโน กุมฺมาโส สตฺตุ มจฺโฉ มํสํ.

"ขาทิสฺสามิ ภุญฺชิสฺสามี"ติ. ปฏิคฺคณฺหาติ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๐๔๐] นิมนฺติเต นิมนฺติตสญฺญา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. นิมนฺติเต เวมติกา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. นิมนฺติเต อนิมนฺติตสญฺญา ขาทนียํ วา โภชนียํ วา ขาทติ วา ภุญฺชติ วา, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ยามกาลิกํ สตฺตาหกาลิกํ ยาวชีวิกํ อาหารตฺถาย ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

---

๑ ฉ. ม. อสนฺนํ

[๑๐๔๑] อนาปตฺติ: อนิมนฺติตา, อปฺปวาริตา, ยาคุ๎ ปีวติ, สามิเก อปโลเกตฺวา ภุญฺชติ, ยามกาลิกं สตฺตาหกาลิกं ยาวชีวิกं สติ ปจฺจเย ปริภุญฺชติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

จตุตฺถสิกฺขาปทं นิฏฺฐิตं.

---

๖. อารามวคฺค ๕. ปญฺจมสิกฺขาปท

[๑๐๔๒] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยं วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี สาวตฺถิยं อญฺญตริสฺสา วิสิขาย ปิณฺฑาย จรมานา, เยน อญฺญตรं กุลं, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ. อถ โข เต มนุสฺสา ตं ภิกฺขุนิ๎ โภเชตฺวา เอตทโวจุ๎ "อญฺญาปิ อยฺเย ภิกฺขุนิโย อาคจฺฉนฺตู"ติ. อถ โข สา ภิกฺขุนี "กถ๎ อญฺญา๎ ภิกฺขุนิโย นาคจฺเฉยฺยุน"ติ ภิกฺขุนิโย อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ "อมุกสฺมิ๎ อยฺเย โอกาเส วาสา สุนฺทา จณฺโฑ พลิพทฺโท จิกฺขลฺโล โอกาโส, มา โข ตตฺถ อคมิตฺถา"ติ. อญฺญตราปิ ภิกฺขุนี๎ ตสฺสา วิสิขาย ปิณฺฑาย จรมานา, เยน ตं กุลं, เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ. อถ โข เต มนุสฺสา ตं ภิกฺขุนิ๎ โภเชตฺวา เอตทโวจุ๎ "กิสฺส อยฺเย ภิกฺขุนิโย น อาคจฺฉนฺตี"ติ. อถ โข สา ภิกฺขุนี๎ เตสं๎ มนุสฺสานं๎ เอตมตฺถं อาโรเจสิ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถ๎ หิ นาม ภิกฺขุนี๎ กุลं มจฺฉรายิสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี๎ กุลं มจฺฉรายตี๎ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถ๎ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี๎ กุลं มจฺฉรายิสฺสติ; เนตं ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานं วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมं สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

---

๑ ฉ.ม. กถ๎ หิ นาม

[๑๐๔๓] "ยา ปน ภิกฺขุนี กุลมจฺฉรินี อสฺส, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๔๔] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

กุลํ นาม จตฺตาริ กุลานิ: ขตฺติยกุลํ พฺราหฺมณกุลํ เวสฺสกุลํ สุทฺทกุลํ.

มจฺฉรินี อสฺสาติ: "กถํ ภิกฺขุนิโย นาคจฺเฉยฺยุนฺ"ติ ภิกฺขุนีนํ สนฺติเก กุลสฺส อวณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. กุลสฺส วา สนฺติเก ภิกฺขุนีนํ อวณฺณํ ภาสติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๐๔๕] อนาปตฺติ: กุลํ น มจฺฉรายนฺติ สนฺตเมว อาทีนวํ อาจิกฺขติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๖. อารามวคฺค ๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท

[๑๐๔๖] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คามกาวาเส วสฺสํวุฏฺฐา สาวตฺถึ อคมํสุ. ภิกฺขุนิโย ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุ "กตฺถยฺยาโย วสฺสํวุฏฺฐา, กจฺจิ โอวาโท อิทฺโธ อโหสี"ติ. นตฺถยฺเย ตตฺถ ภิกฺขู, กุโต โอวาโท อิทฺโธ ภวิสฺสตีติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสิสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร

ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วสิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๔๗] "ยา ปน ภิกฺขุนี อภิกฺขุเก อาวาเส วสฺสํ วเสยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๔๘] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อภิกฺขุโก นาม อาวาโส น สกฺกา โหติ โอวาทาย วา สํวาสาย วา คนฺตุ. "วสฺสํ วสิสฺสามี"ติ เสนาสนํ ปญฺญาเปติ, ปานียํ ปริโภชนียํ อุปฏฺเปติ, ปริเวณํ สมฺมชฺชติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. สห อรุณุคฺคมนา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๐๔๙] อนาปตฺติ: วสฺสูปคตา ภิกฺขู ปกฺกนฺตา วา โหนฺติ, วิพฺภนฺตา วา, กาลกตา วา, ปกฺขสงฺกนฺตา วา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๖. อารามวคฺค ๗. สตฺตมสิกฺขาปท

[๑๐๕๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย คามกาวาเส วสฺสํวุตฺถา สาวตฺถิ อคมํสุ. ภิกฺขุนิโย ตา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุ "กตฺถยฺยาโย วสฺสํวุตฺถา, กจฺจิ[1] ภิกฺขุสงฺโฆ ปวาริโต"ติ. น มยํ อยฺเย ภิกฺขุสงฺฆํ ปวาเรมาติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา, ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย

---

๑ ฉ. ม. กตฺถ

วสฺสํวุตฺถา ภิกฺขุสํฆํ นปฺปวาเรสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย วสฺสํวุตฺถา ภิกฺขุสํฆํ นปฺปวาเรนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย วสฺสํวุตฺถา ภิกฺขุสํฆํ นปฺปวาเรสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๕๑] "ยา ปน ภิกฺขุนี วสฺสํวุตฺถา อุภโตสํเฆ ตีหิ ฐาเนหิ นปฺปวาเรยฺย ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๕๒] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

วสฺสํวุตฺถา นาม ปุริมํ วา เตมาสํ ปจฺฉิมํ วา เตมาสํ วุตฺถา. "อุภโตสํเฆ ตีหิ ฐาเนหิ นปฺปวาเรสฺสามิ: ทิฏฺเฐน วา สุเตน วา ปริสงฺกาย วา"ติ ยุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๐๕๓] อนาปตฺติ: สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๖. อารามวคฺค ๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท

[๑๐๕๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมิ นิโครฺธาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขู ภิกฺขุนูปสฺสยํ อุปสงฺกมิตฺวา ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวทนฺติ. ภิกฺขุนิโย ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุ "เอถยฺเย, โอวาทํ คมิสฺสามา"ติ. ยํปี มยํ อยฺเย คจฺเฉยฺยาม โอวาทสฺส การณา, อยฺยา ฉพฺพคฺคิยา อิเธว อาคนฺตฺวา อเมฺห โอวทนฺตีติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวาทํ น คจฺฉิสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวาทํ น คจฺฉนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย โอวาทํ น คจฺฉิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๕๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี โอวาทาย วา สมฺวาสาย วา น คจฺเฉยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๕๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

โอวาโท นาม อฏฺฐ ครุธมฺมา.

สมฺวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมสิกฺขตา. "โอวาทาย วา สมฺวาสาย วา น คจฺฉิสฺสามี"ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๐๕๗] อนาปตฺติ: สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา ทุติยกํ ภิกฺขุนิ น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๖. อารามวคฺค　๙. นวมสิกฺขาปท

[๑๐๕๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉนฺติ, โอวาทมฺปิ น ยาจนฺติ. ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉิสฺสนฺติ, โอวาทมฺปิ น ยาจิสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉนฺติ, โอวาทมฺปิ น ยาจนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉิสฺสนฺติ, โอวาทมฺปิ น ยาจิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๕๙] "อนุวฺหฺมาสํ ปนฺ ภิกฺขุนิยา ภิกฺขุสมฺโต เทฺว ธมฺมา ปจฺจาสึสิตพฺพา: อุโปสถปุจฺฉกญฺจ โอวาทุปสงฺกมนญฺจ, ตํ อติกฺกาเมนฺติยา ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๖๐] อนุวฺหฺมาสนฺติ: อนุโปสถิกํ. อุโปสโถ นาม เทฺว อุโปสถา: จาตุทฺทสิโก จ ปณฺณรสิโก จ.

โอวาโท นาม อฏฺฐ ครุธมฺมา. "อุโปสถมฺปิ น ปุจฺฉิสฺสามิ, โอวาทมฺปิ น ยาจิสฺสามี"ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๐๖๑] อนาปตฺติ: สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา ทุติยิกํ ภิกฺขุนิ๋ น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑ ฉ.ม. อิ. ปนาติ อยํ ปาโฐ น ทิสฺสติ

๖. อารามวคฺค ๑๐. ทสมสิกฺขาปท

[๑๐๖๒] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ ปุริเสน สทฺธิ์ เอเกเนกา เภทาเปสิ. อถ โข สา ปุริสา ตํ ภิกฺขุนิ์ ทูเสตุ์ อุปกฺกมิ. สา ภิกฺขุนี์ วิสฺสรมกาสิ. ภิกฺขุนิโย อุปธาวิตฺวา ตํ ภิกฺขุนิ์ เอตทโวจุ์ "กิสฺส ตฺวํ อยฺเย วิสฺสรมกาสี์"ติ. อถ โข สา ภิกฺขุนี์ ภิกฺขุนี์นํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถ์ หิ นาม ภิกฺขุนี์ ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ ปุริเสน สทฺธิ์ เอเกเนกา เภทาเปสฺสตี์"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี์ ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ ปุริเสน สทฺธิ์ เอเกเนกา เภทาเปตี์ติ[1]. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถ์ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี์ ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ ปุริเสน สทฺธิ์ เอเกเนกา เภทาเปสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๖๓] "ยา ปน ภิกฺขุนี์ ปสาเข ชาตํ คณฺฑํ วา รุหิตํ[2] วา อนปโลเกตฺวา สฺมึ วา คณ์ วา ปุริเสน สทฺธิ์ เอเกเนกา เภทาเปยฺย วา ผาลาเปยฺย วา โธวาเปยฺย วา อาลิมฺปาเปยฺย วา พนฺธาเปยฺย วา โมจาเปยฺย วา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๖๔] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนี์ติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนี์ติ.

ปสาขํ นาม อโธนาภิ อุพฺภชานุมณฺฑลํ. ชาตนฺติ: ตตฺถ ชาตํ.

คณฺโฑ นาม โย โกจิ คณฺโฑ. รุหิตํ นาม ยงฺกิญฺจิ วณ์. อนปโลเกตฺวาติ: อนาปุจฺฉา. สฺโม นาม ภิกฺขุนี์สงฺโฆ วุจฺจติ. คโณ นาม สมฺพหุลา ภิกฺขุนิโย

---

๑ ฉ. ม. เภทาเปสี์ติ ๒ ฉ. ม. รุธิตํ

วุจฺจนฺติ. ปุริโส นาม มนุสฺสปุริโส น ยกฺโข น เปโต น ติรจฺฉานคโต วิญฺญู ปฏิพโล ทุเสตุ. สทฺธินฺติ: เอกโต. เอเกเนกาติ: ปุริโส เจว โหติ ภิกฺขุนี จ.

[๑๐๖๕] "ภินฺทา"ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ภินฺเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. "ผาเลหี"ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ผาลิเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. "โธวา"ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. โธเต[1] อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. "อาลิมฺปา"ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาลิตฺเต[2] อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. "พนฺธาหี"ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. พทฺเธ อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. "โมเจหี"ติ อาณาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. มุตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๐๖๖] อนาปตฺติ: อปโลเกตฺวา เภทาเปติ วา ผาลาเปติ วา โธวาเปติ วา อาลิมฺปาเปติ วา พนฺธาเปติ วา โมจาเปติ วา, ยา กาจิ วิญฺญู ทุติยิกา โหติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทสมสิกฺขาปทं นิฏฺฐิตं.

อารามวคฺโค ฉฏฺโฐ.

---

๗. คพฺภินีวคฺค　๑. ปฐมสิกฺขาปท

[๑๐๖๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยं วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย คพฺภินิ[3] วุฏฺฐาเปนฺติ. ลา ปิณฺฑาย จรติ. มนุสฺสา เอวมาหํสุ "เทถยฺยาย ภิกฺขุ, ครุคพฺภา[3] อยฺยา"ติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถं หิ นาม ภิกฺขุนิโย คพฺภินิ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ. อสฺโสสุं โข ภิกฺขุนิโย เตสं มนุสฺสานं อุชฺฌายนฺตานं ขิยฺยนฺตานं วิปาเจนฺตานं. ยา ตา ภิกฺขุนิโย

---

๑ ฉ. ม. โธวิเต　๒ ม.ฉ. ลิตฺเต　๓ ฉ. ม. ครุภารา.

อปฺปีจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย คพฺภินึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๖๘] "ยา ปน ภิกฺขุนี คพฺภินี วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๖๙] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

คพฺภินี นาม อาปนฺนสตฺตา วุจฺจติ.

วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย.

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณนํ วา อาจรินึ วา ปตฺตं วา จีวรं วา ปริเยสติ, สึมं วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ฉตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๐๗๐] คพฺภินิยา คพฺภินีสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คพฺภินิยา เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. คพฺภินิยา อคพฺภินีสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติ. อคพฺภินิยา คพฺภินีสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อคพฺภินิยา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อคพฺภินิยา อคพฺภินีสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๑๐๗๑] อนาปตฺติ: คพฺภินึ อคพฺภินีสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อคพฺภินึ อคพฺภินีสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปฐมสิกฺขาปทं นิฏฺฐิตं.

๗. คพฺภินีวคฺค　๒. ทุติยสิกฺขาปท

[๑๐๗๒] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปนฺติ. สา ปิณฺฑาย จรติ. มนุสฺสา เอวมาหํสุ "เทถยฺยาย ภิกฺขุ, สทฺธิยา[1] อยฺยา"ติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๗๓] "ยา ปน ภิกฺขุนี ปายนฺตึ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๗๔] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิं อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ปายนฺตี นาม มาตา วา โหติ[2] ธาตี วา.

วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย.

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตं วา จีวรं ปริเยสติ, สึมं วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ฉตฺติยา ทุกฺกฏา. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๐๗๕] ปายนฺติยา ปายนฺติสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ปายนฺติยา

---

๑ ฉ.ม. สทฺธิยกา　　๒ ฉ.ม. โหตุ

เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ปายนฺติยา อปายนฺติสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติ. อปายนฺติยา ปายนฺติสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อปายนฺติยา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อปายนฺติยา อปายนฺติสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๑๐๗๖] อนาปตฺติ: ปายนฺติ อปายนฺติสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อปายนฺติ อปายนฺติสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทุติยสิกฺขาปทำ นิฏฺฐิตำ.

---

๗. คพฺภินีวคฺค ๓. ตติยสิกฺขาปท

[๑๐๗๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยำ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขำ สิกฺขมานำ วุฏฺฐาเปนฺติ. ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา, น ชานนฺติ กปฺปิยำ วา อกปฺปิยำ วา. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถำ หิ นาม ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขำ สิกฺขมานำ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจำ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขำ สิกฺขมานำ วุฏฺฐาเปนฺตีติ. สจฺจำ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถำ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขำ สิกฺขมานำ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ; เนตำ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานำ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ วิครหิตฺวา ธมฺมิ กถำ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ: อนุชานามิ ภิกฺขเว สิกฺขมานาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมติ[๑] ทาตุำ. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ทาตพฺพา, ตาย สิกฺขมานาย สงฺฆำ อุปสงฺกมิตฺวา เอกำสำ อุตฺตราสงฺคำ กริตฺวา ภิกฺขุนึ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกำ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย "อหำ อยฺเย อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย

๑ ฉ.ม. สิกฺขาสมฺมุติ

สิกฺขมานา สหฺมํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ ยาจามี"ติ. ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพา. ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพา. พยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ-

[๑๐๗๘] "สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย สิกฺขมานา สหฺมํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ ยาจติ. ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย สิกฺขมานาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ ทเทยฺย, เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย สิกฺขมานา สหฺมํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ ยาจติ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย สิกฺขมานาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ เทติ, ยสฺสายฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย สิกฺขมานาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺย.

ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย สิกฺขมานาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมติ. ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตํ ธารยามี"ติ.

[๑๐๗๙] สา สิกฺขมานา เอวํ วเทหีติ วตฺตพฺพา "ปาณาติปาตา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมสมาทานนฺ[1] สมาทิยามิ. อทินฺนาทานา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมสมาทานนฺ สมาทิยามิ. อพฺรหฺมจริยา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมสมาทานนฺ สมาทิยามิ. มุสาวาทา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมสมาทานนฺ สมาทิยามิ. สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมสมาทานนฺ สมาทิยามิ. วิกาลโภชนา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมสมาทานนฺ สมาทิยามี"ติ.

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

---

๑ ฉ.ม. อวีติกฺกมฺม สมาทานนฺ

[๑๐๘๐] "ยา ปน ภิกฺขุนี เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๘๑] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

เทฺว วสฺสานีติ: เทฺว สංวจฺฉรานิ.

อสิกฺขิตสิกฺขา นาม สิกฺขา วา น ทินฺนา โหติ, ทินฺนา วา สิกฺขา กุปฺปีตา.

วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย.

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณนํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ฉตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๐๘๒] ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๐๘๓] อนาปตฺติ: เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ตติยสิกฺขาปทं นิฏฺฐิตं.

๗. คพฺภินีวคฺค　๔. จตุตฺถสิกฺขาปท

[๑๐๘๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สเมน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติ. ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ "เอถ สิกฺขมานา, อิมํ ชานาถ, อิมํ เทถ, อิมํ อาหรถ, อิมินา อตฺโถ, อิมํ กปฺปิยํ กโรถา"ติ. ตา เอวมาหํสุ "น มยํ อยฺเย สิกฺขมานา, ภิกฺขุนิโย มยนฺ"ติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สเมน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สเมน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สเมน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ วิครหิตฺวา ธมฺมิ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ: อนุชานามิ ภิกฺขเว เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมตึ ทาตุํ. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ทาตพฺพา, ตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย สงฺฆมุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขูนึ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย "อหํ อยฺเย อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สิกฺขมานา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมตึ ยาจามี"ติ. ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพา. ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพา. ยูตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ-

[๑๐๘๕] "สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สิกฺขมานา สงฺฆं วุฏฺฐานสมฺมตึ ยาจติ. ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมตึ ทเทยฺย, เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สิกฺขมานา สงฺฆं วุฏฺฐานสมฺมติ ยาจติ. สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมติ เทติ. ยสฺสายฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมติยา ตุณฺหี, สา ภณฺเหยฺย; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺย.

ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สิกฺขมานาย วุฏฺฐานสมฺมติ. ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตं ธารยามี"ติ.

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมं สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๘๖] "ยา ปน ภิกฺขุนี เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๘๗] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

เทฺว วสฺสานีติ: เทฺว สංวจฺฉรานิ. สิกฺขิตสิกฺขา นาม ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา. อสมฺมตา นาม ญตฺติทุติเยน กมฺเมน วุฏฺฐานสมฺมติ น ทินฺนา โหติ. วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย.

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตं วา จีวรं วา ปริเยสติ, สิมं วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ญตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๐๘๘] ชมฺมกมฺเม ชมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ชมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ชมฺมกมฺเม อชมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อชมฺมกมฺเม ชมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชมฺมกมฺเม อชมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๐๘๙] อนาปตฺติ: เทฺว วตฺถูนิ ฉสุ ชมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สิกฺขมานํ สเมน สมฺมตํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๗. คพฺภินีวคฺค　๕. ปญฺจมสิกฺขาปท

[๑๐๙๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปนฺติ. ตา อกฺขมา โหนฺติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสิริංสปสมฺผสฺสานํ, ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํ, อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อนธิวาสกชาติกา โหนฺติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสं คิหิคตं วุฏฺฐาเปนฺตีติ. สจฺจं ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสं คิหิคตं วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ, อูนทฺวาทสวสฺสา หิ[๑] ภิกฺขเว คิหิคตา อกฺขมา โหติ

---

๑ ฉ.ม.อิ. หิสทฺโท น ทิสฺสติ

สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสิริํสปสมฺผสฺสานํ, ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํ, อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อนธิวาสกชาติกา โหติ, ทฺวาทสวสฺสา จ โข ภิกฺขเว คิหิคตา ขมา โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย ฑํสมกสวาตาตปสิริํสปสมฺผสฺสานํ, ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนปถานํ, อุปฺปนฺนานํ สารีริกานํ เวทนานํ ทุกฺขานํ ติพฺพานํ ขรานํ กฏุกานํ อสาตานํ อมนาปานํ ปาณหรานํ อธิวาสกชาติกา โหติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๙๑] "ยา ปน ภิกฺขุนี อูนทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยน"ติ.

[๑๐๙๒] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อูนทฺวาทสวสฺสา นาม อปฺปตฺตทฺวาทสวสฺสา. คิหิคตา นาม ปุริสนฺตรคตา วุจฺจติ. วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย.

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ญตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๐๙๓] อูนทฺวาทสวสฺสาย อูนทฺวาทสวสฺสสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อูนทฺวาทสวสฺสาย เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อูนทฺวาทสวสฺสาย ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติ.

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย อูนทฺวาทสวสฺสสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ปริปุณฺณสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๑๐๙๔] อนาปตฺติ: อูนทฺวาทสวสฺสํ ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๗. คพฺภินีวคฺค　๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท

[๑๐๙๕] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺติ. ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา, น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วา. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ: อนุชานามิ ภิกฺขเว ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ ทาตุ. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ทาตพฺพา, ตาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย สงฺฆ

อุปสงฺกมิตฺวา เอกมนฺตं อุตฺตราสงฺคं กริตฺวา ภิกฺขุนีนं ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกं นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย "อหं อยฺเย อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา สงฺฆं เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ ยาจามี"ติ. ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพา. ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพา. พยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ-

[๑๐๙๖] "สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยं อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา สงฺฆं เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ ยาจติ, ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลं, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ ทเทยฺย, เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยं อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา สงฺฆं เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ ยาจติ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ เทติ; ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺย.

ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมติ, ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตं ธารยามี"ติ.

สา ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา "เอวํ วเทหี"ติ วตฺตพฺพา "ปาณาติปาตา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมสมาทานं[๑] สมาทิยามิ ฯ เป ฯ วิกาลโภชนา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมสมาทานं สมาทิยามี"ติ.

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ฯ เป ฯ

๑ ฉ.ม. อวีติกฺกมฺม สมาทานํ

เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๐๙๗] "ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๐๙๗] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา นาม ปตฺตทฺวาทสวสฺสา. คิหิคตา นาม ปุริสนฺตรคตา วุจฺจติ. เทฺว วสฺสานีติ: เทฺว สํวจฺฉรานิ. อสิกฺขิตสิกฺขา นาม สิกฺขา วา น ทินฺนา โหติ, ทินฺนา วา สิกฺขา กุปิตา. วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย.

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณํ วา อาจรินิ์ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ญตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๐๙๙] ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๐๐] อนาปตฺติ: ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๗. คพฺภินีวคฺค ๗. สตฺตมสิกฺขาปท

[๑๑๐๑] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สมฺมเขน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติ. ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ "เอถ สิกฺขมานา, อิมํ ชานาถ, อิมํ เทถ, อิมํ อาหรถ, อิมินา อตฺโถ, อิมํ กปฺปิยํ กโรถา"ติ. ตา เอวมาหํสุ "น มยํ อยฺเย สิกฺขมานา, ภิกฺขุนิโย มยนฺ"ติ ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สมฺมเขน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สมฺมเขน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สมฺมเขน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ: อนุชานามิ ภิกฺขเว ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมตึ ทาตุํ. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ทาตพฺพา, ตาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขุนึ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย "อหํ อยฺเย อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมตึ ยาจามี"ติ. ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพา. ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพา. พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ-

[๑๑๐๒] "สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมตึ ยาจติ, ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย

คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมติ ทาตพฺพา, เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา คิหิคตา เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมตึ ยาจติ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมตึ เทติ; ยสฺสายฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺย.

ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย คิหิคตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมติ; ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตं ธารยามี"ติ.

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๐๓] "ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๐๔] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิํ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา นาม ปตฺตทฺวาทสวสฺสา. คิหิคตา นาม ปุริสนฺตรคตา วุจฺจติ. เทฺว วสฺสานีติ: เทฺว สํวจฺฉรานิ. สิกฺขิตสิกฺขา นาม ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา. อสมฺมตา นาม ญตฺติทุติเยน กมฺเมน วุฏฺฐานสมฺมติ น ทินฺนา โหติ. วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย.

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณํ วา อาจรินิ์ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สิ์มํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ฉตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๐๕] ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๐๖] อนาปตฺติ: ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ คิหิคตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สมฺมตํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๗. คพฺภินีวคฺค ๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท

[๑๑๐๗] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคนฺทา ภิกฺขุนิ์ สหชีวินิ์ วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหาติ น อนุคฺคณฺหาเปติ. ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา, น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วา. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถ์ หิ นาม อยฺยา ฉพฺพคฺคนฺทา สหชีวินิ์ วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหิสฺสติ น อนุคฺคณฺหาเปสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร

ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินี วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหาติ น อนุคฺคณฺหาเปตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหี พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินี วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหิสฺสติ น อนุคฺคณฺหาเปสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขูนิโย อิมํ สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๐๘] "ยา ปน ภิกฺขุนี สหชีวินี วุฏฺฐาเปตฺวา เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคเณฺหยฺย น อนุคฺคณฺหาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๐๙] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิं อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

สหชีวินี นาม สทฺธิวิหารินี วุจฺจติ.

วุฏฺฐาเปตฺวาติ: อุปสมฺปาเทตฺวา. เทฺว วสฺสานีติ: เทฺว สंวจฺฉรานิ.

เนว อนุคฺคเณฺหยฺยาติ: น สยं อนุคฺคเณฺหยฺย อุทฺเทเสน ปริปุจฺฉาย โอวาเทน อนุสาสนิยา.

น อนุคฺคณฺหาเปยฺยาติ: น อญฺญं อาณาเปยฺย. "เทฺว วสฺสานิ เนว อนุคฺคณฺหิสฺสามิ น อนุคฺคณฺหาเปสฺสามี"ติ ธุรं นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๑๑๐] อนาปตฺติ: สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

อฏฺฐมสิกฺขาปทं นิฏฺฐิตं.

๗. คพฺภินีวคฺค ๕. นวมสิกฺขาปท

[๑๑๑๑] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปีตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธนฺติ. ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา, น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วา. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปีตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธิสฺสนฺตีติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปีตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย วุฏฺฐาปีตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๑๒] "ยา ปน ภิกฺขุนี วุฏฺฐาปีตํ ปวตฺตินึ เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺเธยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๑๓] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

วุฏฺฐาปีตนฺติ: อุปสมฺปาทิตํ. ปวตฺตินึ นาม อุปชฺฌายา วุจฺจติ. เทฺว วสฺสานีติ: เทฺว สංวจฺฉรานิ. นานุพนฺเธยฺยาติ: น สเยยฺ อุปฏฺฐเหยฺย. "เทฺว วสฺสานิ นานุพนฺธิสฺสามี"ติ ชุรุ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๑๑๔] อนาปตฺติ: อุปชฺฌายา พาลา วา โหติ อลชฺชินึ วา, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๗. คพฺภินีวคฺค　๑๐. ทสมสิกฺขาปท

[๑๑๑๕] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินิ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสนฺติ น วูปกาสาเปนฺติ. สามิโก อคฺคเหสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ฉพฺพคฺคนฺทา สหชีวินิ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสสฺสนฺติ น วูปกาสาเปสฺสนฺติ, สามิโก อคฺคเหสิ. สจายํ ภิกฺขุนี ปกฺกนฺตา อสฺส, น จ สามิโก คเณฺหยฺยา"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินิ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสติ[๑] น วูปกาสาเปติ[๒] สามิโก อคฺคเหสีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคนฺทา ภิกฺขุนี สหชีวินิ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสสฺสนฺติ น วูปกาสาเปสฺสนฺติ, สามิโก อคฺคเหสิ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๑๖] "ยา ปน ภิกฺขุนี สหชีวินิ วุฏฺฐาเปตฺวา เนว วูปกาเสยฺย น วูปกาสาเปยฺย อนฺตมโส ฉปฺปญฺจ โยชนานิปี, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๑๗] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

สหชีวินิ นาม สทฺธิวิหารินี วุจฺจติ. วุฏฺฐาเปตฺวาติ: อุปสมฺปาเทตฺวา. เนว วูปกาเสยฺยาติ: น สยํ วูปกาเสยฺย. น วูปกาสาเปยฺยาติ: น อญฺญํ อาณาเปยฺย. "เนว วูปกาเสสฺสามิ น วูปกาสาเปสฺสามิ อนฺตมโส ฉปฺปญฺจ โยชนานิปี"ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

๑. ฉ. ม. เนว วูปกาเสสิ　　๒ ฉ.ม. น วูปกาสาเปสิ

[๑๑๑๘] อนาปตฺติ: สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา ทุติยิกำ ภิกฺขุนิ๋ น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทสมสิกฺขาปทำ นิฏฺฐิตำ.

คพฺภินีวคฺโค สตฺตโม.

---

๘. กุมารีภูตวคฺค ๑. ปฐมสิกฺขาปท

[๑๑๑๙] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยำ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสำ กุมารีภูตำ วุฏฺฐาเปนฺติ. ตา อกฺขมา โหนฺติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ชิฆจฺฉาย ปิปาสาย วาตมกสวาตาตปสิริงฺสปสมฺผสฺสานำ ทุรุตฺตานำ ทุราคตานำ วจนปถานำ, อุปฺปนฺนานำ สารีริกานำ เวทนานำ ทุกฺขานำ ติพฺพานำ ขรานำ กฏุกานำ อสาตานำ อมนาปานำ ปาณหรานำ อนธิวาสกชาติกา โหนฺติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถำ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสำ กุมารีภูตำ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ ป ฯ สจฺจำ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสำ กุมารีภูตำ วุฏฺฐาเปนฺตีติ. สจฺจำ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถำ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อูนวีสติวสฺสำ กุมารีภูตำ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ. อูนวีสติวสฺสา หิ[๑] ภิกฺขเว กุมารีภูตา อกฺขมา โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ฯ เป ฯ ปาณหรานำ อนธิวาสกชาติกา โหติ; วีสติวสฺสา จ โข ภิกฺขเว กุมารีภูตา ขมา โหติ สีตสฺส อุณฺหสฺส ฯ เป ฯ ปาณหรานำ อธิวาสกชาติกา โหติ. เนตำ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานำ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมำ สิกฺขาปทำ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๒๐] "ยา ปน ภิกฺขุนี อูนวีสติวสฺสำ กุมารีภูตำ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

---

๑ ฉ.ม. หีติ อยำ สทฺโท น ทิสฺสติ

[๑๑๒๑] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อูนวีสติวสฺสา นาม อปฺปตฺตวีสติวสฺสา.

กุมารีภูตา นาม สามเณรี วุจฺจติ. วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย.

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณึ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ. สิมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ฉตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๒๒] อูนวีสติวสฺสาย อูนวีสติวสฺสสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อูนวีสติวสฺสาย เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อูนวีสติวสฺสาย ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อนาปตฺติ. ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย อูนวีสติวสฺสสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย ปริปุณฺณสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๑๑๒๓] อนาปตฺติ: อูนวีสติวสฺสํ ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ ปริปุณฺณสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปจฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๘. กุมารีภูตวคฺค ๒. ทุติยสิกฺขาปท

[๑๑๒๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺติ. ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วา. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถึ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อนุชานามิ ภิกฺขเว อฏฺฐารสวสฺสาย กุมารีภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ ทาตุํ, เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ทาตพฺพา: ตาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมารีภูตาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขุนึ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย 'อหํ อยฺเย อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อฏฺฐารสวสฺสา กุมารีภูตา สงฺฆํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ ยาจามี"ติ. ทุติยมฺปิ ยาจิตพฺพา. ตติยมฺปิ ยาจิตพฺพา. พยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ-

[๑๑๒๕] "สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อฏฺฐารสวสฺสา กุมารีภูตา สงฺฆํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ ยาจติ, ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลํ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมารีภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ ทเทยฺย, เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย อฏฺฐารสวสฺสา กุมารีภูตา สงฺฆํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ ยาจติ. สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมารีภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมตึ เทติ. ยสฺสายฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมารีภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ

สิกฺขาสมฺมติยา ทานํ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺย.

ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย อฏฺฐารสวสฺสาย กุมารีภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขาสมฺมติ. ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตं ธารยามี"ติ.

สา อฏฺฐารสวสฺสา กุมารีภูตา "เอวํ วเทหี"ติ วตฺตพฺพา "ปาณาติปาตา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมสมาทานนฺ[1] สมาทิยามิ, อทินฺนาทานา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมสมาทานํ สมาทิยามิ, อพฺรหฺมจริยา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมสมาทานํ สมาทิยามิ, มุสาวาทา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมสมาทานํ สมาทิยามิ, สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมสมาทานํ สมาทิยามิ, วิกาลโภชนา เวรมณึ เทฺว วสฺสานิ อวีติกฺกมสมาทานํ สมาทิยามี"ติ.

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๒๖] "ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ อสิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๒๗] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ปริปุณฺณวีสติวสฺสา นาม ปตฺตวีสติวสฺสา. กุมารีภูตา นาม สามเณรี วุจฺจติ. เทฺว วสฺสานีติ: เทฺว สํวจฺฉรานิ. อสิกฺขิตสิกฺขา นาม สิกฺขา วา น ทินฺนา โหติ, ทินฺนา วา สิกฺขา กุปิตา. วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย.

---

๑ ฉ.ม. อวีติกฺกมฺม สมาทานํ

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สึ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ฉตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๒๘] ชมฺมกมฺเม ชมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ชมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ชมฺมกมฺเม อชมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อชมฺมกมฺเม ชมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชมฺมกมฺเม อชมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๒๙] อนาปตฺติ: ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เฐเว วสฺสานิ ฉสุ ชมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทุติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๙. กุมาริภูตวคฺค ๓. ตติยสิกฺขาปท

[๑๑๓๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมาริภูตํ เฐเว วสฺสานิ ฉสุ ชมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สเมน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺติ. ภิกฺขุนิโย เอวมาหํสุ "เอถ สิกฺขมานา, อิมํ ชานาถ, อิมํ เทถ, อิมํ อาหรถ, อิมินา อตฺโถ, อิมินา กปฺปิยํ กโรถา"ติ. ตา เอวมาหํสุ "น มยํ อยฺเย สิกฺขมานา; ภิกฺขุนิโย มยนฺ"ติ. ยา ตา

ภิกฺขุนิโย อปฺปีจฺฉา, ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺฆโต อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺฆโต อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺฆโต อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ วิครหิตฺวา ธมฺมึ กถํ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อนุชานามิ ภิกฺขเว ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมารีภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมตึ ทาตุํ. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ทาตพฺพา: ตาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมารีภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย สงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสं อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ภิกฺขูนีนํ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกํ นิสีทิตฺวา อญฺชลึ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย 'อหํ อยฺเย อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสา กุมารีภูตา เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆํ วุฏฺฐานสมฺมตึ ยาจามี"ติ. ทุติยมฺปี ยาจิตพฺพา ฯ เป ฯ ตติยมฺปี ยาจิตพฺพา. พฺยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ยาเปตพฺโพ-

[๑๑๓๑] "สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสา กุมารีภูตา เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆं วุฏฺฐานสมฺมตึ ยาจติ, ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลं, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมารีภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมตึ ทเทยฺย, เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ อยํ อิตฺถนฺนามา อิตฺถนฺนามาย อยฺยาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสา กุมารีภูตา เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา สงฺฆं วุฏฺฐานสมฺมตึ ยาจติ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมารีภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมตึ เทติ. ยสฺสา อยฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย

ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมารีภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมติยา ทาตพฺพา, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺย.

ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณวีสติวสฺสาย กุมารีภูตาย เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขาย วุฏฺฐานสมฺมติ. ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตं ธารยามี"ติ.

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมं สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๓๒] "ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน อสมฺมตํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๓๓] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิं อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ปริปุณฺณวีสติวสฺสา นาม ปตฺตวีสติวสฺสา. กุมารีภูตา นาม สามเณรี วุจฺจติ. เทฺว วสฺสานีติ: เทฺว สංวจฺฉรานิ. สิกฺขิตสิกฺขา นาม ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา. อสมฺมตา นาม ญตฺติทุติเยน กมฺเมน วุฏฺฐานสมฺมติ น ทินฺนา โหติ. วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย.

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณํ วา อาจรินิं วา ปตฺตं วา จีวรं วา ปริเยสติ, สีมं วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ญตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๓๔] ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา. อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๓๕] อนาปตฺติ: ปริปุณฺณวีสติวสฺสํ กุมารีภูตํ เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขํ สงฺเฆน สมฺมตํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ตติยสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๙. กุมารีภูตวคฺค ๔. จตุตฺถสิกฺขาปท

[๑๑๓๖] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปนฺติ. ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา, น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วา. สทฺธิวิหารินิโยปิ พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา, น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วา. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหี พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานญฺจ ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๓๗] "ยา ปน ภิกฺขุนี อูนทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๓๘] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อูนทฺวาทสวสฺสา นาม อปฺปตฺตทฺวาทสวสฺสา.

วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย.

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณนํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สิมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ฉตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๓๙] อนาปตฺติ: ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๘. กุมารีภูตวคฺค ๕. ปญฺจมสิกฺขาปท

[๑๑๔๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปนฺติ. ตา พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา, น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วา. สทฺธิวิหารินิโยปิ พาลา โหนฺติ อพฺยตฺตา, น ชานนฺติ กปฺปิยํ วา อกปฺปิยํ วา. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ

กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานญฺเว ปสาทาย ฯ เป ฯ วิครหิตฺวา ธมฺมิ กถญฺ กตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ: อนุชานามิ ภิกฺขเว ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมตึ ทาตุ. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ทาตพฺพา, ตาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา สงฺฆ อุปสงฺกมิตฺวา เอกํส อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา วุฑฺฒานํ ภิกฺขุนีนญฺ ปาเท วนฺทิตฺวา อุกฺกุฏิกญฺ นิสีทิตฺวา อญฺชลิ ปคฺคเหตฺวา เอวมสฺส วจนีโย "อหญฺ อยฺเย อิตฺถนฺนามา ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา ภิกฺขุนี สงฺฆ วุฏฺฐาปนสมฺมตึ ยาจามี"ติ. ทุติยมฺปี ยาจิตพฺพา. ตติยมฺปี ยาจิตพฺพา. สา ภิกฺขุนี สงฺเฆน ปริจฺฉินฺทิตพฺพา "พยตฺตายญ ภิกฺขุนี ลชฺชินี"ติ. สเจ พาลา จ โหติ อลชฺชินี จ, น ทาตพฺพา. สเจ พาลา โหติ ลชฺชินี, น ทาตพฺพา. สเจ พยตฺตา โหติ อลชฺชินี, น ทาตพฺพา. สเจ พยตฺตา จ โหติ ลชฺชินี จ, ทาตพฺพา. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ทาตพฺพา, พยตฺตาย ภิกฺขุนิยา ปฏิพลาย สงฺโฆ ญาเปตพฺโพ-

[๑๑๔๑] "สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยญ อิตฺถนฺนามา ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา ภิกฺขุนี สงฺฆ วุฏฺฐาปนสมฺมตึ ยาจติ; ยทิ สงฺฆสฺส ปตฺตกลฺลญ, สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมตึ ทเทยฺย; เอสา ญตฺติ.

สุณาตุ เม อยฺเย สงฺโฆ, อยญ อิตฺถนฺนามา ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา ภิกฺขุนี สงฺฆ วุฏฺฐาปนสมฺมตึ ยาจติ; สงฺโฆ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมตึ เทติ. ยสฺสายฺยาย ขมติ อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมติยา ทานญ, สา ตุณฺหสฺส; ยสฺสา นกฺขมติ, สา ภาเสยฺย.

ทินฺนา สงฺเฆน อิตฺถนฺนามาย ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสาย ภิกฺขุนิยา วุฏฺฐาปนสมฺมติ, ขมติ สงฺฆสฺส, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตญ ธารยามี"ติ.

อถ โข ภควา ตา ภิกฺขุนิโย อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทุพฺภรตาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมญ สิกฺขาปทญ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๔๒] "ยา ปน ภิกฺขุนี ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺฆเน อสมฺมตา วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๔๓] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา นาม ปตฺตทฺวาทสวสฺสา.

อสมฺมตา นาม ญตฺติทุติเยน กมฺเมน วุฏฺฐาปนสมฺมติ น ทินฺนา โหติ.

วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย.

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณํ วา อาจรินิ์ วา ปตฺตํ วา จีวรํ ปริเยสติ, สิ์มํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ญตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๔๔] ธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ธมฺมกมฺเม เวมติกา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา วุฏฺฐาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อธมฺมกมฺเม ธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อธมฺมกมฺเม อธมฺมกมฺมสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๔๕] อนาปตฺติ: ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสา สงฺเฆน สมฺมตา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๘. กุมารีภูตวคฺค　๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท

[๑๑๔๖] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี ภิกฺขุนีสงฺฆํ อุปสงฺกมิตฺวา อุปสมฺปนฺนมฺปิ ยาจติ. อถ โข ภิกฺขุนีสงฺโฆ จณฺฑกาลึ ภิกฺขุนิ ปริจฺฉินฺทิตฺวา "อลนฺตาว เต อยฺเย อุปสมฺปนฺนาติ" อุปสมฺปนฺนมฺปิ น อทาสิ. จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี สาธูติ ปฏิสฺสุณิ. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนีสงฺโฆ อญฺญาสํ ภิกฺขุนีนํ อุปสมฺปนฺนมฺปิ เทติ. จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี อุชฺฌายติ ขิยฺยติ วิปาเจติ "อหเมว นูน พาลา, อหเมว นูน อลชฺชินี, ยํ สงฺโฆ อญฺญาสํ ภิกฺขุนีนํ อุปสมฺปนฺนมฺปิ เทติ, มยฺหเมว น เทตี"ติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา จณฺฑกาลี 'อลนฺตาว เต อยฺเย อุปสมฺปนฺนาติ' อุปสมฺปนฺนมฺปิ สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขิยฺยนธมฺมํ อาปชฺชิสฺสตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี "อลนฺตาว เต อยฺเย อุปสมฺปนฺนาติ" อุปสมฺปนฺนมฺปิ สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขิยฺยนธมฺมํ อาปชฺชตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว จณฺฑกาลี ภิกฺขุนี "อลนฺตาว เต อยฺเย อุปสมฺปนฺนาติ" อุปสมฺปนฺนมฺปิ สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขิยฺยนธมฺมํ อาปชฺชิสฺสตีติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๔๗] "ยา ปน ภิกฺขุนี 'อลนฺตาว เต อยฺเย อุปสมฺปนฺนาติ' อุปสมฺปนฺนมฺปิ สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขิยฺยนธมฺมํ อาปชฺเชยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๔๘] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อลนฺตาว เต อยฺเย อุปสมฺปนฺนาติ: อลนฺตาว เต อยฺเย อุปสมฺปาทิเตน.

สาธูติ ปฏิสฺสุณิตฺวา ปจฺฉา ขิยฺยนธมฺมํ อาปชฺชติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๑๔๙] อนาปตฺติ: ปกติยา ฉนฺทา โทสา โมหา ภยา กโรนฺตํ ขิยฺยติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๙ กุมารีภูตวคฺค ๗. สตฺตมสิกฺขาปท

[๑๑๕๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา สิกฺขมานา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนิ์ อุปสงฺกมิตฺวา อุปสมฺปทํ ยาจิ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี์ ตํ สิกฺขมานํ "สเจ เม ตฺวํ อยฺเย จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปติ, น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ. อถ โข สา สิกฺขมานา ภิกฺขุนี์นํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา สิกฺขมานํ 'สเจ เม ตฺวํ อยฺเย จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี'ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปสฺสติ, น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี์ สิกฺขมานํ "สเจ เม ตฺวํ อยฺเย จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปติ, น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี์ สิกฺขมานํ "สเจ เม ตฺวํ อยฺเย จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปสฺสติ, น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๕๑] "ยา ปน ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ 'สเจ เม ตุวํ อยฺเย จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี'ติ วตฺวา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว วุฏฺฐาเปยฺย น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๕๒] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

สิกฺขมานา นาม เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา.

สเจ เม ตุวํ อยฺเย จีวรํ ทสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามีติ: เอวาหนฺตํ อุปสมฺปาเทสฺสามิ.

สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินีติ: อสติ อนฺตราเย.

เนว วุฏฺฐาเปยฺยาติ: น สยํ วุฏฺฐาเปยฺย.

น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยาติ: น อญฺญํ อาณาเปยฺย. "เนว วุฏฺฐาเปสฺสามิ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี"ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๑๕๓] อนาปตฺติ: สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

๘. กุมารีภูตวคฺค ๘. อฏฺฐมสิกฺขาปท

[๑๑๕๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา สิกฺขมานา ถุลฺลนนฺทํ ภิกฺขุนึ อุปสงฺกมิตฺวา อุปสมฺปทํ ยาจิ. ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ตํ สิกฺขมานํ เอตทโวจ "สเจ มํ ตฺวํ อยฺเย เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปติ, น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรติ. อถ โข สา สิกฺขมานา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา สิกฺขมานํ 'สเจ มํ ตฺวํ อยฺเย เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี'ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปสฺสติ, น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ "สเจ มํ ตฺวํ อยฺเย เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปติ, น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กโรตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ "สเจ มํ ตฺวํ อยฺเย เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ วตฺวา เนว วุฏฺฐาเปสฺสติ, น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๕๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี สิกฺขมานํ 'สเจ มํ ตฺวํ อยฺเย เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสิ, เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามี'ติ วตฺวา สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินี เนว วุฏฺฐาเปยฺย, น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๕๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

สิกฺขมานา นาม เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา.

สเจ มํ ตฺวํ อยฺเย เทฺว วสฺสานิ อนุพนฺธิสฺสสีติ: เทฺว สํวจฺฉรานิ อุปฏฺฐหิสฺสตีติ.

เอวาหนฺตํ วุฏฺฐาเปสฺสามีติ: เอวาหนฺตํ อุปสมฺปาเทสฺสามิ.

สา ปจฺฉา อนนฺตรายิกินีติ: อสติ อนฺตราเย.

เนว วุฏฺฐาเปยฺยาติ: น สยํ วุฏฺฐาเปยฺย.

น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กเรยฺยาติ: น อญฺญํ อาณาเปยฺย. "เนว วุฏฺฐาเปสฺสามิ น วุฏฺฐาปนาย อุสฺสุกฺกํ กริสฺสามี"ติ ธุรํ นิกฺขิตฺตมตฺเต อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๑๕๗] อนาปตฺติ: สติ อนฺตราเย, ปริเยสิตฺวา น ลภติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

อฏฺฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๘. กุมารีภูตวคฺค ๙. นวมสิกฺขาปท

[๑๑๕๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี ปุริสสํสคฺคฺจ กุมารกสํสคฺคฺจ จณฺฑึ โสกาวาสं จณฺฑกาลิ สิกฺขมานं วุฏฺฐาเปติ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถं หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา ปุริสสํสคฺคฺจ กุมารกสํสคฺคฺจ จณฺฑึ โสกาวาสं จณฺฑกาลิ สิกฺขมานं วุฏฺฐาเปสฺสตี"ติ

ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคนนฺทา ภิกฺขุนี ปุริสสญฺญิสฺส กุมารกสญฺญิสฺส จณฺฑิโสกาวาสํ จณฺฑกาลิ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปตีติ[๑] สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคนนฺทา ภิกฺขุนี ปุริสสญฺญิสฺส กุมารกสญฺญิสฺส จณฺฑิโสกาวาสํ จณฺฑกาลิ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๕๙] "ยา ปน ภิกฺขุนี ปุริสสญฺญิสฺส กุมารกสญฺญิสฺส จณฺฑิโสกาวาสํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๖๐] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ปุริโส นาม ปตฺตวีสติวสฺโส. กุมารโก นาม อปฺปตฺตวีสติวสฺโส. สญฺญา นาม อนนุโลมิเกน กายิกวาจสิเกน สญฺญา. จณฺฑี นาม โกธนา วุจฺจติ.

โสกาวาสา นาม ปเรสํ ทุกฺขํ อุปฺปาเทติ, โสกํ อาวหตีติ. สิกฺขมานา นาม เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา. วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย.

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณนํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๖๑] อนาปตฺติ: อชานนฺติ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

นวมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑ ฉ.ม. อิ. วุฏฺฐาเปสฺสตี

๙. กุมารีภูตวคฺค　๑๐. ทสมสิกฺขาปท

[๑๑๖๒] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มาตาปิตูหิปิ สามิเกนปิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปติ. มาตาปิตโรปิ สามิโกปิ อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา อเมฺหหิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย มาตาปิตูนมฺปิ สามิกสฺสปิ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ถุลฺลนนฺทา มาตาปิตูหิปิ สามิเกนปิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มาตาปิตูหิปิ สามิเกนปิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ถุลฺลนนฺทา ภิกฺขุนี มาตาปิตูหิปิ สามิเกนปิ อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๖๓] "ยา ปน ภิกฺขุนี มาตาปิตูหิ วา สามิเกน วา อนนุญฺญาตํ สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๖๔] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

มาตาปิตโร นาม ชนกา วุจฺจนฺติ. สามิโก นาม เยน ปริคฺคหิตา โหติ. อนนุญฺญาตาติ: อนาปุจฺฉา. สิกฺขมานา นาม เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา. วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย.

"วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณนํ วา อาจรินึ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ

ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๖๕] อนาปตฺติ: อชานนฺตี วุฏฺฐาเปติ, อปโลเกตฺวา วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทสมสิกฺขาปทं นิฏฺฐิตं.

---

๘. กุมารีภูตวคฺค ๑๑. เอกาทสมสิกฺขาปท

[๑๑๖๖] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคนฺทา ภิกฺขุนิ "สิกฺขมานं วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ เถเร ภิกฺขู สนฺนิปาเตตฺวา ปหูตं ขาทนียं โภชนียं ปฏิยาเทตฺวา "น ตาวาหं อยฺยา สิกฺขมานं วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ เถเร ภิกฺขู อุยฺโยเชตฺวา เทวทตฺตं โกกาลิกं กฏโมรกติสฺสกं[๑] ขณฺฑเทวิยา ปุตฺตं สมุทฺททตฺตं สนฺนิปาเตตฺวา สิกฺขมานं วุฏฺฐาเปสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม อยฺยา ฉพฺพคฺคนฺทา ปาริวาสิกจฺฉนฺททาเนน สิกฺขมานं วุฏฺฐาเปสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺเขเว ฉพฺพคฺคนฺทา ภิกฺขุนิ ปาริวาสิกจฺฉนฺททาเนน สิกฺขมานं วุฏฺฐาเปตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺเขเว ฉพฺพคฺคนฺทา ภิกฺขุนิ ปาริวาสิกจฺฉนฺททาเนน สิกฺขมานं วุฏฺฐาเปสฺสติ; เนตं ภิกฺเขเว อปฺปสนฺนานं วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺเขเว ภิกฺขุนิโย อิมं สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

---

๑ ฉ. ม. กฏโมทกติสฺสกं

[๑๑๖๗] "ยา ปน ภิกฺขุนี ปาริวาสิกจฺฉนฺททาเนน สิกฺขมานํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๖๘] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ปาริวาสิกจฺฉนฺททาเนนาติ: วุฏฺฐิตาย ปริสาย. สิกฺขมานา นาม เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา. วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย. "วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณํ วา อาจรินิ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ฉตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๖๙] อนาปตฺติ: อวุฏฺฐิตาย ปริสาย วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

เอกาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๘. กุมารีภูตวคฺค ๑๒. ทฺวาทสมสิกฺขาปท

[๑๑๗๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปนฺติ, อุปสฺสโย น สมฺมติ. มนุสฺสา[๑] อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ, อุปสฺสโย น สมฺมติ"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา

---

๑ สี. มนุสฺสา วิหารจาริกं อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา

อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๗๑] "ยา ปน ภิกฺขุนี อนุวสฺสํ วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๗๒] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อนุวสฺสนฺติ: อนุสํวจฺฉรํ. วุฏฺฐาเปยฺยาติ: อุปสมฺปาเทยฺย. "วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณนํ วา อาจรินิ วา ปตฺตํ วา จีวรํ วา ปริเยสติ, สีมํ วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ฌตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๗๓] อนาปตฺติ: เอกนฺตริกํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๘. กุมารีภูตวคฺค ๑๓. เตรสมสิกฺขาปท

[๑๑๗๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ[๑] เทฺว วุฏฺฐาเปนฺติ, อุปสฺสโย

---

๑ อิ. เอกวสฺสํ; เอวมุปริปิ

ตเถว น สมฺมติ. มนุสฺสา[๑] ตเถว อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ, อุปสฺสโย ตเถว น สมฺมตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๗๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี เอกํ วสฺสํ เทฺว วุฏฺฐาเปยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๗๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

เอกํ วสฺสนฺติ: เอกํ สංวจฺฉรํ. เทฺว วุฏฺฐาเปยฺยาติ: เทฺว อุปสมฺปาเทยฺย.

"เทฺว วุฏฺฐาเปสฺสามี"ติ คณึ วา อาจารินึ วา ปตฺตํ วา จีวรं วา ปริเยสติ, สึมं วา สมฺมนฺนติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. ฉตฺติยา ทุกฺกฏํ. ทฺวีหิ กมฺมวาจาหิ ทุกฺกฏา. กมฺมวาจาปริโยสาเน อุปชฺฌายาย อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. คณสฺส จ อาจรินิยา จ อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

[๑๑๗๗] อนาปตฺติ: เอกนฺตริกํ เอกํ วุฏฺฐาเปติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

เตรสมสิกฺขาปทं นิฏฺฐิตं.

กุมารีภูตวคฺโค อฏฺฐโม.

---

๑ สี. มนุสฺสา วิหารจาริกं อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา

๔. ฉตฺตุปาหนวคฺค ๑. ปฐมสิกฺขาปท

[๑๑๗๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ฉตฺตุปาหนํ ธาเรสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

"ยา ปน ภิกฺขุนี ฉตฺตุปาหนํ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

เอวญฺหิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติ.

[๑๑๗๙] เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี คิลานา โหติ, ตสฺสา วินา ฉตฺตุปาหนํ น ผาสุ โหติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ ฯ เป ฯ อนุชานามิ ภิกฺขเว คิลานาย ภิกฺขุนิยา ฉตฺตุปาหนํ. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๘๐] "ยา ปน ภิกฺขุนี อคิลานา ฉตฺตุปาหนํ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๘๑] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อคิลานา นาม ยสฺสา วินา ฉตฺตุปาหนํ ผาสุ โหติ.

คิลานา นาม ยสฺสา วินา ฉตฺตุปาหนํ น ผาสุ โหติ.

ฉตฺตํ นาม ตีณิ ฉตฺตานิ: เสตจฺฉตฺตํ กิลญฺชจฺฉตฺตํ ปณฺณจฺฉตฺตํ มณฺฑลพนฺธํ สลากพนฺธํ.[๑] ธาเรยฺยาติ: สกึปิ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๑๘๒] อคิลานา อคิลานสญฺญา ฉตฺตุปาหนํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อคิลานา เวมติกา ฉตฺตุปาหนํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อคิลานา คิลานสญฺญา ฉตฺตุปาหนํ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ฉตฺตํ ธาเรติ น อุปาหนํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อุปาหนํ ธาเรติ น ฉตฺตํ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. คิลานา อคิลานสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. คิลานา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. คิลานา คิลานสญฺญา อนาปตฺติ.

[๑๑๘๓] อนาปตฺติ: คิลานาย, อาราเม อารามุปจาเร ธาเรติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปฐมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๙. ฉตฺตุปาหนวคฺค　　๒. ทุติยสิกฺขาปท

[๑๑๘๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ

---

๑ ฉ. ม. มณฺฑลพทฺธํ สลากพทฺธํ

คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อถโข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายิสฺสนฺตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ยาเนน ยายิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

"ยา ปน ภิกฺขุนี ยาเนน ยาเยยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

เอวญฺหิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติ.

[๑๑๘๕] เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี คิลานา โหติ, น สกฺโกติ ปทสา คนฺตุํ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุํ ฯเปฯ อนุชานามิ ภิกฺขเว คิลานาย ภิกฺขุนิยา ยานํ. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๘๖] "ยา ปน ภิกฺขุนี อคิลานา ยาเนน ยาเยยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๘๗] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อคิลานา นาม สกฺโกติ ปทสา คนฺตุํ.

คิลานา นาม น สกฺโกติ ปทสา คนฺตุํ.

ยานํ นาม วยฺหํ รโถ สกฏํ สนฺทมานิกา สิวิกา ปาฏงฺกี.

ยาเยยฺยาติ: สกึปี ยาเนน ยายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๑๘๘] อคิลานา อคิลานสญฺญา ยาเนน ยายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อคิลานา

เวมติกา ยาเนน ยายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อคิลานา คิลานสญฺญา ยาเนน ยายติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

คิลานา อคิลานสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. คิลานา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. คิลานา คิลานสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๑๑๘๙] อนาปตฺติ: คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทุติยสิกฺขาปทำ นิฏฺฐิตำ.

๙. ฉฏฺฐปาหนวคฺค　๓. ตติยสิกฺขาปท

[๑๑๙๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยำ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี อญฺญตริสฺสา อิตฺถิยา กุลูปิกา โหติ. อถ โข สา อิตฺถี ตำ ภิกฺขุนิำ เอตทโวจ "หนฺทยฺเย อิมำ สงฺฆาณิำ อมุกาย นาม อิตฺถิยา เทหี"ติ. อถ โข สา ภิกฺขุนี "สเจหำ ปตฺเตน อาทาย คจฺฉามิ วิสฺสโร เม ภวิสฺสตี"ติ ปฏิมุญฺจิตฺวา อคมาสิ. ตสฺสา รถิยาย สุตฺตเก ฉินฺเน วิปฺปกิริำสุ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถ[1] หิ นาม ภิกฺขุนิโย สงฺฆาณิำ ธาเรสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุำ โข ภิกฺขุนิโย เตสำ มนุสฺสานำ อุชฺฌายนฺตานำ ขิยฺยนฺตานำ วิปาเจนฺตานำ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถำ หิ นาม ภิกฺขุนี สงฺฆาณิำ ธาเรสฺสตี"ติ ฯเปฯ สจฺจำ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี สงฺฆาณิำ ธาเรตีติ. สจฺจำ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถำ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี สงฺฆาณิำ ธาเรสฺสติ; เนตำ ภิกฺขเว

---

๑ ฉ. ม. อิ. ธาเรตีติ

อปฺปสนฺนานำ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมำ สิกฺขาปทำ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๙๑] "ยา ปน ภิกฺขุนี สงฺฆาณึ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๙๒] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยำ อิมสฺมิำ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

สงฺฆาณิ นาม ยา กาจิ กฏฺฐปคา.

ธาเรยฺยาติ: สกิปิ ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๑๙๓] อนาปตฺติ: อาพาธปจฺจยา, กฏิสุตฺตกำ ธาเรติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ตติยสิกฺขาปทำ นิฏฺฐิตำ.

---

๙. ฉตฺตุปาหนวคฺค ๔. จตุตฺถสิกฺขาปท

[๑๑๙๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยำ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการำ ธาเรนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถำ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการำ ธาเรสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุำ โข ภิกฺขุนิโย เตสำ มนุสฺสานำ อุชฺฌายนฺตานำ ขิยฺยนฺตานำ วิปาเจนฺตานำ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถำ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการำ ธาเรสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจำ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการำ ธาเรนฺตีติ. สจฺจำ

ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อิตฺถาลงฺการํ ธาเรสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๙๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี อิตฺถาลงฺการํ ธาเรยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๑๙๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อิตฺถาลงฺกาโร นาม สีสูปโค คีวูปโค หตฺถูปโค ปาทูปโค กฏิปโค. ธาเรยฺยาติ: ธาเรติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๑๙๗] อนาปตฺติ: อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

จตุตฺถสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๕. ฉตฺตุปาหนวคฺค　๕. ปญฺจมสิกฺขาปท

[๑๑๙๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปี คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุํ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายิสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย

คนฺธวณฺณเกน นหายนฺตีติ. สญฺจิ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย คนฺธวณฺณเกน นหายิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๑๙๙] "ยา ปน ภิกฺขุนี คนฺธวณฺณเกน นหาเยยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๒๐๐] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

คนฺโธ นาม โย โกจิ คนฺโธ. วณฺณกํ นาม ยงฺกิญฺจิ วณฺณกํ. นหาเยยฺยาติ: นหายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๒๐๑] อนาปตฺติ: อาพาธปจฺจยา, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปญฺจมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๙. ฉตฺตุปาหนวคฺค ๖. ฉฏฺฐสิกฺขาปท

[๑๒๐๒] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นหายนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปิญฺญาเกน นหายิสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา

ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปีณฺยาเกน นหายิสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปีณฺยาเกน นหายนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย วาสิตเกน ปีณฺยาเกน นหายิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๒๐๓] "ยา ปน ภิกฺขุนี วาสิตเกน ปีณฺยาเกน นหาเยยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๒๐๔] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

วาสิตกํ นาม ยงฺกิญฺจิ คนฺธวาสิตกํ. ปีณฺยากํ นาม ติลปีฏฺฐํ วุจฺจติ. นหาเยยฺยาติ: นหายติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. นหานปริโยสาเน อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๒๐๕] อนาปตฺติ: อาพาธปจฺจยา, ปกติปีณฺยาเกน นหายติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ฉฏฺฐสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๙. ฉตฺตุปาหนวคฺค　๗. สตฺตมสิกฺขาปท

[๑๒๐๖] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปีณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข สมเยน ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปี ปริมทฺทาเปนฺติปี. มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ

"กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปี ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปี, เสยฺยถาปี คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปี ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปี ปริมทฺทาเปนฺติปีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปี ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปี; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๒๐๗] "ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุนิยา อุมฺมทฺทาเปยฺย วา ปริมทฺทาเปยฺย วา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๒๐๘] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ภิกฺขุนิยาติ: อญฺญาย ภิกฺขุนิยา. อุมฺมทฺทาเปยฺย วาติ: อุมฺมทฺทาเปติ,[๑] อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. ปริมทฺทาเปยฺย วาติ: สมฺพาหาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๒๐๙] อนาปตฺติ: คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

สตฺตมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑ ฉ. อุพฺพฏฺฏาเปติ

๔. ฉตฺตุปาหนวคฺค ๔-๔-๑๐. อฏฺฐม-นวม-ทสมสิกฺขาปท

[๑๒๑๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย สิกฺขมานาย อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺติปิ ฯ เป ฯ สามเณริยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺติปิ ฯ เป ฯ คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ, ปริมทฺทาเปนฺติปิ. มนุสฺสา วิหารจาริกํ อาหิณฺฑนฺตา ปสฺสิตฺวา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปิ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปิ"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปนฺติปิ ปริมทฺทาเปนฺติปีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปสฺสนฺติปิ ปริมทฺทาเปสฺสนฺติปิ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๒๑๑] "ยา ปน ภิกฺขุนี (สิกฺขมานาย ฯ เป ฯ สามเณริยา ฯ เป ฯ) คิหินิยา อุมฺมทฺทาเปยฺย วา ปริมทฺทาเปยฺย วา, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๒๑๒] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

สิกฺขมานา นาม เทฺว วสฺสานิ ฉสุ ธมฺเมสุ สิกฺขิตสิกฺขา.

สามเณรี นาม ทสสิกฺขาปทิกา.

คิหินี นาม อาคารินี วุจฺจติ.

อุมฺมทฺทาเปยฺย วาติ: อุมฺมทฺทาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

ปริมทฺทาเปยฺย วาติ: สมฺพาหาเปติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๒๑๓] อนาปตฺติ: อาพาธปจฺจยา,[1] อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

อฏฺฐม-นวม-ทสมสิกฺขาปทานิ นิฏฺฐิตานิ.

---

๙. ฉตฺตุปาหนวคฺค ๑๑. เอกาทสมสิกฺขาปท

[๑๒๑๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺติ. ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทิสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีทิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๒๑๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี ภิกฺขุสฺส ปุรโต อนาปุจฺฉา อาสเน นิสีเทยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๒๑๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

ภิกฺขุสฺส ปุรโตติ: อุปสมฺปนฺนสฺส ปุรโต. อนาปุจฺฉาติ: อนปโลเกตฺวา.

---

๑ ฉ.ม. คิลานาย

อาสเน นิสีเทยฺยาติ: อนฺตมโส ฉมายมฺปิ[1] นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๒๑๗] อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสฺสญฺญา อาสเน นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนาปุจฺฉิเต เวมติกา อาสเน นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสฺสญฺญา อาสเน นิสีทติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสฺสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสฺสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๑๒๑๘] อนาปตฺติ: อาปุจฺฉา อาสเน นิสีทติ, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

เอกาทสมสิกฺขาปทำ นิฏฺฐิตำ.

---

๙. ฉฏฺฐปาหนวคฺค ๑๒. ทุวาทสมสิกฺขาปท

[๑๒๑๙] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยำ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตำ ภิกฺขุำ ปญฺหำ ปุจฺฉนฺติ. ภิกฺขู อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถำ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตำ ภิกฺขุำ ปญฺหำ ปุจฺฉิสฺสนฺตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจำ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตำ ภิกฺขุำ ปญฺหำ ปุจฺฉนฺตีติ. สจฺจำ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถำ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อโนกาสกตำ ภิกฺขุำ ปญฺหำ ปุจฺฉิสฺสนฺติ; เนตำ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานำ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมำ สิกฺขาปทำ อุทฺทิสนฺตุ-

---

๑ ฉ. ม. อิ. ฉมายปี

[๑๒๒๐] "ยา ปน ภิกฺขุนี อโนกาสกตํ ภิกฺขุ๋ ปญฺหํ ปุจฺเฉยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๒๒๑] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยํ อิมสฺมิ๋ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อโนกาสกตนฺติ: อนาปุจฺฉา. ภิกฺขุนฺติ: อุปสมฺปนฺนํ. ปญฺหํ ปุจฺเฉยฺยาติ: สุตฺตนฺเต โอกาสํ การาเปตฺวา วินยํ วา อภิธมฺมํ วา ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. วินเย โอกาสํ การาเปตฺวา สุตฺตนฺตํ วา อภิธมฺมํ วา ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อภิธมฺเม โอกาสํ การาเปตฺวา สุตฺตนฺตํ วา วินยํ วา ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

[๑๒๒๒] อนาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา ปญฺหํ ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนาปุจฺฉิเต เวมติกา ปญฺหํ ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อนาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา ปญฺหํ ปุจฺฉติ, อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

อาปุจฺฉิเต อนาปุจฺฉิตสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาปุจฺฉิเต เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อาปุจฺฉิเต อาปุจฺฉิตสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๑๒๒๓] อนาปตฺติ: โอกาสํ การาเปตฺวา ปุจฺฉติ, อโนทิสฺส โอกาสํ การาเปตฺวา ยตฺถ กตฺถจิ ปุจฺฉติ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ทฺวาทสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๙. ฉตฺตุปาหนวคฺค　๑๓. เตรสมสิกฺขาปท

[๑๒๒๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรา ภิกฺขุนี อสงฺกจฺฉิกา[๑] คามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิ. ตสฺสา รถิยาย วาตมณฺฑลิกา สงฺฆาฏิโย อุกฺขิปิสุ. มนุสฺสา อุกฺกุฏฺฐึ อกํสุ "สุนฺทรา อยฺยาย ถนุทรา"ติ.[๒] สา ภิกฺขุนี มนุสฺเสหิ อุปฺผณฺฑิยมานา มงฺกุ อโหสิ. อถ โข สา ภิกฺขุนี อุปสงฺกมิตฺวา ภิกฺขุนีนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสิ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนี อสงฺกจฺฉิกา คามํ ปวิสิสฺสตี"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ภิกฺขุนี อสงฺกจฺฉิกา คามํ ปวิสตีติ.[๓] สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ภิกฺขุนี อสงฺกจฺฉิกา คามํ ปวิสิสฺสติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๒๒๕] "ยา ปน ภิกฺขุนี อสงฺกจฺฉิกา คามํ ปวิเสยฺย, ปาจิตฺติยนฺ"ติ.

[๑๒๒๖] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยं อิมสฺมิं อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อสงฺกจฺฉิกาติ: วินา สงฺกจฺฉิกं.

สงฺกจฺฉิกं นาม อธกฺขกं อุพฺภนาภิ, ตสฺส ปฏิจฺฉาทนตฺถาย.

คามํ ปวิเสยฺยาติ: ปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส ปริกฺเขปं อติกฺกมนฺติยา[๔] อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส. อปริกฺขิตฺตสฺส คามสฺส อุปจารं โอกฺกมนฺติยา อาปตฺติ ปาจิตฺติยสฺส.

---

๑ ฉ. ม. อสงฺกจฺจิกา　　๒ ก. สุนฺทโร อยฺยาย ถนุทโรติ
๓ ฉ. ม. อิ. ปาวิสีติ　　๔ ฉ. ม. อิ. อติกาเมนฺติยา

[๑๒๒๗] อนาปตฺติ: อจฺฉินฺนจีวริกาย, นฏฺฐจีวริกาย, ติลานาย, อสฺติยา.[๑] อชานนฺติยา, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

เตรสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

ฉตฺตุปาหนวคฺโค นวโม.

อุทฺทิฏฺฐา โข อยฺยาโย ฉสฏฺฐิสตา ปาจิตฺติยา ธมฺมา. ตตฺถยฺยาโย ปุจฺฉามิ กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา ? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา ? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา ? ปริสุทฺเธตฺถยฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตํ ธารยามีติ.

ขุทฺทกํ สมตฺตํ.

ภิกฺขุนีวิภงฺเค

ปาจิตฺติยกณฺฑํ นิฏฺฐิตํ.

---

๑ ฉ.ม. อสฺสติยา

๕. ปาฏิเทสนียกณฺฑ

อิเม โข ปนายฺยาโย อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ.

๑. ปฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปท

[๑๒๒๘] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ, กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ, กสฺส สาทุ น รุจฺจตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเปฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺตี"ติ ฯเปฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเปฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเปฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

"ยา ปน ภิกฺขุนี สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺเชยฺย, ปฏิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกฺขุนิยา 'คารยฺหं อยฺเย ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียं ตं ปฏิเทเสมี"ติ.

เอวญฺหิทं ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทं ปญฺญตฺตํ โหติ.

[๑๒๒๙] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย คิลานา โหนฺติ. คิลานปุจฺฉิกา ภิกฺขุนิโย คิลานา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุ "กจฺจิ อยฺเย ขมนียं, กจฺจิ ยาปนียนฺ"ติ. ปุพฺเพ มยํ อยฺเย สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชาม, เตน โน ผาสุ โหติ, อิทานิ ปน "ภควตา ปฏิกฺขิตฺตนฺ"ติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น วิญฺญาเปม, เตน โน น ผาสุ โหตีติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ ฯเปฯ อนุชานามิ ภิกฺขเว คิลานาย ภิกฺขุนิยา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตุํ. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมं สิกฺขาปทं อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๒๓๐] "ยา ปน ภิกฺขุนี อคิลานา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺเชยฺย, ปฏิเทเสตพฺพํ ตาย ภิกฺขุนิยา 'คารยฺหं อยฺเย ธมฺมํ อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียํ ตํ ปฏิเทเสมี"ติ.

[๑๒๓๑] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯเปฯ ภิกฺขุนีติ: ฯเปฯ อยํ อิมสฺมึ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อคิลานา นาม ยสฺสา วินา สปฺปินา ผาสุ โหติ.

คิลานา นาม ยสฺสา วินา สปฺปินา น ผาสุ โหติ.

สปฺปี นาม โคสปฺปี วา อชิกาสปฺปี วา มหิสสปฺปี[1] วา, เยสं มंสं กปฺปติ, เตสं สปฺปี.

อคิลานา อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏं. ปฏิลาเภน "ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

[๑๒๓๒] อคิลานา อคิลานสญฺญา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส. อคิลานา เวมติกา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส. อคิลานา คิลานสญฺญา สปฺปึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

คิลานา อคิลานสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. คิลานา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. คิลานา คิลานสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๑๒๓๓] อนาปตฺติ: คิลานาย, คิลานา หุตฺวา วิญฺญาเปตฺวา อคิลานา ภุญฺชติ,

---

๑ ฉ. ม. มหิสสปฺปี

คิตานาย เสสกํ ภุญฺชติ, ฉาตกานํ, ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

---

๒. ทุติยาทิปาฏิเทสนียสิกฺขาปท

[๑๒๓๔] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย เตลํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ ฯเป ฯ มธุ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ ฯเป ฯ ผาณิตํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ ฯเป ฯ มจฺฉํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ ฯเป ฯ มํสํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ ฯเป ฯ ขีรํ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ ฯเป ฯ ทธิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม ภิกฺขุนิโย ทธิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ, กสฺส สมฺปนฺนํ น มนาปํ, กสฺส สาทุ น รุจฺจตี"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯเป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถญฺหิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺตี"ติ ฯเป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯเป ฯ กถญฺหิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ทธิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯเป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

"ยา ปน ภิกฺขุนี ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺเชยฺย, ปฏิเทเสตพฺพํ තාย ภิกฺขุนิยา 'คารยฺหं อยฺเย ธมฺมं อาปชฺชึ อสปฺปายํ ปาฏิเทสนียं ตं ปฏิเทเสมี"ติ.

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติ.

[๑๒๓๕] เตน โข ปน สมเยน ภิกฺขุนิโย คิลานา โหนฺติ. คิลานปุจฺฉิกา ภิกฺขุนิโย คิลานา ภิกฺขุนิโย เอตทโวจุ๋ "กจฺจิ อยฺเย ขมนียํ, กจฺจิ ยาปนียนฺ"ติ. ปุพฺเพ มยํ อยฺเย ทธิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิมฺหา,[๑] เตน โน ผาสุ โหติ, อิทานิ ปน "ภควตา ปฏิกฺขิตฺตนฺ"ติ กุกฺกุจฺจายนฺตา น วิญฺญาเปม, เตน โน น ผาสุ โหตีติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ๋ ฯ เป ฯ อนุชานามิ ภิกฺขเว คิลานาย ภิกฺขุนิยา ทธิ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชิตุ๋. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

[๑๒๓๖] "ยา ปน ภิกฺขุนี อคิลานา (เตลํ ฯ เป ฯ มธุ๋ ฯ เป ฯ ผาณิตํ ฯ เป ฯ มจฺฉ๋ ฯ เป ฯ มํสํ ฯ เป ฯ ขีรุ๋ ฯ เป ฯ) ทธิ๊ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺเชยฺย, ปฏิเทเสตพฺพ๋ ตาย ภิกฺขุนิยา 'คารยฺห๋ อยฺเย ธมฺมุ๋ อาปชฺชิ๋ อสปฺปายุ๋ ปาฏิเทสนีย๋, ตุ๋ ปฏิเทเสมี"ติ.

[๑๒๓๗] ยา ปนาติ: ยา ยาทิสา ฯ เป ฯ ภิกฺขุนีติ: ฯ เป ฯ อยุ๋ อิมสฺมิ๋ อตฺเถ อธิปฺเปตา ภิกฺขุนีติ.

อคิลานา นาม, ยสฺสา วินา ทธินา ผาสุ โหติ.

คิลานา นาม ยสฺสา วินา ทธินา น ผาสุ โหติ.

เตลํ นาม ติลเตลุ๋ สาสปเตลุ๋ มธุกเตลุ๋ เอรณฺฑเตลุ๋ วสาเตลุ๋.

มธุ นาม มกฺขิกามธุ. ผาณิตุ๋ นาม อุจฺฉุมฺหา นิพฺพตฺตุ๋. มจฺโฉ นาม โอทโก วุจฺจติ. มํสุ๋ นาม เยสุ๋ มํสุ๋ กปฺปติ, เตสุ๋ มํสุ๋. ขีรุ๋ นาม โคขีรุ๋ วา อชิกาขีรุ๋ วา มหิสีขีรุ๋ วา,[๒] เยสุ๋ มํสุ๋ กปฺปติ, เตสุ๋ ขีรุ๋. ทธิ นาม เตสญฺเญว ทธิ.

๑ ก. ภุญฺชาม ๒ ฉ ม. มาหิสีขีรุ๋

อคิลานา อตฺตโน อตฺถาย วิญฺญาเปติ, ปโยเค ทุกฺกฏํ. "ปฏิลาเภน ภุญฺชิสฺสามี"ติ ปฏิคฺคณฺหาติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. อชฺโฌหาเร อชฺโฌหาเร อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

[๑๒๓๘] อคิลานา อคิลานสญฺญา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส. อคิลานา เวมติกา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส. อคิลานา คิลานสญฺญา ทธึ วิญฺญาเปตฺวา ภุญฺชติ, อาปตฺติ ปาฏิเทสนียสฺส.

คิลานา อคิลานสญฺญา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. คิลานา เวมติกา, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส. คิลานา คิลานสญฺญา, อนาปตฺติ.

[๑๒๓๙] อนาปตฺติ: คิลานาย, คิลานา หุตฺวา วิญฺญาเปตฺวา อคิลานา ภุญฺชติ, คิลานาย เสสกํ ภุญฺชติ, ญาตกานํ, ปวาริตานํ, อญฺญสฺสตฺถาย, อตฺตโน ธเนน, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

อฏฺฐมปาฏิเทสนียสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

อุทฺทิฏฺฐา โข อยฺยาโย อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา ธมฺมา. ตตฺถยฺยาโย ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา? ปริสุทฺเธตฺถยฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตं ธารยามีติ.

ภิกฺขุนีวิภงฺเค

ปาฏิเทสนียกณฺฑํ นิฏฺฐิตํ.

๖. เสขิยกณฺฑ

อิเม โข ปนายฺยาโย เสขิยา ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ.

๑ ปริมณฺฑลวคฺค

[๑๒๔๐] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺพนฺตา[๑] นิวาเสนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺพนฺตา[๑] นิวาเสสฺสนฺติ, เสยฺยถาปิ คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺพนฺตา นิวาเสสฺสนฺติ"ติ ฯ เป ฯ สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺพนฺตา นิวาเสนฺตีติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย ปุรโตปิ ปจฺฉโตปิ โอลมฺพนฺตา นิวาเสสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

"ปริมณฺฑลํ นิวาเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา"ติ.

ปริมณฺฑลนฺติ นิวาเสตพฺพํ นาภิมณฺฑลํ ชานุมณฺฑลํ ปฏิจฺฉาเทนฺติยา. ยา อนาทริยํ ปฏิจฺจ ปุรโต วา ปจฺฉโต วา โอลมฺพนฺตา นิวาเสติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

อนาปตฺติ: อสญฺจิจฺจ, อสติยา, อชานนฺติยา, คิลานาย, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, อาทิกมฺมิกายาติ. สงฺเขโป.

---

๑ ฉ.ม. โอลมฺเพนฺตี

๗. ปาทุกวคฺค

[๑๒๔๑] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปี ปสฺสาวมฺปี เขฬมฺปี กโรนฺติ. มนุสฺสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปี ปสฺสาวมฺปี เขฬมฺปี กริสฺสนฺติ, เสยฺยถาปี คิหินิโย กามโภคินิโย"ติ. อสฺโสสุ โข ภิกฺขุนิโย เตสํ มนุสฺสานํ อุชฺฌายนฺตานํ ขิยฺยนฺตานํ วิปาเจนฺตานํ. ยา ตา ภิกฺขุนิโย อปฺปิจฺฉา ฯ เป ฯ ตา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ "กถํ หิ นาม ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปี ปสฺสาวมฺปี เขฬมฺปี กริสฺสนฺตี"ติ. อถ โข ตา ภิกฺขุนิโย ภิกฺขูนํ เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. ภิกฺขู ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ. อถ โข ภควา ฯ เป ฯ ภิกฺขู ปฏิปุจฺฉิ "สจฺจํ กิร ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปี ปสฺสาวมฺปี เขฬมฺปี กโรนฺตี"ติ. สจฺจํ ภควาติ. วิครหิ พุทฺโธ ภควา ฯ เป ฯ กถํ หิ นาม ภิกฺขเว ฉพฺพคฺคิยา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปี ปสฺสาวมฺปี เขฬมฺปี กริสฺสนฺติ; เนตํ ภิกฺขเว อปฺปสนฺนานํ วา ปสาทาย ฯ เป ฯ เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

"น อุทเก อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา"ติ.

เอวญฺหิทํ ภควตา ภิกฺขูนีนํ สิกฺขาปทํ ปญฺญตฺตํ โหติ.

เตน โข ปน สมเยน คิลานา ภิกฺขุนิโย อุทเก อุจฺจารมฺปี ปสฺสาวมฺปี เขฬมฺปี กาตุํ กุกฺกุจฺจายนฺติ. ภควโต เอตมตฺถํ อาโรเจสุ ฯ เป ฯ อนุชานามิ ภิกฺขเว คิลานาย ภิกฺขุนิยา อุทเก อุจฺจารมฺปี ปสฺสาวมฺปี เขฬมฺปี กาตุํ. เอวญฺจ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุนิโย อิมํ สิกฺขาปทํ อุทฺทิสนฺตุ-

"น อุทเก อคิลานา อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กริสฺสามีติ สิกฺขา กรณียา"ติ.

น อุทเก อคิลานาย อุจฺจาโร วา ปสฺสาโว วา เขโฬ วา กาตพฺโพ. ยา อนาทริยํ ปฏิจฺจ อุทเก อคิลานา อุจฺจารํ วา ปสฺสาวํ วา เขฬํ วา กโรติ, อาปตฺติ ทุกฺกฏสฺส.

อนาปตฺติ: อสญฺจิจฺจ, อสติยา, อชานนฺติยา, คิลานาย, ถเล กโต อุทกํ โอตฺถรติ, อาปทาสุ, อุมฺมตฺติกาย, ขิตฺตจิตฺตาย, เวทนาฏฺฏาย, อาทิกมฺมิกายาติ.

ปณฺณรสมสิกฺขาปทํ นิฏฺฐิตํ.

ปาทุกวคฺโค ฉฏฺโฐ.

อุทฺทิฏฺฐา โข อยฺยาโย เสขิยา ธมฺมา. ตตฺถยฺยาโย ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา ? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา ? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา ? ปริสุทฺเธตฺถยฺยาโย, ตสฺมา ตุณฺหี. เอวเมตं ธารยามีติ.

เสขิยกณฺฑํ นิฏฺฐิตํ.

---

๗. อธิกรณสมถ

อิเม โข ปนายฺยาโย สตฺต อธิกรณสมถา ธมฺมา อุทฺเทสํ อาคจฺฉนฺติ.

[๑๒๔๒] อุปฺปนฺนุปฺปนฺนานํ อธิกรณานํ สมถาย วูปสมาย สมฺมุขาวินโย ทาตพฺโพ, สติวินโย ทาตพฺโพ, อมูฬฺหวินโย ทาตพฺโพ, ปฏิญฺญาตกรณํ,[๑] เยภุยฺยสิกา ตสฺสปาปิยสิกา, ติณวตฺถารโกติ.

อุทฺทิฏฺฐา โข อายฺยาโย สตฺต อธิกรณสมถา ธมฺมา. ตตฺถายฺยาโย ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา? ทุติยมฺปิ ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา? ตติยมฺปิ ปุจฺฉามิ, กจฺจิตฺถ ปริสุทฺธา? ปริสุทฺเธตฺถายฺยาโย, තස්මා තූණฺหී. เอวเมตं ธารยามีติ.

อธิกรณสมถา นิฏฺฐิตา.

อุทฺทิฏฺฐํ โข อายฺยาโย นิทานํ, อุทฺทิฏฺฐา อฏฺฐ ปาราชิกา ธมฺมา, อุทฺทิฏฺฐา สตฺตรส สงฺฆาทิเสสา ธมฺมา, อุทฺทิฏฺฐา ตีส นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ธมฺมา, อุทฺทิฏฺฐา ฉสฏฺฐิสตา ปาจิตฺติยา ธมฺมา, อุทฺทิฏฺฐา อฏฺฐ ปาฏิเทสนียา ธมฺมา, อุทฺทิฏฺฐา เสขิยา ธมฺมา, อุทฺทิฏฺฐา สตฺต อธิกรณสมถา ธมฺมา; เอตฺตกนฺตสฺส ภควโต สุตฺตาคตํ สุตฺตปริยาปนฺนํ อนฺวฑฺฒมาสํ อุทฺเทสं อาคจฺฉติ. තත්‍ර සබ්බෙහෙව සමග්ගෙහි සම්මොදමානෙහි අවිවදමානෙහි සික්ඛිතබ්බන්ති.

ภิกฺขุนีวิภงฺโค นิฏฺฐิโต.

---

๑ ฉ. ม. ปฏิญฺญาย กาเรตพฺพํ

ภิกฺขุนีวิภงฺเค

ปทานุกฺกโม

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
[อ]		อคพฺภินีส์ญฺญา	๑๐๗๐/๑๖๘
		อคมาสิ์	๖๘๕/๒๘; ๘๓๘/๘๑
อกตส์หายำ	๖๖๘/๑๑	อคามเก	๘๖๓/๑๓๕
อกปฺปิยำ	๖๕๖/๓; ๑๐๗๗/๑๗๐;	อคารำ	๖๘๐/๒๐; ๘๑๘/๑๑๘; ๑๐๐๑/๑๔๖
	๑๐๘๕/๑๗๗; ๑๑๑๑/๑๘๔; ๑๑๒๔/๑๘๘	อคิลานส์ญฺญา	๑๑๘๒/๒๐๘; ๑๒๓๒/๒๒๔; ๑๒๓๘/๒๒๗
อกรณีำ	๖๕๖/๓	อคิลานา	๑๑๗๘/๒๐๘; ๑๑๘๒/๒๐๘; ๑๒๓๐/๒๒๔; ๑๒๓๗/๒๒๖
อกวาฏพฺทฺช	๘๕๓/๑๓๐; ๑๐๑๑/๑๔๘	อคฺคนขา	๖๗๖/๑๕
อกำสุ	๑๒๒๔/๒๑๑	อคฺคมคฺคานิ	๖๘๘/๓๑; ๗๐๔/๓๓
อกาลจีวร	๗๓๘/๕๕; ๗๔๐/๕๖; ๘๑๑/๑๑๗	อคฺคเหสิ์	๑๑๑๕/๑๘๕
อกาลจีวรส์ญฺญา	๗๔๐/๕๖	อคฺฆนกำ	๖๘๔/๒๒
อกาสิ์	๘๑๕/๘๔	องฺคุลิสุ์	๘๑๒/๘๓
อกิตฺติ	๖๖๔/๘	อจิรวิพฺภนฺตา	๖๖๔/๘
อกุปฺเปน	๖๕๘/๔	อโจรีส์ญฺญา	๖๘๕/๒๓
อกฺโกส์วฺถูหิ	๑๐๓๐/๑๕๕	อจฺจาวทติ	๘๑๕/๘๔
อกฺโกสิ์ส์นฺติ	๑๐๒๘/๑๕๕	อจฺจาวทถ	๖๗๘/๑๘
อกฺโกสิำสุ	๑๐๒๘/๑๕๕	อจฺฉินฺทาเปยฺย	๗๔๔/๕๗
อกฺขนฺติยา	๗๒๗/๔๖; ๗๓๐/๔๘	อจฺฉินฺทิตฺวา	๗๓๗/๕๔
อกฺขมา	๑๐๘๐/๑๗๕; ๑๑๑๘/๑๘๖	อจฺฉินฺทิส์สฺติ	๗๔๓/๕๗
อกฺขรกฺขราย	๑๐๑๕/๑๕๐		
อกฺขราย	๑๐๑๕/๑๕๐		

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อจฺฉินฺเทยฺย	๗๔๔/๕๗
อจฺฉินฺนจีวริกาย	๘๘๖/๑๐๙; ๑๐๐๗/๑๔๘; ๑๒๒๗/๒๒๒
อจฺจเยน	๑๐๒๘/๑๕๕
อชานนฺตสฺส	๖๖๓/๘
อชานนฺตี	๖๗๗/๑๗; ๖๘๕/๒๓; ๑๑๖๑/๒๐๒; ๑๒๔๐/๒๒๘
อชิกาชิรํ	๑๒๓๗/๒๒๖
อชิกาสฺปฺปี	๑๒๓๑/๒๒๔
อชฺชวุชฺชเว	๙๘๘/๑๔๒
อชฺฌาปชฺชนฺติยา	๗๑๒/๓๘; ๗๓๐/๕๐
อชฺฌาปนฺนา	๖๖๔/๘
อชฺฌาวสฺติ	๖๘๐/๒๐; ๙๑๘/๑๑๙; ๕๗/๑๓๒; ๑๐๐๑/๑๔๖
อชฺฌุปคตา	๖๕๘/๔
อชฺโฌกาเส	๘๔๖/๙๕; ๘๕๖/๙๙
อชฺโฌหาเร	๗๐๖/๓๔; ๗๙๔/๗๘; ๘๒๒/๘๖; ๑๒๓๑/๒๒๕; ๑๒๓๗/๒๒๗; ๑๐๔๐/๑๕๙
อญฺชติ	๗๓๕/๕๓; ๑๐๗๗/๑๗๐; ๑๐๙๕/๑๗๘; ๑๑๒๔/๑๘๘
อญฺญตฺร	๖๘๓/๒๒; ๘๙๓/๑๑๑
อญฺญถตฺตาย	๖๕๖/๓; ๖๖๔/๙
อญฺญถา	๘๗๑/๑๐๕
อญฺญทตฺถิก	๗๕๘/๖๓; ๗๖๑/๖๔; ๗๖๓/๖๕
อญฺญทตฺถิกสฺญา	๗๖๑/๖๔; ๗๖๖/๖๖
อญฺญมญฺญสฺส	๗๓๐/๔๙
อญฺญวิหิตา	๘๔๑/๙๓
อญฺญสฺญา	๗๕๑/๖๐
อญฺญาสิ	๖๖๕/๙
อญฺญุทฺทิเสน	๗๕๘/๖๓; ๗๖๓/๖๕
อฏฺฏ	๖๘๐/๒๐
อฏฺฏการิกา	๖๘๐/๒๐
อฏฺฐารสวตฺถาย	๑๑๒๕/๑๘๘
อฏฺฐาสิ	๗๕๓/๖๑; ๘๑๐/๘๒
อฏฺฐิกาย	๘๒๖/๘๘
อฑฺฒเตยฺยกสฺปรมํ	๗๙๐/๗๕
อฑฺฒโยชเน	๙๖๗/๑๓๖
อฑฺฒมาพฺภโกฏนฺ	๗๓๕/๕๒
อติกฺกนฺตปฺปมาณา	๙๘๕/๑๔๑
อติกฺกนฺตสญฺญา	๗๓๖/๕๔; ๙๐๐/๑๑๓
อติกฺกมนฺติยา	๘๕๖/๙๙; ๑๐๑๐/๑๔๙; ๑๐๒๕/๑๕๓; ๑๒๒๖/๒๒๑
อติกฺกาเมติ	๘๙๖/๑๑๒; ๙๒๒/๑๒๑
อติกฺกาเมตฺวา	๘๘๙/๑๑๐
อติกฺกาเมนฺติยา	๖๙๒/๒๗; ๘๘๑-๒/๘๓; ๘๘๘/๑๐๙
อติกฺกาเมยฺย	๘๙๘/๑๑๓
อติกฺกาเมสฺสติ	๙๒๐/๑๒๐
อติคมฺภีรํ	๘๑๐/๘๒

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อติจรติ	๖๘๒/๒๑
อติจาริ์	๖๘๒/๒๑
อติเรกอฑฺฒเตยฺยกำเส	๗๕๑/๗๖
อติเรกจตุกฺกำสปรมำ	๗๘๕/๗๔
อติเรกจตุกฺกำเส	๗๘๖/๗๔
อติเรกทฺวิคุณปพฺเพ	๘๑๓/๘๓
อติเรกสญฺญา	๗๘๖/๗๔; ๘๑๓/๘๓
อติเรกมาสกำ	๖๘๔/๒๒
อติโลภา	๗๕๓/๗๘
อตฺถ	๗๔๘/๕๕; ๗๖๕/๖๕; ๗๕๓/๗๗; ๘๘๓/๑๐๘; ๑๑๐๑/๑๘๐; ๑๑๓๐/๑๕๐; ๑๒๓๗/๒๒๗
อตฺถงฺคเต	๘๖๑/๑๐๑
อตฺถต	๗๓๘/๕๕; ๘๒๒/๑๒๐
อตฺถปุเรกฺขาราย	๘๗๘/๑๐๗; ๑๐๓๒/๑๕๖
อตฺถวเส	๘๘๓/๑๐๘; ๘๗๓/๑๓๘
อทสุสเน	๖๗๐/๑๒; ๖๘๖/๒๘; ๑๐๓๓/๑๕๖
อทาสิ	๘๕๒/๑๑๑
อทินฺนำ	๖๘๔/๒๒; ๘๐๔/๑๑๕
อทินฺนาทานา	๑๐๗๕/๑๗๑; ๑๑๒๕/๑๘๕
อทฺทสำสุ	๑๐๒๘/๑๕๕
อทฺธานมคฺคปฺปฏิปนฺนา	๖๘๘/๒๔
อธกฺขกำ	๖๕๗/๔; ๖๕๘/๕; ๑๒๒๖/๒๒๑
อธมฺมกมฺมสญฺญา	๖๗๒/๑๔; ๖๘๗/๓๐; ๗๑๓/๓๘; ๗๓๑/๕๐; ๘๕๘/๑๓๓; ๑๐๘๒/๑๗๒; ๑๑๒๘/๑๘๐
อธมฺมกมฺเม	๖๘๗/๓๐; ๘๕๘/๑๓๓; ๑๐๘๒/๑๗๒; ๑๑๒๘/๑๘๐
อธมฺมิกสญฺญา	๘๑๔/๑๑๘
อธิกรณการิกา	๖๘๔/๒๘; ๘๕๔/๑๓๑; ๑๐๓๓/๑๕๖
อธิกรเณ	๗๑๕/๓๘; ๗๑๗/๔๐; ๘๘๕/๑๔๓; ๘๘๖/๑๔๔; ๑๒๔๒/๑๓๑
อธิฏฺฐหิตฺวา	๗๓๘/๕๕
อธิฏฺเฐติ	๗๓๗/๕๔
อธิฏฺฐิตสญฺญา	๗๓๖/๕๔
อธิวจนำ	๖๘๐/๒๐; ๗๓๐/๕๐
อธิวาสกชาติกา	๑๐๘๐/๑๗๖
อธิปฺเปตา	๖๕๘/๔; ๗๐๖/๓๔; ๑๑๑๒/๑๘๔; ๑๑๖๐/๒๐๒; ๑๒๒๖/๒๒๑; ๑๒๓๗/๒๒๖
อโธชาณุมณฺฑลำ	๖๕๘/๖; ๖๗๖/๑๕
อโธนาภิ	๑๐๖๔/๑๖๖
อโธวาเต	๘๑๐/๘๒
อนญฺญทตฺถิกสญฺญา	๗๖๑/๖๔; ๗๖๖/๖๖
อนญฺญทตฺถิเก	๗๖๓/๖๔
อนญฺญสญฺญา	๗๕๐/๖๐
อนญฺญาย	๖๘๕/๒๘
อนญฺเญ	๗๕๐/๖๐
อนฏฺเฐ	๗๓๖/๕๔
อนติกฺกนฺตสญฺญา	๗๓๖/๕๔; ๘๐๐/๑๑๔

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อนตฺถมนา	๗๐๙/๓๕; ๙๕/๑๒๙	อนาปุจฺฉา	๖๘๔/๒๒; ๘๕๔/๙๙; ๘๕๕/๙๙; ๙๕๙/๑๐๑; ๙๐๒/๑๑๔; ๙๐๔/๑๑๕; ๙๔๓/๑๒๗; ๑๐๒๑/๑๕๒; ๑๐๒๓/๑๕๓; ๑๐๖๔/๑๖๖; ๑๑๖๓/๒๐๓; ๑๒๑๕/๒๑๘
อนตฺถเต	๙๒๒/๑๒๐	อนาปุจฺฉิตฺวญฺญา	๘๕๗/๑๐๐; ๑๒๑๗/๒๑๙; ๑๒๒๒/๒๒๐
อนตฺถสญฺหิตํ	๑๐๑๕/๑๕๐	อนาปุจฺฉิเต	๘๕๗/๑๐๐; ๑๒๑๗/๒๑๙
อนตฺถํ	๖๘๒/๒๑	อนาโคเก	๘๕๐/๙๒
อนธิฏฺฐิต	๗๓๕/๕๓; ๗๓๖/๕๔	อนิจฺฉนฺตี	๖๕๖/๓
อนธิวาสกชาติกา	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๙๖	อนิวตฺถา	๘๙๕/๑๐๙
อนนุจฺฉวิกํ	๖๕๖/๓	อนิสฺสชฺชิตฺวญฺญา	๑๐๐๖/๑๔๗
อนนุญฺญาตํ	๑๑๖๓/๒๐๓	อนิสฺสชฺชิเต	๑๐๐๖/๑๔๗
อนนุโลมิก	๖๕๖/๓; ๗๒๒/๔๓; ๑๑๖๐/๒๐๒	อนิสฺสชฺชิตฺวา	๗๓๖/๕๔; ๑๐๐๓/๑๔๖
อนนฺตรายิกินี	๙๙๕/๑๔๔; ๑๑๕๑/๑๙๙	อนุคฺคณฺหาติ	๑๑๐๗/๑๙๒
อนนฺตริกา	๗๐๔/๓๓	อนุชานามิ	๖๙๒/๒๑
อนปโลเกตฺวา	๖๙๓/๒๒; ๖๙๕/๒๙; ๑๐๖๓/๑๖๖	อนุชานามิ	๙๒๕/๑๒๑
อนพฺภิตา	๗๓๒/๕๑	อนุญฺญาตา	๘๑๐/๙๒; ๘๙๗/๑๐๙
อนภิรติยา	๘๐๒/๙๐; ๙๐๖/๙๑	อนุตฺติณฺโณ	๖๙๙/๒๔
อนภิรทฺธา	๗๑๑/๓๖; ๗๑๗/๔๐; ๙๕๒/๑๓๐	อนุปวิสนฺติ	๖๗๔/๑๔
อนลสา	๖๕๖/๑	อนุปสมฺปนฺน	๗๔๖/๕๙; ๙๑๙/๙๕; ๙๗๒/๑๐๕; ๑๐๓๑/๑๕๖
อนวสฺสุโต	๗๐๓/๓๓	อนุปสมฺปนฺนสญฺญา	๗๔๖/๕๙; ๙๑๙/๙๕; ๙๗๒/๑๐๕; ๙๙๗/๑๔๔; ๑๐๓๑/๑๕๖
อนาจารํ	๙๕๒/๙๙	อนุโปสถิกา	๑๐๖๐/๑๖๕
อนาถา	๖๙๔/๒๙; ๑๐๓๓/๑๕๗	อนุปุปฺปตา	๖๙๒/๒๑
อนาทรํ	๖๖๙/๑๑		
อนาทริยํ	๑๒๔๐/๒๒๙		
อนาปตฺติ	๖๗๗/๑๗; ๗๑๔/๓๙; ๙๔๙/๑๒๙; ๑๑๑๔/๑๙๔; ๑๑๖๑/๒๐๒; ๑๒๔๐/๒๒๙		
นเกวลํ			

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อนุพนฺธิตฺวฺวสี	๑๑๕๔/๒๐๐
อนุวฺตฺตติ	๖๖๘/๑๑
อนุวฺตฺตุ	๑๑๗๐/๒๐๕
อนุวาทาธิกรณนฺ	๗๑๗/๔๐; ๘๙๖/๑๔๔
อนุสฺวจฺฉรนฺ	๑๑๗๒/๒๐๖
อนุสาสติ	๖๘๕/๒๒
อนุสาสนิยา	๑๑๐๙/๑๘๓
อนุสาสนิปฺปเรกฺขาราย	๘๗๘/๑๐๗; ๑๐๓๒/๑๕๖
อเนกปริยาเยน	๖๕๖/๔; ๑๐๙๖/๑๗๘; ๑๑๐๒/๑๘๑; ๑๑๒๕/๑๘๙
อโนทิสฺส	๖๘๑/๒๐; ๑๒๒๓/๒๒๐
อโนกาสกตนฺ	๑๒๑๙/๒๑๙
อโนสาริโต	๖๗๐/๑๒
อนฺตกิริยาย	๗๑๐/๓๖
อนฺตมโส ๘๐๔/๘๐; ๘๐๗/๘๒; ๘๑๒/๘๓; ๘๖๖/๑๐๓; ๑๑๑๖/๑๘๕; ๑๒๑๖/๒๑๙	
อนฺตรวาสโก	๖๙๒/๒๗
อนฺตรามคฺเค	๖๘๘/๒๔
อนฺตราย ๘๙๓/๑๑๑; ๙๐๗/๑๓๕; ๙๔๙/๑๒๘; ๙๗๖/๑๓๘; ๙๙๖/๑๔๔; ๑๑๑๐/๑๘๓; ๑๑๕๒/๑๙๙; ๑๑๕๖/๒๐๑	
อนฺตรายกินฺ	๘๙๓/๑๑๑; ๑๑๕๖/๒๐๑
อนฺเตวาสินฺ	๖๕๖/๒; ๖๘๗/๒๔; ๗๒๑/๔๒; ๘๓๘/๙๑; ๘๖๙/๑๐๔; ๙๑๑/๑๑๗; ๙๔๘/๑๒๘
อนฺโตอรุณนฺ	๗๓๗/๕๔
อนฺโตชาโต	๖๘๐/๒๐
อนฺโตรฏฺเฐ	๙๖๑/๑๓๔
อนฺโตวสฺสนฺ	๙๖๙/๑๓๖
อนฺวฑฺฒมาสนฺ	๑๐๕๙-๖๐/๑๖๕
อปกฺขตา	๗๔๙/๔๘
อปจยสฺส	๖๕๖/๔
อปตฺโต	๗๓๕/๕๓
อปรณฺณนฺ	๘๒๓/๘๖
อปริกฺขิตฺตสฺส	๖๙๒/๒๗; ๑๐๑๐/๑๔๙
อปโลเกตฺพฺโพ	๖๘๔/๒๒
อปโลเกตฺวา	๗๖๒/๖๔; ๗๖๗/๖๖; ๑๐๔๑/๑๖๐; ๑๑๖๕/๒๐๔
อปสาเทติ	๘๑๕/๘๔
อปสฺสนฺตา	๘๕๔/๙๘
อปสฺสนฺตี ๖๖๗/๑๐; ๖๘๙/๒๔; ๖๘๗/๒๔	
อปารุตา	๘๘๕/๑๐๙
อเปกฺขวตี ๖๕๘/๕; ๖๗๖/๑๕; ๗๐๑/๓๑	
อเปกฺขวา	๗๐๑/๓๑
อปฺปคพฺภ	๗๘๗/๗๔
อปฺปญฺญาตา	๑๐๓๓/๑๕๗
อปฺปฏิกมฺเม	๖๗๐/๑๒; ๖๙๖/๒๙
อปฺปฏิการ	๖๖๙/๑๑
อปฺปฏินิสฺสคฺเค	๖๗๐/๑๒; ๖๙๖/๒๙
อปฺปฏินิสฺสชฺชนฺตี	๖๗๑/๑๓

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อปฺปฏิภเย	๙๖๔/๑๓๕
อปฺปฏิรูปํ	๖๕๖/๓
อปฺปฏิสนฺธิกา	๖๗๑/๑๓
อปฺปตฺตทฺวาทสวสฺสา	๑๑๓๘/๑๙๔
อปฺปตฺตวีสติวสฺส	๑๑๒๑/๑๘๗; ๑๑๖๐/๒๐๒
อปฺปทีเป	๘๓๘/๙๒
อปฺปธํสิตา	๖๘๗/๒๒
อปฺปสนฺน	๖๕๖/๓; ๖๖๔/๙; ๖๗๘/๑๘; ๗๐๙/๓๖; ๙๐๒/๑๑๔
อปฺปวาริตา	๑๐๔๑/๑๖๐
อปฺปิจฺฉา	๖๕๖/๓; ๖๕๖/๔; ๗๐๔/๓๓; ๘๖๙/๑๐๔; ๘๙๗/๑๑๓; ๙๕๐/๑๒๙; ๑๐๒๘/๑๕๕; ๑๑๕๘/๒๐๑; ๑๒๓๔/๒๒๕
อผาสุ	๖๕๖/๓; ๗๔๘/๕๙; ๙๔๒/๑๒๖; ๙๔๓-๔/๑๒๗
อพฺยตฺตา	๖๙๔/๒๘; ๑๐๗๔/๑๗๐; ๑๐๙๕/๑๗๗; ๑๑๑๑/๑๘๔
อพฺรหฺมจริยา	๑๐๗๙/๑๗๑; ๑๑๒๕/๑๘๙
อพฺภาคมนํ	๖๗๔/๑๔
อพฺภุคฺคตา	๗๒๓/๔๓
อพฺเภตพฺพา	๗๓๒/๕๑
อภพฺโพ	๖๕๘/๕; ๖๖๖/๑๐; ๖๗๖/๑๖
อภิกฺขณํ	๖๕๖/๑
อภิกฺขุกสญฺญา	๑๐๒๒/๑๕๔
อภินิปชฺชติ	๙๘๔/๑๔๑
อภินิปชฺชนฺติ	๘๕๙/๑๐๐
อภินิปชฺเชยฺย	๘๖๐/๑๐๑
อภินิสีทติ	๙๘๔/๑๔๑
อภินิสีทนฺติ	๘๕๙/๑๐๐
อภินิสีเทยฺย	๘๖๐/๑๐๑
อภินฺเน	๗๓๖/๕๔
อภิธมฺมํ	๑๒๒๑/๒๒๐
อภิยุญฺชิสฺสติ	๑๐๐๘/๑๔๘
อภิรม	๗๑๐/๓๖
อภิรูปา	๖๕๖/๑; ๖๘๙/๒๕; ๖๙๙/๓๑; ๗๐๔/๓๓
อภิวาเทตฺวา	๘๑๐/๘๒; ๙๔๓/๑๒๖; ๑๐๒๒/๑๕๒
อภิสปติ	๘๗๗/๑๐๖
อภิสปิสฺสติ	๘๗๔/๑๐๖
อภิสเปยฺย	๘๗๕/๑๐๖
อภิหรติ	๑๐๓๙/๑๕๙
อภิหรนฺติ	๘๒๐/๘๕
อมนาปานํ	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๘๖
อยโส	๖๖๔/๘
อโยปตฺโต	๗๓๕/๕๒
อรญฺเญ	๙๖๓/๑๓๕
อรโหเปกฺขา	๘๔๑/๙๓; ๘๕๓/๙๘
อรุณุคฺคมน	๖๙๒/๒๗; ๗๓๕/๕๓; ๘๕๖/๙๙; ๑๐๔๘/๑๖๒

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อถชฺชินี	๘๗๔/๑๐๕; ๙๕๔/๑๓๐; ๑๑๔๐/๑๙๕
อถชฺชี	๑๑๑๔/๑๘๔
อถภมาโน	๖๕๖/๒
อถสุณสญฺญา	๗๙๖/๗๗
อถาโภ	๖๖๔/๘
อถฺถจิ๎วรำ	๙๐๒/๑๑๔
อวญฺญาย	๗๒๙/๔๘
อวณฺณำ	๖๕๖/๔; ๑๐๔๔/๑๖๑
อวถญฺเช	๘๒๗/๘๘
อวสิตฺวา	๙๗๑/๑๓๗
อวสฺสฏฺา	๖๖๕/๙
อวสุ๎สุต	๖๕๖/๓; ๖๕๗/๔; ๖๖๙/๓๑; ๗๐๑/๓๑
อวิกปฺปีต	๗๓๕/๕๓; ๗๓๖/๕๔
อวิทูเร	๖๗๘/๑๙; ๑๐๒๘/๑๕๔
อวินฏฺเฉ	๗๓๖/๕๔
อวิลุตฺเต	๗๓๖/๕๔
อวิสฺสชฺชิเต	๗๓๖/๕๔
อวีติกฺกมสมาทานำ	๑๐๗๙/๑๗๑; ๑๐๙๖/๑๗๘; ๑๑๒๕/๑๘๙
อวุฏฺฐิตาย	๑๑๖๙/๒๐๕
อโวจ	๗๐๔/๓๓ นเกวลำ
อสกฺยธีตา	๖๕๘/๕; ๖๖๖/๑๐; ๖๗๑/๑๓; ๖๗๖/๑๗
อสงฺกจฺฉิกา	๑๒๒๔/๒๒๑; ๑๒๒๕/๒๒๑
อสญฺจิจฺจ	๖๖๓/๘; ๖๖๗/๑๗; ๑๒๔๐/๒๒๘
อสติ	๖๖๓/๘; ๖๗๗/๑๗; ๘๙๓/๑๑๑; ๙๙๖/๑๔๔; ๑๑๖/๒๐๑; ๑๒๔๐/๒๒๘
อสฺถิกา	๙๖๑/๑๓๔; ๙๖๖/๑๓๕
อสฺทฺธมฺมสฺส	๖๗๔/๑๔
อสนฺถุฏฺฐสฺสาย	๖๕๖/๔
อสนฺถุฏฺฐา	๗๘๓/๗๓; ๗๘๘/๗๕
อสนฺเต	๖๙๗/๓๐
อสปฺปายำ	๑๒๒๘/๒๒๓; ๑๒๓๔/๒๒๕
อสมนุภาสนาย	๖๘๔/๒๒; ๖๙๒/๒๙; ๗๐๖/๓๔
อสมนุภาสนฺติยา	๗๑๔/๓๙; ๗๓๒/๕๐ ๙๖๐/๑๓๓
อสมฺมต	๑๐๘๔/๑๗๓; ๑๐๘๗/๑๗๔; ๑๑๐๑/๑๘๐; ๑๑๐๓/๑๘๑; ๑๑๓๐/๑๙๐
อสำวาสา	๖๕๗/๔; ๖๕๘/๕; ๖๖๕/๙
อสสฏฺฐา	๙๔๑/๑๒๖; ๙๕๐/๑๒๙
อสหาริเม	๘๕๘/๑๐๐
อสาตานำ	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๘๖
อสาทิยนฺติยา	๖๖๓/๘; ๖๗๗/๑๗
อสิกฺขิตสิกฺขา	๑๐๗๗/๑๗๐; ๑๐๘๑/๑๗๒; ๑๐๙๕/๑๗๗; ๑๐๙๗/๑๗๙; ๑๑๒๔/๑๘๘
อเสกฺขา	๖๕๘/๔
อสุสฺทโธ	๖๗๘/๑๘

ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเ	ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเ
อสฺสมณี	๖๕๔/๕; ๖๖๖/๑๐; ๖๗๑/๑๓; ๖๗๖/๑๗; ๖๗๘/๑๙; ๘๒๔/๘๗; ๘๗๔/๑๐๖	อาจิกฺขติ	๑๐๔๕/๑๖๑
		อาจิกฺขิ	๘๐๖/๘๑
อสฺสามณกํ	๖๕๖/๓	อาฑฺฒเตยฺยํ	๖๗๘/๑๙
อสฺโสสิ	๖๘๒/๒๑	อาณตฺโต	๗๔๕/๕๔; ๗๙๓/๗๗; ๘๒๖/๘๘
อสฺโสสุํ	๗๘๓/๗๓; ๙๓๖/๑๒๕; ๑๐๓๗/๑๕๘; ๑๑๗๐/๒๐๕; ๑๑๘๔/๒๑๐	อาณาเปติ	๗๔๕/๕๔; ๘๒๖/๘๘
		อาณาเปยฺย	๘๙๔/๑๑๑; ๙๔๘/๑๒๘; ๙๙๖/๑๔๔; ๑๑๓๗/๑๘๕; ๑๑๕๒/๑๙๙; ๑๓๕๖/๒๐๑
อหิตสญฺญา	๘๓๑/๘๙		
[อา]		อาณาเปสิ	๖๕๖/๒
อากฑฺฒนฺตา	๘๘๗/๑๐๙	อาทาย	๑๐๓๗/๑๕๔
อากฑฺฒิตฺวา	๗๑๑/๓๗; ๗๑๗/๔๐; ๗๒๙/๔๙	อาทิกมฺมิกาย	๖๖๗/๑๐; ๗๐๓/๓๓; ๙๐๑/๑๑๔; ๑๐๙๔/๑๗๗; ๑๑๕๗/๒๐๑
อากฑฺฒิยมานา	๖๘๑/๒๐		นเกวลํ
อาโกฏิตา	๙๖๓/๑๓๔	อาทิยติ	๖๘๔/๒๒
อาคจฺฉนฺติ	๑๒๒๘/๒๒๓	อาทิยิ	๖๘๒/๒๑
อาคจฺฉนฺตี	๙๘๑/๑๔๐	อาทิยิตฺวา	๘๐๖/๘๑
อาคตา	๖๘๗/๒๒	อาทิยิสฺสาม	๗๔๘/๕๙
อาคเมถ	๘๖๔/๑๐๒; ๙๒๐/๑๒๐	อาทิสฺส	๗๔๐/๕๖
อาคาริกสฺส	๙๑๖/๑๑๘; ๙๙๒/๑๔๒; ๙๙๙/๑๔๕	อาทิสฺสุ	๑๐๔๕/๑๖๑
อาคารินี	๑๒๑๒/๒๑๗	อานิสํสํ	๗๕๒/๖๐; ๙๑๐/๑๓๖; ๙๒๔/๑๒๑
อาจริตุกามา	๘๕๒/๙๘	อาปชฺชติ	๖๘๐/๒๐; ๗๐๖/๓๔; ๗๑๔/๓๘; ๗๑๘/๔๒
อาจริ	๖๘๔/๒๒; ๑๐๖๙/๑๖๘; ๑๐๗๔/๑๖๙; ๑๐๙๘/๑๗๙; ๑๑๖๐/๒๐๒	อาปชฺชิสฺสตี	๑๑๔๖/๑๙๗
		อาปชฺชิ	๑๒๒๘/๒๒๓; ๑๒๓๔/๒๒๕
อาจาเรน	๗๒๓/๔๓	อาปณิกสฺส	๗๔๘/๕๙; ๗๖๘/๖๗

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อาปตฺตาธิกรณํ	๗๑๗/๔๐; ๘๙๖/๑๔๔
อาปตฺติ	๗๐๖/๓๔; ๗๓๒/๓๘; ๑๐๗๔/๑๖๙; ๑๓๑๓/๑๘๔; ๑๑๖๐/๒๐๒
อาปตฺตินิกายสุตฺต	๖๘๐/๒๐; ๗๓๐/๕๐
อาปทาสุ	๗๖๒/๖๔; ๗๐๑/๑๓๔; ๘๔๘/๑๒๘; ๑๑๑๐/๑๘๓; ๑๓๕๗/๒๐๑; ๑๒๔๐/๒๒๘
อาปนฺนสตฺตา	๑๐๖๙/๑๖๘
อาปนฺนา	๖๗๙/๑๙; ๗๐๕/๓๔; ๗๑๐/๓๖
อาปาเทนฺตา	๙๖๙/๑๓๖
อาปุจฺฉา	๘๓๒/๙๐; ๙๔๕/๑๒๗; ๑๒๑๘/๒๑๙
อาปุจฺฉิ	๑๐๓๓/๑๕๗
อาปุจฺฉิตสญฺญา	๘๕๗/๑๐๐; ๑๒๑๗/๒๑๙; ๑๒๒๒/๒๒๐
อาปุจฺฉิเต	๑๒๑๗/๒๑๙
อาพาธปจฺจยา	๘๐๑/๘๐; ๘๐๕/๘๑; ๑๑๙๓/๒๑๒; ๑๒๑๓/๒๑๘
อามกธญฺญํ	๘๒๐/๘๕
อามฏฺฐมตฺตํ	๖๕๘/๕
อามตฺติกาปณฺณ	๗๓๓/๕๒
อามนฺเตสิ	๖๕๖/๔; ๙๒๕/๑๒๑; ๙๗๓/๑๓๘
อามสติ	๖๕๙/๖
อามสนฺ	๖๕๗/๔
อารกฺขํ	๖๘๑/๒๐
อาราม	๗๐๔/๓๓; ๘๓๗/๙๑; ๑๐๒๑/๑๕๒; ๑๐๙๕/๑๗๗; ๑๓๙๔/๒๐๙ นเกวลํ
อารามุปจาเร	๑๑๙๓/๒๐๙
อาโรจาเปสิ	๖๕๖/๒
อาโรเจตุ	๙๙๗/๑๑๓; ๙๒๕/๑๒๑
อาโรเจสฺสตฺติ	๖๖๔/๙
อาทิมฺปาเปยฺย	๑๐๖๓/๑๖๖
อาวสถจีวรํ	๑๐๐๓/๑๔๖
อาวสถํ	๑๐๐๘/๑๔๘
อาวาสา	๑๐๒๒/๑๕๒; ๑๐๒๓/๑๕๓
อาสน	๘๕๔/๙๘; ๑๒๑๕/๒๑๘
อาสนฺนฏฺ	๙๘๒/๑๔๐; ๙๙๔/๑๔๑
อาสวานํ	๖๕๖/๔
อาสุมฺภิ	๘๒๔/๘๗
อาสุมฺภิตฺวา	๘๑๕/๘๔
อาหโฏ	๖๘๐/๒๐
อาหตจิตฺตา	๗๑๑/๓๖; ๗๑๗/๔๐; ๙๕๒/๑๓๐
อาหร	๗๔๓/๕๗
อาหรถ	๑๑๐๑/๑๘๐; ๑๑๓๐/๑๙๐
อาหราเปตฺวา	๗๕๘/๖๓
อาหราเปยฺยาสิ	๗๕๓/๖๑
อาหริเมหิ	๙๙๔/๑๔๑
อาหริยตุ	๗๔๘/๕๙
อาหิณฺฑนฺตา	๗๓๓/๕๒; ๘๘๗/๑๐๙; ๙๓๒/๑๒๓; ๙๘๒/๑๔๐; ๑๒๐๖/๒๑๕

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
[อิ]	
อิจฺฉติ	๖๕๖/๓
อิจฺฉิสฺสุ	๖๘๒/๒๑
อิจฺเฉยฺยาสิ	๗๕๓/๖๑
อิฏฺฐกากุฑฺโฑ	๘๒๖/๘๘
อิฏฺฐกาปากาโร	๘๒๖/๘๘
อิตฺถนฺนาม	๖๘๗/๒๔
อิตฺถาลงฺการ	๑๑๙๕-๖/๒๑๓
อิทฺโธ	๑๐๔๖/๑๖๑
อิริยาปถสมฺปนฺนา	๗๓๘/๕๕
อิสฺสาปกตา	๙๔๑/๑๒๖; ๙๕๐/๑๒๙
[อุ]	
อุกฺกฏฺโจ	๗๓๕/๕๒
อุกฺกุฏิกํ	๗๓๕/๕๓; ๑๐๗๗/๑๗๐; ๑๐๙๕/๑๗๘; ๑๑๒๔/๑๘๘
อุกฺกุฏฺจิ	๑๒๒๔/๒๒๑
อุกฺขิตฺตกํ	๖๖๘/๑๑; ๖๙๖/๒๙
อุกฺขิตฺตานุวตฺติกา	๖๖๙/๑๑; ๖๗๐/๑๒
อุกฺขิปี	๖๙๔/๒๘; ๑๐๓๓/๑๕๖
อุกฺขิปิสฺสุ	๑๒๒๔/๒๒๑; ๑๐๓๓/๑๕๗
อุจฺจาร ๘๒๔-๕/๘๗;	๘๒๖/๘๘; ๑๒๔๑/๒๒๙
อุจฺฉมฺหา	๑๒๓๗/๒๒๖
อุจฺฉิฏฺโฐทกํ	๘๒๖/๘๘
อุชฺฌาเปติ	๘๖๙/๑๐๔
อุชฺฌาเปยฺย	๘๗๐/๑๐๔
อุชฺฌายติ	๖๕๖/๓; ๖๗๘/๑๘
อุชฺฌายนฺติ	๖๗๔/๑๔; ๗๐๔/๓๓; ๗๐๙/๓๕; ๘๙๗/๑๑๓; ๑๐๗๒/๑๖๙; ๑๑๗๐/๒๐๕; ๑๒๐๖/๒๑๕ นเกวลํ
อุญฺญาย	๗๒๘/๔๗; ๗๓๐/๔๙
อุฏฺฐหิตฺวา	๙๓๔/๑๒๔
อุณฺหกาเล	๗๘๘/๗๔
อุณฺหุสฺส	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๘๖
อุตุนิโย	๑๐๐๓/๑๔๗
อุตุตรนฺติยา	๖๙๒/๒๗
อุตุตราสงฺคํ	๗๓๕/๕๓; ๑๐๗๗/๑๗๐; ๑๐๙๕/๑๗๘; ๑๑๒๔/๑๘๘
อุตุตริภงฺเค	๗๙๗/๗๙
อุตุตริ	๗๘๔/๗๓
อุตุตาเรนฺติยา	๖๙๒/๒๗
อุตุตาเรติ	๖๘๘/๒๔
อุตุติณฺโณ	๖๘๘/๒๔
อุทก	๑๒๔๑/๒๓๐
อุทกทนฺตโปณํ	๗๐๑/๓๒; ๗๐๖/๓๕; ๑๐๐๑/๑๔๖
อุทกสาฏิกา	๘๘๗-๘/๑๐๙
อุทกสุทฺธิกํ	๘๑๐/๘๒

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อุทฺทิฏฺฐา	๖๗๗/๑๗; ๗๓๒/๕๑; ๗๙๒/๗๖; ๑๒๒๗/๒๒๒; ๑๒๓๙/๒๒๗
อุทฺทิสติ	๙๔๑/๑๒๖
อุทฺทิสนฺติ	๑๑๐๒/๑๘๑
อุทฺทิสนฺตุ	๖๕๖/๔; ๖๗๘/๑๙; ๗๐๙/๓๖; ๙๐๒/๑๓๔; ๑๐๙๖/๑๗๙; ๑๒๓๔/๒๒๕
	นเกวลํ
อุทฺทิสาเปติ	๙๔๑/๑๒๖
อุทฺทิสฺส	๙๒๕/๑๒๑
อุทฺเทส	๑๑๐๙/๑๘๓; ๑๒๒๘/๒๒๓
อุทฺโทสิโต	๖๗๘/๑๘
อุทฺธตํ	๙๒๖/๑๒๒
อุทฺธริตุํ	๙๒๕/๑๒๑
อุทฺธาโร	๙๒๖/๑๒๒
อุทฺธุริยติ	๗๗๘/๗๐
อุปกจฺฉกา	๘๐๐/๗๙
อุปกณฺณเก	๘๕๒/๙๗
อุปกฺกมิ	๑๐๖๒/๑๖๖
อุปคจฺฉิสุ	๖๘๙/๒๕
อุปคตา	๙๕๐/๑๒๙
อุปคนฺตฺวา	๘๖๔/๑๐๒
อุปจารํ	๖๙๒/๒๗; ๘๕๖/๙๙; ๑๐๑๕/๑๕๓
อุปชฺฌายา	๖๘๔/๒๒; ๑๐๖๙/๑๖๘; ๑๐๙๘/๑๗๙; ๑๑๑๓-๕/๑๘๔; ๑๑๖๐/๒๐๒
อุปฏฺฐปีตฺถ	๑๐๒๒/๑๕๒

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อุปฏฺฐหิสฺสติ	๑๑๕๖/๒๐๑
อุปฏฺฐเหยฺย	๑๑๑๓/๑๘๔
อุปฏฺฐากกุลํ	๙๐๖/๑๑๕
อุปฏฺฐาปนาย	๙๔๖/๑๒๗
อุปฏฺฐาเสติ	๘๖๙/๑๐๔; ๙๔๑/๑๒๗
อุปฏฺฐาเสยฺย	๘๑๖/๘๔
อุปทหเสติ	๑๐๓๐/๑๕๕
อุปธาวิตฺวา	๑๐๖๒/๑๖๖
อุปนิกฺขิปี	๖๙๔/๒๘; ๑๐๓๓/๑๕๗
อุปนิกฺขิปีตฺวา	๑๐๐๒/๑๔๖
อุปเนตพฺพํ	๗๖๑/๖๔; ๗๖๖/๖๖
อุปเนติ	๗๖๗/๖๖
อุปปชฺชามิ	๘๗๔/๑๐๖
อุปโภคปริโภคํ	๘๓๐/๘๙
อุปริชาณุมณฺฑลํ	๖๕๘/๕
อุปสงฺกมิตฺวา	๙๒๐/๑๒๐; ๑๑๒๔/๑๘๘
อุปสมฺปนฺน	๖๕๘/๔; ๗๒๓/๔๓; ๗๔๖/๕๘; ๘๑๘/๘๕; ๘๗๑/๑๐๕; ๘๗๒/๑๐๕; ๙๐๔/๑๑๕; ๙๓๔/๑๒๔; ๙๙๗/๑๔๔
อุปสมฺปนฺนสญฺญา	๗๔๖/๕๘; ๘๑๘/๘๕; ๑๗๒/๑๐๕; ๙๔๕/๑๑๕; ๙๔๔/๑๒๗; ๙๙๗/๑๔๔; ๑๐๓๑/๑๕๖
อุปสมฺปาทิต	๑๑๑๓/๑๘๔; ๑๑๔๘/๑๙๗
อุปสมฺปาเทตฺวา	๑๑๑๗/๑๘๕
อุปสมฺปาเทยฺย	๑๐๖๙/๑๖๘; ๑๐๙๖/๑๗๙

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อุปสมฺปาเทสฺสามิ	๑๑๕๖/๒๐๑
อุปสมฺหรนฺติ	๖๗๔/๑๔
อุปสฺสยํ	๘๒๐/๘๕; ๘๒๔/๘๗; ๙๕๑/๑๒๙; ๙๕๒/๑๓๐; ๑๑๗๐/๒๐๕; ๑๒๒๔/๒๒๑
อุปาทาย	๖๘๔/๒๒; ๗๐๖/๓๔
อุปาสก	๖๗๘/๑๘; ๗๓๘/๕๕; ๗๖๓/๖๕; ๘๒๕/๑๒๑
อุโปสถปุจฺฉกํ	๑๐๕๙/๑๖๕
อุโปสถํ	๑๐๕๘/๑๖๕
อุปฺปนฺนานํ	๑๑๑๙/๑๘๖
อุปฺปาเทติ	๑๑๖๐/๒๐๒
อุปฺผณฺฑิยมานา	๘๘๓/๑๐๘; ๑๒๒๔/๒๒๑
อุปฺผณฺเฑสุ	๘๘๓/๑๐๘
อุปฺปณฺฑปฺปฺ	๘๐๔/๘๐; ๘๐๘/๘๒
อุพฺพาพฺหา	๙๕๐/๑๒๙; ๙๗๒/๑๓๗; ๑๐๒๘/๑๕๔
อุพฺภกฺขกํ	๖๕๙/๖; ๖๗๖/๑๕
อุพฺภชาณุมณฺฑลํ	๖๕๗/๔; ๖๕๘/๕; ๑๐๖๔/๑๖๖
อุพฺภนาภิ	๑๒๒๖/๒๒๑
อุภโตอนวสฺสุตา	๗๐๓/๓๓
อุภโตอวสฺสุเต	๖๕๙/๖
อุภโตสงฺฆ	๖๕๘/๔; ๗๓๒/๕๑; ๙๒๕/๑๒๑; ๑๐๕๑/๑๖๓
อุโภ	๘๘๓/๑๐๘
อุมฺมตฺติกาย	๖๖๓/๘; ๗๐๓/๓๓; ๙๐๑/๑๑๔; ๙๒๔/๑๒๑; ๑๐๒๗/๑๕๔; ๑๐๙๔/๑๗๗; ๑๑๕๗/๒๐๑
อุมฺมทฺทาเปติ	๑๒๐๘/๒๑๖
อุมฺมทฺทาเปนฺติ	๑๒๑๐/๒๑๗
อุมฺมทฺทาเปยฺย	๑๒๐๗/๒๑๖; ๑๒๑๐/๒๑๗
อุมฺมุกํ	๘๒๔/๘๗
อุยฺยาน	๙๗๗-๘/๑๓๙
อุยฺโยเชติ	๗๐๖/๓๔; ๘๕๐/๙๖
อุยฺโยเชยฺย	๘๕๑/๙๗
อุสฺสโว	๗๙๓/๗๗
อุสฺสุกฺกา	๘๙๒/๑๑๑; ๙๔๖/๑๒๗; ๙๙๔/๑๔๓; ๙๙๖/๑๔๔; ๑๑๕๐/๑๙๘; ๑๑๕๔/๒๐๐; ๑๑๕๖/๒๐๑
อุสฺสุยฺยวาทิกา	๖๗๘-๙/๑๙
อุหารสมฺภาวิตา	๙๔๑/๑๒๖; ๙๕๐/๑๒๙

[อู]

อูนกอฑฺฒเตยฺยกํสปรมํ	๗๙๒/๗๖
อูนกอฑฺฒเตยฺยกํเส	๗๙๑/๗๖
อูนกจตุกฺกํสปรมํ	๗๘๗/๗๔
อูนกจตุกฺกํเส	๗๘๖/๗๔
อูนกทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ	๘๑๔/๘๓
อูนกทฺวงฺคุลปพฺเพ	๘๑๓/๘๓

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อูนกสญฺญา	๗๘๖/๗๔; ๘๑๓/๘๓
อูนกํ	๘๙๑/๑๑๐
อูนทฺวาทสวสฺสํ	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๐๙๒/๑๗๖; ๑๑๓๖/๑๙๓
อูนวีสติวสฺส	๑๑๑๙/๑๙๖; ๑๑๒๒/๑๙๗

[เอ]

เอกกมฺมํ	๖๕๘/๕; ๖๖๖/๑๐; ๖๗๖/๑๗; ๑๐๕๖/๑๖๔
เอกจิ๎วรา	๑๐๒๑/๑๕๒
เอกทิวฺเส	๗๙๘/๗๙; ๘๘๓/๑๐๘
เอกโทอวสฺสุเต	๖๖๐/๖; ๗๐๑/๓๒
เอกทฺธรณปาปุรณสญฺญา	๘๓๙/๑๒๕
เอกทฺธรณปาปุรณา	๘๓๖/๑๒๔
เอกนฺตริกํ	๑๑๗๒/๒๐๖
เอกปาปุรเณ	๘๓๙/๑๒๕
เอกภิกฺขุนิยา	๗๓๕/๕๓; ๗๖๕/๖๖; ๑๐๓๕/๑๕๗
เอกมนฺตํ	๖๘๙/๒๕; ๘๐๖/๘๑; ๑๐๒๒/๑๕๒
เอกมิ๎	๗๓๕/๕๓; ๑๐๗๗/๑๗๐; ๑๐๘๔/๑๗๓; ๑๐๙๕/๑๗๘; ๑๑๒๔/๑๘๘
เอกาทสมาเส	๗๔๐/๕๖
เอกิกา	๖๘๗/๒๔; ๖๙๐/๒๖
เอกินฺทฺริยํ	๙๖๙/๑๓๖

เอกุทฺเทโส	๖๕๘/๕; ๖๖๖/๑๐; ๖๗๖/๑๗; ๑๐๕๖/๑๖๔
เอเกเนกา	๘๓๘/๙๒; ๘๕๑/๙๗
เอรณฺฑเตลํ	๑๒๓๗/๒๒๖
เอวมฺทิฏา	๗๓๐/๔๙
เอวมิโตกา	๗๓๐/๔๙
เอวาจารา	๗๓๐/๔๙

[โอ]

โอกาส	๖๕๖/๒; ๘๔๔/๙๔; ๘๕๖/๙๙; ๘๖๑/๑๐๑; ๑๐๔๒/๑๖๐; ๑๒๒๑/๒๒๐
โอกฺกนฺตมตฺเต	๖๗๖/๑๖
โอกฺกมนฺติยา	๑๒๒๖/๒๒๑
โอคฺคเต	๘๔๐/๙๒
โอตาเปนฺติ	๘๙๗/๑๑๓
โอตฺถรติ	๑๒๔๑/๒๓๐
โอตฺถราเปตฺวา	๑๐๒๘/๑๕๕
โอทโก	๑๒๓๗/๒๒๖
โอทโน	๗๐๑/๓๒; ๑๐๐๑/๑๔๖
โอมโก	๗๓๕/๕๒
โอลมฺพนฺตา	๑๒๔๐/๒๒๙
โอโลเกตฺวา	๘๒๖/๘๙
โอวทนฺติ	๑๐๕๔/๑๖๔
โอวรกํ	๘๐๒/๘๐

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
โอวาท	๑๐๔๖/๑๖๑; ๑๐๔๘/๑๖๑; ๑๐๕๔/๑๖๔; ๑๑๐๕/๑๘๓	กตฺตุกาม	๖๕๖/๑; ๙๔๕/๑๒๗
โอวาทุปสงฺกมนํ	๑๐๕๕/๑๖๕	กถา	๘๑๐/๘๒; ๑๐๗๗/๑๗๐
โอสาเรยฺย	๖๙๕/๒๙	กเถติ	๘๑๕/๘๔
โอสาเรสฺสติ	๖๙๔/๒๙	กนฺถติ	๙๘๘/๑๔๒
โอหียสฺสติ	๖๙๐/๒๖	กนฺถนฺติ	๙๘๖/๑๔๑
โอหีนา	๖๙๐/๒๖	กนฺถิตสฺมึ	๙๘๙/๑๔๒
โอหีเยยฺย	๖๙๑/๒๖	กนฺถิสฺสนฺติ	๙๘๖/๑๔๑
[ก]		กนฺเตยฺย	๙๘๖/๑๔๑
		กปฺป	๖๘๓/๒๒; ๖๘๔/๒๓
		กปฺปกตํ	๖๘๖/๒๓
		กปฺปรุ	๖๗๖/๑๕
กกฺขพา	๖๖๗/๑๐	กปฺปติ	๘๑๕/๘๔; ๑๒๓๑/๒๒๔; ๑๒๓๗/๒๒๖
กงฺคุ	๘๒๒/๘๖	กปฺปาสิกํ	๙๘๘/๑๔๒
กจวรํ	๘๒๖/๘๘	กปฺปิยํ	๑๐๗๗/๑๗๐; ๑๐๙๕/๑๗๗; ๑๑๐๑/๑๘๐; ๑๑๑๑/๑๘๔; ๑๑๒๔/๑๘๘
กจฺจิ	๖๗๗/๑๗; ๖๘๗/๒๔; ๗๙๒/๗๖; ๑๒๒๙/๒๒๓	กปฺเปติ	๙๔๑/๑๒๖
กฏาเห	๘๒๔/๘๗	กปฺเปนฺติ	๗๒๓/๔๓
กฏิสุตฺตกํ	๑๑๙๓/๒๑๒	กมฺพลํ	๗๘๓/๗๒; ๙๘๘/๑๔๒
กฏุกานํ	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๘๖	กมฺม	๖๕๘/๔; ๖๙๔/๒๘; ๑๐๓๓/๑๕๗
กฏุปค	๑๑๙๒/๒๑๒; ๑๑๙๖/๒๑๓	กมฺมกโร	๖๘๐/๒๐
กฏฺฐมยํ	๘๐๘/๘๒	กมฺมการกสีมา	๖๙๖/๓๐
กฐิน	๗๓๘/๕๕; ๙๒๒/๑๒๐	กมฺมโทสํ	๖๙๔/๒๘; ๑๐๓๓/๑๕๗
กฐินุทฺธารทิวสํ	๙๒๒/๑๒๑	กมฺมวาจาปริโยสาเน	๖๗๑/๑๓; ๗๑๒/๓๘; ๗๓๐/๕๐; ๑๐๖๙/๑๖๘; ๑๐๗๔/๑๖๙; ๑๐๙๘/๑๗๙; ๑๑๖๐/๒๐๒
กณฺณกิตานิ	๘๙๗/๑๑๓		
กตํ	๘๙๐/๑๑๐; ๙๗๗/๑๓๙		

ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก
กมฺมวาจาหิ	๖๘๔/๒๓; ๗๑๒/๓๘; ๗๒๔/๔๕; ๑๐๖๕/๑๖๘; ๑๐๘๔/๑๖๙
กมฺมวิปตฺติ	๑๐๓๓/๑๕๗
กมฺมสมฺปตฺติ	๖๙๔/๒๘; ๑๐๓๓/๑๕๗
กยิรมาเน	๗๒๓/๔๔
กเยน	๗๔๘/๕๙
กรณีย	๖๘๒/๒๑; ๖๙๔/๒๘; ๘๓๗/๙๑; ๑๐๓๓/๑๕๖
กรมรานีโต	๖๘๐/๒๐
กริสฺสาม	๙๒๒/๑๒๐
กริสฺสามิ	๑๒๔๑/๒๒๙
กเรยฺย	๙๙๕/๑๔๔
กโรถ	๑๑๐๑/๑๘๐; ๑๑๓๐/๑๙๐
กโรนฺตํ	๑๑๔๙/๑๙๘
กโรนฺติ	๗๓๓/๕๒; ๑๐๒๑/๑๕๒
กถนฺถกนิวาเป	๘๓๓/๙๐; ๙๖๙/๑๓๖; ๑๑๖๖/๒๐๔
กถหการิกา	๖๙๔/๒๘; ๙๕๔/๑๓๑; ๑๐๓๓/๑๕๖
กถโห	๖๖๗/๑๐
กวาฏพฺโย	๙๕๒/๑๓๐; ๑๐๑๐/๑๔๙
กวาเฏน	๘๔๔/๙๔
กหาปณสฺส	๗๔๘/๕๙
กสาวโฏ	๑๐๒๘/๑๕๕
กามโภคินิโย	๗๙๘/๗๙; ๙๓๖/๑๒๕; ๙๘๒/๑๔๐; ๑๑๗๘/๒๐๙; ๑๑๘๔/๒๑๐; ๑๒๔๐/๒๒๘
กามา	๘๙๓/๑๐๘
กายปฏิพทฺเธน	๑๐๐๑/๑๔๖
กายสงฺคหิ	๖๕๖/๓; ๖๗๖/๑๕
กายิกวาจสิเกน	๗๒๓/๔๓; ๙๕๗/๑๓๑; ๑๑๖๐/๒๐๒
กาเยน	๑๐๐๑/๑๔๖
การกสงฺฆ	๖๙๕/๒๙
การยมานาย	๘๘๗/๑๐๙
การาปีโต	๙๒๕/๑๒๑
การาเปติ	๘๘๙/๑๑๐
กาเรตพฺพํ	๘๘๗/๑๐๙
กาฬกตฺต	๖๖๖/๑๐; ๖๗๘/๑๘; ๖๙๓/๒๘; ๑๐๔๙/๑๖๒
กาฬกตา	๑๐๒๗/๑๕๔
กาฬจิวร	๗๓๗/๕๕; ๗๔๐/๕๖
กาฬจิวรสญฺญา	๗๔๐/๕๖
กาเล	๗๔๐/๕๖
กิจฺจาธิกรณํ	๗๑๗/๔๐
กิตฺติสทฺเทน	๗๑๓/๔๓
กิลญฺชจฺฉทฺทิ	๑๑๘๑/๒๐๙
กิลญฺเชน	๘๔๘/๙๕
กิลมนฺติ	๗๖๘/๖๗
กีฬิตุ	๙๗๙/๑๓๙
กุกฺกุจฺจายนฺตา	๑๒๒๙/๒๒๓; ๑๒๓๕/๒๒๖
กุกฺกุจฺจายนฺติ	๑๒๔๑/๒๒๙

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
กุกฺกุจฺจายนฺติ	๗๐๔/๓๓
กุกฺกุจฺจิกา	๖๕๖/๓; ๗๐๙/๓๕
กุกฺกุฏสมฺปาเต	๙๖๓/๑๓๔
กุกฺกุจฺจํ	๑๐๒๓/๑๕๓
กุจฺฉิ	๖๕๖/๑
กุฑฺเฑน	๘๔๔/๙๔
กุฑฺฑาทึ	๖๕๖/๑
กุปิตา	๗๐๘/๓๕; ๑๐๘๑/๑๗๒; ๑๐๙๘/๑๗๙; ๑๑๒๗/๑๘๙
กุมารกสฺสฺส	๑๑๕๘/๒๐๑
กุมารโก	๑๑๖๐/๒๐๒
กุมาริภูตา	๑๑๑๙/๑๘๖
กุมฺภถูนิกานํ	๙๑๖/๑๓๘; ๙๙๙/๑๔๕
กุมฺมาโส	๗๐๑/๓๒; ๑๐๐๑/๑๔๖
กุล	๘๕๔/๙๘; ๘๕๕-๖/๙๙; ๙๒๐/๑๒๐; ๑๐๔๔/๑๖๑
กุลมจฺฉริ	๑๐๔๓/๑๖๑
กุลานุทฺทยตาย	๗๐๘/๓๕
กุลุปิกา	๘๕๔/๙๘; ๑๑๙๐/๒๑๑
กุสลา	๗๑๗/๔๐; ๗๒๙/๔๘; ๙๕๖/๑๓๑
เกสคฺคมตฺตา	๘๑๒/๘๓
โกฏฺฏาเปตฺวา	๘๒๑-๒/๘๖
โกฏฺจพิกาย	๘๔๔/๙๔
โกฐนา	๑๑๖๐/๒๐๒; ๑๐๓๕/๑๕๗
โกเปน	๗๒๙/๔๘
โกเปยฺย	๖๙๔/๒๘
โกสมฺพฺยกฺขนฺธ	๖๕๖/๔
โกสมฺโพ	๗๘๓/๗๒
โกเสยฺยานิ	๙๘๘/๑๔๒

[ข]

ขตฺติยกุลา	๘๕๖/๙๙; ๑๐๔๔/๑๖๑
ขมติ	๖๗๑/๑๓; ๗๑๒/๓๘; ๙๒๖/๑๒๒; ๑๐๙๖/๑๗๘; ๑๓๐๒/๑๘๑
ขมนียํ	๗๕๓/๖๑; ๑๒๒๙/๒๒๓; ๑๒๓๕/๒๒๖
ขมา	๑๐๙๐/๑๗๖
ขมาเปตฺวา	๘๕๔/๙๙
ขรานิ	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๘๖
ขาท	๗๐๔/๓๓
ขาทนียํ	๖๙๙/๓๑; ๗๐๔/๓๓; ๗๓๕/๕๒; ๙๙๒/๑๔๒; ๙๙๙/๑๔๕; ๑๑๖๖/๒๐๔
ขาเทยฺย	๗๙๓/๗๘
ขิตฺตจิตฺตาย	๖๗๗/๑๗; ๑๒๔๑/๒๓๐
ขิยฺยติ	๖๕๖/๓; ๖๗๘/๑๙; ๑๑๔๙/๑๙๘
ขิยฺยนธมฺมํ	๑๑๔๖/๑๙๗
ขิยฺยนฺติ	๖๗๔/๑๔; ๗๐๔/๓๓; ๗๐๙/๕๕; ๑๐๒๘/๑๕๕; ๑๐๗๒/๑๖๙; ๑๗๗๐/๒๐๕; ๑๑๙๐/๒๑๑
ขิตฺตจิตฺตา	๗๑๑/๓๖; ๗๑๗/๔๐; ๙๕๒/๑๓๐

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ขีรํ	๑๒๓๔/๒๒๕
ขุทฺทเก	๙๖๙/๑๓๖
เขตฺตปาโล	๗๙๓/๗๗
เขตฺตมริยาเท	๘๓๒/๙๐
เขตฺตํ	๗๙๓/๗๗
เขเม	๙๖๔/๑๓๕
เขพฺ	๑๒๔๑/๒๒๙
โขมํ	๗๘๘/๗๔; ๙๘๘/๑๔๒

[ค]

คจฺฉติ	๘๐๖/๘๑
คจฺฉนฺติ	๙๘๑/๑๔๐
คจฺเฉยฺย	๗๑๗/๔๐
คณ	๖๖๔/๘; ๖๙๑/๒๖; ๗๓๕/๕๓; ๙๐๗/๑๑๖; ๑๐๖๓/๑๖๖; ๑๐๖๙/๑๖๘; ๑๐๗๔/๑๖๙; ๑๑๒๑/๑๘๗; ๑๑๖๐/๒๐๒
คณฺหาติ	๑๐๖๒/๑๖๖
คณฺหนฺติ	๗๓๗/๕๔
คณฺหาติ	๗๓๕/๕๒
คทฺธพาธิปุพฺพํ	๖๖๘/๑๑
คนฺตุ	๑๑๘๕/๒๑๐
คนฺธวณฺณเกน	๑๑๙๘/๒๑๓
คนฺธวาสิตกํ	๑๒๐๔/๒๑๕
คนฺโธ	๑๒๐๐/๒๑๔
คพฺภินี	๖๖๔/๘; ๑๐๖๗/๑๖๗
คพฺภินีสญฺญา	๑๐๗๐/๑๖๘
คมิสฺสาม	๖๕๖/๒; ๑๐๕๔/๑๖๔
ครุคพฺภา	๑๐๖๗/๑๖๗
ครุชมฺมา	๑๐๕๖/๑๖๔
ครุปาปุรณํ	๗๘๔/๗๓
คเวสนฺโต	๖๘๒/๒๑; ๖๘๙/๒๕
คหณํ	๖๕๗/๔
คหปติ	๖๘๐/๒๐; ๙๕๗/๑๓๒
คหปติปุตฺโต	๖๘๐/๒๐; ๙๕๗/๑๓๒
คหิตมตฺตํ	๖๕๘/๕
คาม	๙๐๒/๑๑๔; ๙๖๓/๑๓๔
คามก	๖๘๗/๒๔; ๘๓๘/๙๑; ๑๐๓๓/๑๕๖
คามกาวาเส	๗๓๘/๕๕; ๑๐๒๑/๑๕๒; ๑๐๔๖/๑๖๑
คามนฺตร	๖๘๗/๒๒; ๙๖๓/๑๓๔
คายนฺติ	๘๓๗/๙๑
คารยฺห	๗๓๒/๕๑; ๑๒๒๘/๒๒๓; ๑๒๓๔/๒๒๕
คิรคฺคสมชฺโช	๘๓๓/๙๐
คิลานปุจฺฉกา	๑๒๒๙/๒๒๓; ๑๒๓๕/๒๒๖
คิลานสญฺญา	๑๑๘๒/๒๐๙; ๑๒๓๒/๒๒๔
คิลานา	๗๕๘/๕๙; ๘๕๘/๑๐๐; ๙๐๑/๑๑๕; ๙๔๙/๑๒๘; ๑๐๒๗/๑๕๕; ๑๑๑๐/๑๘๓; ๑๑๑๕/๑๘๕; ๑๑๑๘/๑๘๖; ๑๑๘๑/๒๐๙; ๑๒๒๗/๒๒๒; ๑๒๓๓/๒๒๕; ๑๒๔๐/๒๒๘

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
คิหิคต	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๐๙๒/๑๗๖; ๑๐๙๕/๑๗๗; ๑๐๙๕/๑๗๘
คิหินี	๗๙๘/๗๙; ๙๓๖/๑๒๔; ๙๘๒/๑๔๐; ๑๑๗๘/๒๐๘; ๑๑๘๔/๒๑๐; ๑๒๑๐/๒๑๗; ๑๒๑๒/๒๑๗; ๑๒๔๐/๒๒๘
คิหิเวยฺยาวจฺจํ	๙๘๙/๑๔๒
คีตํ	๘๓๓/๙๐
คีวุปโค	๑๑๙๖/๒๑๓
คุตฺตตฺถาย	๑๐๑๖/๑๕๐
คูถกฏาหํ	๘๒๔/๘๗
คูโถ	๘๒๖/๘๘
เคหสิตกถํ	๘๑๕/๘๔
โคขีรํ	๑๒๓๗/๒๒๖
โคธูโม	๘๒๒/๘๖
โคสปฺปี	๑๒๓๑/๒๒๔

[ฆ]

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ฆฏฺเฏสิ	๖๘๙/๒๕
ฆร	๗๔๘/๕๙; ๘๕๔/๙๘; ๘๖๔/๑๐๒; ๙๐๗/๑๑๕
ฆาตาเปสฺสนฺติ	๖๗๘/๑๙
ฆาเตตุกาโม	๖๘๒/๒๑
ฆาเตม	๑๐๒๘/๑๕๔
ฆาเตสฺสามิ	๖๘๒/๒๑

[จ]

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
จงฺกมติ	๙๔๑/๑๒๖
จจฺจรํ	๘๕๒/๙๗
จณฺฑี	๑๑๕๘/๒๐๑; ๑๑๖๐/๒๐๒
จณฺฑีกตา	๑๐๓๓/๑๕๗
จณฺโฑ	๑๐๔๒/๑๖๐
จตุกฺกํสปรมํ	๗๘๔/๗๓
จตุภาคํ	๗๓๕/๕๒
จตูหปญฺจาหา	๘๙๓/๑๑๑
จรติ	๑๐๗๒/๑๖๙
จรตุ	๖๘๒/๒๑
จริสฺสถ	๘๘๓/๑๐๘
จริสฺสามิ	๗๐๙/๓๕
จลกานิ	๘๒๖/๘๘
จวตุ	๘๗๔/๑๐๖
จวามิ	๘๗๔/๑๐๖
จาตุทฺทสิโก	๑๐๖๐/๑๖๕
จาปลสุเณ	๗๙๗/๗๙
จาริกํ	๑๐๐๘/๑๔๘
จิกฺขลฺโล	๑๐๔๒/๑๖๐
จิณฺณมานตฺตา	๗๓๒/๕๑
จิตฺตรูปํ	๖๙๙/๓๑
จิตฺตาคารํ	๙๗๗/๑๓๙
จิราจิรํ	๘๐๖/๘๑

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
จิ̆วร	๗๓๘/๕๕; ๘๙๗/๑๑๓; ๑๐๒๑/๑๕๒; ๑๐๒๙/๑๖๘; ๑๐๗๔/๑๖๙; ๑๑๒๑/๑๘๗
จิ̆วรกาลสมยํ	๙๒๐/๑๒๐; ๙๒๓/๑๒๑
จิ̆วรตฺถาย	๗๕๘/๖๓; ๗๖๓/๖๕
จิ̆วรทุสฺสํ	๘๙๒/๑๑๑
จิ̆วรปจฺจาสา	๙๒๐/๑๒๐
จิ̆วรลาภี	๙๐๗/๑๑๖
จิ̆วรวิภงฺค	๙๑๒/๑๑๗; ๙๑๓/๑๑๗
จิ̆วรสงฺกมนียํ	๙๐๓/๑๑๔
จุตา	๖๖๖/๑๐
เจจฺจ	๙๔๓/๑๒๖
เจตาปีตํ	๗๖๕/๖๖
เจตาเปตพฺพํ	๗๘๔/๗๓
เจตาเปติ	๗๖๕/๖๖
เจตาเปตุกามสฺส	๗๘๗/๗๔
เจตาเปตฺวา	๗๕๔/๖๑; ๗๕๕/๖๒; ๗๕๘/๖๓; ๗๖๓/๖๕
เจตาเปนฺติ	๗๖๓/๖๕
เจตาเปนฺติยา	๗๘๔/๗๓
เจตาเปยฺย	๗๕๔/๖๑; ๗๕๔/๖๒; ๗๖๔/๖๕
เจตาเปสฺสนฺติ	๗๕๓/๖๑; ๗๖๓/๖๕
เจติยปูชาย	๙๙๓/๑๔๓
โจเทสฺสํ	๖๖๖/๑๐
โจรี	๖๘๔/๒๒; ๖๘๕/๒๓; ๘๗๔/๑๐๕
โจรีสญฺญา	๖๘๕/๒๓

[ฉ]

ฉฑฺฑาเปยฺย	๘๒๕-๖/๘๗-๘
ฉฑฺเฑนฺติ	๘๒๔/๘๗
ฉฑฺเฑยฺย	๘๒๕-๖/๘๗-๘
ฉฑฺเฑสิ	๘๐๖/๘๑
ฉฑฺฑ	๑๑๘๑/๒๐๙
ฉฑฺฑุปาหนํ	๑๑๘๑/๒๐๙; ๑๑๗๘/๒๐๘
ฉนฺทกํ	๗๕๘/๖๓; ๗๖๓/๖๕
ฉนฺทคามินิโย	๗๑๕/๓๙
ฉนฺทา	๗๑๗/๔๐; ๑๑๔๙/๑๙๘
ฉพฺพคฺคิยา	๖๗๔/๑๕; ๗๙๗/๗๙; ๘๓๓/๙๐; ๘๘๗/๑๐๙; ๑๑๗๘/๒๐๘; ๑๑๘๔/๒๐๙; ๑๑๙๘/๒๑๓; ๑๒๒๘/๒๒๓; ๑๒๓๔/๒๒๕
ฉพฺพคฺคิยานํ	๑๐๒๘/๑๕๔
ฉมายํ	๑๒๑๖/๒๑๙
ฉฬภิชฺชตา	๑๒๒๗/๒๒๒
ฉาเทติ	๖๖๔/๘
ฉินฺเน	๑๑๙๐/๒๑๑
ฉุปนํ	๖๕๗/๔
เฉทนกํ	๘๘๘/๑๐๙

[ช]

ชตุมฏฺฐเกน	๘๐๖/๘๑

ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก
ชตุมยํ	๘๐๘/๘๒
ชนกา	๑๑๒๔/๒๐๓
ชนปทจาริกํ	๘๙๗/๑๑๓
ชนปเท	๖๘๙/๒๕
ชปฺปีสุตฺติ	๘๕๐/๙๗
ชปฺเปติ	๘๕๐/๙๖
ชปฺเปยฺย	๘๕๑/๙๗
ชาตํ	๑๐๖๒/๑๖๖
ชานนฺติ	๑๐๓๓/๑๕๗; ๑๐๗๗/๑๗๐; ๑๐๙๕/๑๗๗
ชานนฺตี	๙๔๓/๑๒๖
ชานํ	๖๘๓/๒๒
ชานาถ	๑๑๐๑/๑๘๐; ๑๑๓๐/๑๙๐
ชานาหิ	๙๒๐/๑๒๐
ชานิตฺวา	๗๕๘/๖๓
ชานุมณฺฑลํ	๑๒๕๐/๒๒๙
ชาเนยฺยุ	๖๕๖/๒
ชายมานา	๗๙๓/๗๙
ชิฆจฺฉาย	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๙๖
ชิณฺณา	๙๘๓/๑๐๙
ชินสาสเนน	๖๗๐/๑๒; ๖๙๖/๓๐
ชีวติ	๑๐๒๘/๑๕๕
ชีวุ	๙๖๙/๑๓๖
ชีวิตนฺตรายํ	๖๖๗/๓๐
ชีวิตุ	๗๒๓/๔๓

ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก
[ฌ]	
ฌาเปตฺวา	๑๐๒๙/๑๕๔
ฌาเปสฺสามิ	๘๒๔/๙๗
[ญ]	
ญตฺติ ๖๙๔/๒๓; ๗๑๑/๓๗; ๗๑๗/๔๑; ๙๒๖/๑๒๑; ๑๐๖๙/๑๖๙; ๑๐๙๖/๑๗๘	
ญตฺติจตุตฺถเกน	๖๕๘/๔
ญตฺติทุติเยน	๑๑๔๓/๑๙๖
ญาตก ๗๙๒/๗๖; ๘๓๙/๙๑; ๑๒๓๓/๒๒๕	
ญาตา	๖๘๔/๒๒
ญาติกุล ๖๘๗/๒๔; ๑๐๓๗/๑๕๘	
ญาเปตพฺโพ ๖๗๐/๑๒; ๗๑๑/๓๗; ๙๒๕/๑๒๑; ๑๐๙๕/๑๗๙; ๑๑๒๔/๑๙๙	
[จ]	
จเปตฺวา ๗๖๕/๖๖; ๑๐๐๑/๑๔๖	
จานารเหน	๖๕๘/๔
จาเนหิ ๖๕๘/๔; ๑๐๕๑/๑๖๓	
จิตา	๘๓๖/๙๑
จีโตกาส ๘๓๗/๙๑; ๙๖๓/๑๓๔	

ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก
[ฑ]	
ฑำสมกสฺวาตาตปสิริสปสมฺผสฺสานำ	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๘๖
[ต]	
ตตฺรุปายาย	๖๕๖/๑
ตทนุจฺฉวิกำ	๗๙๓/๗๗
ตทนุโลมิกำ	๗๙๓/๗๗
ตทุภยำ	๗๓๕/๕๒
ตริตพฺพา	๖๙๙/๒๒,๒๙
ตรุณปพฺพชิตา	๖๕๖/๑
ตรุโณ	๖๖๔/๘
ตลฆาตกำ	๘๐๒/๘๐
ตำขนฺติกา	๖๗๐/๑๒
ตำทิฏฺฐิโก	๖๗๐/๑๒
ตำรุจิกา	๖๗๐/๑๒
ตาเรถ	๖๘๘/๒๔
ตาวกาลิกำ	๙๑๙/๑๑๙
ติฏฺฐติ	๙๔๑/๑๒๖
ติณานิ	๙๖๙/๑๓๖
ติตฺถายตนำ	๖๖๖/๑๐
ติตฺถิยา	๖๘๒/๒๑
ติพฺพานำ	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๘๖
ติรจฺฉานคต	๖๕๘/๕; ๗๐๑/๓๑; ๘๔๐/๙๒
ติรจฺฉานคตมนุสฺสวิคฺคหำ	๖๖๑/๗; ๗๐๒/๓๒; ๗๐๗/๓๕; ๘๔๐/๙๒
ติรจฺฉานโยนิยา	๘๗๗/๑๐๖
ติรจฺฉานวิชฺชำ	๑๐๑๓/๑๕๐; ๑๐๑๗/๑๕๑
ติโรกุฑฺเฑ	๘๒๕/๘๗
ติโรปากาเร	๘๒๕-๖/๘๗-๘
ติโรรฏฺเฐ	๙๖๖/๑๓๕
ติลเตลำ	๑๒๓๗/๒๒๖
ติลปีฬกำ	๑๒๐๔/๒๑๕
ติ๎เรฏฺฐา	๑๐๓๓/๑๕๖
ตุฏฺฐสฺสุพฺพำ	๗๙๓/๗๙
ตุณฺหี	๗๑๒/๓๘; ๙๕๘/๑๓๓; ๑๒๒๗/๒๒๒; ๑๒๓๙/๒๒๗
ตุวฏฺเฏนฺติ	๙๓๒/๑๒๓
เตมาสำ	๙๗๑/๑๓๗; ๑๐๕๒/๑๖๓
เตมิยติ	๖๙๒/๒๗
เตล	๗๔๘/๕๙; ๑๒๓๔/๒๒๕
เตลสมฺปาเก	๗๙๗/๗๙
[ถ]	
ถนฺทรา	๑๒๒๔/๒๒๑
ถมฺเภน	๘๔๔/๙๔

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
ถเถ	๑๒๕๑/๒๓๐
เถยฺยสงฺขาตํ	๖๘๕/๒๒
[ท]	
ทกฺขา	๖๕๖/๑
ทณฺฑาเปตุํ	๖๗๘/๑๙
ทณฺฑิโต	๖๗๘/๑๙
ทเทยฺย	๗๔๕/๕๘; ๑๐๙๖/๑๒๘
ทเทยฺยุ	๗๓๕/๕๓; ๗๔๕/๕๘
ทฺวิ	๑๒๓๔/๒๒๕; ๑๒๓๗/๒๒๖
ทยฺหติ	๙๐๗/๑๑๕; ๑๐๐๘/๑๔๘
ทสกหาปณคฺฆนกํ	๗๙๐/๗๕
ทสฺสิกฺขาปทกา	๑๒๑๒/๒๑๗
ทสฺสนาย	๘๓๓/๙๐; ๙๗๗/๑๓๘
ทสฺสนีย	๖๕๖/๑; ๖๘๙/๒๕; ๖๙๙/๓๑; ๗๐๓/๓๓
ทสฺสนูปจารํ	๖๙๒/๒๗; ๘๓๖/๙๑; ๘๕๒/๙๘; ๙๘๐/๑๔๐
ทสฺสเนน	๖๘๙/๒๕
ทสฺสาม	๙๒๒/๑๒๐
ทสฺเสสิ	๗๔๓/๕๗; ๑๑๕๐/๑๙๘
ทหรานํ	๘๘๓/๑๐๘
ทาตพฺพา	๑๑๒๔/๑๘๘
ทาตุกาโม	๙๒๕/๑๒๑

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
ทาตุํ	๙๒๐/๑๒๐
ทานํ	๖๗๙/๑๙; ๑๑๒๕/๑๘๙
ทายกา	๗๗๘/๗๑
ทารุกุฑฺโฑ	๘๒๖/๘๘
ทารุปากาโร	๘๒๖/๘๘
ทาสี	๘๕๒/๙๘
ทาโส	๖๘๐/๒๐
ทิฏฺโ ๖๗๘/๑๘; ๖๘๒/๒๑; ๑๐๕๑/๑๖๓	
ทิฏฺโฐชมฺมิกานํ	๖๕๖/๔
ทินฺน ๖๗๘/๑๘; ๗๖๕/๖๕; ๑๐๘๑/๑๗๒; ๑๐๙๖/๑๗๘; ๑๑๒๗/๑๘๙	
ทิสฺสติ	๙๖๓/๑๓๔
ทีฆโส	๘๘๘/๑๐๙
ทุกฺกตํ	๘๙๒/๑๑๑
ทุกฺข ๗๑๐/๓๖; ๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๘๖; ๑๑๖๐/๒๐๒	
ทุกฺขิตา	๙๔๖/๑๒๗
ทุคฺคนฺโธ	๘๑๐/๘๒
ทุคฺคหิเตน	๘๖๙/๑๐๔
ทุจฺโจพฺพา	๗๓๘/๕๕
ทุตฺติยา	๘๕๓/๙๘
ทุติยิกา ๖๙๒/๒๗; ๖๙๓/๒๘; ๘๕๑/๙๗; ๙๗๖/๑๓๘; ๑๐๕๗/๑๖๔; ๑๑๑๘/๑๘๖	
ทุทฺรูโก	๘๒๒/๘๖
ทุปฺโปสฺสาย	๖๕๖/๔

ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก
ทุพฺพจฺจรปจฺจาสา	๙๒๐/๑๒๐
ทุพฺพจฺจรสญฺญา	๙๒๓/๑๒๑
ทุพฺพจฺจเร	๙๒๓/๑๒๑
ทุพฺพญฺญา	๒๒๗/๔๖
ทุพฺภรตา	๖๕๖/๔; ๑๐๙๖/๑๗๙; ๑๑๐๒/๑๙๑; ๑๑๒๕/๑๙๙
ทุมฺมงฺกูนํ	๖๕๖/๔
ทุราคตานํ	๑๑๑๙/๑๙๖
ทุรุตฺตานํ	๑๐๓๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๙๖
ทุวงฺคิพฺพิตํ	๙๙๒/๑๑๑
ทูตํ	๙๕๐/๑๒๙
ทูปจาริเตน	๙๖๙/๑๐๔
ทูเตฺวา	๑๐๖๒/๑๖๖
ทูเตนฺติ	๙๖๑/๑๓๔
ทูเตสิ	๖๙๙/๒๔
เทติ	๙๑๖/๑๑๙; ๑๑๒๕/๑๙๙
เทถ	๑๑๓๖/๑๙๐
เทนฺติ	๖๙๙/๓๑; ๗๐๔/๓๓
เทยฺยธมฺมํ	๙๐๗/๑๑๖
เทโว	๖๙๒/๒๑
เทเสตพฺพํ	๙๙๙/๑๑๐
ทฺวงฺคุลปพฺพปรมํ	๙๑๑-๒/๙๓
ทฺวาทสวสฺสา	๑๐๙๐/๑๗๖
ทฺวารฏฺจาเน	๙๒๐/๙๕
เทฺวชา	๖๗๑/๑๓
โทสคามินิโย	๗๑๕/๓๙
โทสา	๑๑๔๙/๑๙๘
[ธ]	
ธนกฺกีโต	๖๙๐/๒๐
ธเนน	๑๒๓๓/๒๒๕
ธมฺม ๖๙๔/๒๙; ๗๑๐/๓๖; ๗๙๒/๗๖; ๑๐๗๗/๑๗๐; ๑๑๖๐/๒๐๒; ๑๒๒๗/๒๒๒	
ธมฺมกมฺม	๖๙๖/๓๐
ธมฺมกมฺมสญฺญา ๖๗๒/๑๔; ๖๙๗/๓๐; ๗๑๓/๓๙; ๗๒๔/๔๕; ๗๓๑/๕๐; ๑๐๙๙/๑๒๙; ๙๕๗/๑๓๓; ๑๐๙๑/๑๗๒; ๑๑๒๙/๑๙๐	
ธมฺมปุเรกฺขาราย ๙๗๙/๑๐๗; ๑๐๓๒/๑๕๖	
ธมฺมิกสญฺญา ๙๑๔/๑๑๗; ๙๓๐/๑๒๓	
ธมฺมิกํ	๙๑๑/๑๑๗
ธมฺมิยา	๙๑๐/๙๒
ธมฺมิ ๗๗๙/๗๐; ๙๙๓/๑๐๙; ๙๒๕/๑๒๑; ๑๐๗๗/๑๗๐	
ธาตี	๑๐๗๕/๑๖๙
ธารณํ	๑๐๑๖/๑๕๐
ธารยามิ ๖๗๑/๑๓; ๗๑๒/๓๙; ๙๒๖/๑๒๒; ๑๐๙๖/๑๗๙; ๑๑๐๒/๑๙๑; ๑๑๒๕/๑๙๙; ๑๒๓๙/๒๒๗	

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ธาเรติ	๑๑๘๒/๒๐๙
ธาเรถ	๘๐๖/๘๑
ธาเรยฺย	๙๐๓/๑๑๔; ๑๑๗๘/๒๐๘; ๑๑๙๑/๒๑๒
ธาเรสุํ	๘๘๗/๑๐๙
ธาเรสฺสนฺติ	๑๑๙๐/๒๑๑
ธีตโร	๗๙๓/๗๗
ธุตสฺสํ	๖๕๖/๔
ธุตฺตา	๙๖๑/๑๓๔
ธุรํ	๙๔๘/๑๒๘; ๙๗๕/๑๓๘; ๙๙๖/๑๔๔; ๑๐๕๒/๑๖๓; ๑๑๑๓/๑๘๔; ๑๑๑๗/๑๘๕; ๑๑๕๖/๒๐๑
ธุวปณฺณตฺเต	๘๖๓/๑๐๒
โธวติ	๙๙๒/๑๔๒
โธวนา	๘๑๒/๘๓
โธวนฺติยา	๘๑๒/๘๓
โธวาเปยฺย	๑๐๖๓/๑๖๖
โธวิตุํ	๘๐๖/๘๑

[น]

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
นกฺขมติ	๖๗๑/๑๓; ๗๑๒/๓๘; ๙๕๘/๑๓๓; ๑๐๙๖/๑๗๘; ๑๑๒๕/๑๘๙
นครํ	๘๒๐/๘๕
นคฺคา	๗๙๘/๗๙; ๘๘๓/๑๐๘
นจฺจนฺติ	๘๓๗/๙๑
นจฺจํ	๘๓๓/๙๐
นจฺฉาเทตุกามา	๖๖๗/๑๐
นฏกานํ	๙๑๖/๑๑๘; ๙๙๙/๑๔๕
นฏานํ	๙๑๖/๑๑๘; ๙๙๙/๑๔๕
นฏฺจีวริกาย	๘๘๖/๑๐๙; ๑๐๐๗/๑๔๘; ๑๒๒๗/๒๒๒
นฏฺจสญฺญา	๗๓๖/๕๔
นฏฺจํ	๑๐๐๘/๑๔๘
นที	๖๘๘/๒๔
นทีปารํ	๖๘๘/๒๕
นวกตรา	๖๕๖/๒
นวกมฺมิกํ	๖๕๖/๑
นสฺสติ	๗๓๗/๕๔
นหานปริโยสาเน	๘๘๕/๑๐๙; ๑๒๐๐/๒๑๔
นหายนฺติ	๗๙๘/๗๙; ๘๘๓/๑๐๘; ๑๑๙๘/๒๑๓
นหายิตฺวา	๘๒๔/๘๗
นหาเยยฺย	๘๘๔/๑๐๘; ๑๑๙๙/๒๑๔
นานา	๗๒๙/๔๙
นานาปาปุรเณ	๙๓๙/๑๒๕
นานุพนฺธนฺติ	๑๑๑๑/๑๘๔
นานุพนฺธิสฺสนฺติ	๑๑๑๑/๑๘๔
นานุพนฺเธยฺย	๑๑๑๑/๑๘๔
นาภิมณฺฑลํ	๑๒๔๐/๒๒๘
นามกมฺมํ	๖๘๐/๒๐; ๗๓๐/๕๐
นาวิเก	๖๘๘/๒๒

ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก
นาสีตา	๖๖๖/๑๐	นิพฺพตฺตํ	๑๒๓๗/๒๒๖
นิกณฺณิกํ	๘๕๐/๙๖; ๘๕๑/๙๗	นิพฺพิฏฺฐราชภโฏ	๘๒๔/๘๗
นิกุฑฺเฒ	๖๕๖/๒	นิมนฺติตสญฺญา	๑๐๓๙/๑๕๙
นิกฺกฑฺฒถ	๘๖๔/๑๐๒	นิรย	๘๗๔-๕/๑๐๖
นิกฺกฑฺฒาเปยฺย	๙๕๑/๑๒๙	นิลีโน	๑๐๒๘/๑๕๕
นิกฺกฑฺฒาเปสิ	๘๖๔/๑๐๒	นิวตฺถ	๖๗๖/๑๖; ๘๘๙/๑๑๐
นิกฺกฑฺเฒยฺย	๙๕๑/๑๒๙	นิวาเรติ	๙๑๐/๑๓๖; ๙๒๔/๑๒๑
นิกฺขนฺตา	๖๘๙/๒๕	นิวาเสติ	๘๙๙/๑๑๓; ๙๐๔/๑๑๕
นิกฺขมถ	๖๗๘/๑๘	นิวาเสตพฺพํ	๑๒๔๐/๒๒๗
นิกฺขิตฺตมตฺเต	๖๖๖/๑๐; ๙๔๘/๑๒๘;	นิวาเสตฺวา	๑๐๒๘/๑๕๕
	๙๗๕/๑๓๘; ๑๐๕๒/๑๖๓; ๑๑๐๙/๑๘๓;	นิวาเสนฺติ	๑๒๔๐/๒๒๘
	๑๑๑๗/๑๘๕	นิวาเสสฺสามิ	๑๒๔๐/๒๒๘
นิกฺขิตฺตานิ	๘๙๗/๑๑๓	นิวิฏฺโฐกาโส	๙๖๓/๑๓๔
นิกฺขิปิ	๗๔๓/๕๗	นิสฺสคฺคิย	๗๓๕/๕๓; ๑๐๐๑/๑๔๖
นิกฺขิปิตฺวา	๘๙๗/๑๑๓	นิสฺสชฺชิตพฺพ	๗๓๕/๕๓; ๗๖๕/๖๖
นิกฺขิปิสฺสามิ	๗๕๓/๖๑	นิสฺสชฺชิตสญฺญา	๑๐๐๖/๑๔๗
นิฆาตนํ	๖๕๖/๑	นิสฺสชฺชิเต	๑๐๐๖/๑๔๗
นิคฺคหาย	๖๕๖/๔	นิสฺสฏฺฐปตฺโต	๗๓๕/๕๓
นิจฺจภตฺตํ	๘๕๔/๙๙	นิสฺสฏฺฐุ	๗๖๑/๖๔
นิจฺจภตฺติกา	๘๕๔/๙๘	นิสฺสลฺลยํ	๖๘๙/๒๕
นิทาเน	๘๘๓/๑๐๘	นิสฺสาย	๘๒๔/๘๗
นิปชฺชติ	๙๓๔/๑๒๔	นิสฺสารณียํ	๖๗๙/๑๙; ๗๐๕/๓๔
นิปนฺโนกาส	๘๓๗/๙๑; ๙๖๓/๑๓๔	นิสฺสาริยติ	๖๘๐/๒๐; ๗๐๖/๓๔; ๗๑๒/๓๘; ๗๑๘/๔๒; ๗๓๐/๕๐
นิปฺปตฺตํ	๗๙๓/๗๘	นิสีทนา	๖๕๖/๒
นิปฺปีฬนํ	๖๕๘/๕		

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
นิสีนฺโนกาส	๘๓๗/๙๑; ๙๒๓/๑๓๔	ปจาเปตฺวา	๘๒๑-๒/๘๖
นิสีทติ	๙๓๔/๑๒๔; ๙๔๑/๑๒๖	ปจิตฺวา	๘๒๓-๒/๘๖
นิสีทิตฺวา	๗๓๕/๕๓; ๑๐๙๕/๑๗๘; ๑๑๒๔/๑๘๘	ปจฺจกฺขามิ	๗๐๙/๓๕
		ปจฺจตฺถํ	๘๗๖/๑๐๖
นิหร	๖๕๖/๒	ปจฺจตฺโถสิ	๖๕๖/๒
นิหีนชจฺโจ	๑๐๒๘/๑๕๕	ปจฺจากตา	๗๑๕/๓๙
นีหริตฺวา	๗๔๓/๕๗	ปจฺจาคจฺฉิ	๖๙๔/๒๘; ๑๐๓๓/๑๕๖
		ปจฺจาคจฺฉึสุ	๑๐๒๓/๑๕๓
[ป]		ปจฺจาคนฺตฺวา	๑๐๐๘/๑๔๘; ๑๐๓๓/๑๕๗
ปกติปีณฺฑาเกน	๑๒๐๕/๒๑๕	ปจฺจาตฺถิตพฺพา	๑๐๕๙/๑๖๕
ปกติยา	๑๑๔๙/๑๙๘	ปจฺจาหร	๗๔๓/๕๗
ปกรเณ	๘๘๓/๑๐๓; ๙๓๔/๑๒๑	ปจฺฉโต	๑๒๔๐/๒๒๘
ปกฺกนฺตา	๖๙๓-๔/๒๘; ๙๑๑/๑๑๗; ๑๐๒๓/๑๕๓; ๑๐๔๙/๑๖๒; ๑๑๑๕/๑๗๕	ปจฺฉาภตฺตํ	๘๕๙/๑๐๐
		ปจฺฉินฺทึสุ	๘๕๔/๙๙
ปกฺกมติ	๘๕๗/๑๐๐	ปจฺฉิมํ	๙๗๑/๑๓๗; ๑๐๕๒/๑๖๓
ปกฺกมึสุ	๑๐๒๘/๑๕๕	ปชาปติ	๖๘๒/๒๐; ๗๙๓/๗๗
ปกฺกเมยฺย	๘๕๕/๙๙; ๙๗๔/๑๓๘	ปญฺจมาสกํ	๖๘๔/๒๒
ปกฺกามิ	๘๑๐/๘๒; ๑๐๐๘/๑๔๘	ปญฺจาหาติกฺกนฺเต	๙๐๐/๑๑๓
ปกฺขมานตฺตํ	๗๓๒/๕๑	ปญฺจาหิกํ	๘๙๘/๑๑๓
ปกฺขสงฺกนฺตา	๖๙๓/๒๘; ๑๐๔๙/๑๖๒	ปญฺญตฺตํ	๖๘๗/๒๔; ๑๐๒๓/๑๕๓; ๑๑๗๘/๒๐๘; ๑๑๘๕/๒๑๐; ๑๒๓๔/๒๒๖
ปกฺขิตฺตํ	๑๒๒๙/๒๒๓		
ปกฺขิปี	๘๕๓/๙๘		
ปคฺคเณฺหยฺย	๖๖๙/๑๑; ๙๕๖/๑๓๑	ปญฺญเปสฺสามิ	๘๘๓/๑๐๘; ๙๗๓/๑๓๘
ปคฺคเหตฺวา	๗๓๕/๕๓; ๑๐๙๕/๑๗๘; ๑๑๒๔/๑๘๘	ปญฺญาเปติ	๑๐๔๘/๑๖๒
		ปญฺญาเปนฺโต	๖๕๖/๒; ๖๘๙/๒๕

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ปญฺญาเปสิ	๖๕๖/๒; ๖๘๙/๒๕; ๑๐๓๓/๑๕๗	ปฏินิสฺสชฺชติ	๗๑๓/๓๘; ๗๑๗/๔๐ ๗๑๐/๓๖; ๘๕๖/๑๓๑; ๗๒๙/๔๙; ๙๕๘/๑๓๓
ปญฺญายิสฺสติ	๖๖๗/๑๐	ปฏินิสฺสชฺชนฺติยา	๗๓๒/๕๐; ๙๖๐/๑๓๓
ปญฺหํ	๑๒๑๙/๒๑๙	ปฏินิสฺสชฺเชยฺย	๖๖๙/๑๑; ๗๑๐/๓๖; ๙๕๖/๑๓๑
ปฏิกสฺสติ	๖๘๐/๒๐	ปฏิปถํ	๘๓๗/๙๑
ปฏิกุโกสติ	๖๙๔/๒๘; ๑๐๓๓/๑๕๖	ปฏิปีพนํ	๖๕๗/๔
ปฏิกุโกสนฺติ	๗๒๓/๔๔	ปฏิปุจฺฉนฺโต	๖๕๖/๒
ปฏิกุชิตฺตํ	๘๔๒/๙๓; ๑๒๓๕/๒๒๖	ปฏิปุจฺฉิ	๖๖๔/๙
ปฏิกุเชโป	๑๐๓๙/๑๕๙	ปฏิปปสฺสมฺภนฺติ	๗๑๒/๓๘; ๗๑๘/๔๑; ๗๓๐/๕๐
ปฏิคฺคณฺหาติ	๗๐๓/๓๓; ๘๒๒/๘๖; ๑๒๓๑/๒๒๔	ปฏิพทฺธจิตฺต	๖๕๖/๒; ๖๕๘/๕; ๖๗๖/๑๕; ๖๘๙/๒๕; ๗๐๑/๓๑
ปฏิคฺคเหตพฺพา	๗๓๕/๕๔	ปฏิพล	๖๕๘/๕; ๗๐๒/๓๒; ๗๑๑/๓๗; ๘๔๐/๙๒; ๘๕๒/๙๗; ๙๒๕/๑๒๑; ๑๐๓๗/๑๕๘; ๑๐๗๗/๑๗๐; ๑๐๙๕/๑๗๙; ๑๑๒๔/๑๘๘
ปฏิคฺคเหสิ	๑๐๓๓/๑๕๗	ปฏิพาหิ	๙๑๑/๑๑๗; ๙๒๗/๑๒๑
ปฏิฆาตาย	๖๕๖/๔	ปฏิภานจิตฺตํ	๙๗๗/๑๓๙
ปฏิโจเทสิ	๖๖๔/๘	ปฏิมาเนนฺติ	๖๕๖/๒
ปฏิโจเทสฺสติ	๖๖๔/๙	ปฏิมุญฺจิตฺวา	๑๑๙๐/๒๑๑
ปฏิจฺจ	๘๘๓/๑๐๘	ปฏิรูปา	๖๖๗/๑๐
ปฏิจฺฉนฺน	๖๕๖/๒; ๘๔๔/๙๔	ปฏิลาเภน	๗๔๐/๕๖; ๗๕๐/๖๐; ๑๒๓๗/๒๒๗
ปฏิจฺฉาทนตฺถาย	๑๒๒๖/๒๒๑		
ปฏิจฺฉาเทนฺติ	๗๒๓/๔๔		
ปฏิจฺฉาเทนฺติยา	๑๒๔๐/๒๒๘		
ปฏิญฺญาย	๖๕๘/๔		
ปฏิเทเสตพฺพํ	๑๒๒๘/๒๒๓; ๑๒๓๔/๒๒๕		
ปฏิเทเสมิ	๑๒๓๔/๒๒๕		
ปฏินิสฺสคฺคาย	๖๖๙/๑๑; ๑๕๘/๑๓๓		

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ปฏิวิสฺสเก	๑๐๓๗/๑๕๘	ปทกฺขิณํ	๘๑๐/๘๒
ปฏิเวเทหิ	๖๕๖/๒	ปทสา	๑๑๘๕/๒๑๐
ปฏิสฺสุณิตฺวา	๘๘๔/๑๔๓; ๑๑๔๖/๑๘๗	ปพฺพชิต	๖๕๖/๑; ๘๐๖/๘๑
ปฏิเสวนตฺถาย	๖๗๔/๑๔	ปพฺพชฺชํ	๖๘๒/๒๑
ปฏฺฐา	๗๗๘/๗๐; ๘๔๑/๑๒๖; ๘๕๐/๑๒๘; ๘๘๘/๑๔๕	ปพฺพปรมา	๘๑๒/๘๓
ปณฺฑปตฺติก	๖๗๘/๑๘; ๗๐๕/๓๔; ๗๓๒/๕๑	ปพฺพาเชตุ	๖๘๒/๒๑
ปณฺฑก	๖๖๑/๗; ๗๐๒/๓๒; ๗๐๗/๓๕; ๘๔๐/๘๒; ๘๕๒/๘๘	ปพฺพาเชติ	๖๘๒/๒๑
ปณฺฑิตา	๖๕๖/๑	ปมาณาติกฺกนฺตํ	๘๘๑/๑๑๐
ปณฺฑุปลาโส	๖๖๖/๑๐	ปมาณิกา	๘๘๘/๑๐๙
ปณฺณจฺฉตฺตํ	๑๑๘๑/๒๐๙	ปมุขํ	๙๕๒/๑๓๐
ปณฺณรสิโก	๑๐๖๐/๑๖๕	ปยิรุปาสนฺติ	๗๗๘/๗๐; ๘๔๑/๑๒๖
ปณฺณสนฺถาโร	๘๖๖/๑๐๓	ปยิรุปาสิตฺวา	๘๔๑/๑๒๖
ปติวตฺตา	๖๘๔/๒๘; ๑๐๓๓/๑๕๗	ปโยเค	๗๔๐/๕๖; ๗๕๐/๖๐; ๗๘๐/๗๑
ปตฺต	๗๓๓/๕๒; ๗๙๓/๗๘; ๑๐๖๙/๑๖๘; ๑๐๗๔/๑๖๙; ๑๐๙๘/๑๗๙; ๑๑๒๑/๑๘๗	ปรโต	๘๒๖/๘๘
ปตฺตกฬฺลํ	๖๗๑/๑๓; ๗๑๗/๔๑; ๘๒๖/๑๒๑; ๘๕๘/๑๓๒; ๑๓๐๒/๑๘๐; ๑๓๓๑/๑๙๑	ปรํ	๘๗๐/๑๐๔; ๘๗๑/๑๐๕
ปตฺตวณิชฺชํ	๗๓๓/๕๒	ปราชิโต	๖๗๘/๑๘; ๗๑๗/๔๐
ปตฺตวิสฺติวสฺส	๑๑๒๗/๑๘๙; ๑๑๖๐/๒๐๒	ปรามสนํ	๖๕๗/๔
ปตฺถริตฺวา	๙๐๒/๑๑๔	ปริกฺขยํ	๗๙๓/๗๗
ปตฺโถทนํ	๗๓๕/๕๓	ปริกฺขารํ	๗๔๖/๕๘; ๗๕๘/๖๓; ๙๐๙/๑๑๖
ปทกฺขิณํ	๘๑๐/๘๒	ปริกฺขิตฺต	๖๙๒/๒๗; ๗๖๓/๖๕; ๑๐๑๐/๑๔๙; ๑๐๒๕/๑๕๓; ๑๒๒๖/๒๒๑
ปทสา	๑๑๘๕/๒๑๐	ปริกฺเขปํ	๖๙๒/๒๗; ๑๐๑๐/๑๔๙; ๑๐๒๕/๑๕๓; ๑๒๒๖/๒๒๑
ปพฺพชิต	๖๕๖/๑; ๘๐๖/๘๑	ปริคฺคหิตา	๘๘๓/๑๐๘; ๑๑๖๔/๒๐๓
ปพฺพชฺชํ	๖๘๒/๒๑		
ปพฺพปรมา	๘๑๒/๘๓		
ปพฺพาเชตุ	๖๘๒/๒๑		
ปพฺพาเชติ	๖๘๒/๒๑		
ปมาณาติกฺกนฺตํ	๘๙๑/๑๑๐		
ปมาณิกา	๘๘๘/๑๐๙		
ปมุขํ	๙๕๒/๑๓๐		
ปยิรุปาสนฺติ	๗๗๘/๗๐; ๘๔๑/๑๒๖		
ปยิรุปาสิตฺวา	๘๔๑/๑๒๖		
ปโยเค	๗๔๐/๕๖; ๗๕๐/๖๐; ๗๘๐/๗๑		
ปรโต	๘๒๖/๘๘		
ปรํ	๘๗๐/๑๐๔; ๘๗๑/๑๐๕		
ปราชิโต	๖๗๘/๑๘; ๗๑๗/๔๐		
ปรามสนํ	๖๕๗/๔		
ปริกฺขยํ	๗๙๓/๗๗		
ปริกฺขารํ	๗๔๖/๕๘; ๗๕๘/๖๓; ๙๐๙/๑๑๖		
ปริกฺขิตฺต	๖๙๒/๒๗; ๗๖๓/๖๕; ๑๐๑๐/๑๔๙; ๑๐๒๕/๑๕๓; ๑๒๒๖/๒๒๑		
ปริกฺเขปํ	๖๙๒/๒๗; ๑๐๑๐/๑๔๙; ๑๐๒๕/๑๕๓; ๑๒๒๖/๒๒๑		
ปริคฺคหิตา	๘๘๓/๑๐๘; ๑๑๖๔/๒๐๓		

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ปริจฺฉินฺทิตพฺพา	๑๑๔๐/๑๙๕	ปริมทฺทาเปสฺสนฺติ	๑๒๐๖/๒๑๖
ปริตฺต	๗๔๕/๕๘; ๑๐๑๖/๑๕๐	ปริยาปุณนฺติ	๑๐๑๓/๑๕๐
ปริปกฺเก	๖๖๔/๘	ปริยาเยน	๑๐๐๗/๑๔๘
ปริปุจฺฉาย	๑๑๐๙/๑๘๓	ปริยุฏฺฐิโต	๖๘๙/๒๕
ปริปุณฺณทฺวาทสวสฺสํ	๑๐๙๕/๑๗๗; ๑๑๓๙/๑๙๔	ปริเยสติ	๖๘๖/๓๐; ๑๐๖๙/๑๖๘; ๑๐๗๕/๑๖๙; ๑๐๙๘/๑๗๙; ๑๑๒๑/๑๘๗; ๑๓๖๐/๒๐๒
ปริปุณฺณวสฺสติวสฺสาย	๑๑๒๒/๑๘๗	ปริเยสิตฺวา	๙๔๙/๑๒๘; ๑๐๑๒/๑๔๙; ๑๑๑๘/๑๘๖
ปริปุณฺณสญฺญา	๑๐๙๓/๑๗๗; ๑๑๒๒/๑๘๗	ปริวตฺเตตฺวา	๗๔๓-๔/๕๗; ๗๔๕/๕๘
ปริปูเรนฺติ	๖๗๖/๑๗	ปริวสถ	๖๕๖/๒
ปริพาหิรา	๙๐๗/๑๑๖	ปริเวณวาสิกา	๖๗๘/๖๗
ปริพฺพาชกสฺมาปนฺน	๖๘๐/๒๐; ๙๑๘/๑๑๙; ๑๐๐๑/๑๔๖	ปริเวณํ	๑๐๔๘/๑๖๒
ปริพฺพาชกสฺส	๙๑๗/๑๑๙; ๑๐๐๐/๑๔๕	ปริสงฺกาย	๑๐๕๑/๑๖๓
ปริพฺพาชิกาย	๙๑๗/๑๑๙; ๑๐๐๐/๑๔๕	ปริสติ	๙๙๙/๑๔๕
ปริภาพยตา	๗๒๙/๔๘	ปริสุทฺธา	๖๗๗/๑๗; ๗๙๒/๗๖; ๑๒๒๗/๒๒๒; ๑๒๓๙/๒๒๗
ปริภเวน	๗๒๗/๔๖; ๗๓๐/๔๙	ปริหีนา	๗๙๓/๗๘
ปริภาสติ	๑๐๓๓/๑๕๗	ปณฺฑุเก	๗๙๗/๗๙
ปริภาสิ	๘๒๔/๘๗	ปณิพุนฺธิตฺวา	๘๒๐/๘๕
ปริภาเสยฺย	๑๐๓๐/๑๕๕	ปณฺณงฺก	๘๕๖/๙๙; ๙๘๒/๑๔๐; ๙๘๔/๑๔๑
ปริภุญฺชติ	๗๓๖/๕๔; ๑๐๐๓/๑๔๗	ปณฺฑินี	๑๑๑๑/๑๘๔; ๑๑๑๓/๑๘๔
ปริภุญฺชิตพฺพา	๘๘๓/๑๐๘	ปวาริต	๗๘๗/๗๔; ๗๙๓/๗๗; ๑๐๓๗/๑๕๘; ๑๐๕๐/๑๖๒; ๑๒๓๓/๒๒๕
ปริภุญฺชิสฺสุ	๗๕๘/๖๓; ๗๖๓/๖๕		
ปริโภชนียํ	๑๐๒๒/๑๕๒		
ปริมณฺฑลํ	๑๒๔๐/๒๒๘		
ปริมทฺทาเปยฺย	๑๒๐๗/๒๑๖; ๑๒๑๐/๒๑๗		

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ปวิฏฺฐมตฺเต	๖๗๖/๑๖	ปาณหรานํ	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๙๖
ปวิฏฺฐา	๙๔๑/๑๒๖; ๙๕๐/๑๒๙	ปาณาติปาตา	๑๐๗๙/๑๗๑; ๑๐๙๖/๑๗๘; ๑๑๒๕/๑๙๙
ปวิสติ	๘๒๔/๘๗	ปาเณ	๙๖๙/๑๓๖
ปวิสิตพฺโพ	๑๐๒๓/๑๕๓	ปาทกถลิกํ	๖๙๔/๒๘; ๑๐๓๓/๑๕๗
ปวิสิตฺวา	๑๐๒๑/๑๕๒	ปาทปีฐํ	๖๙๔/๒๘; ๑๐๓๓/๑๕๗
ปวิสิสฺสติ	๑๒๒๔/๒๒๑	ปาทุ	๖๙๒/๒๗
ปวิสิสฺสุ	๑๐๒๓/๑๕๓	ปาทุปโค	๑๑๙๖/๒๑๓
ปวิเสยฺย	๑๒๒๕/๒๒๑	ปาเท	๗๓๕/๕๓; ๑๐๙๕/๑๗๙; ๑๑๒๔/๑๙๘
ปวุตฺโต	๖๖๖/๑๐	ปาโททกํ	๖๙๔/๒๘; ๑๐๓๓/๑๕๗
ปเวเสติ	๘๐๘/๘๒	ปานีย	๘๑๕/๘๔; ๑๐๒๒/๑๕๒; ๑๐๓๓/๑๕๗
ปสฺนุนานํ	๖๕๖/๓	ปานียถาลกํ	๘๑๕/๘๔
ปสาเข	๑๐๖๒/๑๖๖	ปาปก	๗๒๓/๔๓; ๗๙๓/๗๘
ปสาทาย	๙๐๒/๑๑๔; ๙๔๑/๑๒๖; ๑๒๓๔/๒๒๕	ปาปสทฺทา	๗๒๑/๔๒
ปสาเรตฺวนฺติ	๗๓๓/๕๒	ปาปสิโลกา	๗๒๑/๔๒; ๗๒๓/๔๔
ปสฺสติ	๘๓๖/๙๑; ๙๘๐/๑๔๐	ปาปาจารา	๗๒๑/๔๒; ๗๒๒/๔๓
ปสฺสนฺติ	๗๑๑/๓๗; ๗๑๗/๔๐; ๙๕๗/๑๓๒	ปาปุรณํ	๗๘๕/๗๓
ปสฺสาว	๘๒๕/๘๗; ๘๒๖/๘๘; ๑๒๔๑/๒๒๙	ปายนฺติยญฺญา	๑๐๗๕/๑๖๙
ปสฺสิตฺวา	๗๐๓/๓๓; ๗๓๓/๕๒	ปายนฺตี	๑๐๗๒/๑๖๙; ๑๐๗๔/๑๖๙
ปสฺเสยฺยาถ	๙๐๒/๑๑๔	ปาราชิกา	๖๕๘/๕ นเกวลํ
ปหารํ	๘๑๕/๘๔	ปาริวาสิกจฺฉนฺททาเนน	๑๑๖๗/๒๐๕
ปหูตํ	๑๑๖๖/๒๐๔	ปารุตา	๖๗๖/๑๖
ปาฏุงฺกี	๑๑๘๗/๒๑๐	ปารุปติ	๘๙๙/๑๑๓; ๙๐๔/๑๑๕
ปาฏิเทสนีย	๑๒๒๘/๒๒๓; ๑๒๓๔/๒๒๕; ๑๒๓๗/๒๒๗	ปารุปนฺติ	๙๓๘/๑๒๕
		ปาวาริกสฺส	๗๕๘/๖๓; ๗๖๓/๖๕

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
ปาวิสิ	๙๐๒/๑๑๔; ๑๐๒๘/๑๕๕; ๑๒๒๔/๒๒๑
ปาสาเณหิ	๑๐๒๘/๑๕๕
ปาสาทิก	๖๕๖/๑; ๖๕๖/๔; ๖๘๙/๒๕; ๖๘๙/๓๑; ๗๐๔/๓๓
ปีณฺยาก	๑๒๐๓/๒๓๕; ๑๒๐๔/๒๓๕
ปีฏฺจมยํ	๘๐๘/๘๒
ปีณฺฑาย	๙๐๒/๑๑๔; ๑๐๗๒/๑๖๙
ปีคฺคิวิสฺเยน	๘๗๗/๑๐๖
ปีปาสาย	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๘๖
ปีวติ	๑๐๔๐/๑๖๐
ปีพิตา	๖๙๐/๒๖; ๘๐๒/๘๐; ๘๐๖/๘๑
ปุคฺคลิเกน	๗๗๙/๗๑
ปุจฺฉนฺติ	๑๒๑๙/๒๑๙
ปุจฺฉามิ	๑๒๒๗/๒๒๒
ปุจฺฉิ	๙๐๒/๑๑๔
ปุณฺเณน	๙๐๗/๑๑๖
ปุตฺตภาตโร	๖๘๐/๒๐; ๙๕๗/๑๓๒
ปุตฺตา	๖๗๘/๑๘
ปุถุสิลา	๖๗๑/๑๓
ปุนวิรูพฺหิยา	๖๗๖/๑๖
ปุพฺพณฺหสมยํ	๑๐๒๘/๑๕๕
ปุพฺพณฺณํ	๘๓๐/๘๙
ปุรโต	๑๒๑๕/๒๑๘; ๙๔๑/๑๒๖; ๑๒๔๐/๒๒๘
ปุราณทุติยิกา	๘๑๕/๘๔
ปุราณราโชโรโธ	๘๐๖/๘๑
ปุริม	๖๙๒/๒๗; ๖๙๖/๓๐; ๗๐๖/๓๔; ๙๗๑/๑๓๗; ๑๐๕๒/๑๖๓
ปุริสปุคฺคล	๖๕๖/๓; ๖๕๗/๔; ๗๐๑/๓๒; ๗๐๔/๓๓
ปุริสนฺตรคตา	๑๐๙๒/๑๗๖; ๑๐๙๘/๑๗๙; ๑๑๐๔/๑๘๑
ปุริสสีสญฺจ	๑๑๕๘/๒๐๑
ปุริโส	๘๓๘/๙๑
ปูค	๖๘๓/๒๒; ๖๘๔/๒๒; ๗๖๘/๖๗
เปต	๖๕๘/๕; ๗๐๑/๓๒; ๗๐๗/๓๕; ๘๔๐/๙๒
เปตฺติกํ	๖๗๘/๑๘
เปสลานํ	๖๕๖/๔
โปกฺขรณิ	๙๗๘/๑๓๙

[ผ]

ผรสุ	๖๕๖/๑; ๖๖๗/๑๐
ผาณิตํ	๑๒๓๔/๒๒๕
ผาลาเปยฺย	๑๐๖๓/๑๖๖
ผาสุ	๑๑๘๑/๒๐๙; ๑๒๒๙/๒๒๓; ๑๒๓๕/๒๒๖
ผาสุวิหาราย	๖๕๖/๔
ผุฏฺจมตฺตํ	๖๕๘/๕
ผุฏฺจา	๘๘๒/๑๐๘

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
[พ]	
พนฺธกนิโย	๖๗๘/๑๙; ๘๒๔/๘๗ ๘๖๔/๑๐๒
พนฺธนา	๖๖๖/๑๐
พนฺธาเปยฺย	๑๐๖๓/๑๖๖
พนฺธาเปตุํ	๖๗๘/๑๙
พลิพทฺโท	๑๐๔๒/๑๖๐
พหารามโกฏฺฐเก	๖๕๖/๒
พหิทฺวารโกฏฺฐเก	๖๕๖/๒
พหุกโต	๖๕๖/๒
พหุกรณีย	๙๐๗/๑๑๕
พหุกํ	๗๔๕/๕๘; ๘๒๖/๘๘
พหุกิจฺจา	๙๐๗/๑๑๕
พหุตฺตุตฺตุ	๗๗๘/๗๐; ๙๔๑/๑๒๖; ๙๕๐/๑๒๙; ๙๙๙/๑๔๕
พหู	๗๓๓/๕๒
พาถา	๖๙๔/๒๘; ๑๐๗๗/๑๗๐; ๑๐๙๕/๑๗๗; ๑๑๑๑/๑๘๔; ๑๑๔๐/๑๙๕
พาหิรกํ	๑๐๑๕/๑๕๐
พาหิรเคปิ	๑๐๐๒/๑๔๖
พิมฺโพหนํ	๘๙๑/๑๑๐
พุทฺธสาสน	๖๗๐/๑๒; ๖๙๖/๓๐
พุทฺโธ	๙๖๙/๑๓๖; ๑๐๗๒/๑๖๙; ๑๐๙๕/๑๗๗
พฺยญฺชนํ	๗๓๕/๕๒
พฺยตฺต	๖๕๖/๑; ๖๑๑/๓๗; ๘๒๕/๑๒๑; ๑๐๙๕/๑๒๘; ๑๑๒๔/๑๘๘
พฺยูห	๘๕๐/๙๖; ๘๕๑/๙๗; ๘๕๒/๙๗
พฺรหฺมจริย	๖๘๒/๒๑; ๗๐๙/๓๕; ๘๗๔/๑๐๕; ๘๗๕/๑๐๖; ๘๘๓/๑๐๘
พฺรหฺมจริยนฺตรายํ	๖๖๗/๑๐
พฺราหฺมณกุลํ	๘๕๖/๙๙; ๑๐๔๔/๑๖๑
พฺราหฺมณี	๘๖๔/๑๐๒
พฺราหฺมโณ	๘๒๔/๘๗
[ภ]	
ภควนฺตุ	๘๑๐/๘๒; ๘๔๒/๙๓; ๙๖๙/๑๓๖; ๑๐๗๒/๑๖๙
ภิกฺขุนีนํ	๗๒๓/๔๔; ๗๒๙/๔๙
ภิงฺคุ	๙๘๘/๑๔๒
ภิกฺขาเปตฺวา	๘๒๑-๒/๘๖
ภิกฺขิตฺวา	๘๒๑-๒/๘๖
ภิญฺชนเก	๗๙๗/๗๙
ภิตฺติโก	๖๘๐/๒๐
ภิตฺติปถํ	๘๒๔/๘๗
ภิณฺฑกํ	๖๘๒/๒๑; ๘๗๔/๑๐๕; ๑๐๐๘/๑๔๘
ภิณฺฑนการิกา	๖๙๔/๒๘; ๙๕๔/๑๓๑; ๑๐๓๓/๑๕๖
ภิณฺฑนํ	๖๖๗/๑๐
ภิณฺฑิ	๗๔๘/๕๙

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
ภณฺฑิเก	๗๙๓/๗๗
ภณฺฑิตฺวา	๗๐๙/๓๕; ๘๗๙/๑๐๗
ภตฺตคฺเค	๖๕๖/๒; ๖๙๙/๓๑; ๗๐๔/๓๓
ภตฺตวิสฺสคฺคํ	๘๓๕/๘๓
ภตฺตํ	๙๙๒/๑๔๒
ภูทรา	๖๕๘/๔
ภยคามินิโย	๗๓๕/๓๙
ภยา	๗๓๗/๔๐; ๑๓๔๙/๑๙๘
ภสฺสการิกา	๖๙๔/๒๘; ๙๕๔/๑๓๑; ๑๐๓๓/๑๕๖
ภาคํ	๘๒๐/๘๕
ภาชนนฺตริกาย	๘๕๔/๙๘
ภาชาเปสิ	๗๓๘/๕๕
ภาชิยสฺสติ	๙๑๑/๑๑๗
ภาเชติ	๙๑๓/๑๑๗
ภาเชตุกาโม	๙๑๑/๑๑๗
ภาเชถ	๗๕๘/๖๓
ภาณิกา	๗๗๘/๗๐; ๙๔๑/๑๒๖; ๙๕๐/๑๒๙; ๙๙๙/๑๔๕
ภาสติ	๑๐๔๔/๑๖๑
ภาสถ	๙๑๖/๑๑๘; ๙๙๙/๑๔๕
ภาเสยฺย	๗๑๒/๓๘; ๗๒๔/๔๕; ๙๒๖/๑๒๒; ๙๕๘/๑๓๓; ๑๐๙๖/๑๗๘; ๑๑๒๕/๑๘๙
ภิกฺขํ	๑๐๗๒/๑๖๙
ภิกฺขาจริยํ	๖๕๘/๔
ภิกฺขิกา	๖๕๘/๔
ภิกฺขุนี	๖๕๘/๔; ๖๘๓/๒๒; ๖๘๗/๒๔ เยภุยฺยกํ
ภิกฺขุนีสงฺฆ	๖๕๖/๓; ๖๗๘/๑๘; ๖๘๔/๒๒; ๗๒๑/๔๒; ๗๙๓/๗๗; ๙๐๙/๑๑๖; ๑๐๓๓/๑๕๖; ๑๑๔๖/๑๙๗
ภิกฺขุนูปสฺสย	๖๕๖/๒; ๖๗๘/๑๘; ๘๒๔/๘๗; ๑๐๕๔/๑๖๔
ภิกฺขุสงฺฆ	๑๐๕๐/๑๖๒; ๑๐๕๙/๑๖๕
ภิชฺชติ	๗๓๗/๕๔
ภินฺนปฏฺธรา	๖๕๘/๔
ภินฺนสญฺญา	๗๓๖/๕๔
ภินฺนา	๖๗๑/๑๓; ๙๒๒/๑๒๐
ภิยฺโยภาวาย	๖๕๖/๓
ภิสึ	๘๙๑/๑๑๐
ภุญฺช	๗๐๔/๓๓
ภุญฺชนฺตสฺส	๘๑๕/๘๔
ภุญฺชิตุํ	๑๒๓๕/๒๒๖
ภุญฺชิตฺวนฺติ	๑๒๒๘/๒๒๓
ภุญฺเชยฺย	๑๒๒๘/๒๒๓
ภุตฺตาวึ	๑๐๓๗/๑๕๘
ภุตฺโตกาโส	๙๖๓/๑๓๔
ภุมฺมตฺถรณํ	๘๙๑/๑๑๐
ภูตปุพฺพํ	๗๙๓/๗๗

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
เภทาเปติ	๑๐๖๒/๑๖๖
เภสชฺชํ	๗๕๘/๖๓
โภคพฺยสเนน	๘๘๒/๑๐๘
โภเคหิ	๙๐๒/๑๑๖
โภชน ๖๙๙/๓๑; ๗๐๔/๓๓; ๘๑๗/๘๔	
โภชนปริโยสาเน	๗๐๖/๓๔
โภชนียํ ๖๙๙/๓๑; ๗๐๔/๓๓; ๙๙๙/๑๔๕; ๑๐๓๘/๑๕๙; ๑๑๖๖/๒๐๔	
โภเชสิ	๑๐๓๗/๑๕๙
[ม]	
มกฺขิกาหิ	๘๐๖/๘๑
มกฺขิกามธุ	๑๒๓๗/๒๒๖
มคฺโค	๑๐๒๗/๑๕๔
มงฺกุ	๘๘๓/๑๐๘; ๑๒๒๔/๒๒๑
มงฺคลํ	๘๒๔/๘๗
มจฺฉ ๗๐๑/๓๒; ๑๐๐๑/๑๔๖; ๑๒๓๔/๒๒๕	
มจฺฉรายนฺติ	๑๐๔๕/๑๖๑
มจฺฉรายิสฺสติ	๑๐๔๒/๑๖๐
มชฺฌนฺหิกา	๘๕๖/๙๙
มชฺฌิโม	๗๓๕/๕๒
มณฺฑลพนฺธํ	๑๑๘๑/๒๐๙
มตฺติกาปตฺโต	๗๓๕/๕๒; ๗๙๓/๗๗; ๘๐๘/๘๒
มตฺถกจฺฉินฺโน	๖๗๖/๑๖
มตฺถเก	๘๑๕/๘๔; ๘๒๔/๘๗
มธุกเตลํ	๑๒๓๗/๒๒๖
มธุ	๑๒๓๔/๒๒๕
มนาปํ	๑๒๒๘/๒๒๓; ๑๒๓๔/๒๒๕
มนุสฺส	๘๖๑/๑๐๑
มนุสฺสโทภคฺเคน	๘๗๗/๑๐๖
มนุสฺสปุริโส ๖๕๘/๕; ๖๗๖/๑๕; ๗๐๑/๓๒; ๘๔๐/๘๒	
มนุสฺสา ๖๗๘/๑๙; ๗๐๔/๓๓; ๗๗๘/๗๐; ๙๐๗/๑๑๖; ๙๓๒/๑๒๓; ๑๑๙๐/๒๑๑; ๑๑๘๙/๒๓๓; ๑๐๗๒/๑๖๙; ๑๒๒๔/๒๒๑	
มนเตสุ	๑๐๒๘/๑๕๔
มณฺฑมชฺโช	๑๐๒๘/๑๕๕
มณฺฑปุตฺโต	๑๐๓/๑๖๕; ๔๘๔/๓๓๖
มหคฺฆํ	๗๘๓/๗๒
มหตฺตรา	๑๐๒๘/๑๕๔
มหาชนิเกน	๗๖๙/๖๗
มหามตฺตา	๖๗๘/๑๘; ๘๑๕/๘๔
มหากิตานิ	๒๖๘/๒๔๓
มหิจฺฉตาย	๖๕๖/๔
มหิจฺฉา	๗๘๓/๗๓; ๗๘๘/๗๕
มหิสฺขีรํ	๑๒๓๗/๒๒๖
มหิสฺสปฺปี	๑๒๓๑/๒๒๔
มเห	๙๒๕/๑๒๑

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
มํสํ	๗๐๑/๓๒; ๗๙๗/๗๙; ๑๐๐๑/๑๔๖; ๑๒๓๑/๒๒๔; ๑๒๓๔/๒๒๕
มาคธิกํ	๗๙๓/๗๘
มานตฺตํ	๖๘๐/๒๐
มาตา	๑๐๗๔/๑๖๙
มาตาปิตุ	๙๑๙/๑๑๙; ๑๑๖๓-๔/๒๐๓
มาตุคาโม	๘๑๐/๘๒
มาโส	๙๒๒/๑๒๐
มิคารนตฺตา	๖๕๖/๑
มิจฺฉาชีเวน	๗๒๓/๔๓
มุญฺจิสฺสุ	๘๒๐/๘๕
มุณฺฑา	๖๗๘/๑๙; ๘๒๔/๘๗; ๘๖๔/๑๐๒
มุตฺตกรณ	๘๐๐/๗๙; ๘๐๔/๘๐; ๘๐๘/๘๒
มุตฺตํ	๘๒๖/๘๘
มุสาวาทา	๑๐๗๙/๑๗๑; ๑๑๒๕/๑๘๙
มูลาย	๖๘๐/๒๐
เมชาวินี	๖๕๖/๑
โมจาเปยฺย	๑๐๖๓/๑๖๖
โมหคามินิโย	๗๑๕/๓๙
โมหา	๑๑๔๙/๑๙๘

[ย]

ยกฺข	๖๕๘/๕; ๗๐๑/๓๒; ๗๐๗/๓๕; ๘๔๐/๙๒
ยถาโคจรา	๖๕๘/๔
ยถาโคตฺตา	๖๕๘/๔
ยถาชจฺจา	๖๕๘/๔
ยาถาทาเน	๗๖๑/๖๔; ๗๖๖/๖๖
ยถานามา	๖๕๘/๔
ยถายุตฺตา	๖๕๘/๔
ยถาวิหาริโน	๖๕๘/๔
ยถาสีลา	๖๕๘/๔
ยวกฺเขตฺตํ	๘๒๘/๘๘
ยโว	๘๒๒/๘๖
ยํขนฺติโก	๖๗๐/๑๒
ยํทิฏฺฐิโก	๖๗๐/๑๒
ยํรุจิโก	๖๗๐/๑๒
ยาคุ	๗๖๗/๖๗; ๙๙๒/๑๔๒
ยาคุปาเน	๙๙๓/๑๔๓
ยาจนฺติ	๑๐๕๘/๑๖๕
ยาจามิ	๑๐๙๕/๑๗๘
ยาจิ	๙๒๕/๑๒๑
ยาจิตพฺพา	๑๑๒๔/๑๘๘
ยาจิสฺสามิ	๘๒๔/๘๗
ยาน	๑๑๘๔/๒๐๙; ๑๑๘๕/๒๑๐
ยาปนียํ	๗๕๓/๖๑; ๑๒๒๙/๒๒๓; ๑๒๓๕/๒๒๖
ยามกาฬกํ	๑๐๓๙/๑๕๙
ยายติ	๑๑๘๘/๒๑๐
ยายนฺติ	๑๑๘๔/๒๐๙
ยายิสฺสนฺติ	๑๑๘๔/๒๐๙
ยาวตติยก	๗๑๘/๔๒; ๗๓๒/๕๑

ปทานุกฺกโม	ปฬฺเพ/องฺเก
ยาวตติยํ	๖๖๙/๑๑; ๗๑๐/๓๖; ๙๕๖/๑๓๒
ยาวทตฺถํ	๑๐๓๗/๑๕๘
ยาวชีวกํ	๑๐๓๙/๑๕๙
โยชนานิ	๙๗๔/๑๓๘; ๑๑๑๖/๑๘๕
[ร]	
รจฺฉา	๘๕๒/๙๗
รญฺเจ	๙๖๓/๑๓๔
รตฺตนฺธกาเร	๘๓๘/๙๒
รตฺตาติกฺกนฺต	๗๓๕/๕๓; ๗๓๖/๕๔
รตฺติ	๖๘๙/๒๕
รถิยาย	๘๕๐/๙๖; ๘๕๑/๙๗; ๑๑๘๗/๒๑๐; ๑๑๙๐/๒๑๑
รมิตุ	๙๗๙/๑๓๙
ราชกุลํ	๘๒๔/๘๗
ราชา	๖๘๒/๒๑; ๘๐๖/๘๑
ราชาคารํ	๙๗๘/๑๓๙
รุกฺเขน	๘๔๔/๙๔
รุจฺจติ	๑๒๒๘/๒๒๓
รุหิตุ	๑๐๖๓/๑๖๖
โรคพฺยูฬฺเหน	๘๘๒-๓/๑๐๘
โรทนฺติ	๑๐๒๘/๑๕๔
โรทนฺตี	๗๕๓/๖๑
โรปีมุ	๘๓๐/๘๙
[ล]	
ลงฺฆกานุ	๙๑๖/๑๑๘; ๙๙๙/๑๔๕
ลชฺชินี	๖๕๖/๓; ๗๐๙/๓๕; ๑๑๔๐/๑๙๕
ลทฺธุ	๗๓๘/๕๕
ลภติ	๙๔๙/๑๒๘; ๑๑๑๐/๑๘๓; ๑๑๑๘/๑๘๖
ลพฺภา	๖๘๒/๒๑
ลภาม	๗๓๘/๕๕
ลสุณ	๗๙/๗๗-๘
ลสุณลฺฌา	๗๙๖/๗๘
ลหุปาปุรณุ	๗๘๙/๗๕
ลิจฺฉวิ	๖๘๒/๒๑
ลิจฺฉวิโคโณ	๖๘๒/๒๑
ลูขจีวรา	๗๓๘/๕๕
เลขุ	๑๐๓๖/๑๕๐
เลฑฺฑูหิ	๑๐๒๘/๑๕๕
โลมุ	๗๙๘/๗๙
[ว]	
วกฺขติ	๗๐๔/๓๓; ๗๐๙/๓๕; ๗๑๕/๓๙
วจนปถานุ	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๘๖
วจนีโย	๖๖๙/๑๑; ๗๑๐/๓๖; ๗๓๕/๕๓; ๑๐๗๗/๑๗๐; ๑๐๙๕/๑๗๘; ๑๑๒๔/๑๘๘
วจเนน	๗๐๖/๓๔
วจุจุ	๘๒๔/๘๗

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
วชฺชปฺปฏิจฺฉาทิกา	๖๒๕/๙; ๗๒๑/๔๒; ๗๒๗/๔๗; ๗๓๐/๔๙	วรภณฺฑำ	๖๘๒/๒๑
วชฺชำ	๗๒๓/๔๔	วาตฺถานำ	๙๔๐/๑๒๕
วชฺฌปฺปตฺตา	๖๘๔/๒๒	วาฬนฺติ	๑๐๔๖/๑๖๑
วชฺฌวิทิตำ	๖๘๓/๒๒	วาฬาเคตำ	๑๒๓๒/๒๒๖
วชฺฌา	๖๘๔/๒๒	วาฬุตำ	๙๕๐/๑๒๙; ๑๐๔๖/๑๖๑
วณำ	๘๑๐/๘๒; ๑๐๖๔/๑๖๖	วาฬุตำวุตฺถา	๙๒๐/๑๒๐; ๙๗๔/๑๓๘; ๑๐๔๖/๑๖๑
วณฺณำ	๖๕๖/๔; ๙๑๖/๑๑๘; ๙๙๙/๑๔๕	วาฬุตำนาฬุตำ	๙๒๒/๑๒๑
วณฺเณติ	๗๒๓/๔๔; ๗๒๙/๔๙; ๙๕๖/๑๓๑	วาฬุตำนิ	๑๐๗๗/๑๗๐; ๑๐๙๕/๑๓๗; ๑๐๙๖/๑๗๘; ๑๑๑๑/๑๘๔; ๑๑๕/๒๐๑
วตฺถพฺพา	๗๑๑/๓๗; ๗๑๗/๔๐; ๗๒๙/๔๙; ๑๑๒๕/๑๘๙	วาฬุปคตา	๑๐๔๙/๑๖๒
วตฺถสมฺปนฺนา	๗๓๘/๕๕	วาจา	๙๒๒/๑๒๐
วตฺเต	๖๙๗/๓๐	วาเจนฺติ	๑๐๑๗/๑๕๑
วตฺตนฺติ	๖๙๗/๓๐	วาตมณฺฑลิกา	๑๒๒๔/๒๒๑
วตฺถุชฺฌาจารา	๖๘๐/๒๐; ๖๘๔/๒๒; ๖๙๒/๒๗; ๖๙๖/๓๐; ๗๐๖/๓๔; ๗๑๒/๓๘; ๗๓๐/๕๐; ๗๑๘/๔๒	วาทิกำ	๘๓๓/๙๐
วตฺถุสุ่ส	๗๑๗/๔๑	วาเทนฺติ	๘๓๗/๙๑
วทนฺติ	๗๑๗/๔๐	วาเตหิ	๙๘๔/๑๔๑
วเทติ	๗๐๔/๓๓; ๗๒๗/๔๖	วาสิตก	๑๒๐๓-๔/๒๑๕
วเทยฺย	๗๑๐/๓๖	วาสึ	๖๕๖/๑
วเทหิ	๑๑๒๕/๑๘๙	วฬา	๑๐๔๒/๑๖๐
วนฺทิตฺวา	๑๐๙๕/๑๗๘; ๑๑๒๔/๑๘๘	วิกปฺปนุปคำ	๗๔๕/๕๘; ๙๐๙/๑๑๖
วยูหำ	๑๑๘๗/๒๑๐	วิกปฺเปติ	๗๓๗/๕๔
วรโก	๘๒๒/๘๖	วิกาลโภชนา	๑๐๗๙/๑๗๑; ๑๐๙๖/๑๗๘; ๑๑๒๕/๑๘๙
		วิกาเล	๘๖๕/๑๐๓

ปทานุกฺกโม	ปฏฺเฐ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปฏฺเฐ/องฺเก
วิกฺกายิสฺสติ	๗๔๘/๕๙	วิทิตา	๖๘๕/๒๒
วิกฺกีตํ	๗๔๘/๕๙	วิธูปเนน	๘๑๕/๘๔
วิครหิ	๖๖๔/๙; ๗๐๔/๓๓; ๑๐๗๒/๑๖๙; ๑๑๑๑/๑๘๔; ๑๑๕๘/๒๐๒; ๑๒๒๔/๒๒๑	วินฏฺฐปญฺญา	๗๓๖/๕๔
วิครหิตฺวา	๑๐๙๖/๑๗๘; ๑๑๒๔-๕/๑๘๘-๙	วินย	๖๙๔/๒๙; ๑๒๒๑/๒๒๐
วิคฺคโห	๖๖๗/๑๐	วินยานุคฺคหาย	๖๕๖/๔
วิฆาตํ	๘๒๕-๖/๘๗-๘	วินสฺสติ	๗๓๗/๕๔
วิจินิตฺวา	๖๘๒/๒๑	วินา	๙๖๓/๑๓๔; ๑๑๘๑/๒๐๙; ๑๒๒๖/๒๒๑
วิชหิตฺวา	๘๓๖/๙๑	วินิจฺเฉหิ	๙๙๖/๑๔๔
วิชหนฺติยา	๖๙๒/๒๗	วิปาเจติ	๖๕๖/๓; ๖๗๘/๑๙
วิชหิเต	๖๙๒/๒๗	วิปาเจนฺติ	๖๗๔/๑๔; ๗๐๔/๓๓; ๗๐๙/๓๕; ๘๙๗/๑๑๓; ๑๐๗๒/๑๖๙; ๑๑๗๐/๒๐๕; ๑๑๙๐/๒๑๑; ๑๒๐๖/๒๑๕
วิชาตา	๖๖๔/๘	วิปุตฺ	๗๔๕/๕๘
วิชายิ	๖๖๔/๘	วิปฺปกตํ	๘๙๐/๑๑๐
วิชิเต	๑๖๒/๑๓๔	วิปฺปกิริยสุ	๑๑๙๐/๒๑๑
วิญฺญตฺติพหุลา	๙๔๑/๑๒๖; ๙๕๐/๑๒๙	วิปฺปกิรึสุ	๙๑๑/๑๑๗
วิญฺญาปีตํ	๗๕๐/๖๐	วิพฺภนฺตา	๖๖๖/๑๐; ๖๙๓/๒๗; ๑๐๔๙/๑๖๒
วิญฺญาเปตฺวา	๘๒๐/๘๕; ๘๒๑/๘๖; ๑๒๒๗/๒๒๓; ๑๒๓๔/๒๒๕	วิพฺภมิตฺวา	๖๖๔/๘
วิญฺญาเปนฺติยา	๗๘๕/๗๓	วิภตฺตกตา	๗๒๙/๔๘
วิญฺญาเปม	๑๒๒๙/๒๒๓; ๑๒๓๕/๒๒๖	วิรมาหิ	๖๘๒/๒๑
วิญฺญาเปสฺสติ	๗๔๘/๕๙; ๗๘๓/๗๓	วิวฏฺฏปญฺญา	๗๓๖/๕๔
วิญฺญู	๖๕๘/๕; ๗๐๒/๓๒; ๘๔๐/๙๒; ๘๕๓/๙๘	วิวฏฺฏา	๙๖๓/๑๓๔
วิตานํ	๘๙๑/๑๑๐	วิวาทการิกา	๖๙๓/๒๘; ๙๕๔/๑๓๑; ๑๐๓๓/๑๕๙
วิทฏฺฐโย	๘๘๘/๑๐๙	วิวาทาธิกรณํ	๗๑๗/๔๐; ๙๙๖/๑๔๔

ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก
วิฆาโท	๖๒๗/๑๐
วิวิจฺจถ	๗๒๓/๔๔; ๗๒๙/๔๙
วิวิจฺจาหิ	๙๕๖/๑๓๑
วิเวกํ	๗๒๓/๔๔; ๗๒๙/๔๙
วิสารทา	๙๙๙/๑๔๕; ๗๗๘/๗๐; ๙๔๑/๑๒๖; ๙๕๐/๑๒๙
วิสิขาย	๑๐๔๒/๑๖๐
วิสุทฺธชฺชิตสญฺญา	๗๓๖/๕๔
วิสุทฺธชฺเชติ	๗๓๗/๕๔
วิสุทฺธฺจ	๗๖๖/๖๖
วิสุทฺธิ ๖๕๖/๒; ๖๘๙/๒๕; ๑๐๖๒/๑๖๖; ๑๑๙๐/๒๑๑	
วิสุทฺธิตฺวา	๘๐๖/๘๑
วิสุทฺธาทิ	๗๓๗/๕๔
วิสุทฺธาเสนฺติ	๗๔๗/๕๘
วิหรติ	๗๑๕/๓๙; ๑๐๒๘/๑๕๔
วิหรถ	๗๒๙/๔๙
วิหริ	๙๕๖/๑๓๑
วิหาร	๙๐๒/๑๑๔; ๙๒๕/๑๒๑
วิหารจาริกํ	๗๓๓/๕๒; ๙๘๒/๑๔๐; ๑๒๐๖/๒๑๕; ๙๓๒/๑๒๓
วิเหเฐนฺตา	๙๖๙/๑๓๖
วิเหฐิกา	๗๒๑/๔๒; ๗๒๓/๔๔; ๗๓๐/๔๙; ๗๒๘/๔๗
วีชนึ	๘๑๗/๘๕
วีติกฺกโม	๙๔๓/๑๒๖
วีติวตฺเต	๘๖๑/๑๐๑
วีมํสาย	๖๕๖/๑
วีริยารมฺภสุตฺต	๖๕๖/๔
วีสติโคณ	๗๓๒/๕๑
วีหิ	๘๒๒/๘๖
วุจฺจติ ๗๐๖/๓๔; ๑๒๐๔/๒๑๕; ๑๐๖๙/๑๖๘; ๑๐๙๘/๒๗๙; ๑๑๑๓/๑๘๔	
วุจฺจมานา ๖๘๒/๒๑; ๗๑๐/๓๖; ๙๕๖/๑๓๑; ๑๑๔๖/๑๙๗	
วุฏฺฐานสมฺมติ ๑๑๐๒/๑๘๑; ๑๑๔๐-๑/๑๙๕; ๑๑๓๑/๑๙๑-๒; ๑๐๘๔/๑๗๓; ๑๐๘๕/๑๗๔	
วุฏฺฐาปนาย ๑๑๕๐/๑๙๘; ๑๑๕๖/๒๐๑	
วุฏฺฐาปิตา ๑๑๑๑/๑๘๔; ๑๑๔๖/๑๙๗	
วุฏฺฐาเปติ ๖๘๖/๒๓; ๑๐๙๔/๑๗๗; ๑๐๙๙/๑๗๙; ๑๑๕๘/๒๐๑; ๑๑๖๑/๒๐๒	
วุฏฺฐาเปตฺวา ๑๑๑๕/๑๘๕	
วุฏฺฐาเปนฺติ ๑๐๖๗/๑๖๗; ๑๐๗๒/๑๖๙; ๑๑๗๐/๒๐๕	
วุฏฺฐาเปยฺย ๖๘๓/๒๒; ๑๐๗๓-๔/๑๖๙, ๑๐๙๗/๑๗๙; ๑๑๕๖/๒๐๑	
วุฏฺฐาเปสุนฺติ ๑๑๕๘/๒๐๒	
วุฏฺฐาเปสุสามิ ๑๐๖๙/๑๖๘; ๑๐๗๔/๑๙๖; ๑๑๕๖/๒๐๑	
วุฏฺฐิตาย ๑๑๖๘/๒๐๕	

ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก
วุฑฺฒตรา	๖๕๖/๒
วุฑฺฒานํ	๗๓๕/๕๓
วุตฺถา	๗๓๘/๕๕; ๘๗๕/๑๓๘
วูปกาสาเปติ	๑๑๑๕/๑๘๕
วูปกาเสติ	๑๑๑๕/๑๘๕
วูปสมาย	๙๙๔/๑๔๓; ๑๒๔๒/๒๓๑
วูปสเมติ	๙๙๔/๑๔๓
วูปสเมยฺย	๙๙๕/๑๔๔
วูปสเมหิ	๙๙๕/๑๔๓
เวจฺนํ	๙๙๒/๑๔๒
เวทนาฏฺฏาย	๖๗๗/๑๗; ๑๒๔๑/๒๓๐
เวทนานํ	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๘๖
เวภสฺสา	๗๒๗/๔๖; ๗๒๘/๔๗; ๗๓๐/๔๙
เวมติกา	๖๗๒/๑๔; ๖๘๕/๒๓; ๗๑๓/๓๙; ๗๓๑/๕๐; ๗๔๖/๕๘; ๗๖๖/๖๖; ๙๐๐/๑๓๓; ๙๐๕/๑๑๕; ๙๑๔/๑๑๘; ๙๒๓/๑๒๑; ๑๐๒๖/๑๕๓; ๑๐๓๑/๑๕๖; ๑๐๗๕/๑๗๐; ๑๐๙๙/๑๗๙; ๑๑๒๘/๑๙๐; ๑๑๘๒/๒๐๙; ๑๒๑๗/๒๑๙; ๑๒๓๘/๒๒๗
เวยฺยาวจฺจกรสฺส	๙๙๓/๑๔๓
เวรมณิ	๑๐๙๖/๑๗๘; ๑๑๒๕/๑๘๙
เวสิยา	๗๙๘/๗๙; ๘๘๓/๑๐๘
เวสฺสกุฬํ	๘๕๖/๙๙; ๑๐๔๔/๑๖๑
โวหาริเก	๖๗๘/๑๘

[ส]

ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก
สกฏฺฐ	๑๑๘๗/๑๒๑๐
สกึ	๗๔๓/๕๗
สกิ	๗๔๕/๕๘; ๘๓๖/๘๘
สกฺกจฺจํ	๘๖๙/๑๐๔
สกฺกา	๖๘๘/๒๔
สกฺโกม	๙๒๐/๑๒๐
สกฺขึ	๖๗๘/๑๙
สกฺยชิตโร	๗๐๙/๓๕
สงฺกจฺฉิกึ	๑๒๒๖/๒๒๑
สงฺกนฺตา	๖๖๖/๑๐
สงฺการํ	๘๒๕-๖/๘๗-๘
สงฺเกตํ	๖๗๔/๑๔
สงฺคณิกาย	๖๕๖/๔
สงฺฆริตฺวา	๗๔๓/๕๗; ๗๔๘/๖๓; ๗๖๓/๖๕
สงฺฆาฏึ	๘๖๙/๑๓๖
สงฺฆาฏิกณฺณคฺคหณึ	๖๗๔/๑๔
สงฺฆาฏิโย	๑๒๒๔/๒๒๑
สงฺฆาฏิวารํ	๘๙๘/๑๑๓
สงฺฆาณิ	๑๑๙๐/๒๑๑; ๑๑๙๒/๒๑๒
สจฺจํ	๖๗๘/๑๙; ๗๐๔/๓๓; ๑๐๗๗/๑๗๐
สชฺฌายึ	๙๔๑/๑๒๖
สญฺจิจฺจ	๙๔๒/๑๒๖; ๙๐๔/๑๒๗

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
สญฺโจปนํ	๖๕๘/๕	สนฺถราเปตฺวา	๘๖๕/๑๐๓
สญฺชานนฺติ	๙๔๓/๑๒๖	สนฺถริตฺวา	๘๖๕/๑๐๓
สญฺญคฺคิพหุตา	๙๔๑/๑๒๖; ๙๕๐/๑๒๙	สนฺทมานิกา	๑๑๘๗/๒๑๐
สญฺญา	๑๒๑๗/๒๑๙	สนฺทสฺสิโต	๗๘๘/๗๕
สญฺญาจิเกน	๗๖๓/๖๕	สนฺทสฺเสสิ	๗๘๓/๗๒; ๘๑๐/๘๒
สณฺเปสุ	๘๕๔/๙๙	สนฺนิจยํ	๗๓๓/๕๒
สติ	๘๕๓/๙๘; ๙๗๔/๑๓๘	สนฺนิปติ	๙๑๑/๑๑๗
สตฺตมาเส	๗๔๐/๕๖	สนฺนิปติสุ	๙๒๐/๑๒๐
สตฺตาหกรณีเยน	๙๗๒/๑๓๗	สนฺนิปติโต	๖๘๒/๒๑
สตฺตหากาติกํ	๑๐๓/๑๕๙	สนฺนิปาตาเปตฺวา	๖๕๖/๓
สตฺตุ	๗๐๑/๓๒; ๑๐๐๑/๑๔๖	สปฺปฏิภเย	๙๖๑/๑๓๔
สตฺถุสาสน	๖๖๙/๑๑; ๖๙๔/๒๙; ๖๙๕/๒๙	สปฺปี	๗๔๘/๙๕; ๑๒๒๘/๒๒๓; ๑๒๓๑/๒๒๔
สทฺทิยา	๑๐๗๒/๑๖๙	สพฺพโสวณฺณมยา	๗๙๓/๗๘
สทฺธมฺมฏฺฐิติยา	๖๕๖/๔	สภิกฺขุกสญฺญา	๑๐๒๖/๑๕๓
สทฺธิวิหารินี	๙๔๘/๑๒๘; ๑๑๐๙/๑๘๓; ๑๑๑๗/๑๘๕; ๑๑๓๖/๑๙๓	สภิกฺขุก	๑๐๒๕/๑๕๓
สทฺโธ	๖๗๘/๑๘	สมคฺค	๖๕๘/๔; ๖๖๘/๑๑; ๖๙๕-๖/๒๙; ๙๑๓/๑๑๗; ๙๒๙/๑๒๒
สนฺตปฺปีตา	๑๐๒๗/๑๕๔; ๑๐๓๗/๑๕๘	สมญฺญาย	๖๕๘/๔
สนฺตปฺเปสฺสามิ	๑๐๓๗/๑๕๘	สมณจีวรํ	๙๑๖/๑๑๘
สนฺตรุตฺตเรน	๘๙๗/๑๑๓	สมณปริพฺพาชโก	๖๗๙/๑๙; ๖๘๐/๒๐
สนฺตํ	๑๐๒๒/๑๕๒	สมณิโย	๗๐๙/๓๕
สนฺติเก	๑๐๔๔/๑๖๑	สมถาย	๑๒๔๒/๒๓๑
สนฺติฏฺฐติ	๖๗๔/๑๔; ๘๓๘/๙๒	สมนุภฏฺฐา	๖๗๑/๑๓; ๗๒๗/๔๖; ๗๓๐/๔๙
สนฺติฏฺเฐยฺย	๘๕๑/๙๗	สมนุภาสนาย	๖๘๐/๒๐; ๗๓๐/๕๐
สนฺตุฏฺฐ	๖๕๖/๓-๔; ๙๔๑/๑๒๖; ๙๕๐/๑๒๙	สมนุภาสติ	๗๑๗/๔๑

ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก	ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก
สมนุภาสิตพฺพา	๖๖๙/๑๑; ๗๑๐/๓๖; ๗๒๓/๔๔; ๗๒๙/๔๙; ๙๕๖/๑๓๑	สมฺมุขสฺสํ	๘๐๔/๘๐; ๘๐๘/๘๒
สมนุภาสิยมานา	๗๑๐/๓๖; ๙๕๖/๑๓๑	สมฺมุขีหุต	๖๘๐/๒๐; ๙๐๙/๑๓๖; ๑๐๓๕/๑๕๗; ๑๐๔๖/๑๖๑
สมนุภาเสยฺย	๖๗๑/๑๓; ๗๒๔/๔๔	สมฺมุขา	๗๙๘/๗๙; ๘๐๐/๗๙
สมนุนาคตา	๖๕๖/๑; ๗๒๓/๔๓	สมฺมุขาหาเปติ	๑๒๐๘/๒๑๖; ๑๒๑๒/๒๑๘
สมเยน	๘๙๗/๑๑๓; ๑๐๙๕/๑๗๗ ๑๑๘๔/๒๐๙	สมฺมุชฺชนฺตี	๘๕๔/๙๘
สมสิกฺขตา	๖๕๘/๕; ๖๖๖/๑๒; ๖๗๖/๑๗; ๑๐๕๖/๑๖๔	สมฺมุชฺชิตฺถ	๑๐๒๒/๑๕๒
สมาทเปสิ	๗๘๓/๗๒; ๘๑๐/๔๒	สมฺมติ	๑๑๗๐/๒๐๕
สมาทิยามิ	๑๐๙๖/๑๒๘; ๑๑๒๕/๑๘๙	สมฺมุมฺหนฺตา	๙๖๙/๑๓๖
สมานสวาสโก	๖๗๐/๑๑; ๖๙๖/๒๙	สมฺมนฺนติ	๖๘๔/๒๓; ๖๙๖/๓๐; ๑๐๖๙/๑๖๘; ๑๐๗๔/๑๖๙; ๑๐๙๘/๑๗๙; ๑๑๒๗/๑๙๐; ๑๑๖๐/๒๐๒
สมานสีมายํ	๖๗๐/๑๑; ๖๙๖/๒๗	สยํ	๑๑๑๓/๑๘๔
สมานา	๖๖๔/๘	สรณคมเนหิ	๖๕๘/๔
สมาปชฺชนฺตํ	๖๕๖/๓	สรีรพนฺธเนน	๖๕๘/๕
สมาปชฺชิตุํ	๖๕๘/๕	สลากพนฺธํ	๑๑๘๑/๒๐๙
สมุฏฺเตชิโต	๗๘๘/๗๕	สลิงฺเก	๖๖๖/๑๐
สมุฏฺเหติ	๗๘๓/๗๒; ๘๑๐/๘๒	สลฺลกฺเขตฺวา	๖๕๖/๒
สมฺปชฺชิสฺสติ	๗๙๓/๗๘	สลฺลปติ	๘๓๘/๙๒
สมฺปทุสฺสถ	๘๐๒/๘๐	สลฺลปนฺติ	๖๗๔/๑๔
สมฺปนฺนํ	๑๒๒๘/๒๒๓	สลฺลเปยฺย	๘๕๑/๙๗
สมฺปรายิกานํ	๖๕๖/๔	สลฺเลขสุตฺต	๖๕๖/๔
สมฺปริกิณฺณํ	๘๐๖/๘๑	สวนูปจารํ	๘๕๒/๙๘; ๖๙๒/๒๗
สมฺปหสิโต	๗๘๘/๗๕	สสุตกาเต	๘๒๐/๘๕
สมฺปหเสสิ	๗๘๓/๗๒; ๘๑๐/๘๒	สหชีวินี	๙๕๖/๑๒๗; ๑๑๐๗/๑๘๒;

ปทานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
	๑๑๑๕/๑๘๕
สหตฺถา	๖๙๙/๓๑; ๗๐๔/๓๓; ๙๙๙/๑๔๕
สหสิ	๘๑๕/๘๔
สํฆ	๖๘๐/๒๐; ๗๐๖/๓๔; ๗๓๕/๕๓; ๑๐๙๖/๑๗๘; ๑๑๒๔/๑๘๘
สํฆผาสุตาย	๖๕๖/๔
สํฆภตฺเต	๙๙๓/๑๔๓
สํฆเภโท	๖๖๗/๑๐
สํฆมชฺฌํ	๗๑๗/๔๐; ๗๒๙/๔๙
สํฆราชิ	๖๖๗/๑๐
สํฆสุฏฺฐุตาย	๖๕๖/๔
สํฆาทิเสสํ	๗๐๕/๓๔
สํฆิเกน	๗๕๘/๖๓; ๗๖๓/๖๕
สํวจฺฉรานิ	๑๐๘๑/๑๗๒; ๑๐๙๘/๑๗๙; ๑๑๐๔/๑๘๑; ๑๑๑๓/๑๘๔; ๑๑๕๖/๒๐๑
สํวราย	๖๕๖/๔
สํวาส	๖๕๘/๕; ๖๗๖/๑๗; ๑๐๔๘/๑๖๑; ๑๐๕๕/๑๖๔
สํวิธาตุํ	๖๕๖/๑
สํสฏฺฐา	๗๒๑/๔๒; ๗๒๓/๔๔; ๗๒๙/๔๙; ๙๕๖/๑๓๑; ๑๑๖๐/๒๐๓
สํหโต	๑๐๒๘/๑๕๕
สํหรติ	๑๐๒๘/๑๕๕
สํหราเปติ	๘๐๐/๘๐
สํหราเปยฺย	๗๙๙/๗๙
สํหราเปสฺสนฺติ	๗๙๘/๗๙
สาฏกํ	๙๙๒/๑๔๒
สาเกตา	๖๘๘/๒๔
สาณํ	๙๘๘/๑๔๒
สาณิปาการ	๘๔๔/๙๔; ๘๙๑/๑๑๐
สาทิยนฺติ	๖๗๔/๑๔
สาทิยนฺตี	๖๕๘/๕; ๘๐๔/๘๐; ๘๐๘/๘๒
สาทิยิสฺสติ	๖๕๖/๓
สาทิเยยฺย	๖๕๗/๔
สาทุํ	๑๒๒๘/๒๒๓; ๑๒๓๔/๒๒๕
สาปเตยฺยํ	๖๗๘/๑๘
สามเณรํ	๙๑๘/๑๑๙; ๑๐๐๑/๑๔๖
สามเณรี	๙๑๘/๑๑๘; ๑๐๐๑/๑๔๖; ๑๑๒๑/๑๘๗; ๑๒๑๐/๒๑๗
สามิก	๖๘๒/๒๑; ๗๖๒/๖๔; ๘๓๒/๙๐; ๘๕๙/๑๐๐; ๘๖๑/๑๐๑; ๑๑๑๕/๑๘๕; ๑๑๖๓/๒๐๓
สามีจิ	๗๓๒/๕๑
สารชฺชิตุํ	๗๐๑/๓๒
สารตฺตา	๖๕๘/๕; ๖๗๖/๑๕; ๗๐๑/๓๑
สารา	๖๕๘/๔
สารีริกานํ	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๘๖
สาลิ	๘๒๒/๘๖
สาลิโกทนํ	๗๓๕/๕๓
สาสงฺกสมฺมเต	๙๖๑/๑๓๔

ปทานุกฺกโม	ปฺเพ/องฺเก
สาสงฺกำ	๙๖๓/๑๓๔
สาสปเตลำ	๑๒๓๗/๒๒๖
สาพเว	๗๙๗/๗๙
สาโพหุ	๖๕๖/๓
สิกฺขมานา	๙๓๘/๑๑๙; ๑๐๐๓/๑๔๖; ๑๐๗๗/๑๗๐; ๑๐๗๙/๑๗๑; ๑๐๘๓/๑๗๒; ๑๑๖๐/๒๐๒; ๑๑๖๕/๒๐๓; ๑๒๑๑/๒๑๗;
สิกฺขา	๗๑๐/๓๖; ๑๐๙๘/๑๗๙; ๑๑๒๗/๑๘๙
สิกฺขากามา	๖๕๖/๓; ๗๐๙/๓๕
สิกฺขาปทำ	๗๐๙/๓๖; ๖๗๘/๑๙; ๗๐๙/๓๖; ๙๓๗/๑๓๘; ๑๐๙๖/๑๗๙; ๑๑๐๓/๑๘๑; ๑๑๑๓/๑๘๕; ๑๑๗๘/๒๐๘; ๑๒๒๕/๒๒๑; ๑๒๓๕/๒๒๕
สิกฺขาสมฺมติ	๑๐๙๕/๑๒๘; ๑๐๗๗/๑๗๐; ๑๐๙๕/๑๗๗; ๑๑๒๕/๑๘๘
สิกฺขิตสิกฺขา	๑๑๐๐/๑๗๙; ๑๑๐๕/๑๘๑; ๑๑๓๐/๑๙๐; ๑๑๖๐/๒๐๒; ๑๑๖๕/๒๐๓
สิงฺฆาฏก	๘๕๐/๙๖; ๘๕๑/๙๗
สิพฺพาปนาย	๘๙๒/๑๑๑
สิพฺเพติ	๘๙๒/๑๑๑
สิพฺเพฐ่สามิ	๘๙๒/๑๑๑
สิลากุฑฺโฑ	๘๒๖/๘๘
สิลาปากาโร	๘๒๖/๘๘
สิวิกา	๑๑๘๗/๒๑๐
สีตสุ่ส	๑๐๙๐/๑๗๕; ๑๑๑๙/๑๘๖
สีมำ	๖๘๕/๒๓; ๖๙๖/๓๐; ๑๐๖๙/๑๖๘; ๑๐๗๕/๑๖๙; ๑๐๙๘/๑๗๙; ๑๑๒๗/๑๘๐
สีสจฺฉินโน	๖๕๘/๕
สีสำ	๘๒๕/๘๗
สีสานุโลกิกา	๑๐๒๗/๑๕๕
สีสุปโค	๑๑๙๖/๒๑๓
สุคควิทตฺถิยา	๘๘๘/๑๐๙
สุณนฺติ	๗๑๑/๓๗; ๗๑๗/๕๐; ๙๕๗/๑๓๒
สุณาติ	๘๓๖/๙๑
สุณาตุ	๗๑๗/๕๑; ๙๒๖/๑๒๒; ๑๐๙๖/๑๗๘
สุต	๖๗๘/๑๙; ๑๐๕๑/๑๖๓
สุตฺต	๙๘๖/๑๕๑; ๙๘๘/๑๕๒
สุตฺตเก	๑๑๙๐/๒๑๑
สุตฺตนฺต	๑๒๒๑/๒๒๐
สุนขา	๑๐๕๒/๑๖๐
สุทฺธกุลำ	๘๕๒/๙๙; ๑๐๕๕/๑๖๑
สุนฺทร	๘๙๒/๑๑๑; ๑๒๒๕/๒๒๑
สุโปส่ตาย	๖๕๖/๕
สุภรตาย	๖๕๖/๕
สุราเมรยมชฺชปฺปมาทฏฺฐานา	๑๐๗๙/๑๗๑; ๑๑๒๕/๑๘๑
สุริเย	๘๕๐/๙๒; ๘๖๑/๑๐๑
สุวณฺณา	๗๙๓/๗๘
สูปส่มฺปาเก	๗๙๗/๗๘

ปทานุกฺกโม	ปฬิเพ/องฺเก
เสกฺขา	๖๕๘/๔
เสณิ	๖๘๓/๒๒; ๖๘๔/๒๒
เสตคฺฆปตฺตํ	๑๑๘๑/๒๐๙
เสตา	๗๙๓/๗๘
เสนาสนํ	๑๐๔๘/๑๖๒
เสยฺยํ	๖๘๙/๒๕; ๘๖๕/๑๐๓; ๙๔๑/๑๒๖; ๙๔๓-๔๕/๑๒๗
เสสกํ	๗๖๒/๖๔; ๗๖๗/๖๖; ๑๒๓๓/๒๒๕; ๑๒๓๙/๒๒๗
โสกชฺฌายิกานํ	๙๑๖/๑๑๘; ๙๙๙/๑๔๕
โสกํ	๑๑๖๐/๒๐๒
โสกาวาสํ	๑๑๕๘/๒๐๑; ๑๑๖๐/๒๐๒
โสเจยฺยตา	๘๕๔/๙๙
โสพฺภกหาปณคฺฆนกํ	๗๘๕/๗๓
สฺวากฺขาโต	๖๘๒/๒๑; ๗๑๐/๓๖

[ห]

หฏฺโ	๗๔๘/๕๙
หตา	๙๖๓/๑๓๔
หตฺถคฺคหณํ	๖๗๔/๑๔
หตฺถโต	๖๙๙/๓๑
หตฺถปาสํ	๖๗๖/๑๖; ๖๙๒/๒๗; ๘๑๗-๘/๘๕; ๘๔๐/๙๒; ๘๕๒/๙๗; ๘๙๗/๑๑๓; ๑๐๓๙/๑๕๙
หตฺถุปโค	๑๑๙๖/๒๑๓
หราเปติ	๗๙๓/๗๗
หริตตฺตาย	๖๖๖/๑๐
หริตจฺฉฬฺฉา	๘๓๑/๘๙
หริตเก	๗๙๗/๗๙
หรีตกี	๘๒๘/๘๙; ๙๖๙/๑๓๖
หสิโยนิ	๗๙๓/๗๘
หสิราชา	๗๙๓/๗๘
หสิโส	๗๙๓/๗๘
หิรียมานา	๘๕๙/๑๐๐
เหฏฺฐกฺขกํ	๖๕๘/๕
เหมนฺตา	๙๗๓/๑๓๗
โหมิ	๘๗๕/๑๐๖

อสาธารณนามานิ

นามานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	นามานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก
อจิรวตียา (นทิยา)	๘๘๓/๑๐๘		๘๙๗/๑๑๓; ๙๑๑/๑๑๗; ๑๐๗๒/๓๖๙; ๑๐๙๕/๑๗๗
อชิกรณสมถา (ขมฺมา)	๑๒๔๒/๒๓๑	ถุลฺลจฺจยา (อาปตฺติ)	๖๗๑/๑๓; ๖๘๔/๒๓; ๖๙๖/๓๐; ๗๐๖/๓๔; ๗๑๒/๓๘
อนาถปิณฺฑิกสฺส (เสฏฺฐิโน)	๖๕๖/๑; ๗๐๔/๓๓; ๗๑๕/๓๙; ๘๙๗/๑๑๓; ๙๑๑/๑๑๗; ๙๔๖/๑๒๗; ๑๐๗๒/๑๖๙; ๑๐๙๕/๑๗๗	ถุลฺลนนฺทา (ภิกฺขุนี)	๖๕๖/๑; ๖๗๘/๑๘; ๗๒๑/๔๒; ๗๒๗/๔๖; ๗๓๘/๕๕; ๘๕๐/๙๖; ๙๒๗/๑๒๒; ๙๑๑/๑๑๗; ๙๒๗/๑๒๒; ๙๔๑/๑๒๖; ๙๙๔/๑๔๓; ๑๑๐๗/๑๘๒; ๑๑๑๕/๑๘๕; ๑๑๕๐/๑๙๘; ๑๑๕๘/๒๐๑; ๑๑๖๖/๒๐๔
อริฏฺฐ (ภิกฺขุ)	๖๖๘/๑๑		
อาโรหนฺโต (มหามตฺโต)	๘๑๕/๘๔		
อุปาลิสฺส (เถรสฺส)	๑๐๒๘/๑๕๔		
กฏโมรกติสฺสกํ (ภิกฺขุ)	๑๑๖๖/๒๐๔		
กปิลวตฺถุสฺมิ (นคเร)	๘๑๐/๘๒; ๑๐๔๕/๑๖๔	ทุกฺกฏ (อาปตฺติ)	๖๗๑/๑๓; ๗๐๖/๓๔; ๗๕๐/๖๐; ๑๑๖๐/๒๐๒; ๑๒๓๗/๒๒๗
กปิตโก (เถโร)	๑๐๒๘/๑๕๔	นนฺทวตี (ภิกฺขุนี)	๖๕๖/๑; ๗๙๓/๗๗
กุฏาคารสาลายํ	๑๐๒๘/๑๕๔	นนฺทา (ภิกฺขุนี)	๖๕๖/๑; ๗๙๓/๗๗
โกกาลิกํ (ภิกฺขุ)	๑๑๖๖/๒๐๔	นิโครฺธารามे	๘๑๐/๘๒; ๑๐๕๔/๑๖๔
โกสเลสุ (ชนปเท)	๖๘๙/๒๕; ๘๑๔/๑๐๒	นิสฺสคฺคิยํ ปาจิตฺติยํ (อาปตฺติ) นเกวลํ	๗๓๔/๕๒
ขณฺฑเทวิยา	๑๑๖๖/๒๐๔	นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา (ขมฺมา)	๗๓๓/๕๒; ๗๙๒/๗๖
จณฺฑกาลี (ภิกฺขุนี)	๖๙๔/๒๘; ๗๐๙/๓๕; ๗๑๕/๓๙; ๘๗๔/๑๐๕; ๑๐๓๓/๑๕๖; ๑๑๔๖/๑๙๗; ๑๑๕๘/๒๐๑	ปเสนทิ โกสโล (ราชา)	๖๘๒/๒๑; ๗๘๓/๗๒
เชตวเน (มหาวิหาเร)	๗๐๔/๓๓; ๗๑๕/๓๙;	ปาจิตฺติยํ (อาปตฺติ)	๗๓๔/๕๒; ๘๐๗/๘๑;

นามานุกฺกโม	ปพฺเพ/องฺเก	นามานุกฺกโม	ปพฺเพ/องเก
	๑๐๗๓/๑๖๙ นเกวลํ		๙๖๙/๑๓๖; ๑๑๖๖/๒๐๔
ปาจิตฺติยา (ขมฺมา)	๗๙๓/๗๗; ๑๒๒๗/๒๒๒	สกฺเกสุ (ชนปเท)	๘๑๐/๘๒; ๑๐๕๔/๑๖๔
ปาราชิกา (อาปตฺติ)	๖๕๙/๖	สมฺมุฑฺฒตฺตํ (ภิกฺขุ)	๑๑๖๖/๒๐๔
ปาราชิกา (ขมฺมา)	๖๗๗/๑๗	สงฺฆาทิเสสํ (อาปตฺติ)	๖๗๙/๑๙ นเกวลํ
ภฑฺฑา กาฬีสานิ (ภิกฺขุนี)	๖๘๗/๒๔; ๘๓๘/๙๑; ๙๔๑/๑๒๖; ๙๕๐/๑๒๙	สงฺฆาทิเสสา (ขมฺมา)	๖๗๘/๑๘; ๗๓๒/๕๑
มหาปชาปติ โคตมี (เถรี)	๘๑๐/๘๒	สาวตฺถิยํ (นคเร)	๗๐๔/๓๓; ๗๑๕/๓๙; ๘๙๗/๑๑๓; ๙๑๑/๑๑๗; ๙๕๐/๑๒๙; ๑๐๗๒/๒๖๙; ๑๐๔๕/๑๗๗
มหาวเน (วเน)	๑๐๒๘/๑๕๔	สุนฺทรินฺทา (ภิกฺขุนี)	๖๕๖/๑; ๖๙๙/๓๑; ๗๐๔/๓๓; ๗๙๓/๗๗ นเกวลํ
ราชคเห (นคเร)	๘๓๓/๙๐	เสขิยา (ขมฺมา)	๑๒๔๐/๒๒๙; ๑๒๔๑/๒๓๐
เวสาลิยํ (นคเร)	๑๐๒๘/๑๕๔		
เวพฺภเน (มหาวิหาเร)	๘๓๓/๙๐;		

ภิกฺขุนีวิภงฺเค

ปทตฺถปฺปเภโท

[ทุกกำ]

มาติกา	ปฬิเพ/องฺเก
อุโปสถา	๑๐๒๐/๑๒๕
กปฺปานิ	๒๘๕/๒๓
ปตฺตา	๗๓๕/๕๒

[ติกกำ]

กุฑฺฑา	๘๒๒/๘๘
ปตฺตสฺส วณฺณา	๗๓๕/๕๒
ปาการา	๘๒๒/๘๘

[จตุกกำ]

อธิกรณานิ	๗๑๗/๔๐
กุลานิ	๑๐๔๔/๑๒๑
ภคินิโย	๖๕๒/๑

[ปญฺจกำ]

โภชนานิ	๑๐๐๑/๑๔๒; ๑๐๓๙/๑๙๕

[ฉกกำ]

ธมฺมา (สิกฺขาสมฺมติ)	๑๐๗๙/๑๗๑

[สตฺตกำ]

มาติกา	ปฬิเพ/องฺเก
อธิกรณสมถา ธมฺมา	๑๒๔๒/๒๓๑

[อฏฺฐกำ]

ปาฏิเทสนียา ธมฺมา	๑๒๒๘/๒๒๓; ๑๒๓๙/๒๒๗
ปาราชิกา ธมฺมา	๖๕๒/๑; ๖๗๗/๑๗

[ทสกำ]

อตฺถวสา	๖๕๒/๕

[สตฺตรสกำ]

สงฺฆาทิเสสา ธมฺมา	๖๗๘/๑๘; ๗๓๒/๕๑

[ตึสกำ]

นิสฺสคฺคิยา ปาจิตฺติยา ธมฺมา	๗๓๓/๕๒; ๗๘๒/๗๖

[ฉสฏฺฐิสตกำ]

ปาจิตฺติยา ธมฺมา	๗๘๓/๗๕; ๑๒๒๗/๒๒๒

โสธนปตฺตํ

องฺเก/ปนฺติยํ	อสุทฺธปาโฐ	สุทฺธปาโฐ
๕๗/๑๕	ฉทฺทิ	ฉทฺทิ
๙๕/๒๔	นิสฺสคฺคิย	นิสฺสคฺคิยํ
๘๙/๑๒	จรกานิ	จตกานิ
๙๔/๒	กตญฺเชน	กิตญฺเชน
๑๒๑/๑๒	อนาถปิณฺฑกสฺส	อนาถปิณฺฑิกสฺส
๑๒๓/๑	ปาฏิพาหติ	ปฏิพาหติ
๑๔๖/๑๐	อุปนิกฺขิตฺวา	อุปนิกฺขิปิตฺวา
๑๖๗/๑๙	ภกฺขุนิโย	ภิกฺขุนิโย
๑๗๗/๑๘	ธมฺมิ	ธมฺมิ